

EVROPSKA KOMISIJA

Smjernice za regionalnu državnu pomoć za period 2014-2020.

(Tekst relevantan za EEP)

2013/C 209/01

UVOD

1. Na osnovu člana 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU), Komisija može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem državnu pomoć za pospješivanje ekonomskog razvoja određenih manje razvijenih područja¹ u Evropskoj uniji. Ova vrsta pomoći poznata je kao regionalna pomoć.
2. U ovim smjernicama, Komisija utvrđuje uslove pod kojima se regionalna pomoć može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem i utvrđuje kriterijume za određivanje područja koja ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora.
3. Prvenstveni cilj kontrole državne pomoći u oblasti regionalne pomoći je da se omogući pomoć za regionalni razvoj a da se istovremeno obezbijede jednaki uslovi u različitim državama članicama, naročito sprječavanjem takmičenja za subvencije do kojih može doći kada države pokušavaju da privuku firme ili da ih zadrže u manje razvijenim područjima Unije, i da se efekti regionalne pomoći na trgovinu i konkurenciju svedu na neophodni minimum.
4. Cilj geografskog razvoja razlikuje regionalnu pomoć od drugih oblika pomoći, kao što je pomoć za istraživanja, razvoj i inovacije, zapošljavanje, obuku, energetiku ili za zaštitu životne sredine, koje imaju druge ciljeve od zajedničkog interesa u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora. U nekim okolnostima se za te druge vrste pomoći mogu dozvoliti veći intenziteti pomoći, kada se dodjeljuju privrednim društvima osnovanim u manje razvijenim područjima, zbog posebnih poteškoća sa kojima se suočavaju u tim područjima².
5. Regionalna pomoć može uspješno djelovati samo ukoliko se koristi umjereno i proporcionalno i ukoliko je usmjerena na regione Evropske unije najnerazvijenijim područjima³. Dozvoljene gornje granice pomoći naročito treba da odražavaju relativnu težinu problema koji utiču na razvoj datih regiona. Nadalje, prednosti pomoći u smislu razvoja manje razvijenog regiona moraju da budu veće od narušavanja konkurencije koje imaju za posljedicu⁴. Značaj koji se pripisuje pozitivnim efektima pomoći vjerovatno će se razlikovati zavisno od primijenjenog odstupanja od člana 107 stav 3 Ugovora, tako da se za regione sa najnerazvijenijim područjima iz člana 107 stav 3 tačka (a) može prihvatiti veće narušavanje konkurencije nego za regione iz člana 107 stav 3 tačka (c)⁵.
6. Pored toga, regionalna pomoć može biti djelotvorna u podsticanju ekonomskog razvoja manje razvijenih područja samo ukoliko je dodijeljena da podstakne dodatna ulaganja ili privredne djelatnosti u tim područjima. U nekim vrlo ograničenim, strogo određenim slučajevima, prepreke na koje ova određena područja mogu naići prilikom privlačenja ili zadržavanja privrednih djelatnosti mogu biti toliko ozbiljne ili trajne da pomoć za ulaganja sama nije dovoljna da se omogući razvoj tog područja. Samo se u tim slučajevima regionalna pomoć za ulaganja može dopuniti regionalnom operativnom pomoći koja nije povezana sa ulaganjem.
7. U Saopštenju o modernizaciji državne pomoći od 8. maja 2012. godine⁶, Komisija je objavila tri cilja modernizacije kontrole državne pomoći:
 - (a) podsticati održiv, pametan i inkluzivan rast na konkurentnom unutrašnjem tržištu;
 - (b) usmjeriti prethodne (*ex ante*) provjere koje vrši Komisija na slučajeve koji najviše utiču na unutrašnje tržište uz jačanje saradnje sa državama članicama prilikom sprovođenja pravila o državnoj pomoći;
 - (c) racionalizovati pravila i obezbijediti brže donošenje odluka.
8. Komisija je naročito pozvala na zajednički pristup prilikom revizije različitih smjernica i okvira u cilju jačanja unutrašnjeg tržišta, podsticanjem veće djelotvornosti javne potrošnje kroz veći doprinos državne pomoći ciljevima od zajedničkog interesa, veće provjeravanje podsticajnog efekta, svodenjem pomoći na minimum, i izbjegavanjem potencijalnih negativnih efekata pomoći na konkurenciju i trgovinu. Uslovi usklađenosti predviđeni ovim smjernicama zasnivaju se na tim opštim načelima ocjenjivanja i primjenjuju se na prijavljene šeme pomoći i individualnu pomoć.

1. PODRUČJE PRIMJENE I ZNAČENJE IZRAZA

1.1. Područje primjene regionalne pomoći

9. Regionalna pomoć za sektore čelika⁷ i sintetičkih vlakana⁸ neće se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem.
10. Komisija će primjenjivati načela predviđena ovim smjernicama na regionalnu pomoć u svim sektorima privrednih djelatnosti⁹, osim ribarstva i akvakulture¹⁰, sektora poljoprivrede¹¹ i saobraćaja¹², za koje važe posebna pravila utvrđena posebnim pravnim instrumentima,

¹ Područja koja ostvaruju pravo na regionalnu pomoć u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (a) Ugovora, i koja se najčešće navode kao područja „a“, često su manje razvijena područja u okviru Unije u smislu ekonomskog razvoja. Područja koja ostvaruju pravo na pomoć u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (c) Ugovora, koja se navode kao područja „c“, takođe manje razvijena područja ali u manjoj mjeri.

² Regionalne dodatne isplate za pomoć odobrenu za te namjene stoga se ne smatraju regionalnom pomoći.

³ Svaka država članica može da odredi ova područja na mapi regionalnih pomoći na osnovu uslova iz Odjeljka 5.

⁴ V. u vezi sa tim Predmet 730/79, Philip Morris [1980], ECR 2671, tačka 17 i u Predmetu C-169/95, *Španija protiv Komisije* [1997], ECR I-148, tačka 20.

⁵ V. u vezi sa tim Predmet T-380/94, *AIUFFASS i AKT protiv Komisije* [1996], ECR II-2169, tačka 54.

⁶ Saopštenje Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komitetu regija Modernizacija državne pomoći EU (SAM), COM/2012/0209 konačno.

⁷ Kako je definisano u Prilogu IV.

⁸ Kako je definisano u Prilogu IV.

⁹ Nakon isteka Okvira za državnu pomoć brodogradnji (Sl. list C 364, 14.12.2011, str. 9.) 31. decembra 2013. god., i regionalna pomoć za brodogradnju je obuhvaćena ovim smjernicama.

¹⁰ Kako je predviđeno Regulativom Savjeta (EZ) br. 104/2000 od 17. decembra 1999. god. o zajedničkom organizovanju tržišta proizvoda ribarstva i akvakulture (Sl. list L 17, 21.1.2000, str. 22).

koja mogu djelimično ili potpuno odstupati od ovih smjernica. Komisija će primjenjivati ove smjernice na preradu poljoprivrednih proizvoda u nepoljoprivredne proizvode i njihovo stavljanje na tržište. Ove smjernice primjenjuju se na mjere pomoći kojima se podržavaju djelatnosti van područja primjene člana 42 Ugovora ali koje su obuhvaćene Regulativom o ruralnom razvoju i koje ili sufinansira Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ili se dodjeljuju kao dodatno nacionalno finansiranje za takve sufinansirane mjere, osim ukoliko je sektorskim pravilima predviđeno drukčije.

11. Ove smjernice neće se primjenjivati na državnu pomoć koja se dodjeljuje aerodromima¹³ ili u sektoru energetike¹⁴.
12. Regionalna pomoć za ulaganja u širokopojasne mreže može se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem ukoliko, uz opšte uslove predviđene ovim smjernicama, ispunjava i sljedeće posebne uslove: (i) pomoć se dodjeljuje samo područjima u kojima nema mreže iste kategorije (ili osnovne širokopojasne mreže ili mreže za pristup sljedeće generacije - NGA) i u kojima se nijedna od njih u bliskoj budućnosti vjerovatno ne bi razvila; (ii) subvencionisani operator mreže nudi aktivni i pasivni veleprodajni pristup pod fer i nediskriminatornim uslovima uz mogućnost djelotvornog i potpunog izdvajanja lokale petlje; (iii) pomoć treba da bude dodijeljena na osnovu konkurentnog postupka izbora u skladu sa stavom 78 tač. (c) i (d) Smjernica za širokopojasne mreže¹⁵.
13. Regionalna pomoć za ulaganja u istraživačke infrastrukture¹⁶ može se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem ukoliko je, uz opšte uslove predviđene ovim smjernicama, pomoć uslovljena omogućavanjem transparentnog i nediskriminatornog pristupa ovoj infrastrukturi.
14. Regionalne slabosti u smislu ulaganja ili održavanja privredne djelatnosti u manje razvijenom području često manje utiču na velika privredna društva nego na mala i srednja privredna društva. Prvo, velika privredna društva mogu lakše da pribave kapital i kredit na globalnim tržištima i u manjoj mjeri su ograničena slabijom ponudom finansijskih usluga u određenom manje razvijenom regionu. Drugo, ulaganja velikih privrednih društava mogu da proizvedu ekonomije obima koje smanjuju početne troškove vezane za pojedinu lokaciju i, u mnogim pogledima, nisu vezane za region u kojem se vrši ulaganje. Treće, velika privredna društva, koja ulažu, obično posjeduju znatnu pregovaračku moć u odnosu na javne organe, što može dovesti do dodjeljivanja pomoći a da nije bila potrebna ili propisno utemeljena. Konačno, veća je vjerovatnoća da su velika privredna društva važni akteri na datom tržištu te, shodno tome, ulaganje za koje se pomoć dodjeljuje može narušiti konkurenciju i trgovinu na unutrašnjem tržištu.
15. S obzirom na to da je malo vjerovatno da bi regionalna pomoć velikim privrednim društvima za njihova ulaganja imala podsticajni efekat, ne može se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem shodno članu 107 stav 3 tač. (c) Ugovora, osim ukoliko se dodjeljuje za početna ulaganja kojima se stvaraju nove privredne djelatnosti u tim područjima¹⁷, ili za diverzifikaciju postojećih poslovnih jedinica kojom se preusmjeravaju na nove proizvode ili nove inovativne postupke.
16. Regionalna pomoć koja ima za cilj smanjenje tekućih rashoda nekog privrednog društva predstavlja operativnu pomoć i neće se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem, osim ukoliko se dodijeli radi rješavanja posebnih ili trajnih slabosti sa kojima se suočavaju privredna društva u manje razvijenim regionima. Operativna pomoć može se smatrati usklađenom ukoliko ima za cilj smanjenje određenih posebnih poteškoća sa kojima se suočavaju mala i srednja privredna društva u regionima sa posebno ograničenim mogućnostima koji spadaju u područje primjene člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora, ili nadoknađivanje dodatnih troškova obavljanja privredne djelatnosti u najudaljenijim regionima ili sprečavanje ili smanjenje pada broja stanovnika u veoma rijetko naseljenim područjima.
17. Operativna pomoć dodijeljena privrednim društvima čija glavna djelatnost spada u Sektor K 'Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja' statističke klasifikacije djelatnosti NACE Rev. 2¹⁸ ili privrednim društvima koja obavljaju djelatnosti unutar grupe i čija glavna djelatnost spada u grupu 70.10 'Upravljanje privrednim subjektom' ili grupu 70.22 'Konsultantske aktivnosti u vezi sa poslovanjem i ostalim upravljanjem' NACE Rev. 2 neće se smatrati usklađenim sa unutrašnjim tržištem.
18. Regionalna pomoć ne može se dodijeliti firmama u poteškoćama, kako su za potrebe ovih smjernica definisane smjernicama Zajednice za državnu pomoć za spasavanje i restrukturiranje firmi u poteškoćama¹⁹, kako su izmijenjene ili zamijenjene.
19. Prilikom ocjenjivanja regionalne pomoći koja je dodijeljena privrednom društvu koje je predmet neizmirenog naloga za povraćaj koji je izdat po prethodnoj odluci Komisije kojom se pomoć proglašava nezakonitom i neusklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija će uzeti u obzir iznos pomoći koji treba da se vrati²⁰.

1.2. Značenje izraza

20. U smislu ovih smjernica upotrebljavaju se sljedeća značenja izraza:
 - (a) „područja 'a'“ su područja označena na mapi regionalnih pomoći primjenom odredaba člana 107 stav 3 tač. (a) Ugovora; „područja 'c'“ su područja označena na mapi regionalnih pomoći primjenom odredaba člana 107 stav 3 tač. (c) Ugovora;
 - (b) „ad hoc pomoć“ je pomoć koja nije dodijeljena na osnovu šeme;
 - (c) „usklađeni iznos pomoći“ je maksimalni dozvoljeni iznos pomoći za veliki investicioni projekat, izračunat po sljedećoj formuli:

$$\text{maksimalni iznos pomoći} = R \times (50 + 0,50 \times B + 0,34 \times C)$$

¹¹ Državna pomoć za primarnu proizvodnju, preradu i stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda čiji su rezultat poljoprivredni proizvodi iz Priloga I Ugovora i šumarstvo predmet je pravila iz Smjernica za državnu pomoć u sektoru poljoprivrede.

¹² Saobraćaj podrazumijeva prevoz putnika u vazdušnom saobraćaju, pomorskom saobraćaju, drumskom saobraćaju i unutrašnjim plovim putevima ili usluge prevoza tereta za iznajmljivanje ili za naknadu.

¹³ Smjernice Zajednice o primjeni čl. 92 i 93 Ugovora EZ i člana 61 Sporazuma EEP na državnu pomoć sektoru vazduhoplovstva (Sl. list C 350, 10.12.1994, str. 5.), Smjernice Zajednice o finansiranju aerodroma i pomoći za početak poslovanja avioprevoznicima sa odlascima sa regionalnih aerodroma (Sl. list C 312, 9.12.2005, str. 1.) kako je izmijenjena ili zamijenjena.

¹⁴ Komisija će ocjenjivati usklađenost državne pomoći sektoru energetike na osnovu budućih smjernica za pomoć za energetiku i životnu sredinu, kojima se mijenjaju važeće smjernice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine, gdje će se uzeti u obzir određene slabosti područja kojima se dodjeljuje pomoć.

¹⁵ Saopštenje Komisije, Smjernice EU za primjenu pravila o državnoj pomoći u vezi sa brzim postavljanjem širokopojasnih mreža (Sl. list C 25, 26.1.2013, str. 1).

¹⁶ Kako je definisano u Regulativi Savjeta (EZ) br. 723/2009 od 25. juna 2009. god. o pravnom okviru Zajednice za Konzorcijum za evropsku istraživačku infrastrukturu (ERIC) (Sl. list L 206, 8.8.2009, str. 1).

¹⁷ V. stav 20 tačka (i).

¹⁸ Regulativa (EZ) br. 1893/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. decembra 2006. godine o statističkoj klasifikaciji djelatnosti NACE Revizija 2 i izmjenama i dopunama Regulative Savjeta (EEZ) br. 3037/90, kao i nekih Regulativa EZ o određenim statističkim domenima (Sl. list L 393, 30.12.2006, str. 1).

¹⁹ Sl. list C 244, 1.10.2004, str. 2, kako su bile produžene u Sl. list C 156, 9.7.2009, str. 3 i Sl. list C 296, 2.10.2012, str. 3. Kao što je objašnjeno u stavu 20 tih smjernica, budući da je njeno samo postojanje ugroženo, firma u poteškoćama ne može se smatrati odgovarajućim instrumentom za promovisanje drugih ciljeva javne politike sve dok se ne osigura njena održivost.

²⁰ V. s tim u vezi spojene predmete T-244/93 i T-486/93, *TWD Textilwerke Deggendorf GmbH protiv Komisije Evropskih zajednica*, [1995] ECR II-02265.

gdje je R maksimalni intenzitet pomoći koji se primjenjuje u datom području, izuzev uvećanog intenziteta pomoći za mala i srednja privredna društva. B je dio opravdanih troškova između 50 miliona eura i 100 miliona eura. C je dio opravdanih troškova iznad 100 miliona eura;

- (d) „datum dodjeljivanja pomoći“ je datum kada je država članica preuzela pravno obavezujuću obavezu da dodijeli pomoć, na koju se moguće pozvati pred nacionalnim sudovima;
- (e) „opravdani troškovi“ su, u vezi sa pomoći za ulaganja, materijalna i nematerijalna imovina povezana sa početnim ulaganjem ili troškovima zarada;
- (f) „bruto ekvivalent pomoći“ (BEP) označava diskontovanu vrijednost pomoći izraženu kao procenat diskontovane vrijednosti opravdanih troškova, koja je izračunata u vrijeme dodjeljivanja pomoći na osnovu referentne stope važeće na taj dan;
- (g) „individualna pomoć“ je pomoć odobrena na osnovu šeme ili na *ad hoc* osnovi;
- (h) „početno ulaganje“ je:
 - (a) ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu u vezi sa:
 - osnivanjem nove poslovne jedinice,
 - proširenjem kapaciteta postojeće poslovne jedinice,
 - diverzifikacijom proizvodnje poslovne jedinice na proizvode koji se prethodno nisu proizvodili u toj poslovnoj jedinici, ili
 - bitnom promjenom cjelokupnog proizvodnog procesa postojeće poslovne jedinice; ili
 - (b) sticanje imovine koja je neposredno povezana sa poslovnom jedinicom ukoliko je zatvorena ili bi bila zatvorena da nije bila kupljena, a kupio ju je investitor koji nije povezan sa prodavcem. Samo sticanje akcija privrednog društva ne smatra se početnim ulaganjem;
- (i) „početno ulaganje u korist nove privredne djelatnosti“ je:
 - (a) ulaganje u materijalnu i nematerijalnu imovinu u vezi sa:
 - osnivanjem nove poslovne jedinice, ili
 - diverzifikacijom djelatnosti poslovne jedinice, pod uslovom da nova djelatnost nije ista ili slična djelatnosti koja je prethodno obavljana u toj poslovnoj jedinici; ili
 - (b) sticanje imovine koja pripada poslovnoj jedinici koja je zatvorena ili bi bila zatvorena da nije bila kupljena, a kupio ju je investitor koji nije povezan sa prodavcem, pod uslovom da nova djelatnost koja će se obavljati stečenom imovinom nije ista ili slična djelatnosti koja je obavljana u toj poslovnoj jedinici prije sticanja;
- (j) „nematerijalna imovina“ je imovina stečena prenosom tehnologije kao što su patentna prava, licence, tehnološko znanje i iskustvo (*know-how*) ili nepatentirano tehničko znanje;
- (k) „otvaranje novih radnih mjesta“ je neto povećanje broja zaposlenih u datoj poslovnoj jedinici u odnosu na prosjek tokom prethodnih 12 mjeseci, nakon oduzimanja svakog radnog mjesta izgubljenog u navedenom periodu od nominalnog broja otvorenih radnih mjesta u istom periodu;
- (l) „veliki investicioni projekat“ je početno ulaganje sa opravdanim troškovima koji prelaze 50 miliona eura, obračunat po cijenama i deviznom kursu na dan dodjeljivanja pomoći;
- (m) „maksimalni intenziteti pomoći“ su intenziteti pomoći u bruto ekvivalentu pomoći za velika privredna društva, utvrđeni u pododjeljku 5.4 ovih smjernica i navedeni u relevantnoj mapi regionalnih pomoći;
- (n) „prag za prijavu“ su iznosi pomoći koji prelaze pragove iz sljedeće tabele:

Intenzitet pomoći	Prag za prijavu
10 %	7,5 million eura
15 %	11,25 million eura
25 %	18,75 million eura
35 %	26,25 million eura
50 %	37,5 million eura

- (o) „broj zaposlenih“ je broj godišnjih jedinica rada (ALU, *annual labour unit*), to jeste broj lica zaposlenih sa punim radnim vremenom u jednoj godini, pri čemu se zaposleni sa skraćenim radnim vremenom ili sezonski radnici računaju kao djelovi ALU;
- (p) „najudaljeniji regioni“ su regioni iz člana 349 Ugovora²¹;
- (q) „operativna pomoć“ je pomoć koja ima za cilj smanjenje tekućih rashoda privrednog društva koji nisu vezani za početno ulaganje. Ovo obuhvata kategorije troškova kao što su troškovi zaposlenih, materijala, ugovorenih usluga, komunikacija, energije, održavanja, zakupnina, administracije itd., ali ne uključuje troškove amortizacije i troškove finansiranja ukoliko su oni obuhvaćeni opravdanim troškovima prilikom dodjeljivanja regionalne pomoći za ulaganja;
- (r) „mapa regionalnih pomoći“ je lista područja koja je država članica označila u skladu sa uslovima utvrđenim u ovim smjernicama i koje je odobrila Komisija;
- (s) „ista ili slična djelatnost“ je djelatnost koja spada u istu grupu (četvorocifreni numerički kod) statističke klasifikacije djelatnosti NACE Rev. 2;
- (t) „jedinstveni investicioni projekat“ je početno ulaganje koje je započeo isti korisnik (na nivou grupe) u periodu od tri godine od datuma početka radova u okviru drugog ulaganja koja je primilo pomoć u istom regionu NUTS 3;
- (u) „mala i srednja privredna društva“ su privredna društva koja ispunjavaju uslove iz preporuke Komisije od 6. maja 2003. godine o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća²²;
- (v) „početak radova“ je ili početak građevinskih radova na ulaganju ili prva čvrsta obaveza da se naruči oprema ili druga obaveza zbog koje ulaganje nije moguće opozvati, prema tome šta je hronološki ranije. Kupovina zemljišta i pripremni radovi kao što je pribavljanje dozvola i obavljanje prethodnih studija izvodljivosti ne smatraju se početkom radova. Kod preuzimanja, „početak radova“ je trenutak sticanja imovine koja je neposredno povezana sa stečenom poslovnom jedinicom;
- (w) „rijetko naseljena područja“ su područja koja su označile predmetne države članice u skladu sa stavom 161 ovih smjernica;
- (x) „materijalna imovina“ je imovina kao što su zemljište, zgrade, i postrojenja, mehanizacija i oprema;

²¹ Trenutno: Gvadelup, Francuska Gijana, Martinik, Reinion, Sveti Martin, Azorska ostrva, Madeira i Kanarska ostrva. U skladu sa Odlukom Evropskog savjeta (2010/718/EU) od 29. oktobra 2010. godine o izmjeni statusa u odnosu na Evropsku uniju ostrva Sveti Bartolomej (Sl. list L 325, 9.12.2010, str. 4), od 1. januara 2012. godine, Sveti Bartolomej prestao je da bude najudaljeniji region i postao je prekomorska zemlja ili teritorija iz Dijela četiri Ugovora. U skladu sa Odlukom Evropskog savjeta (2012/419/EU) od 11. jula 2012. godine kojom se mijenja status Majota u odnosu na Evropsku uniju (Sl. list L 204, 31.7.2012, str. 131), od 1. januara 2014. godine, Majot prestaje da bude prekomorska zemlja ili teritorija i postaje najudaljeniji region.

²² Sl. list L 124, 20.5.2003, str. 36.

- (y) „veoma rijetko naseljena područja“ su regioni NUTS 2 sa manje od 8 stanovnika po km² (na osnovu podataka Eurostata o gustini naseljenosti za 2010. godinu) ili djelovi takvih regiona NUTS 2 koje označi data država članica u skladu sa stavom 162 ovih smjernica;
- (z) „troškovi zarada“ je ukupni iznos koji korisnik pomoći treba stvarno da plati u vezi sa predmetnim zaposlenjem koji obuhvata bruto zarade prije plaćanja poreza i obaveznih doprinosa kao što su doprinosi za socijalnu zaštitu, i troškovi dječije i roditeljske njege u određenom vremenskom periodu.

2. REGIONALNA POMOĆ KOJU TREBA PRIJAVITI

21. U načelu, države članice moraju da prijave regionalnu pomoć u skladu sa članom 108 stav 3²³ Ugovora, izuzev mjera koje ispunjavaju uslove iz Regulative o grupnim izuzećima koju je Komisija usvojila u skladu sa članom 1 Regulative Savjeta (EZ) br. 994/98 od 7. maja 1998. godine o primjeni čl. 92 i 93 Ugovora o osnivanju Evropske zajednice na određene kategorije horizontalne državne pomoći (ovlašćujuća regulativa)²⁴.
22. Komisija će primjenjivati ove smjernice na prijavljene šeme državne pomoći i individualnu pomoć.
23. Individualna pomoć odobrena u okviru prijavljene šeme ostaje predmet obaveze prijavljivanja u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora, ukoliko pomoć iz svih izvora pređe prag za prijavljivanje²⁵ ili ukoliko je odobrena korisniku koji je ukinuo istu ili sličnu djelatnost u EEP dvije godine prije datuma kada je zahtijevao pomoć ili u trenutku zahtijevanja pomoći namjerava da ukinu takvu djelatnost u roku od dvije godine po završetku ulaganja koje bi se subvencionisalo.
24. Pomoć za ulaganja odobrena velikom privrednom društvu radi diverzifikacije postojeće poslovne jedinice u području „c“ kojom se preusmjerava na nove proizvode, ostaje predmet obaveze prijavljivanja u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora.

3. OCJENA USKLAĐENOSTI REGIONALNE POMOĆI

3.1. Zajednička načela ocjenjivanja

25. Za ocjenjivanje da li se prijavljena mjera pomoći može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem, Komisija po pravilu analizira da li koncept mjere pomoći obezbjeđuje da pozitivni uticaj pomoći na ostvarivanje cilja od zajedničkog interesa bude veći od njenih potencijalnih negativnih efekata na trgovinu i konkurenciju.
26. Saopštenjem o modernizovanju državne pomoći od 8. maja 2012. godine pozvalo se na utvrđivanje i definisanje zajedničkih načela koja bi se primjenjivala na ocjenjivanje usklađenosti svih mjera pomoći koje vrši Komisija. U tu svrhu, Komisija će smatrati mjeru pomoći usklađenom sa Ugovorom samo ukoliko ispunjava svaki od sljedećih kriterijuma:
 - (a) doprinos precizno definisanom cilju od zajedničkog interesa: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na cilj od zajedničkog interesa u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora; (Odjeljak 3.2)
 - (b) potreba za intervencijom države: mjera državne pomoći mora biti usmjerena na situaciju u kojoj pomoć može da donese bitno poboljšanje koje tržište samo ne može da ostvari, na primjer otklanjanjem slabosti tržišta ili rješavanjem problema u pogledu jednakosti ili kohezije; (Odjeljak 3.3)
 - (c) primjerenost mjere pomoći: predložena mjera pomoći mora da bude primjeren instrument politike za ostvarivanje cilja od zajedničkog interesa; (Odjeljak 3.4)
 - (d) podsticajni efekat: pomoć mora da promijeni ponašanje predmetnog privrednog društva, odnosno privrednih društava, na način da se počne baviti dodatnom djelatnošću koju ne bi obavljalo bez pomoći ili bi je obavljalo u ograničenom obimu ili na drugačiji način ili na drugoj lokaciji; (Odjeljak 3.5)
 - (e) proporcionalnost pomoći (pomoć svedena na minimum): iznos pomoći mora se ograničiti na minimum koji je potreban da se podstaknu dodatna ulaganja ili djelatnost u predmetnom području; (Odjeljak 3.6)
 - (f) izbjegavanje neprimjerenih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu između država članica: negativni efekti pomoći moraju biti dovoljno ograničeni, tako da opšti rezultat mjere bude pozitivan (Odjeljak 3.7)
 - (g) transparentnost pomoći: države članice, Komisija, privredni subjekti, i javnost, moraju imati jednostavan pristup svim relevantnim aktima i bitnim informacijama o pomoći koja je dodijeljena u skladu sa istim. (Odjeljak 3.8)
27. Opšti rezultati određenih kategorija šema mogu nadalje biti predmet zahtjeva naknadne (*ex post*) evaluacije kako je opisano u Odjeljku 4 ovih smjernica. U takvim slučajevima, Komisija može da ograniči trajanje tih šema (obično na četiri godine ili kraće) uz mogućnost naknadnog ponovnog prijavljivanja njihovog produženja.
28. Ukoliko su mjera državne pomoći ili s njom povezani uslovi (uključujući način njenog finansiranja kada je način finansiranja sastavni dio mjere državne pomoći) neodvojivo povezani sa povredom prava EU, pomoć se ne može proglasiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem²⁶.
29. Prilikom ocjenjivanja usklađenosti individualne pomoći sa unutrašnjim tržištem, Komisija će uzeti u obzir sve postupke u vezi sa povredom čl. 101 ili 102 Ugovora koji se mogu odnositi na korisnika pomoći i mogu biti relevantni za njeno ocjenjivanje u skladu sa članom 107 stav 3 Ugovora²⁷.

3.2. Doprinosi zajedničkom cilju

30. Primarni cilj regionalne pomoći je da smanji razlike u razvijenosti različitih regiona u Evropskoj uniji. Kroz svoj cilj jednakosti ili kohezije regionalna pomoć može da doprinese ostvarivanju strategije Evropa 2020 obezbjeđivanjem inkluzivnog i održivog rasta.
- 3.2.1. Šeme pomoći za ulaganja
 31. Šeme regionalne pomoći treba da budu sastavni dio strategije regionalnog razvoja sa jasno definisanim ciljevima i treba da budu usklađene sa tim ciljevima i da doprinose njihovom ostvarivanju.
 32. Ovo važi naročito za mjere koje se sprovode u skladu sa strategijama regionalnog razvoja koje su definisane u kontekstu Evropskog fonda za regionalni razvoj (ERDF), Evropskog socijalnog fonda, Kohezionog fonda, Evropskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj ili Evropskog fonda za pomorstvo i ribarstvo da bi doprinijele ostvarivanju ciljeva strategije Evropa 2020.

²³ Komisija namjerava da oslobodi od obaveze prijavljivanja *ad hoc* pomoć za infrastrukturu koja ispunjava kriterijume usklađenosti iz regulative o opštim grupnim izuzećima bez obzira na to što se ne odobrava kao dio šeme.

²⁴ Sl. list L 142, 14.5.1998, str. 1.

²⁵ V. stav 20 tačka (n).

²⁶ V. npr. Predmet C-156/98 *Njemačka protiv Komisije* [2000] ECR I-6857, tačka 78 i Predmet C-333/07 *Régie Networks protiv Rhone Alpes Bourgogne* [2008] ECR I-10807, tač. 94-116.

²⁷ V. Predmet C-225/91 *Matra protiv Komisije*, [1993] ECR I-3203, tačka 42.

33. Za šeme pomoći van operativnog programa koji se finansira iz fondova kohezije politike, države članice treba da dokažu da je mjera dosljedna i da doprinosi razvojnoj strategiji datog područja. U tu svrhu, države članice mogu se osloniti na evaluacije proteklih šema državne pomoći, procjene uticaja koje su obavili organi koji dodjeljuju pomoć, ili na mišljenja stručnjaka. Da bi se obezbijedilo da šema pomoći doprinosi razvojnoj strategiji, mora da uključuje sistem koji će omogućiti organima koji dodjeljuju pomoć da odrede prioritete i da izaberu projekte ulaganja prema ciljevima šeme (na primjer na osnovu formalnog sistema bodovanja)²⁸.
34. Šeme regionalne pomoći mogu se uspostaviti u područjima „a“ da bi se podržala početna ulaganja malih i srednjih privrednih društava ili velikih privrednih društava. U područjima „c“ šeme se mogu uspostaviti da bi se podržala početna ulaganja malih i srednjih privrednih društava i početno ulaganje za potrebe nove djelatnosti velikih privrednih društava.
35. Prilikom dodjeljivanja pomoći projektima početnog ulaganja na osnovu šeme, organ koji dodjeljuje pomoć mora da potvrdi da će izabrani projekat doprinijeti cilju šeme a time i razvojnoj strategiji predmetnog područja. U tu svrhu, država članica može se osloniti na informacije koje je podnosilac zahtjeva za pomoć naveo u obrascu datom u prilogu ovih smjernica u kojem se moraju opisati pozitivni efekti ulaganja na predmetno područje²⁹.
36. Da bi se obezbijedilo da ulaganje stvarno i na održiv način doprinosi razvoju predmetnog područja, ulaganje se mora očuvati u predmetnom području najmanje pet godina, ili tri godine za mala i srednja privredna društva, po završetku ulaganja³⁰.
37. Ukoliko se pomoć izračunava na osnovu troškova zarada, radna mjesta moraju biti popunjena u roku od tri godine od završetka radova. Svako radno mjesto otvoreno kroz ulaganje mora se sačuvati u predmetnom području u periodu od pet godina od dana kada je radno mjesto prvi put popunjeno. Za ulaganja svih malih i srednjih privrednih društava, države članice mogu skratiti ovaj petogodišnji period u kom ulaganje mora biti očuvano ili radna mjesta sačuvana na najmanje tri godine.
38. Da bi se obezbijedila održivost ulaganja, države članice moraju se postarati da korisnik obezbijedi finansijski doprinos od najmanje 25%³¹ opravdanih troškova, iz sopstvenih sredstava ili spoljnim finansiranjem, u obliku koji ne uključuje nikakvu javnu finansijsku podršku³².
39. Da bi se spriječilo da mjere državne pomoći dovedu do štete po životnu sredinu, države članice moraju obezbijediti i poštovanje propisa Unije o životnoj sredini, uključujući naročito potrebu da se obavi procjena uticaja na životnu sredinu kada je to propisano zakonom i da se obezbijede sve odgovarajuće dozvole.

3.2.2. *Prijavljena individualna pomoć za ulaganja*

40. Za dokazivanje regionalnog doprinosa individualne pomoći za ulaganja, prijavljene Komisiji, države članice mogu koristiti različite pokazatelje kao što su niže navedeni pokazatelji a koji mogu biti neposredni (na primjer, neposredno otvorena nova radna mjesta) i posredni (na primjer, inovacije na lokalnom nivou):
 - (a) Broj radnih mjesta koja su neposredno otvorena ulaganjem važan je pokazatelj doprinosa regionalnom razvoju. Treba uzeti u obzir i kvalitet otvorenih novih radnih mjesta i potreban stepen stručnosti.
 - (b) Još veći broj novih radnih mjesta može se otvoriti u lokalnoj mreži (pod)dobavljača čime se omogućava bolje integrisanje ulaganja u predmetni region i obezbjeđuju širi efekti prelivanja. Iz tog razloga treba uzeti u obzir i broj posredno otvorenih radnih mjesta.
 - (c) Preuzeta obaveza korisnika da se uključi u široko rasprostranjene aktivnosti obuke radi poboljšanja stručnih sposobnosti (opštih i posebnih) svoje radne snage smatraće se faktorom koji doprinosi regionalnom razvoju. Naglasak treba staviti i na obezbjeđivanje obavljanja pripravničkog staža ili staziranja, naročito za mlade ljude i na obuku kojom se unapređuje znanje i zapošljivost radnika van tog privrednog društva. Opšta ili posebna obuka za koju je odobrena pomoć za obuku neće se računati kao pozitivan efekat regionalne pomoći da bi se spriječilo dvostruko računanje.
 - (d) Spoljne ekonomije obima ili druge koristi sa stanovišta regionalnog razvoja mogu nastati kao posledica blizine (efekat klastera). Povezivanje privrednih društava iz iste privredne grane pojedinim pogonima omogućava veću specijalizaciju, što vodi ka većoj efikasnosti. Međutim, značaj ovog pokazatelja u utvrđivanju doprinosa regionalnom razvoju zavisi od stepena razvoja klastera.
 - (e) Ulaganja uključuju tehničko znanje i mogu biti izvor značajnog transfera tehnologije (prelivanje znanja). Kod ulaganja u okviru tehnološki intenzivnih grana veća je vjerovatnoća da će uključivati transfer tehnologije u region primalac. S tim u vezi, važni su i stepen i specifičnost širenja znanja.
 - (f) Može se uzeti u obzir i doprinos projekata sposobnosti regiona da, kroz inovacije na lokalnom nivou, stvori novu tehnologiju. U vezi sa tim pozitivno se može ocijeniti saradnja novog proizvodnog pogona sa lokalnim visokoškolskim ustanovama.
 - (g) Trajanje ulaganja i eventualna buduća dodatna ulaganja znak su trajne uključenosti privrednog društva u predmetnom regionu.
41. Države članice mogu i da se pozovu na poslovni plan korisnika pomoći koji bi mogao da pruži informacije o broju radnih mjesta koja treba budu otvorena, zaradama koje treba da budu isplaćene (poboljšanje imovnog stanja domaćinstava kao efekat prelivanja), obimu nabavke od lokalnih proizvođača, prometu ostvaren ulaganjem i eventualnoj koristi za područje kroz dodatne prihode od poreza.
42. Za *ad hoc* pomoć³³ države članice moraju da dokažu, uz zahtjeve iz st. 35 do 39, da je projekat usklađen sa razvojnom strategijom predmetnog područja i da doprinosi njenom ispunjenju.

3.2.3. *Šeme operativne pomoći*

43. Šeme operativne pomoći će podstaknuti razvoj manje razvijenih područja samo ukoliko se izazovi sa kojima se suočavaju ova područja jasno unaprijed prepoznaju. Prepreke prilikom privlačenja ili zadržavanja privredne djelatnosti mogu biti toliko ozbiljne ili trajne da sama pomoć za ulaganja nije dovoljna da omogući razvoj tih područja.
44. Što se tiče pomoći za smanjenje posebnih poteškoća sa kojima se suočavaju mala i srednja privredna društva u područjima „a“, predmetne države članice moraju da dokažu postojanje i značaj tih posebnih poteškoća i moraju da dokažu da je potrebna šema operativne pomoći jer se te posebne poteškoće ne mogu prevazići kroz pomoć za ulaganja.

²⁸ Za infrastrukturu širokopojasnih mreža, korisnik pomoći mora se izabrati na osnovu konkurentnog postupka izbora u skladu sa stavom 78 tač. (c) i (d) Smjernica o širokopojasnim mrežama, v. fusnotu 15.

²⁹ V. Prilog V ovih smjernica.

³⁰ Obaveza očuvanja ulaganja u predmetnom području najmanje pet godina (tri godine za mala i srednja privredna društva) ne bi trebalo da spriječi zamjenu postrojenja ili opreme koja je zastarjela ili se pokvarila u tom periodu, pod uslovom da se privredna djelatnost zadrži u predmetnom području za navedeni najkraći period. Regionalna pomoć ne može se, međutim, dodijeliti da se zamijeni to postrojenje ili oprema.

³¹ Zahtjev 25% sopstvenog doprinosa iz stava 38 ne primjenjuje se na pomoć za ulaganja koja je odobrena za ulaganja u najudaljenije regione gdje maksimalni intenziteti pomoći mogu da pređu 75 % bruto ekvivalenta pomoći i da se povećaju do 90 % za mala i srednja privredna društva u skladu sa stavom 173 ovih smjernica.

³² Ovo ne važi za, na primjer, subvencionisane zajmove, javne zajmove za vlasnički kapital ili javna učešća koja ne ispunjavaju načelo investitora u tržišnoj ekonomiji, državne garancije koje sadrže elemente pomoći, ili javnu podršku koja je odobrena u okviru pravila *de minimis*.

³³ *Ad hoc* pomoć je predmet istih zahtjeva kao i individualna pomoć odobrena na osnovu šeme, osim ukoliko nije drukčije navedeno.

45. Što se tiče operativne pomoći za nadoknađivanje određenih dodatnih troškova u najudaljenijim regionima, trajne slabosti koje ozbiljno otežavaju razvoj najudaljenijih regiona predviđene su članom 349 Ugovora i obuhvataju udaljenost, ostrvski položaj, malu veličinu, nepovoljnu topografiju i klimu i ekonomsku zavisnost od malog broja proizvoda. Predmetna država članica mora ipak da odredi posebne dodatne troškove povezane sa tim trajnim slabostima koji bi se pokrili šemom operativne pomoći.
46. Što se tiče operativne pomoći za sprečavanje ili smanjenje opadanja broja stanovnika u veoma rijetko naseljenim područjima, predmetna država članica mora da dokaže rizik od opadanja broja stanovnika relevantnog područja ukoliko ne bude dodijeljena operativna pomoć.

3.3. Potreba za intervencijom države

47. Da bi se ocijenilo da li je državna pomoć neophodna da se ostvari cilj od zajedničkog interesa, prvo treba utvrditi problem koji treba da se riješi. Državna pomoć treba da bude usmjerena na situacije u kojima pomoć može da donese bitno poboljšanje koje tržište samo ne može da ostvari. Ovo važi naročito kada su na raspolaganju ograničena javna sredstva.
48. Mjere državne pomoći mogu zaista, pod određenim uslovima, otkloniti slabosti tržišta čime doprinose efikasnom funkcionisanju tržišta i unapređuju konkurentnost. Nadalje, kada tržišta pružaju efikasne rezultate ali se ti rezultati smatraju nezadovoljavajućim sa stanovišta jednakosti ili kohezije, državna pomoć može se koristiti da se ostvari poželjniji, pravičniji tržišni rezultat.
49. Što se tiče pomoći koja je dodijeljena za razvoj područja koja su obuhvaćena mapom regionalnih pomoći u skladu sa pravilima iz Odjeljka 5 ovih smjernica, Komisija smatra da tržište, bez intervencije države, ne ispunjava očekivane ciljeve kohezije iz Ugovora. Stoga, pomoć dodijeljenu u tim područjima treba smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem u skladu sa članom 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora.

3.4. Primjerenost regionalne pomoći

50. Prijavljena mjera pomoći mora da bude primjeren instrument politike za ostvarivanje predmetnog cilja politike. Mjera pomoći neće se smatrati usklađenom ukoliko se drugim manje narušavajućim instrumentima politike ili drugim manje narušavajućim vrstama instrumenata pomoći može ostvariti isti pozitivni doprinos regionalnom razvoju.

3.4.1. *Primjerenost u poređenju sa drugim instrumentima politike*

3.4.1.1. Šeme pomoći za ulaganja

51. Regionalna pomoć za ulaganja nije jedini instrument politike koji je dostupan državama članicama da podrže ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta u manje razvijenim regionima. Države članice mogu koristiti druge mjere kao što je razvoj infrastrukture, unapređenje kvaliteta obrazovanja i obuke, ili unapređenje poslovnog ambijenta.
52. Države članice moraju da navedu zbog čega je regionalna pomoć primjeren instrument za ostvarivanje zajedničkog cilja jednakosti ili kohezije ukoliko uvode šemu van operativnog programa koji se finansira iz fondova kohezije politike.
53. Ukoliko država članica odluči da uspostavi sektorsku šemu pomoći van operativnog programa koji se finansira iz fondova Unije iz stava 32 ovih smjernica, mora dokazati prednosti takvog instrumenta u odnosu na multisektorsku šemu ili druge opcije politike.
54. Komisija će naročito uzeti u obzir sve procjene uticaja predložene šeme pomoći koje država članica može staviti na raspolaganje. Isto tako, prilikom ocjenjivanja primjerenosti predložene šeme mogu se uzeti u obzir rezultati naknadnih evaluacija opisanih u Odjeljku 4.

3.4.1.2. Individualna pomoć za ulaganja

55. Za *ad hoc* pomoć, država članica mora da dokaže da takva pomoć više doprinosi razvoju predmetnog područja u odnosu na pomoć u okviru šeme ili druge vrste mjera.

3.4.1.3. Šeme operativne pomoći

56. Država članica mora da dokaže da je pomoć primjerena za ostvarivanje cilja šeme za probleme za čije rješavanje je pomoć namijenjena. Da bi dokazala da je pomoć primjerena, država članica može unaprijed da izračuna iznos pomoći kao fiksni iznos za pokrivanje očekivanih dodatnih troškova u datom periodu, kako bi se podstakla privredna društva da ograniče troškove i da vremenom efikasnije razvijaju poslovanje³⁴.

3.4.2. *Primjerenost u poređenju sa različitim instrumenatima pomoći*

57. Regionalna pomoć može se dodijeliti u različitim oblicima. Države članice treba, međutim, da obezbijede da se pomoć dodjeljuje u obliku koji će prouzrokovati najmanja narušavanja trgovine i konkurencije. S tim u vezi, ukoliko se pomoć dodjeljuje u oblicima koji obezbjeđuju neposrednu novčanu korist (na primjer, direktna bespovratna sredstva, oslobođenja od plaćanja poreza ili smanjenja poreza, doprinosa za socijalno osiguranje ili drugih obaveznih doprinosa, ili nabavka zemljišta, robe ili usluga po povlašćenim cijenama itd.), država članica mora da dokaže zbog čega drugi potencijalno manje narušavajući oblici pomoći kao što su avansna plaćanja koje treba otplatiti ili oblici pomoći koji se zasnivaju na dužničkim ili kapitalnim instrumentima (na primjer zajmovi sa niskom kamatnom stopom ili subvencionirane kamate, državne garancije, kupovina udjela u kapitalu ili drugi način obezbjeđivanja kapitala pod povlašćenim uslovima) nisu primjereni.
58. Za šeme pomoći kojima se sprovode ciljevi i prioriteti operativnih programa, instrument finansiranja izabran u tom programu smatra se primjerenim instrumentom.
59. Rezultati naknadnih evaluacija opisanih u Odjeljku 4 mogu se uzeti u obzir prilikom ocjenjivanja primjerenosti predloženog instrumenta pomoći.

3.5. Podsticajni efekat

60. Regionalna pomoć može se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem samo ukoliko ima podsticajni efekat. Podsticajni efekat je prisutan kada pomoć mijenja ponašanje privrednog društva na način da obavlja dodatnu djelatnost koja doprinosi razvoju područja a koju ne bi obavljalo bez pomoći ili bi tu djelatnost obavljalo samo u ograničenom obimu ili na drugačiji način ili na drugoj lokaciji. Pomoć ne

³⁴ Međutim, kada je buduća dinamika rashoda i prihoda okružena visokim stepenom neizvjesnosti i postoji snažna asimetrija informacija, javni organ bi možda trebalo da usvoji modele kompenzacije koji nisu u potpunosti *ex ante* i *ex post*, već su više kombinacija *ex ante* i *ex post* modela kompenzacije (na primjer, korišćenje mehanizma za vraćanje sredstava da bi se omogućilo dijeljenje nepredviđenih dobitaka).

smije da subvencionira troškove djelatnosti koje bi privredno društvo svakako pretrpjelo i ne smije da kompenzuje uobičajeni poslovni rizik privredne djelatnosti.

61. Postojanje podsticajnog efekta može se dokazati u dva moguća scenarija:
 - (a) pomoć podstiče donošenje pozitivne odluke o ulaganju jer ulaganje koje inače ne bi bilo dovoljno rentabilno za korisnika može da se izvrši u predmetnom području³⁵ (*scenario 1*, odluka o ulaganju); ili
 - (b) pomoć podstiče izbor lokacije planiranog ulaganja u relevantnom području a ne negdje drugo jer kompenzuje neto nedostatke i troškove povezane sa lokacijom u predmetnom području (*scenario 2*, odluka o lokaciji).
62. Ukoliko pomoć ne promijeni ponašanje korisnika stimulisanjem (dodatnog) ulaganja u predmetno područje, može se smatrati da bi se isto ulaganje izvršilo u regionu i bez pomoći. Takvoj pomoći nedostaje podsticajni efekat za ostvarivanje regionalnog cilja i ne može se odobriti kao usklađena sa unutrašnjim tržištem.
63. Za regionalnu pomoć dodijelenu kroz fondove kohezije politike u regionima „a“ za ulaganja potrebna da se ostvare standardi utvrđeni pravom Unije, može se smatrati da pomoć ima podsticajni efekat, ukoliko bez pomoći ulaganje u datom području ne bi bilo dovoljno rentabilno za korisnika, što bi dovelo da zatvaranja postojeće poslovne jedinice u tom području.

3.5.1. Šeme pomoći za ulaganja

64. Radovi na individualnom ulaganju mogu da počnu tek nakon podnošenja obrasca zahtjeva za pomoć.
65. Ukoliko radovi počnu prije podnošenja zahtjeva za pomoć, svaka pomoć dodijeljena u vezi sa tim individualnim ulaganjem neće se smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem.
66. Države članice moraju da uvedu standardni obrazac zahtjeva za pomoć dat u prilogu ovih smjernica³⁶. Na obrascu zahtjeva, mala i srednja privredna društva i velika privredna društva moraju hipotetički da objasne šta bi se desilo da nisu primili pomoć i da navedu koji bi se od scenarija opisanih u stavu 61 primjenjivao.
67. Pored toga, velika privredna društva moraju da podnesu dokumentovane dokaze kojima se potkrepljuje hipotetički scenario opisan u obrascu zahtjevu. Mala i srednja privredna društva nemaju takvu obavezu.
68. Organ koji dodjeljuje pomoć mora da provjeri kredibilnost hipotetičkog scenarija i da potvrdi da regionalna pomoć ima potrebni podsticajni efekat koji odgovara jednom od scenarija opisanih u stavu 61. Hipotetički scenario je kredibilan ukoliko je vjerodostojan i odnosi se na faktore odlučivanja koji preovlađavaju u vrijeme kada korisnik odlučuje o ulaganju.

3.5.2. Prijavljena individualna pomoć za ulaganja

69. Uz zahtjeve iz st. 64 do 67, za prijavljenu individualnu pomoć³⁷, država članica mora da dostavi jasne dokaze da ta pomoć stvarno utiče na izbor ulaganja ili lokacije³⁸. Mora navesti koji scenario iz stava 61 se primjenjuje. Da bi se omogućila sveobuhvatna ocjena, država članica mora da dostavi ne samo informacije o projektu koji je dobio pomoć već i sveobuhvatni opis hipotetičkog scenarija po kojem korisniku nijedan javni organ u EEP ne bi dodijelio pomoć.
70. U *scenariju 1*, država članica mogla bi da dokaže postojanje podsticajnog efekta pomoći dostavljanjem dokumenata privrednog društva koji prikazuju da ulaganje bez pomoći ne bi bilo dovoljno rentabilno.
71. U *scenariju 2*, država članica mogla bi da dokaže podsticajni efekat pomoći dostavljanjem dokumenata privrednog društva koji prikazuju da je izvršeno poređenje troškova i koristi lokacije u predmetnom području i troškova i koristi lokacije(a) u drugom(im) području(ima). Komisija provjerava da li takva poređenja imaju realnu osnovu.
72. Države članice se, naročito, pozivaju da se oslanjaju na zvanična dokumenta upravljačkih organa, procjene rizika (uključujući procjenu rizika povezanih sa određenom lokacijom), finansijske izvještaje, interne poslovne planove, mišljenja stručnjaka i druge studije povezane sa projektom ulaganja koji se ocjenjuje. Državama članicama prilikom dokazivanja podsticajnog efekta mogu da pomognu dokumenta koja sadrže informacije o predviđanjima tražnje, predviđanjima troškova, finansijskim predviđanjima, dokumenta koja su dostavljena odboru za ulaganja i u kojima su podrobno obrađeni različiti investicioni scenariji, ili dokumenta koja su dostavljena finansijskim institucijama.
73. U ovom kontekstu, a naročito u *scenariju 1*, stepen rentabilnosti može se ocijeniti upućivanjem na metodologije koje su standardna praksa u određenoj privrednoj grani o kojoj je riječ, i koje mogu uključivati metode za ocjenjivanje neto sadašnje vrijednosti (NPV)³⁹, interne stope prinosa (IRR)⁴⁰ ili prosječnog prinosa na uložena sredstva (ROCE). Rentabilnost projekta treba da se uporedi sa uobičajenim stopama prinosa koje privredno društvo primjenjuje u drugim sličnim investicionim projektima. Ukoliko te stope nisu dostupne, rentabilnost projekta treba uporediti sa troškom kapitala privrednog društva u cjelini ili sa stopama prinosa koje su uobičajene u datom privrednom sektoru.
74. Ukoliko pomoć ne promijeni ponašanje korisnika stimulisanjem (dodatnog) ulaganja u predmetno područje, nema pozitivnog efekta za region. Iz tog razloga, pomoć se neće smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem u slučajevima kada se čini da bi isto ulaganje bilo izvršeno u regionu i bez dodijeljene pomoći.

3.5.3. Šeme operativne pomoći

75. Za šeme operativne pomoći, smatraće se da je podsticajni efekat pomoći prisutan ukoliko bi se, bez pomoći, nivo ekonomske aktivnosti u predmetnom području ili regionu vjerovatno znatno smanjio zbog problema za čije rješavanje je pomoć namijenjena.
76. Komisija će stoga smatrati da pomoć podstiče dodatnu ekonomsku aktivnost u datim područjima ili regionima, ukoliko je država članica dokazala postojanje i veliki obim tih problema u datom području (v. st. 44 do 46).

3.6. Proporcionalnost iznosa pomoći (pomoć svedena na minimum)

77. U načelu, iznos regionalne pomoći mora se ograničiti na minimum potreban da se podstakne dodatno ulaganje ili djelatnost u datom području.

³⁵ Takva ulaganja mogu stvoriti uslove koji omogućavaju dalja ulaganja koja su održiva bez dodatne pomoći.

³⁶ V. Prilog V.

³⁷ *Ad hoc* pomoć mora da ispunji i zahtjeve iz st. 64 do 67 ovih smjernica, uz zahtjeve iz Odjeljka 3.5.2.

³⁸ Hipotetički scenariji opisani su stavu 61.

³⁹ Neto sadašnja vrijednost projekta je razlika između pozitivnih i negativnih gotovinskih tokova u periodu trajanja ulaganja, diskontovana na njihovu trenutnu vrijednost (obično primjenom troškova kapitala).

⁴⁰ Unutrašnja stopa prinosa ne zasniva se na računovodstvenom dobitku u datoj godini, već uzima u obzir i prilive budućih novčanih tokova koje investitor očekuje da primi u cijelom periodu trajanja ulaganja. Definiše se kao diskontna stopa za koju je neto sadašnja vrijednost priliva gotovinskih tokova jednaka nuli.

78. Po opštem pravilu, prijavljena individualna pomoć smatraće se svedenom na minimum, ukoliko iznos pomoći odgovara neto dodatnim troškovima realizacije ulaganja u datom području u odnosu na hipotetički scenario da nema pomoći. Slično tome, u slučaju pomoći za ulaganja koja se dodjeljuje velikim privrednim društvima u okviru prijavljenih šema, države članice moraju obezbijediti da je iznos pomoći sveden na minimum na osnovu pristupa „neto dodatnih troškova“.
79. Kod situacija po *scenariju 1* (odluke o ulaganju) iznos pomoći stoga ne bi trebalo da pređe minimum koji je potreban da bi projekat bio dovoljno rentabilan, npr. za povećanje njegove interne stope prinosa iznad uobičajenih stopa prinosa koje primjenjuje dato privredno društvo u drugim sličnim investicionim projektima ili, ukoliko je dostupno, za povećanje njegove interne stope prinosa iznad troška kapitala privrednog društva u cjelini ili iznad stopa prinosa koje su uobičajene u datom privrednom sektoru.
80. Kod situacija po *scenariju 2* (podsticaji za izbor lokacije), iznos pomoći ne bi trebalo da pređe razliku između neto sadašnje vrijednosti ulaganja u ciljnom području i neto sadašnje vrijednosti na alternativnoj lokaciji. Moraju se uzeti u obzir svi relevantni troškovi i koristi, uključujući, na primjer, administrativne troškove, troškove prevoza, troškove obuke koje ne pokriva pomoć za obuku, kao i razlike u zaradama. Ukoliko je, međutim, alternativna lokacija u EEP, subvencije odobrene na toj drugoj lokaciji ne uzimaju se u obzir.
81. Da bi se obezbijedila predvidljivost i jednaki uslovi djelovanja, Komisija primjenjuje i maksimalne intenzitete pomoći⁴¹ za pomoć za ulaganja. Ovi maksimalni intenziteti pomoći imaju dvostruku namjenu.
82. Prvo, za prijavljene šeme, ovi maksimalni intenziteti pomoći imaju zaštitnu funkciju za mala i srednja privredna društva: sve dok je intenzitet pomoći ispod dozvoljenog maksimuma, smatra se da je ispunjen kriterijum „pomoć svedena na minimum“.
83. Drugo, u svim ostalim slučajevima, maksimalni intenziteti pomoći koriste se kao gornja granica za pristup neto dodatnih troškova opisan u st. 79 i 80.
84. Maksimalni intenziteti pomoći se usklađuju u odnosu na tri kriterijuma:
 - (a) socio-ekonomskog položaja predmetnog područja, kao pokazatelja obima potrebe područja za daljim razvojem i, eventualno, obima teškoća koje ima prilikom privlačenja i zadržavanja privredne djelatnosti;
 - (b) veličine korisnika kao pokazatelja posebnih poteškoća u finansiranju ili realizaciji projekta u tom području; i
 - (c) obima investicionog projekta, kao indikatora očekivanog stepena narušavanja konkurencije i trgovine.
85. Shodno tome, dozvoljeni intenziteti pomoći (i, potencijalno, veća narušavanja trgovine i konkurencije kao posljedica toga) su veći što je manje razvijen ciljani region, i ukoliko je korisnik pomoći malo i srednje privredno društvo.
86. Zbog očekivanih većih narušavanja konkurencije i trgovine, maksimalni intenzitet pomoći za velike investicione projekte mora se smanjiti primjenom mehanizma iz stava 20 tačka (c).

3.6.1. Šeme pomoći za ulaganja

87. Kod pomoći malim i srednjim privrednim društvima, mogu se koristiti uvećani maksimalni intenziteti pomoći opisani u Odjeljku 5.4. Mala i srednja privredna društva, međutim, ne mogu da koriste ove uvećane intenzitete ukoliko se ulaganje odnosi na veliki investicioni projekat.
88. Kod pomoći velikim privrednim društvima, država članica mora da obezbijedi da iznos pomoći odgovara neto dodatnim troškovima realizacije ulaganja u području o kojem je riječ, u odnosu na hipotetički scenario u slučaju da nema pomoći. Mora se koristiti metoda pojašnjena u st. 79 i 80 zajedno sa maksimalnim intenzitetima pomoći kao gornjom granicom.
89. Kod pomoći velikim investicionim projektima, mora se obezbijediti da pomoć ne prelazi smanjeni intenzitet. Ukoliko se pomoć korisniku dodijeli za ulaganje koje se smatra dijelom jedinstvenog investicionog projekta, pomoć se mora smanjiti za opravdane troškove koji prelaze 50 miliona eura⁴².
90. Maksimalni intenzitet pomoći i iznos pomoći po projektu mora izračunati organ koji dodjeljuje pomoć prilikom dodjeljivanja pomoći. Intenzitet pomoći mora se izračunati na osnovu bruto ekvivalenta pomoći ili u odnosu na ukupne opravdane troškove ulaganja ili opravdane troškove zarada koje je korisnik pomoći prijavio prilikom podnošenja zahtjeva za pomoć.
91. Ukoliko se pomoć za ulaganje izračunata na osnovu troškova ulaganja kombinuje sa regionalnom pomoći za ulaganje koja je izračunata na osnovu troškova zarada, ukupna pomoć ne smije da pređe najveći iznos pomoći po bilo kojem od obračuna do maksimalnog dozvoljenog intenziteta pomoći za područje o kojem je riječ.
92. Pomoć za ulaganja može se dodijeliti istovremeno u okviru nekoliko šema regionalne pomoći ili kumulativno sa *ad hoc* pomoći, pod uslovom da ukupna pomoć iz svih izvora ne pređe maksimalni dozvoljeni intenzitet pomoći po projektu koji unaprijed mora izračunati prvi organ koji dodjeljuje pomoć.
93. Kod početnog ulaganja koje je povezano sa projektima Evropske teritorijalne saradnje (ETC) koji ispunjavaju kriterijume Regulative o posebnim odredbama za podršku cilju evropske teritorijalne saradnje iz Evropskog fonda za regionalni razvoj⁴³, intenzitet pomoći koji se primjenjuje na područje u kojem se nalazi početno ulaganje primjenjivaće se na sve korisnike koji učestvuju u projektu. Ukoliko se početno ulaganje nalazi u dva ili više područja koja primaju pomoć, maksimalni intenzitet pomoći za početno ulaganje biće onaj koji se primjenjuje u području, koje prima pomoć, u kojem nastaje najveći dio opravdanih troškova. Početna ulaganja koja vrše velika privredna društva u područjima „c“ mogu da koriste regionalnu pomoć u okviru projekata evropske teritorijalne saradnje samo ukoliko predstavljaju početna ulaganja za nove djelatnosti ili nove proizvode.

3.6.1.1. Opravdani troškovi izračunati na osnovu troškova ulaganja

94. Stečena imovina treba da bude nova, osim za mala i srednja privredna društva ili u slučaju sticanja poslovne jedinice⁴⁴.
95. Za mala i srednja privredna društva se do 50% troškova pripremni studija ili konsultantskih troškova povezanih sa ulaganjem isto tako može smatrati opravdanim troškovima.
96. Kod pomoći dodijeljene za bitnu promjenu u proizvodnom procesu, opravdani troškovi moraju da budu veći od amortizacije imovine koja je povezana sa djelatnošću koju treba modernizovati, u prethodne tri fiskalne godine.
97. Kod pomoći dodijeljene za diverzifikaciju postojeće poslovne jedinice, opravdani troškovi moraju za najmanje 200% da budu veći od knjigovodstvene vrijednosti imovine, koja se ponovo koristi, koja je bila evidentirana u fiskalnoj godini prije početka radova.
98. Troškovi povezani sa zakupom materijalne imovine mogu se uzeti u obzir pod sljedećim uslovima:
 - (a) za zemljište i zgrade, zakup se mora nastaviti najmanje pet godina nakon očekivanog datuma završetka ulaganja za velika privredna društva, i tri godine za mala i srednja privredna društva;

⁴¹ V. pododjeljak 5.4 o mapama regionalnih pomoći.

⁴² Smanjeni intenziteti pomoći rezultat su mehanizma definisanog u stavu 20 tačka (c).

⁴³ Regulative Evropskog parlamenta i Savjeta o posebnim odredbama za podršku cilju evropske teritorijalne saradnje iz Evropskog fonda za regionalni razvoj. Predlog Komisije COM(2011) 611 Regulative ERDF/ETC.

⁴⁴ Definirano u stavu 20 tač. (h) i (i).

- (b) za postrojenja ili mehanizaciju, zakup mora biti zaključen u formi finansijskog lizinga i mora sadržati obavezu korisnika pomoći da po isteku perioda zakupa kupi tu imovinu.
99. U slučaju preuzimanja poslovne jedinice treba uzeti u obzir samo troškove kupovine imovine od trećih lica koja nisu povezana sa kupcem. Transakcija se mora obaviti pod tržišnim uslovima. Ukoliko je pomoć za sticanje imovine već bila dodijeljena prije njene kupovine, nabavnu vrijednost te imovine treba oduzeti od opravdanih troškova koji su povezani sa preuzimanjem poslovne jedinice. Ukoliko preuzimanje poslovne jedinice prati dodatno ulaganje koje ispunjava uslove za pomoć, opravdane troškove tog drugog ulaganja treba dodati troškovima kupovine imovine poslovne jedinice.
100. Kod velikih privrednih društava, troškovi nematerijalne imovine su opravdani samo do gornje granice od 50% ukupnih opravdanih troškova ulaganja za projekat. Kod malih i srednjih privrednih društava, mogu se uzeti u obzir svi troškovi povezani sa nematerijalnom imovinom.
101. Nematerijalna imovina koja je opravdana za izračunavanje troškova ulaganja mora ostati vezana za predmetno područje koje prima pomoć i ne smije se vršiti transfer iste u druge regione. U tu svrhu, nematerijalna imovina mora ispunjavati sljedeće uslove:
- (a) mora se koristiti isključivo u poslovnoj jedinici koja prima pomoć;
 - (b) mora biti takva da se može amortizovati;
 - (c) mora biti kupljena pod tržišnim uslovima od trećih lica koja nisu povezana sa kupcem.
102. Nematerijalna imovina mora biti uključena u imovinu privrednog društva koje prima pomoć i mora ostati vezana za projekat za koji se pomoć dodjeljuje najmanje pet godina (tri godine za mala i srednja privredna društva).

3.6.1.2. Opravdani troškovi izračunati na osnovu troškova zarada

103. Regionalna pomoć može se izračunati i u odnosu na očekivane troškove zarada koji nastaju otvaranjem novih radnih mjesta kao posljedica početnog ulaganja. Pomoć može da nadomjesti samo troškove zarada novozapošljenog radnika izračunate za period od dvije godine a intenzitet koji se tako dobije ne smije da bude veći od intenziteta pomoći koji se primjenjuje u području o kojem je riječ.

3.6.2. *Prijavljena individualna pomoć za ulaganja*

104. Kod situacija po *scenariju 1* (odluka o ulaganju) Komisija će provjeriti da li iznos pomoći prelazi minimum koji je potreban da bi projekat bio dovoljno rentabilan, primjenom metode iz stava 79.
105. Kod situacija po *scenariju 2* (odluka o lokaciji), Komisija će za podsticanje odluke o lokaciji primjenom metode iz stava 80 uporediti neto sadašnju vrijednost ulaganja za ciljno područje i neto sadašnju vrijednost ulaganja na alternativnoj lokaciji.
106. Obračuni koji se koriste za analizu podsticajnog efekta mogu se koristiti i da se ocijeni da li je pomoć proporcionalna. Država članica mora da dokaže proporcionalnost na osnovu dokumentacije kao što je dokumentacija iz stava 72.
107. Intenzitet pomoći ne smije da pređe dozvoljeni usklađeni intenzitet pomoći.

3.6.3. *Šeme operativne pomoći*

108. Država članica mora da dokaže da je nivo pomoći srazmjern problemima za čije rješavanje je pomoć namijenjena.
109. Moraju biti ispunjeni, naročito, sljedeći uslovi:
- (a) pomoć mora biti određena u odnosu na prethodno definisani niz opravdanih troškova koji se u cjelini mogu pripisati problemima za čije rješavanje je pomoć namijenjena, kako dokaže država članica;
 - (b) pomoć se mora ograničiti na određeni dio tog prethodno definisanog niza opravdanih troškova i ne smije da pređe te troškove;
 - (c) iznos pomoći po korisniku mora biti proporcionalan obimu problema sa kojima se stvarno suočava pojedini korisnik.
110. Što se tiče pomoći za kompenzovanje određenih dodatnih troškova u najudaljenijim regionima, opravdani troškovi moraju biti takvi da se mogu u cjelini pripisati jednoj ili više trajnih slabosti iz člana 349 Ugovora. Ti dodatni troškovi ne smiju uključivati troškove prevoza niti bilo koje dodatne troškove koji se mogu pripisati drugim faktorima i moraju biti kvantifikovani u odnosu na obim troškova koje imaju slična privredna društva osnovana u drugim regionima države članice o kojoj je riječ.
111. Kada je riječ o pomoći za smanjenje određenih posebnih poteškoća sa kojima se suočavaju mala i srednja privredna društva u područjima „a“, nivo pomoći se mora za vrijeme trajanja šeme postepeno smanjivati⁴⁵.

3.7. **Izbjegavanje neprimjerenih negativnih efekata na konkurenciju i trgovinu**

112. Da bi pomoć bila usklađena, negativni efekti mjere pomoći u smislu narušavanja konkurencije i uticaja na trgovinu između država članica moraju biti ograničeni i manji od pozitivnih efekata u smislu doprinosa ostvarivanju cilju od zajedničkog interesa. Mogu se identifikovati određene situacije kada su negativni efekti očigledno veći od svih pozitivnih efekata, što znači da se pomoć ne može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem.

3.7.1. *Opšta razmatranja*

113. Regionalna pomoć može prouzrokovati dvije osnovne vrste potencijalnog narušavanja konkurencije i trgovine. To su narušavanja tržišta proizvoda i efekti na lokaciju. Obje vrste mogu dovesti do neefikasnosti prilikom alokacije (koje narušavaju ekonomsku uspješnost unutrašnjeg tržišta) i problema u vezi sa raspodjelom (raspodjelom privredne djelatnosti po regionima).
114. Jedan potencijalno štetan efekat državne pomoći je da onemogućava tržišnom mehanizmu da ostvari efikasne rezultate nagrađivanjem najefikasnijih proizvođača i vršenjem pritiska na one najmanje efikasne da se poboljšaju, restrukturiraju ili napuste tržište. Obimno širenje kapaciteta podstaknuto državnom pomoći na neefikasnom tržištu može naročito neopravdano da naruši konkurenciju, jer stvaranje ili održavanje prekomjernog kapaciteta može dovesti do ograničavanja stopa dobiti, smanjenja investicija konkurenata ili čak izlaska konkurenata sa tržišta. To može dovesti do situacije u kojoj su konkurenti koji bi inače mogli da ostanu na tržištu prinuđeni da napuste tržište. Može takođe spriječiti privredna društva da uđu ili se šire na tržištu i može oslabiti podsticanje konkurenata na inovacije. Ovo ima za rezultat neefikasne tržišne strukture koje su dugoročno i štetne za potrošače. Pored toga, raspoloživost pomoći može kod potencijalnih korisnika podstaći pasivnost ili neopravdano rizično ponašanje. Dugoročni uticaj na sveobuhvatnu uspješnost sektora najvjerovatnije je negativan.
115. Pomoć može da ima i narušavajuće efekte u smislu povećanja ili održavanja velike tržišne moći na strani korisnika. Čak i ukoliko pomoć ne jača neposredno veliku tržišnu moć, može to učiniti posredno, tako što odvrća postojeće konkurente od širenja ili podstiče njihov izlazak sa tržišta ili odvrća nove konkurente od ulaska na tržište.

⁴⁵ Takođe kada se šeme operativne pomoći prijave za produženje postojećih mjera pomoći.

116. Pored narušavanja tržišta proizvoda, regionalna pomoć po svojoj prirodi utiče i na lokaciju privredne djelatnosti. Ukoliko jedno područje privlači ulaganje zbog pomoći, drugo područje gubi tu priliku. Ti negativni efekti u područjima na koja pomoć negativno utiče mogu se osjetiti kroz gubitak privredne djelatnosti i gubitak radnih mjesta uključujući i na nivou podizvođača. Mogu se osjetiti i kroz gubitak pozitivnih spoljnih efekata (na primjer efekat klastera, prelijevanje znanja, obrazovanje i obuka itd.).
117. Geografska specifičnost regionalne pomoći razlikuje tu pomoć od drugih oblika horizontalne pomoći. Posebna karakteristika regionalne pomoći je da je namijenjena da utiče na izbor investitora u pogledu lokacije projekata ulaganja. Kada regionalna pomoć kompenzuje dodatne troškove, nastale zbog regionalnih slabosti i podržava dodatna ulaganja u područjima koja primaju pomoć a da ih pri tom ne odvlači od drugih područja koja primaju pomoć, doprinosi ne samo razvoju regiona već i koheziji i u krajnjem koristi čitavoj Uniji. Mogući negativni efekti regionalne pomoći u vezi sa lokacijom već su ograničeni u određenoj mjeri mapama regionalnih pomoći koje iscrpno definišu područja u kojima se može odobriti regionalna pomoć, vodeći računa o ciljevima jednakosti i kohezije politike, kao i maksimalnim dozvoljenim intenzitetima pomoći. Međutim, da bi se procijenio stvarni uticaj pomoći u okviru cilja kohezije i dalje je važno da se razumije šta bi se desilo da nema pomoći.

3.7.2. Očigledni negativni efekti

118. Komisija utvrđuje brojne situacija u kojima su negativni efekti pomoći očigledno veći od pozitivnih efekata, tako da se pomoć ne može proglasiti usklađenom sa unutrašnjim tržištem.
119. Komisija utvrđuje maksimalne intenzitete pomoći. Oni predstavljaju osnovni zahtjev za usklađenost, čiji je cilj da se spriječi korišćenje državne pomoći za projekte u kojima se odnos između iznosa pomoći i opravdanih troškova smatra veoma visokim i da je posebno vjerovatno da je narušavajući. Uopšte važi da što su veći pozitivni efekti koji će vjerovatno proisteci iz projekta koji prima pomoć i što je veća vjerovatna neophodnost pomoći, to će biti veća i gornja granica za intenzitet pomoći.
120. Ukoliko u slučajevima po scenariju 1 (odluke o ulaganju) projekat stvara kapacitet na tržištu koje je strukturno u apsolutnom padu, Komisija taj kapacitet smatra negativnim efektom koji vjerovatno neće biti kompenzovan nijednim pozitivnim efektom.
121. U slučajevima po scenariju 2 (odluke o lokaciji), ukoliko bi bez pomoći ulaganje bilo locirano u regionu sa intenzitetom regionalne pomoći koji je viši ili isti kao ciljni region ovo će predstavljati negativni efekat koji vjerovatno neće biti kompenzovan nijednim pozitivnim efektom jer je u suprotnosti sa samom logikom regionalne pomoći⁴⁶.
122. Ukoliko korisnik zatvori istu ili sličnu djelatnost u drugom području u EEP i preseli tu djelatnost u ciljno područje, ukoliko postoji uzročno-posledična veza između pomoći i preseljenja, to će predstavljati negativan efekat koji vjerovatno neće biti kompenzovan nikakvim pozitivnim elementima.
123. Prilikom ocjenjivanja prijavljenih mjera, Komisija će zahtijevati sve informacije potrebne da bi razmotrila da li bi državna pomoć prouzrokovala gubitak znatnog broja radnih mjesta na postojećim lokacijama u EEP.

3.7.3. Šeme pomoći za ulaganja

124. Šeme pomoći za ulaganja ne smiju da dovedu do značajnog narušavanja konkurencije i trgovine. Naročito, čak i ukoliko se narušavanje može smatrati ograničenim na individualnom nivou (pod uslovom da su svi uslovi za pomoć za ulaganja ispunjeni), šeme kumulativno ipak mogu dovesti do visokih nivoa narušavanja. Takva narušavanja mogla bi da se odnose na tržišta proizvoda stvaranjem ili pogoršanjem stanja prekomjernog kapaciteta ili stvaranjem, povećanjem ili održavanjem velike tržišne moći nekih primalaca na način koji će negativno uticati na dinamične podstaje. Pomoć dostupna u okviru šema može dovesti i do znatnog gubitka ekonomske aktivnosti u drugim područjima EEP. U slučaju šeme koja se koncentriše na određene sektore rizik od takvih narušavanja je još izrazitiji.
125. Iz tog razloga, država članica mora da dokaže da će ovi negativni efekti biti svedeni na minimum imajući u vidu, na primjer, veličinu datih projekata, pojedinačne i kumulativne iznose pomoći, očekivane korisnike kao i karakteristike ciljnih sektora. Da bi omogućila Komisiji da ocijeni vjerovatne negativne efekte, država članica bi mogla da dostavi sve procjene uticaja kojima raspolaže, kao i naknadne evaluacije sličnih prethodnih šema.
126. Prilikom dodjeljivanja pomoći u okviru šeme individualnim projektima, organ koji dodjeljuje pomoć mora da provjeri i potvrdi da pomoć ne prouzrokuje očigledne negativne efekte opisane u stavu 121. Ova provjera može se zasnivati na informacijama primljenim od korisnika prilikom podnošenja zahtjeva za pomoć i na izjavi datoj na standardnom obrascu zahtjeva za pomoć na kojem treba navesti alternativnu lokaciju u slučaju da se ne dodijeli pomoć.

3.7.4. Prijavljena individualna pomoć za ulaganja

127. Prilikom ocjenjivanja negativnih efekata prijavljene pomoći, Komisija razlikuje dva hipotetička scenarija opisana u st. 104 i 105 ovih smjernica.

3.7.4.1. Scenario 1 (odluke o ulaganju)

128. Komisija u slučajevima po scenariju 1 stavlja poseban naglasak na negativne efekte povezane sa izgradnjom prekomjernog kapaciteta u opadajućim industrijama, sprečavanjem izlaska sa tržišta, i pojmom velike tržišne moći. Ovi negativni efekti opisani su u st. 129-138 ovih smjernica i moraju se kompenzovati pozitivnim efektima pomoći. Međutim, ukoliko se utvrdi da bi pomoć prouzrokovala očigledne negativne efekte opisane u stavu 120 pomoć se ne može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem jer vjerovatno neće biti kompenzovana nijednim pozitivnim elementom.
129. Da bi se utvrdila i ocijenila potencijalna narušavanja konkurencije i trgovine, države članice bi trebalo da pruže dokaze koji Komisiji omogućavaju da identifikuje tržišta proizvoda o kojima je riječ (tj. proizvode na koje utiče promjena ponašanja korisnika pomoći) i da identifikuje konkurente i korisnike/potrošače na koje utiču.
130. Komisija će za ocjenjivanje ovih potencijalnih narušavanja koristiti različite kriterijume, kao što su tržišna struktura datog proizvoda, uspješnost tržišta (opadanje ili rast tržišta), postupak izbora korisnika pomoći, barijere ulasku na tržište i izlasku sa tržišta, diferencijacija proizvoda.
131. Sistematsko oslanjanje privrednog društva na državnu pomoć može da ukaže da privredno društvo nije sposobno samo da izdrži konkurenciju ili da uživa neopravdane prednosti u odnosu na svoje konkurente.
132. Komisija razlikuje dva glavna izvora potencijalnih negativnih efekata na tržišta proizvoda:
 - (a) slučajevi znatnog širenja kapaciteta koji prouzrokuju ili pogoršavaju postojeće stanje prekomjernog kapaciteta, naročito na opadajućem tržištu; i
 - (b) slučajevi kada korisnik pomoći ima veliku tržišnu moć.

⁴⁶ Za potrebe ove odredbe, Komisija će koristiti standardnu gornju granicu pomoći koja se primjenjuje u područjima „c” koja se graniče sa područjima „a” bez obzira na uvećane intenzitete pomoći u skladu sa stavom 176.

133. Da bi Komisija ocijenila da li pomoć može da posluži da se uspostave ili održe neefikasne tržišne strukture uzeće u obzir dodatni proizvodni kapacitet koji je ostvario projekat i funkcionisanje tržišta.
134. Ukoliko tržište o kome je riječ raste, obično je manje razloga za zabrinutost da pomoć može negativno uticati na dinamične podsticaje ili da će neopravdano spriječiti izlazak sa tržišta ili ulazak na tržište.
135. Zabrinutost je opravdana ukoliko tržišta opadaju. U vezi sa tim, Komisija razlikuje slučajeve kod kojih dugoročno gledano relevantno tržište strukturno opada (tj. pokazuje negativnu stopu rasta), i slučajeve kod kojih relevantno tržište relativno opada (tj. pokazuje pozitivnu stopu rasta, ali ne prelazi referentnu stopu rasta).
136. Slabo funkcionisanje tržišta će se uobičajeno mjeriti u odnosu na BDP EEP u zadnje tri godine prije početka projekta (referentna stopa); može se utvrditi i na osnovu projektovanih stopa rasta u narednih tri do pet godina. Pokazatelji mogu da obuhvate predviđeni budući rast predmetnog tržišta i na osnovu toga očekivane stope iskorišćenosti kapaciteta, kao i vjerovatni uticaj povećanja kapaciteta na konkurente kroz njegove efekte na cijene i stope dobiti.
137. U nekim slučajevima, ocjenjivanje rasta tržišta proizvoda u EEP možda nije primjereno da bi se potpuno ocijenili efekti pomoći, naročito ukoliko je geografsko tržište svjetsko tržište. U takvim slučajevima, Komisija će razmotriti efekat pomoći na predmetne tržišne strukture, a naročito, njen potencijal da istisne proizvođače iz EEP.
138. Da bi ocijenila da li postoji velika tržišna moć, Komisija će uzeti u obzir položaj korisnika u određenom vremenskom periodu prije primanja pomoći i očekivani tržišni položaj po okončanju ulaganja. Komisija će uzeti u obzir tržišne udjele korisnika, kao i tržišne udjele njegovih konkurenata i druge relevantne faktore, kao na primjer tržišnu strukturu posmatrajući koncentraciju na tržištu, moguće barijere ulasku na tržište⁴⁷, kupovnu moć⁴⁸ i barijere širenju na tržištu ili izlasku sa tržišta.

3.7.4.2. Scenario 2 (odluke o lokaciji)

139. Ukoliko analiza hipotetičkog scenarija ukazuje da bi bez pomoći ulaganje bilo izvršeno na drugoj lokaciji (scenario 2) koja pripada istom geografskom tržištu u pogledu datog proizvoda, i ukoliko je pomoć proporcionalna, mogući ishodi u smislu prekomjernog kapaciteta i velike tržišne moći bili bi, u načelu, isti bez obzira na pomoć. U takvim slučajevima, pozitivni efekti pomoći vjerovatno bi bili veći od ograničenih negativnih efekata na konkurenciju. Međutim, ukoliko je alternativna lokacija u EEP, Komisiju naročito zanimaju negativni efekti vezani za alternativnu lokaciju i stoga, ukoliko pomoć dovede do očiglednih negativnih efekata opisanih u st. 121 i 122, pomoć se ne može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem jer vjerovatno neće biti kompenzovani nijednim pozitivnim elementom.

3.7.5. Šeme operativne pomoći

140. Ukoliko je pomoć potrebna i proporcionalna da se ostvari zajednički cilj opisan u pododjeljku 3.2.3, negativni efekti pomoći vjerovatno će biti kompenzovani pozitivnim efektima. U nekim slučajevima, međutim, pomoć može imati za rezultat promjene u strukturi tržišta ili u karakteristikama sektora ili industrije koje bi mogle znatno da naruše konkurenciju kroz barijere ulasku na tržište ili izlasku sa istog, efekte zamjene, ili kroz preusmjeravanje trgovinskih tokova. U tim slučajevima, identifikovani negativni efekti vjerovatno neće biti kompenzovani nijednim pozitivnim efektom.

3.8. Transparentnost

141. Države članice moraju objaviti na centralnoj internet stranici ili na jednoj internet stranici koja prikuplja informacije sa više internet stranica (na primjer, regionalne internet stranice) sve sljedeće informacije o prijavljenim mjerama državne pomoći: tekst prijavljene šeme pomoći i odredaba o njenom sprovođenju, organ koji dodjeljuje pomoć, pojedini korisnici, iznos pomoći po korisniku, i intenzitet pomoći. Ovi zahtjevi važe i za individualnu pomoć odobrenu u okviru prijavljenih šema kao i za *ad hoc* pomoć. Takve informacije moraju se objaviti nakon donošenja odluke o dodjeli pomoći, moraju se čuvati najmanje 10 godina i moraju biti dostupne široj javnosti bez ograničenja⁴⁹.

4. EVALUACIJA

142. Da bi se dodatno obezbijedilo da su narušavanja konkurencije i trgovine ograničena, Komisija može zahtijevati da se za određene šeme primjenjuje vremensko ograničenje (obično četiri godine ili manje) i da se za njih obavi evaluacija iz stava 27.
143. Evaluacija će se vršiti za šeme kod kojih su potencijalna narušavanja naročito velika, tj. koje mogu znatno ograničiti konkurenciju, ukoliko se njihovo sprovođenje blagovremeno ne preispita.
144. Imajući u vidu ciljeve evaluacije i da se državama članicama ne bi nametnulo nesrazmjerno veliko opterećenje kod manjih iznosa pomoći, ova obaveza može se propisati samo za šeme pomoći sa velikim budžetima pomoći, koji imaju nove karakteristike ili ako su predviđene znatne tržišne, tehnološke ili regulatorne izmjene. Evaluaciju mora obaviti stručnjak, koji je nezavisan od organa koji dodjeljuje državnu pomoć, na osnovu zajedničke metodologije⁵⁰ i mora se objaviti. Evaluacija se mora dostaviti Komisiji blagovremeno da bi mogla da ocijeni potencijalno produženje šeme pomoći a u svakom slučaju po isteku šeme. Precizni opseg i metodologija ove evaluacije biće definisani odlukom kojom se odobrava šema pomoći. Kod svake kasnije mjere pomoći sa sličnim ciljem moraju se uzeti u obzir rezultati evaluacije.

5. MAPE REGIONALNIH POMOĆI

145. U ovom odjeljku, Komisija utvrđuje kriterijume za određivanje područja koja ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tač. (a) i (c) Ugovora. Područja koja ispunjavaju ove uslove i koja država članica želi da označi kao područja „a“ ili područja „c“ moraju biti određena u mapi regionalnih pomoći koja se mora prijaviti Komisiji i koju Komisija mora odobriti prije nego što se regionalna pomoć može dodijeliti privrednim društvima koja se nalaze u označenim područjima. U mapama se moraju precizirati i maksimalni intenziteti pomoći koji se primjenjuju u ovim područjima.

5.1. Udio stanovništva koje ostvaruje pravo na regionalnu pomoć

146. S obzirom na to da dodjeljivanje regionalne državne pomoći odstupa od opšte zabrane državne pomoći iz člana 107 stav 1 Ugovora, Komisija smatra da ukupno stanovništvo područja „a“ i „c“ u Uniji mora da bude manje od stanovništva područja koja nisu označena. Ukupni udio stanovništva tih označenih područja treba stoga da bude manji od 50% stanovništva Unije.

⁴⁷ Ove barijere ulasku na tržište uključuju pravne barijere (naročito prava intelektualne svojine), ekonomije obima i ekonomije raspona, barijere pristupu mrežama i infrastrukturi. Ukoliko se pomoć odnosi na tržište u kome je korisnik pomoći uhodan, moguće barijere ulasku na tržište mogu da ojačaju eventualnu veliku tržišnu moć koju ima korisnik pomoći pa tako i eventualne negativne efekte te tržišne moći.

⁴⁸ Kada su na tržištu prisutni kupci velike kupovne moći, manje je vjerovatno da korisnik pomoći može povećati cijene za takve kupce.

⁴⁹ Ove informacije treba redovno ažurirati (na primjer svakih šest mjeseci) i treba da budu dostupne u formatu sa nezaštićenim pravima.

⁵⁰ Takvu zajedničku metodologiju može obezbijediti Komisija.

147. U Smjernicama o nacionalnoj regionalnoj pomoći za period 2007-2013⁵¹ cjelokupni udio stanovništva područja „a“ i „c“ bio je određen na 42% stanovništva EU-25 (45,5% stanovništva EU-27). Komisija smatra da ovaj početni nivo cjelokupnog udjela stanovništva treba prilagoditi kako bi odražavao tešku ekonomsku situaciju u mnogim državama članicama.
148. Shodno tome, gornju granicu cjelokupnog udjela stanovništva područja „a“ i „c“ za period 2014-2020 treba utvrditi na 46,53% stanovništva EU-27⁵².

5.2. Odstupanje u članu 107 stav 3 tačka (a)

149. Članom 107 stav 3 tačka (a) Ugovora predviđeno je da se „pomoć za unapređenje ekonomskog razvoja područja u kojima je životni standard izuzetno nizak ili je nezaposlenost izuzetno visoka, kao i regiona iz člana 349, s obzirom na njihov strukturni, ekonomski i socijalni položaj” može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem. Po Sudu pravde „korišćenje riječi ‘izuzetno’ i ‘visoka’ u članu 107 stav 3 tačka (a) ukazuje da se izuzeće odnosi samo na područja u kojima je ekonomska situacija izuzetno nepovoljna u odnosu na [Uniju] u cjelini”⁵³.
150. Komisija smatra da su uslovi iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora ispunjeni u regionima NUTS 2⁵⁴ u kojima je bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku niži ili jednak 75% prosjeka Unije⁵⁵.
151. Shodno tome, država članica može označiti sljedeća područja kao područja „a“:
- (a) regione NUTS 2 čiji je BDP po stanovniku u standardima kupovne moći (SKM)⁵⁶ niži ili jednak 75% prosjeka EU-27 (na osnovu prosjeka u zadnje tri godine za koje su dostupni podaci Eurostata⁵⁷);
 - (b) najudaljenije regione.
152. Područja „a“ koja ostvaruju pravo na pomoć navedena su po državama članicama u Prilogu I.

5.3. Odstupanje iz člana 107 stav 3 tačka (c)

153. Članom 107 stav 3 tačka (c) Ugovora predviđeno je da se „pomoć za olakšavanje razvoja određenih privrednih djelatnosti ili određenih privrednih područja, kada takva pomoć ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu” može smatrati usklađenom sa unutrašnjim tržištem. Po Sudu pravde, „izuzeće iz člana 107 stav 3 tačka (c) [...] dopušta razvoj određenih područja a da ne budu ograničena ekonomskim uslovima iz člana 107 stav 3 tačka (a), pod uslovom da takva pomoć ‘ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji bi bio suprotan zajedničkom interesu’”. Ta odredba daje Komisiji ovlaštenje da odobri pomoć čija je namjena da pospeši ekonomski razvoj manje razvijenih područja države članice u odnosu na državni prosjek⁵⁸.
154. Gornja granica ukupnog udjela stanovništva koje ostvaruje pravo na pomoć za područja „c“ u Uniji (u daljem tekstu: obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“) izračunava se oduzimanjem stanovništva područja „a“ u Uniji koja ostvaruju pravo na pomoć od gornje granice cjelokupnog udjela stanovništva iz stava 148.
155. Postoje dvije kategorije područja „c“:
- (a) područja koja ispunjavaju određene prethodno utvrđene uslove i koja država članica može stoga označiti kao područja „c“ bez bilo kakvog dodatnog obrazloženja (u daljem tekstu: prethodno definisana područja „c“);
 - (b) područja koja država članica može, po slobodnoj ocjeni, označiti kao područja „c“ pod uslovom da država članica dokaže da takva područja ispunjavaju određene socio-ekonomske kriterijume (u daljem tekstu: područja „c“ koja nisu prethodno definisana).

5.3.1. Prethodno definisana područja „c“

5.3.1.1. Posebna alokacija obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ za prethodno definisana područja „c“

156. Komisija smatra da svaka država članica o kojoj je riječ mora da ima dovoljnu obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ da bi mogla da označi kao područja „c“ regione koji su u mapi regionalnih pomoći u periodu 2011-2013 bili područja „a”⁵⁹.
157. Komisija takođe smatra da svaka država članica o kojoj je riječ mora da ima dovoljnu obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ da bi mogla da označi kao područja „c“ regione sa niskom gustoćom naseljenosti.
158. Shodno tome, prethodno definisanim područjima „c“ smatraće se sljedeća područja:
- (a) ranija područja „a“: regioni NUTS 2 koji su u periodu 2011-2013⁶⁰ bili označeni kao područja „a“;
 - (b) rijetko naseljena područja: regioni NUTS 2 sa manje od 8 stanovnika po km² ili regioni NUTS 3 sa manje od 12,5 stanovnika po km² (na osnovu podataka Eurostata o gustini naseljenosti za 2010. godinu).
159. Posebna alokacija obuhvaćenosti stanovništva u prethodno definisanim područjima „c“ navedena je po pojedinim državama članicama u Prilogu I. Ova posebna alokacija stanovništva može se koristiti samo za označavanje prethodno definisanih područja „c“.

⁵¹ Sl. list C 54, 4.3.2006, str. 13.

⁵² Ova gornja granica utvrđena je na osnovu podataka Eurostata o stanovništvu za 2010. godinu. Nakon pristupanja Hrvatske Uniji, gornja granica će iznositi 47,00 % stanovništva EU-28.

⁵³ Presuda od 14. oktobra 1987. godine u Predmetu 248/84 *Njemačka protiv Komisije* (ECR 1987, str. 4036, tačka 19); presuda od 14. januara 1997. godine u Predmetu C-169/95 *Španija protiv Komisije* (ECR 1997, str. I-148, tačka 15); i presuda od 7. marta 2002. godine u Predmetu C-310/99 *Italija protiv Komisije* (ECR 2002, str. I-2289, tačka 77).

⁵⁴ Regulativa Komisije (EU) br. 31/2011 od 17. januara 2011. godine o izmjenama i dopunama priloga Regulative (EZ) br. 1059/2003 Evropskog parlamenta i Savjeta o uspostavljanju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS) (Sl. list L 13, 18.1.2011, str. 3). Podaci korišćeni u ovim smjernicama zasnivaju se na nomenklaturi NUTS 2010.

⁵⁵ Pozivanje na regione u kojima je BDP po stanovniku niži od 75% prosjeka [Zajednice] uvedeno je saopštenjem Komisije o načinu primjene člana 92 stav 3 tač. (a) i (c) na regionalnu pomoć (Sl. list C 212, 12.8.1988, str. 2).

⁵⁶ U svim daljim pozivanjima na BDP po stanovniku, BDP se mjeri u SKM.

⁵⁷ Podaci obuhvataju period 2008-2010. U svim daljim pozivanjima na BDP po stanovniku u odnosu na prosjek EU-27, podaci se zasnivaju na prosjeku podataka Eurostata o regionima za period 2008-2010.

⁵⁸ Presuda od 14. oktobra 1987. godine u Predmetu 248/84 *Njemačka protiv Komisije* (ECR 1987, str. 4036, tačka 19).

⁵⁹ Lista područja „a“ izmijenjena je 2011. godine (v. Saopštenje Komisije o reviziji statusa državne pomoći i gornje granice pomoći za regione statističkog efekta za period 1.1.2011-31.12.2013. (Sl. list C 222, 17.8.2010, str. 2)).

⁶⁰ S obzirom na to da su ranija područja „a“ bila određena na osnovu regiona NUTS 2 navedenih u nomenklaturi NUTS 2003, samo oni regioni koji su bili područja „a“ u periodu 2011-2013 mogu biti označeni kao prethodno definisana područja „c“, bez obzira na izmjene uvedene nomenklaturom NUTS 2006 ili nomenklaturom NUTS 2010 za te regione.

5.3.1.2. Označavanje prethodno definisanih područja „c“

160. Država članica može kao područja „c“ označiti prethodno definisana područja „c“ iz stava 158.

161. Za rijetko naseljena područja, država članica bi, u načelu, trebalo da označi regione NUTS 2 sa manje od 8 stanovnika po km² ili regione NUTS 3 sa manje od 12,5 stanovnika po km². Međutim, država članica može označiti djelove regiona NUTS 3 sa manje od 12,5 stanovnika po km² ili druga susjedna područja koja se graniče sa tim regionima NUTS 3, pod uslovom da tako označena područja imaju manje od 12,5 stanovnika po km² i da se označavanjem tih područja ne prekorači posebna alokacija obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ iz stava 160.

5.3.2. Područja „c“ koja nisu prethodno definisana

5.3.2.1. Metoda za alokaciju obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana, po državama članicama

162. Gornja granica ukupnog udjela stanovništva koje ostvaruje pravo na pomoć u područjima „c“ u Uniji, koja nisu prethodno definisana, izračunava se oduzimanjem stanovništva područja „a“ koja ostvaruju pravo na pomoć i prethodno definisanih područja „c“ od gornje granice cjelokupnog udjela stanovništva koje ostvaruje pravo na pomoć iz stava 148. Alokacija obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana, između država članica, vrši se primjenom metode iz Priloga II.

5.3.2.2. Zaštitna mreža i minimalni udio stanovništva

163. Da bi se riješile poteškoće država članica na koje je naročito uticala ekonomska kriza, Komisija smatra da ukupni udio stanovništva pojedine države članice koje prima finansijsku pomoć u okviru aranžmana za obezbjeđivanje srednjoročne finansijske pomoći za države članice, koje nisu članice euro zone, uspostavljenog Regulativom Savjeta (EZ) br. 332/2002⁶¹, Evropskog instrumenta za finansijsku stabilnost (u daljem tekstu: EFSF)⁶², Evropskog mehanizma za finansijsku stabilizaciju (u daljem tekstu: EFSM)⁶³ ili Evropskog mehanizma za stabilnost (u daljem tekstu: ESM)⁶⁴ ne bi trebalo smanjivati u odnosu na period 2007-2013.

164. Da bi se obezbijedio kontinuitet mapa regionalnih pomoći i minimalni obim djelovanja za sve države članice, Komisija smatra da nijedna država članica ne bi smjela da izgubi više od pola svog ukupnog udjela u poređenju sa periodom 2007-2013 i da svaka država članica treba da ima minimalni udio stanovništva.

165. Shodno tome, odstupanjem od gornje granice cjelokupnog udjela stanovništva iz stava 148, obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ se za svaku državu članicu o kojoj je riječ povećava po potrebi na način da:

- (a) se ukupna obuhvaćenost stanovništva u područjima „a“ i „c“ pojedinih država članica o kojima je riječ, koje, na dan usvajanja ovih smjernica, koriste finansijsku pomoć u okviru aranžmana za obezbjeđivanje srednjoročne finansijske pomoći za države članice, koje nisu članice euro zone, EFSF, EFSM ili ESM ne smanji u odnosu na period 2007-2013;
- (b) se ukupna obuhvaćenost stanovništva u područjima „a“ i „c“ pojedinih država članica o kojima je riječ ne smanji za više od 50% u odnosu na period 2007-2013⁶⁵;
- (c) udio stanovništva svake države članice iznosi najmanje 7,5% njenog ukupnog stanovništva⁶⁶.

166. Obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana, uključujući zaštitnu mrežu i minimalni udio stanovništva navedena je po državama članicama u Prilogu I.

5.3.2.3. Označavanje područja „c“ koja nisu prethodno definisana

167. Komisija smatra da bi kriterijumi koje države članice koriste za označavanje područja „c“ trebalo da odražavaju različite situacije u kojima dodjeljivanje regionalne pomoći može biti opravdano. Kriterijumi bi, dakle, trebalo da uzimaju u obzir određene socio-ekonomske, geografske i strukturne probleme na koje se vjerovatno može naići u područjima „c“ i treba da pruže dovoljne zaštitne mjere da dodjeljivanje regionalne državne pomoći ne utiče negativno na uslove trgovanja u obimu koji je u suprotnosti sa zajedničkim interesom.

168. Shodno tome, država članica može kao područja „c“ označiti područja „c“ koja nisu prethodno definisana na osnovu sljedećih kriterijuma:

- (a) Kriterijum 1: susjedna područja sa najmanje 100 000 stanovnika⁶⁷ koja se nalaze u regionima NUTS 2 ili NUTS 3 koji imaju:
 - BDP po stanovniku niži ili jednak prosjeku EU-27, ili
 - stopu nezaposlenosti višu ili jednaku 115% državnog prosjeka⁶⁸.
- (b) Kriterijum 2: regioni NUTS 3 sa manje od 100 000 stanovnika koji imaju:
 - BDP po stanovniku niži ili jednak prosjeku EU-27, ili
 - stopu nezaposlenosti višu ili jednaku 115% državnog prosjeka.
- (c) Kriterijum 3: ostrva ili susjedna područja koja karakteriše slična geografska izolovanost (npr. poluostrva ili planinske oblasti) koja imaju:
 - BDP po stanovniku niži ili jednak prosjeku EU-27⁶⁹, ili
 - stopu nezaposlenosti višu ili jednaku 115% državnog prosjeka⁷⁰, ili
 - manje od 5 000 stanovnika.

⁶¹ Regulativa Savjeta (EZ) br. 332/2002 od 18. februara 2002. godine o ustanovljavanju aranžmana za obezbjeđivanje srednjoročne finansijske pomoći za platne bilanse država članica (Sl. list L 53, 23.2.2002, str. 1).

⁶² V. <http://www.efsf.europa.eu/about/legal-documents/index.htm>

⁶³ Regulativa Savjeta (EU) br. 407/2010 od 11. maja 2010. godine o uspostavljanju Evropskog mehanizma za finansijsku stabilizaciju (Sl. list L 118, 12.5.2010, str. 1).

⁶⁴ Ugovor o uspostavljanju evropskog mehanizma za stabilnost.

⁶⁵ Ovaj element zaštitne mreže primjenjuje se na Kipar i na Luksemburg.

⁶⁶ Ovaj minimalni udio stanovništva primjenjuje se na Holandiju.

⁶⁷ Ovaj prag stanovništva će se smanjiti na 50 000 stanovnika za države članice čija je obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana manja od 1 milion stanovnika, odnosno na 10 000 stanovnika za države članice koje imaju manje od 1 milion stanovnika.

⁶⁸ Podaci o nezaposlenosti moraju se izračunavati na osnovu regionalnih podataka koje objavi državna statistička služba, pri čemu se koristi prosjek zadnje tri godine za koje su takvi podaci dostupni (u trenutku prijavljivanja mape regionalnih pomoći). Ukoliko ovim smjernicama nije drukčije predviđeno, stopa nezaposlenosti u odnosu na državni prosjek izračunava se po ovom osnovu.

⁶⁹ Prilikom utvrđivanja da li je na tim ostrvima ili susjednim područjima BDP po stanovniku niži ili jednak prosjeku EU-27, država članica se može pozivati na podatke koje dostavi njena državna statistička služba ili podatke iz drugih priznatih izvora.

⁷⁰ Prilikom utvrđivanja da li je na tim ostrvima ili susjednim područjima stopa nezaposlenosti viša ili jednaka 115% državnog prosjeka, država članica se može pozivati na podatke koje dostavi njena državna statistička služba ili podatke iz drugih priznatih izvora.

- (d) Kriterijum 4: regioni NUTS 3, ili djelovi regiona NUTS 3 koji su susjedna područja, koji se graniče sa područjem „a“ ili koji imaju zajedničku kopnenu granicu sa državom van EEP ili Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (u daljem tekstu: EFTA).
 - (e) Kriterijum 5: susjedna područja sa najmanje 50 000 stanovnika⁷¹ u kojima se odvijaju velike strukturne promjene ili u kojima se bilježi znatan relativni pad u odnosu na druga odgovarajuća područja, pod uslovom da ta područja nisu u regionima NUTS 3 ili susjednim područjima koja ispunjavaju uslove da budu označena kao prethodno definisana područja u skladu sa Kriterijumima 1 do 4⁷².
169. U svrhu primjene kriterijuma iz stava 168, pojam susjedna područja odnosi se na cjelokupna područja lokalne administrativne jedinice 2 (LAU 2)⁷³ ili na grupu cjelokupnih područja LAU 2⁷⁴. Grupa područja LAU 2 smatraće se da predstavlja susjedno područje ukoliko svako od njih ima zajedničku administrativnu granicu sa drugim područjem iz te grupe⁷⁵.
170. Uskladenost sa udjelom stanovništva dozvoljenim za pojedinu državu članicu utvrđivaće se na osnovu najnovijih podataka o ukupnom stanovništvu sa stalnim prebivalištem u predmetnim područjima, koje objavi državna statistička služba.

5.4. Maksimalni intenziteti pomoći koji se primjenjuju na regionalnu pomoć za ulaganja

171. Komisija smatra da se kod maksimalnih intenziteta pomoći koji se primjenjuju na regionalnu pomoć za ulaganja mora uzeti u obzir priroda i obim dispariteta između stepena razvoja različitih regiona u Uniji. Intenziteti pomoći bi stoga trebalo da budu viši u područjima „a“ nego u područjima „c“.

5.4.1. Maksimalni intenziteti pomoći u područjima „a“

172. Intenzitet pomoći u područjima „a“ ne smije da pređe:
- (a) 50% bruto ekvivalenta pomoći u regionima NUTS 2 čiji je BDP po stanovniku niži ili jednak 45% prosjeka EU-27;
 - (b) 35% bruto ekvivalenta pomoći u regionima NUTS 2 čiji BDP po stanovniku iznosi između ili je jednak 45 % i 60% prosjeka EU-27;
 - (c) 25% bruto ekvivalenta pomoći u regionima NUTS 2 čiji je BDP po stanovniku viši od 60% prosjeka EU-27.
173. Maksimalni intenziteti pomoći iz stava 172 mogu se povećati za do 20 procentnih poena u najudaljenijim regionima čiji je BDP po stanovniku niži ili jednak 75% prosjeka EU-27 ili za do 10 procentnih poena u drugim najudaljenijim regionima.

5.4.2. Maksimalni intenziteti pomoći u područjima „c“

174. Intenzitet pomoći ne smije da pređe:
- (a) 15% bruto ekvivalenta pomoći u rijetko naseljenim područjima i u područjima (regioni NUTS 3 ili djelovi regiona NUTS 3) koja imaju zajedničku kopnenu granicu sa državom van EEP ili EFTA.
 - (b) 10% bruto ekvivalenta pomoći u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana.
175. U ranijim područjima „a“ intenzitet pomoći od 10% bruto ekvivalenta pomoći može se povećati za do 5 procentnih poena od 1. jula 2014. godine do 31. decembra 2017. godine.
176. Ukoliko se područje „c“ graniči sa područjem „a“, maksimalni intenzitet pomoći u regionima NUTS 3 ili djelovima regiona NUTS 3 u tom području „c“ koji se graniče sa područjem „a“ mogu se povećati po potrebi na način da razlika između intenziteta pomoći u dva područja ne pređe 15 procentnih poena.

5.4.3. Uvećani intenziteti pomoći za mala i srednja privredna društva

177. Maksimalni intenziteti pomoći iz pododjeljaka 5.4.1 i 5.4.2 mogu se uvećati za do 20 procentnih poena za mala privredna društva ili za do 10 procentnih poena za srednja privredna društva⁷⁶.

5.5. Prijavljivanje i izjava o uskladenosti

178. Nakon objavljivanja ovih smjernica u *Službenom listu Evropske unije*, svaka država članica treba da prijavi Komisiji jedinstvenu mapu regionalnih pomoći koja će važiti od 1. jula 2014. godine do 31. decembra 2020. godine. Svaka prijava treba da sadrži informacije utvrđene u obrascu datom u Prilogu III.
179. Komisija će pregledati svaku prijavljenu mapu regionalnih pomoći na osnovu ovih smjernica i usvojiti odluku kojom se odobrava mapa regionalnih pomoći za državu članicu o kojoj je riječ. Svaka mapa regionalnih pomoći biće objavljena u *Službenom listu Evropske unije* i činiće sastavni dio ovih smjernica.

5.6. Izmjene i dopune

5.6.1. Rezerva stanovništva

180. Država članica može na sopstvenu inicijativu odlučiti da uspostavi nacionalnu rezervu udjela stanovništva koja je jednaka razlici između gornje granice udjela stanovništva te države članice, koju je odredila Komisija⁷⁷, i udjela stanovništva koji se koristi za područja „a“ i „c“ označena na njoj mapi regionalnih pomoći.

⁷¹ Ovaj prag stanovništva će se smanjiti na 25 000 stanovnika za države članice čija je obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana manja od 1 milion stanovnika, odnosno na 10 000 stanovnika za države članice koje imaju ukupno manje od 1 milion stanovnika, ili na 5 000 stanovnika za ostrva ili susjedna područja koja karakteriše slična geografska izolovanost.

⁷² Prilikom primjene Kriterijuma 5, države članice moraju da dokažu da su uslovi koji se primjenjuju ispunjeni upoređivanjem predmetnih područja sa stanjem u drugim područjima u istoj državi članici ili u drugim državama članicama na osnovu socio-ekonomskih indikatora u vezi sa strukturnom statistikom privrednih društava, tržištima rada, računima domaćinstava, obrazovanjem, ili drugih sličnim indikatorima. U tu svrhu, država članica se može pozivati na podatke koje dostavi njena državna statistička služba ili podatke iz drugih priznatih izvora.

⁷³ Država članica može se umjesto na područja LAU 2 pozivati na područja LAU 1 ukoliko ta područja LAU 1 imaju manje stanovnika od područja LAU 2 čiji su dio.

⁷⁴ Država članica može ipak označiti djelove područja LAU 2 (ili područja LAU 1) ukoliko je broj stanovnika predmetnog područja LAU veći od minimalnog broja stanovnika propisanog za susjedna područja u skladu sa Kriterijumom 1 ili 5 (uključujući i smanjene pragove stanovništva za te kriterijume) i ukoliko broj stanovnika djelova tog područja LAU iznosi najmanje 50% minimalnog broja stanovnika propisanog u skladu sa važećim kriterijumom.

⁷⁵ U slučaju ostrva, administrativne granice uključuju morske granice sa drugim administrativnim jedinicama države članice o kojoj je riječ.

⁷⁶ Uvećani intenziteti pomoći za mala i srednja privredna društva neće se primjenjivati na pomoć dodijeljenu za velike investicione projekte.

⁷⁷ V. Prilog I.

181. Ukoliko je država članica odlučila da uspostavi takvu rezervu, može, u bilo koje vrijeme, iskoristiti tu rezervu da na svoju mapu doda nova područja „c“ dok se ne dostigne njena nacionalna gornja granica udjela stanovništva. U tu svrhu, država članica se može pozivati na najnovije socio-ekonomske podatke koje dostavi Eurostat ili njena državna statistička služba ili podatke iz drugih priznatih izvora. Stanovništvo predmetnih područja „c“ treba da se izračunava na osnovu podataka o stanovništvu koji su korišćeni za utvrđivanje prvobitne mape.
182. Svaki put kada namjerava da koristi svoju rezervu stanovništva da bi dodala nova područja „c“, država članica mora to da prijavi Komisiji prije nego što takve izmjene i dopune stupe na snagu.

5.6.2. Međupregled

183. Komisija će u junu 2016.⁷⁸ utvrditi da li bilo koji region NUTS 2⁷⁹, koji nije naveden u Prilogu I ovih smjernica kao područje „a“, ima BDP po stanovniku niži od 75% prosjeka EU-28 i objaviće saopštenje o rezultatima ove analize. Komisija će tada utvrditi da li ova identifikovana područja mogu ostvariti pravo na regionalnu pomoć u skladu sa članom 107 stav 3 tačka (a) Ugovora i nivo intenziteta pomoći koji odgovara njihovom BDP po stanovniku. Ukoliko se ova identifikovana područja označe ili kao prethodno definisana područja „c“ ili kao područja „c“ koja nisu prethodno definisana na mapi regionalnih pomoći koju je Komisija odobrila u skladu sa ovim smjernicama, procenat posebne alokacije stanovništva za područja „c“ iz Priloga I biće usklađen na odgovarajući način. Komisija će objaviti izmjene i dopune Priloga I. Država članica može, u granicama svoje usklađene posebne alokacije za područja „c“⁸⁰, izmijeniti listu područja „c“ na svojoj mapi regionalnih pomoći za period od 1. januara 2017. godine do 31. decembra 2020. godine. Ove izmjene i dopune ne smiju da pređu 50% usklađene obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ pojedine države članice.
184. U svrhu izmjene i dopune liste područja „c“, država članica može se pozvati na podatke o BDP po stanovniku i stopi nezaposlenosti koje dostavi Eurostat ili njena državna statistička služba ili iz drugih priznatih izvora, na način da koristi prosjek zadnje tri godine za koje su dostupni takvi podaci (u trenutku prijavljivanja izmijenjene mape). Stanovništvo predmetnih područja „c“ treba izračunati na osnovu podataka o stanovništvu koji su korišćeni za utvrđivanje prvobitne mape.
185. Država članica mora izmjene i dopune svoje mape koje proizilaze iz uključivanja dodatnih područja „a“ i iz zamjene područja „c“ da prijavi Komisiji prije nego što stupe na snagu a najkasnije do 1. septembra 2016. godine.

6. PRIMJENA PRAVILA O REGIONALNOJ POMOĆI

186. Komisija produžava smjernice o nacionalnoj regionalnoj pomoći za period 2007-2013.⁸¹ i Saopštenje o kriterijumima za detaljno ocjenjivanje regionalne pomoći za velike investicione projekte⁸² do 30. juna 2014. godine.
187. Mape regionalnih pomoći odobrene na osnovu smjernica o nacionalnoj regionalnoj pomoći za period 2007-2013. ističu 31. decembra 2013. godine. Šestomjesečni prelazni period iz člana 44 stav 3 regulative o opštim grupnim izuzećima⁸³ se stoga ne primjenjuje na šeme regionalne pomoći koje se sprovode u skladu sa regulativom o opštim grupnim izuzećima. Za dodjeljivanje regionalne pomoći nakon 31. decembra 2013. godine na osnovu postojećih šema za grupna izuzeća, države članice se pozivaju da blagovremeno prijave produženje mapa regionalnih pomoći da bi Komisija mogla da odobri produženje tih mapa prije 31. decembra 2013. godine. Generalno, šeme odobrene na osnovu smjernica o regionalnoj pomoći za period 2007-2013. ističu na kraju 2013. godine kako je navedeno u odgovarajućoj odluci Komisije. Svako produženje tih šema mora se blagovremeno prijaviti Komisiji.
188. Komisija će primijeniti načela opisana u ovim smjernicama za ocjenjivanje usklađenosti svih regionalnih pomoći koje bi trebalo da budu dodijeljene nakon 30. juna 2014. godine. Regionalna pomoć dodijeljena nezakonito ili regionalna pomoć koja bi bila odobrena nakon 31. decembra 2013. godine, a prije 1. jula 2014. godine ocjenjivaće se u skladu sa smjernicama o nacionalnoj regionalnoj pomoći za period 2007-2013.
189. Budući da moraju biti u skladu sa mapom regionalnih pomoći, prijave šema regionalne pomoći ili mjera pomoći koje bi trebalo da budu odobrene nakon 30. juna 2014. godine ne mogu se smatrati potpunim dok Komisija ne donese odluku o odobravanju mape regionalnih pomoći za datu državu članicu u skladu sa odredbama pododjeljka 5.5. Shodno tome, Komisija, u načelu, neće pregledati prijave šema regionalne pomoći koje bi trebalo da se primjenjuju nakon 30. juna 2014. godine niti prijave individualne pomoći koja bi trebalo da bude odobrena nakon tog datuma prije nego što donese odluku o odobravanju mape regionalnih pomoći za datu državu članicu.
190. Komisija smatra da će sprovođenje ovih smjernica dovesti do bitnih izmjena pravila koja se primjenjuju na regionalnu pomoć u Uniji. Nadalje, u svjetlu izmijenjenih ekonomskih i socijalnih uslova u Uniji čini se da je neophodno da se ponovo ispita da li su sve šeme regionalne pomoći, uključujući i pomoć za ulaganja i šeme operativne pomoći, i dalje opravdane i da li su djelotvorne.
191. Iz tih razloga, Komisija predlaže državama članicama sljedeće odgovarajuće mjere u skladu sa članom 108 stav 1 Ugovora:
 - (a) države članice moraju da ograniče primjenu svih postojećih šema regionalne pomoći koje nisu predmet regulative o grupnim izuzećima i svih mapa regionalnih pomoći na pomoć koja bi trebalo da bude odobrena do zaključno sa 30. junom 2014. godine;
 - (b) države članice moraju izmijeniti druge postojeće horizontalne šeme pomoći koje obezbjeđuju poseban tretman pomoći za projekte u područjima koja primaju pomoć kako bi se obezbijedila usklađenost pomoći koja bi trebalo da bude odobrena nakon 30. juna 2014. godine sa mapom regionalnih pomoći koja se primjenjuje na dan dodjeljivanja pomoći;
 - (c) države članice bi trebalo da potvrde da prihvataju navedene predloge do 31. decembra 2013. godine.

7. IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

192. U skladu sa Regulativom Savjeta (EZ) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine o detaljnim pravilima za primjenu člana 93 Ugovora o EZ i Regulativom Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine za sprovođenje Regulative (EZ) br. 659/1999, države članice moraju dostavljati godišnje izvještaje Komisiji.
193. Države članice dostavljaju Komisiji informacije o svakoj individualnoj pomoći koja prelazi 3 miliona eura, odobrenoju u okviru šeme, u formatu iz Priloga VI, u roku od 20 radnih dana od dana dodjeljivanja pomoći.

⁷⁸ U svrhu ove odredbe, Komisija će koristiti najnovije podatke o BDP po stanovniku koje objavi Eurostat na nivou NUTS 2 na osnovu trogodišnjeg prosjeka.

⁷⁹ Definisan na osnovu nomenklature NUTS koja bude važila u trenutku pregleda.

⁸⁰ Usklađena gornja granica stanovništva izračunavaće se na osnovu podataka o stanovništvu koji su korišćeni za utvrđivanje njene prvobitne mape.

⁸¹ Sl. list C 54, 4.3.2006, str. 13.

⁸² Sl. list C 223, 16.9.2009, str. 3.

⁸³ Regulativa Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. avgusta 2008. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa zajedničkim tržištem u primjeni čl. 87 i 88 Ugovora (Regulativa o opštim grupnim izuzećima) (Sl. list L 214, 9.8.2008, str. 3).

194. Države članice moraju da vode detaljne evidencije o svim mjerama pomoći. Takve evidencije moraju da sadrže sve informacije potrebne da se utvrdi da su uslovi u pogledu opravdanih troškova i maksimalnih intenziteta pomoći ispunjeni. Ove evidencije moraju se voditi 10 godina od dana dodjeljivanja pomoći i moraju se na zahtjev pružiti Komisiji.

8. REVIZIJA

195. Komisija može odlučiti da izmijeni i dopuni ove smjernice bilo kada ukoliko bi to bilo potrebno iz razloga vezanih za politiku konkurencije ili da bi se uzele u obzir druge politike i međunarodne obaveze Unije ili iz bilo kog drugog opravdanog razloga.

PRILOG I

Obuhvaćenost stanovništva regionalnom pomoći po državama članicama za period 2014-2020.

Belgija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku ⁸⁴	Procenat stanovništva države članice ⁸⁵
Prethodno definisana područja „c“	BE32 Prov. Hainaut	77,33	12,06 %
(ranija područja „a“)			
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	17,89 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	29,95 %
Bugarska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	BG31 Северозападен/Severozapaden	27,00	11,88 %
	BG32 Северен централен/Severen tsentralen	29,33	12,06 %
	BG33 Североизточен/Severoiztochen	36,33	13,08 %
	BG34 Югоизточен/Yugoiztochen	36,00	14,75 %
	BG41 Югозападен/Yugozapaden	74,33	28,05 %
	BG42 Южен централен/Yuzhen tsentralen	30,00	20,19 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Republika Češka	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	CZ02 Střední Čechy	73,00	11,95 %
	CZ03 Jihozápad	69,33	11,50 %
	CZ04 Severozápad	64,33	10,87 %
	CZ05 Severovýchod	65,67	14,36 %
	CZ06 Jihovýchod	73,33	15,86 %
	CZ07 Střední Morava	64,67	11,72 %
	CZ08 Moravskoslezsko	68,00	11,83 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	88,10 %
Danska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	7,97 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	7,97 %
Njemačka	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Prethodno definisana područja „c“	DE40 Brandenburg (*)	81,67	1,37 %
(ranija područja „a“)	DE80 Mecklenburg-Vorpommern	80,00	2,01 %
	DED2 Dresden	86,00	1,99 %
	DED4 Chemnitz	81,33	1,88 %
	DEE0 Sachsen-Anhalt (*)	81,67	1,89 %
	DEG0 Thüringen	78,67	2,74 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	13,95 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	25,85 %
(*) Samo dio regiona DE40 Brandenburg koji odgovara ranijem regionu NUTS 2 DE41 Brandenburg – Nordost i dio regiona DEE0 Sachsen-Anhalt koji odgovara ranijim regionima NUTS 3 DEE1 Dessau i DEE3 Magdeburg (kako su utvrđeni u nomenklaturi NUTS 2003) uključeni su kao prethodno definisana područja „c“. Prilikom prijavljivanja mape regionalnih pomoći, i da bi se olakšao međupregled na nivou NUTS 2 predviđen pododjeljkom 5.6.2 ovih smjernica, Njemačka može odlučiti da kao prethodno definisana područja „c“ označi cjelokupne regione NUTS 2 DE40 Brandenburg i DEE0 Sachsen-Anhalt, pod uslovom da se procenat stanovništva države članice koji je dostupan za područja „c“ koja nisu prethodno definisana shodno tome smanji.			
Estonija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	EE00 Eesti	65,00	100,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Irska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	51,28 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	51,28 %

⁸⁴ Mjereno u SKM, trogodišnji prosjek za period 2008-2010 (EU-27 = 100).

⁸⁵ Na osnovu podataka Eurostata za 2010. godinu.

Grčka	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	EL11 Ανατολική Μακεδονία, Θράκη/Anatoliki Makedonia, Thraki	68,00	5,36 %
	EL12 Κεντρική Μακεδονία/Kentriki Makedonia	72,33	17,29 %
	EL14 Θεσσαλία/Thessalia	69,33	6,51 %
	EL21 Ήπειρος/Ipeiros	63,33	3,17 %
	EL23 Δυτική Ελλάδα/Dytiki Ellada	65,00	6,59 %
	EL25 Πελοπόννησος/Peloponnisos	74,00	5,22 %
	EL41 Βόρειο Αιγαίο/Voreio Aigaio	75,00	1,77 %
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	EL13 Δυτική Μακεδονία/Dytiki Makedonia	83,67	2,59 %
	EL22 Ιόνια Νησιά/Ionia Nisia	82,67	2,07 %
	EL43 Κρήτη/Kriti	83,33	5,42 %
Prethodno definisana područja „c“ (rijetko naseljena područja)	EL243 Ευρυτανία/Evrytania		0,17 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	43,84 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020			100,00 %
Španija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	ES43 Extremadura	70,67	2,35 %
	ES70 Canarias	87,33	4,55 %
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	ES11 Galicia	91,33	5,94 %
	ES42 Castilla-La Mancha	82,33	4,43 %
	ES61 Andalucía	78,00	17,88 %
Prethodno definisana područja „c“ (rijetko naseljena područja)	ES242 Teruel	—	0,31 %
	ES417 Soria	—	0,20 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	33,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	68,66 %
Francuska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	FR91 Guadeloupe	60,67	0,69 %
	FR92 Martinique	73,67	0,61 %
	FR93 Guyane	52,33	0,36 %
	FR94 Réunion	68,00	1,27 %
	Saint-Martin (*)	:	:
	Mayotte (*)	:	:
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	21,24 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	24,17 %
(*) Sveti Martin i Majot potpadaju pod najudaljenije regione ali nisu uključeni u nomenklaturu 2010 NUTS jer je njihov upravni položaj izmijenjen nacionalnim zakonodavstvom 2007. odnosno 2011. godine. Da bi se odredio maksimalni intenzitet pomoći koji se primjenjuje u ova dva najudaljenija regiona, Francuska se može pozivati na podatke koje dostavi njena državna statistička služba ili podatke iz drugih priznatih izvora.			
Italija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	ITF3 Campania	65,67	9,64 %
	ITF4 Puglia	67,67	6,76 %
	ITF5 Basilicata	72,67	0,97 %
	ITF6 Calabria	66,67	3,32 %
	ITG1 Sicilia	67,33	8,34 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	5,03 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	34,07 %
Kipar	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	50,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	50,00 %
Letonija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	LV00 Latvija	55,33	100,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Litvanija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	LT00 Lietuva	61,33	100,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Luksemburg	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	8,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	8,00 %
Mađarska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	HU21 Közép-Dunántúl	56,33	10,96 %
	HU22 Nyugat-Dunántúl	62,67	9,96 %
	HU23 Dél-Dunántúl	44,33	9,44 %
	HU31 Észak-Magyarország	40,00	12,02 %
	HU32 Észak-Alföld	41,00	14,87 %
	HU33 Dél-Alföld	42,67	13,13 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	6,33 %

Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	76,71 %
Malta	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	MT00 Malta	83,67	100,00 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Holandija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	7,5 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	7,5 %
Austrija	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	25,87 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	25,87 %
Poljska područja „a“	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
	PL11 Łódzkie	55,00	6,65 %
	PL21 Małopolskie	51,33	8,65 %
	PL22 Śląskie	64,33	12,15 %
	PL31 Lubelskie	40,67	5,64 %
	PL32 Podkarpackie	40,67	5,51 %
	PL33 Świętokrzyskie	46,33	3,32 %
	PL34 Podlaskie	43,67	3,11 %
	PL41 Wielkopolskie	62,67	8,94 %
	PL42 Zachodniopomorskie	52,67	4,43 %
	PL43 Lubuskie	51,00	2,65 %
	PL51 Dolnośląskie	65,33	7,53 %
	PL52 Opolskie	49,00	2,70 %
	PL61 Kujawsko-Pomorskie	50,67	5,42 %
	PL62 Warmińsko-Mazurskie	44,33	3,74 %
	PL63 Pomorskie	57,33	5,85 %
	PL12 Mazowieckie	96,00	13,70 %
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	—	—	—
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Portugal područja „a“	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
	PT11 Norte	63,67	35,19 %
	PT16 Centro (PT)	66,00	22,36 %
	PT18 Alentejo	72,33	7,06 %
	PT20 Região Autónoma dos Açores	74,33	2,31 %
	PT30 Região Autónoma da Madeira	104,00	2,33 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	15,77 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	85,02 %
Rumunija područja „a“	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
	RO11 Nord-Vest	42,33	12,68 %
	RO12 Centru	45,00	11,77 %
	RO21 Nord-Est	29,33	17,30 %
	RO22 Sud-Est	37,67	13,09 %
	RO31 Sud – Muntenia	39,33	15,21 %
	RO41 Sud-Vest Oltenia	35,67	10,45 %
	RO42 Vest	52,00	8,94 %
	RO32 București – Ilfov	113,00	10,56 %
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	—	—	—
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Slovenija područja „a“	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Prethodno definisana područja „c“ (ranija područja „a“)	SI01 Vzhodna Slovenija	71,67	52,92 %
	SI02 Zahodna Slovenija	104,00	47,08 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	100,00 %
Slovačka područja „a“	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
	SK02 Západné Slovensko	68,33	34,37 %
	SK03 Stredné Slovensko	58,67	24,87 %
	SK04 Východné Slovensko	49,67	29,24 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	88,48 %
Finska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Prethodno definisana područja „c“ (rijetko naseljena područja)	FI1D1 Etelä-Savo	—	2,89 %
	FI1D2 Pohjois-Savo	—	4,63 %
	FI1D3 Pohjois-Karjala	—	3,09 %
	FI1D4 Kainuu	—	1,54 %
	FI1D5 Keski-Pohjanmaa	—	1,27 %

	FI1D6 Pohjois-Pohjanmaa	—	7,34 %
	FI1D7 Lappi	—	3,42 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	1,85 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	26,03 %
Švedska	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
Prethodno definisana područja „c“	SE312 Dalarnas län	—	2,94 %
(rijetko naseljena područja)	SE321 Västerorrlands län	—	2,58 %
	SE322 Jämtlands län	—	1,35 %
	SE331 Västerbottens län	—	2,75 %
	SE332 Norrbottens län	—	2,64 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	12,26 %
Ujedinjeno Kraljevstvo	Regioni NUTS	BDP po stanovniku	Procenat stanovništva države članice
područja „a“	UKK3 Cornwall and the Isles of Scilly	72,67	0,86 %
	UKL1 West Wales and The Valleys	69,67	3,05 %
Prethodno definisana područja „c“ (rijetko naseljena područja)	UKM61 Caithness & Sutherland and Ross & Cromarty	—	0,15 %
	UKM63 Lochaber, Skye & Lochalsh, Arran & Cumbrae and Argyll & Bute	—	0,16 %
	UKM64 Eilean Siar (Western Isles)	—	0,04 %
Područja „c“ koja nisu prethodno definisana	—	—	22,79 %
Ukupni udio stanovništva za period 2014-2020	—	—	27,05 %

PRILOG II

Metoda koju treba primjenjivati za alokaciju obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana, između država članica

Komisija će utvrditi obuhvaćenost stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana za svaku pojedinu državu članicu o kojoj je riječ primjenom sljedeće metode:

- (1) Za svaku državu članicu, Komisija će identifikovati regione NUTS 3 u predmetnoj državi članici koji se ne nalaze ni u jednom od sljedećih područja:
 - područja „a“ koja ostvaruju pravo na pomoć, iz Priloga I,
 - ranija područja „a“ iz Priloga I,
 - rijetko naseljena područja iz Priloga I.
- (2) U regionima NUTS 3 koji su identifikovani u tački 1, Komisija će odrediti one koji imaju ili:
 - BDP po stanovniku¹ niži od ili jednak pragu razlike u nacionalnom BDP po stanovniku², ili
 - stopu nezaposlenosti³ višu od ili jednaku pragu razlike u nacionalnoj nezaposlenosti⁴, ili višu od ili jednaku 150% nacionalnog prosjeka, ili
 - BDP po stanovniku niži od ili jednak 90% prosjeka EU-27, ili
 - stopu nezaposlenosti višu od ili jednaku 125% prosjeka EU-27.
- (3) Alokacija obuhvaćenosti stanovništva u područjima „c“ koja nisu prethodno definisana za pojedinu državu članicu *i* (A_i) utvrđuje se po sljedećoj formuli (izraženoj kao procenat stanovništva EU-27):

$$A_i = p_i / P \times 100$$
 pri čemu:
 - p_i je stanovništvo⁵ regiona NUTS 3 u državi članici *i* identifikovanih u tački 2.
 - P je suma stanovništva regiona NUTS 3 u EU-27 identifikovanih u tački 2.

¹ Svi podaci o BDP po stanovniku iz ovog priloga zasnivaju se na prosjeku zadnje tri godine za koje su dostupni podaci Eurostata, tj. 2008-2010. za BDP po stanovniku.

² Prag razlike u nacionalnom BDP po stanovniku za državu članicu *i* (TG_i) utvrđuje se prema sljedećoj formuli (izraženoj kao procenat nacionalnog BDP po stanovniku):

$$(TG)_i = 85 \times ((1 + 100/g_i) / 2)$$

gdje je g_i BDP po stanovniku države članice *i*, izražen kao procenat prosjeka EU-27.

³ Svi podaci o nezaposlenosti iz ovog priloga zasnivaju se na prosjeku zadnje tri godine za koje su dostupni podaci Eurostata, tj. 2010-2012. Ovi podaci, međutim ne sadrže informacije na nivou NUTS 3 pa se zato koriste podaci o nezaposlenosti za region NUTS 2 u kojem se nalaze ti regioni NUTS 3.

⁴ Prag razlike u nacionalnoj stopi nezaposlenosti za državu članicu *i* (TU_i) utvrđuje se prema sljedećoj formuli (izraženoj kao procenat nacionalne stope nezaposlenosti):

$$(TU)_i = 115 \times ((1 + 100/u_i) / 2)$$

gdje je u_i nacionalna stopa nezaposlenosti države članice *i*, izražena kao procenat prosjeka EU-27.

⁵ Podaci o stanovništvu za regione NUTS 3 zasnivaju se na podacima o stanovništvu koje koristi Eurostat za izračunavanje regionalnog BDP po stanovniku za 2010.

PRILOG III

Obrazac za dostavljanje informacija o mapama regionalnih pomoći

- (1) Države članice moraju dostaviti informacije za svaku od sljedećih kategorija područja predloženih za označavanje, ukoliko je primjereno:
 - područja „a“,
 - ranija područja „a“,
 - rijetko naseljena područja,
 - područja „c“ koja nisu prethodno definisana, označena na osnovu Kriterijuma 1;
 - područja „c“ koja nisu prethodno definisana, označena na osnovu Kriterijuma 2;
 - područja „c“ koja nisu prethodno definisana, označena na osnovu Kriterijuma 3;
 - područja „c“ koja nisu prethodno definisana, označena na osnovu Kriterijuma 4;
 - područja „c“ koja nisu prethodno definisana, označena na osnovu Kriterijuma 5.
- (2) U okviru svake kategorije predmetna država članica mora da dostavi sljedeće informacije za svako predloženo područje:
 - oznaku područja (korišćenjem koda regiona NUTS 2 ili NUTS 3 za predmetno područje, koda LAU 2 ili LAU 1 za područja koja predstavljaju susjedno područje, ili druge zvanične oznake predmetnih administrativnih jedinica),
 - predloženi intenzitet pomoći u području za period 2014-2020. ili, za ranija područja „a“, za periode 2014-2017. i 2018-2020. (uz navođenje svakog uvećanja intenziteta pomoći u skladu sa st. 173, 175 ili 176 i 177, ukoliko je primjereno),
 - ukupno stanovništvo sa stalnim prebivalištem područja, kako je navedeno u stavu 170.
- (3) Za rijetko naseljena područja i područja koja nisu prethodno definisana i označena su na osnovu Kriterijuma 1-5, država članica mora da dostavi odgovarajuće dokaze da je svaki od uslova iz st. 161 i 168-170 ispunjen.

PRILOG IV

Definicija sektora čelika

U ovim smjernicama „sektor čelika“ podrazumijeva sve djelatnosti povezane sa proizvodnjom jednog ili više sljedećih proizvoda:

- (a) sirovo gvožđe i legure gvožđa: sirovo gvožđe za proizvodnju čelika, livnice i drugo sirovo gvožđe, manganovo ogledalasto gvožđe i visokougljenični feromangan, bez drugih legura gvožđa;
- (b) sirovi i polugotovi proizvodi od gvožđa, običnog čelika ili specijalnog čelika: tečni čelik liven ili neliven u ingote, uključujući i ingote za kovanje poluproizvoda: sirovo gvožđe za patiniranje, ploče, gredice; limene šipke i šipke od bijelog lima; vruće valjani široki koturovi, izuzev proizvodnje tečnog čelika za izlivke iz malih i srednjih livnica;
- (c) toplo valjani gotovi proizvodi od gvožđa, običnog ili specijalnog čelika: šine, željeznički pragovi, šinske veznice, podnožne grede, valjani presjeci, teški profili od 80 mm i više, pobijači lima, šipke i profili manji od 80 mm i pljosnati čelici manji od 150 mm, toplovaljana žica, cijevni obruči i ugaonici, toplovaljani obruči i trake (uključujući trake za cijevi), toplovaljani lim (prevučeni i neprevučeni), ploče i lim od 3 mm debljine i više, univerzalne ploče od 150 mm i više, izuzev žice i žičanih proizvoda, svijetlih šipki i čeličnih odlivaka;
- (d) hladno valjani gotovi proizvodi: bijeli lim, mat lim, crni lim, pocinkovani lim, drugi prevučeni limovi, hladnovaljani limovi, elektro limovi i trake namijenjene proizvodnji bijelog lima, hladnovaljane ploče, u koturovima i u trakama;
- (e) cijevi: sve bešavne čelične cijevi, varene čelične cijevi prečnika od preko 406,4 mm.

Definicija sektora sintetičkih vlakana

U ovim smjernicama „sektor sintetičkih vlakana“ podrazumijeva:

- (a) istiskivanje odnosno sastavljanje svih generičkih vrsta vlakana i prediva od poliesterske, poliamidne, akrilne ili polipropilenske osnove, bez obzira na njihovo krajnje korišćenje, ili
- (b) polimerizaciju (uključujući i polikondenzaciju) kada je uključena u istiskivanje u smislu korišćenih mašina; ili
- (c) svaki pomoćni postupak koji je povezan sa istovremenim instaliranjem kapaciteta za istiskivanje odnosno sastavljanje od strane budućeg korisnika ili nekog drugog privrednog društva člana grupe kojoj pripada i koji u predmetnoj specifičnoj poslovnoj djelatnosti u smislu korišćenih mašina čini sastavni dio tog kapaciteta.

PRILOG V

Obrazac zahtjeva za regionalnu pomoć za ulaganja

1. Informacije o korisniku pomoći:
 - ime/naziv, prijavljena adresa glavnog sjedišta, glavni sektor djelatnosti (kod NACE)
 - izjava da firma nije u poteškoćama kako je definisano smjernicama za spasavanje i restrukturiranje
 - izjava u kojoj se navodi pomoć (pomoć *de minimis* i državna pomoć) koja je već primljena za druge projekte u zadnje tri godine u istom području NUTS 3 u kome će biti izvršeno novo ulaganje. Izjava u kojoj se navodi regionalna pomoć koja je primljena ili koja treba da bude primljena za isti projekat od drugih organa koji dodjeljuju pomoć

- izjava u kojoj se navodi da li je privredno društvo zatvorilo istu ili sličnu djelatnost u EEP u zadnje dvije godine prije datuma ovog zahtjeva
 - izjava u kojoj se navodi da li privredno društvo ima namjeru da zatvori takvu djelatnost u trenutku zahtjeva za pomoć u roku od dvije godine nakon završetka ulaganja koje bi se subvencioniralo
2. Informacije o projektu/djelatnosti koja je predmet pomoći:
- Kratak opis projekta/djelatnosti
 - Kratak opis očekivanih pozitivnih rezultata za predmetno područje (na primjer, broj otvorenih novih radnih mjesta ili sačuvanih radnih mjesta, djelatnosti u vezi sa istraživanjem, razvojem i inovacijama, aktivnosti obuke, formiranje klastera)
 - Odgovarajući pravni osnov (nacionalni, EU ili oba)
 - Planirani datum početka i datum završetka projekta/djelatnosti
 - Lokacija(e) projekta
3. Informacije o finansiranju projekta/djelatnosti:
- Ulaganja i drugi s tim povezani troškovi, analiza troškova i koristi za prijavljene mjere pomoći
 - Ukupni opravdani troškovi
 - Iznos pomoći potreban za izvođenje projekta/djelatnosti
 - Intenzitet pomoći
4. Informacije o neophodnosti pomoći i njenom očekivanom uticaju:
- Kratko obrazloženje neophodnosti pomoći i njenog uticaja na odluku o ulaganju ili odluku o lokaciji. Treba navesti alternativno ulaganje ili lokaciju u slučaju da se ne dodijeli pomoć
 - Izjava da ne postoji neopozivi sporazum između korisnika i izvođača projekta

PRILOG VI

Obrazac za dostavljanje informacija Komisiji u skladu sa stavom 193

Referentna oznaka pomoći		
Država članica		
Organ koji dodjeljuje pomoć	Naziv	
	Internet adresa	
Ime/naziv korisnika, PDV broj i grupa kojoj pripada		
Vrsta korisnika	<i>Mala i srednja privredna društva</i>	
	<i>Veliko privredno društvo</i>	
Region u kome se nalazi ulaganje/djelatnost	Naziv regiona (NUTS¹)	Status regionalne pomoći²
Privredni sektor(i) u kojem(kojima) je korisnik aktivan	NACE Rev. 2 i kratak opis	
Element pomoći , izražen kao pun iznos u domaćoj valuti ³		
Instrument pomoći⁴	Bespovratna sredstva/subvencioniranje kamatne stope	
	Zajam/avansi koje treba otplatiti/sredstva koja treba vratiti	
	Garancija (ukoliko je primjereno sa pozivom na odluku Komisije ⁵)	
	Poreska olakšica ili oslobođenje od poreza	
	Drugo (precizirajte)	
Datum dodjeljivanja	(dan, mjesec, godina)	
Cilj pomoći		
Pravni osnov , uključujući i odredbe za sprovođenje i, ukoliko je primjereno, šemu u okviru koje je pomoć dodijeljena		

¹ NUTS – Nomenklatura teritorijalnih jedinica za statistiku. Obično je region utvrđen na nivou 2.

² Član 107 stav 3 tačka (a) UFEU (status "A"), član 107 stav 3 tačka (c) UFEU (status "C"), područja koja ne primaju pomoć tj. područja koja ne ostvaruju pravo na regionalnu pomoć (status "N").

³ Bruto ekvivalent pomoći, odnosno za šeme finansiranja rizika, iznos javnog ulaganja.

⁴ Ukoliko se pomoć dodjeljuje kroz više instrumenata pomoći, iznos pomoći se navodi po pojedinom instrumentu.

⁵ Ukoliko je primjereno, poziv na odluku Komisije kojom se odobrava metodologija za izračunavanje bruto ekvivalenta pomoći.

ODLUKA KOMISIJE
od 20. decembra 2011. godine

O primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknade za pružanje javnih usluga koje se dodjeljuju određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od ekonomskog interesa

(saopštenje pod brojem dokumenta C(2011) 9380)

(2012/21/EU)
EVROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, a posebno njegov član 106 stav 3,

budući da:

- (1) Član 14 Ugovora nalaže Uniji, ne dovodeći u pitanje članove 93, 106 i 107 Ugovora, da koristi svoja ovlaštenja kako bi osigurala da se usluge od opšteg ekonomskog interesa obavljaju u skladu sa načelima i uslovima koje im omogućavaju ispunjavanje njihovih ciljeva.
- (2) Kako bi se određene usluge od opšteg ekonomskog interesa obavljale u skladu sa načelima i pod uslovima koji im omogućavaju ispunjenje njihovih ciljeva, može se ukazati potreba za finansijskom pomoći države, kojom bi se pokrio dio ili svi specifični troškovi koji proizlaze iz obaveze pružanja javne usluge. U skladu sa članom 345 Ugovora, kako ga tumači Sud Evropske unije, nije važno obavljaju li te usluge od opšteg ekonomskog interesa javni ili privatni preduzetnici.
- (3) U vezi sa tim, član 106 stav 2 Ugovora navodi da su preduzetnici kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, ili oni koji imaju karakteristike monopola koji ostvaruje prihod, podložni pravilima sadržanim u Ugovoru, naročito pravilima o tržišnoj konkurenciji, ako primjena tih pravila, pravno ili činjenično, ne sprečava obavljanje zadataka koji su im povjereni. Navedeno ne smije uticati na razvoj trgovine u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti sa interesima Unije.
- (4) U presudi u predmetu *Altmark*¹ Sud je odlučio da naknada za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa ne predstavlja državnu pomoć u smislu člana 107 Ugovora, pod uslovom da su istovremeno (kumulativno) ispunjena četiri kriterijuma. *Prvo*, preduzetniku koji prima naknadu, moraju biti povjerene obaveze pružanja javnih usluga, i te obaveze moraju biti jasno određene. *Drugo*, parametri na osnovu kojih se izračunava naknada, moraju biti utvrđeni unaprijed, na objektivni i transparentan način. *Treće*, naknada ne smije da premaši iznos neophodan za pokrivanje svih ili dijela troškova koji su nastali prilikom izvršenja obaveze javne usluge, uzimajući u obzir relevantne prihode i razumnu dobit. *Konačno*, ako u konkretnom slučaju preduzetnik kojem je povjereno izvršenje obaveze pružanja javne usluge, nije izabran na osnovu postupka otvorenog tendera, koji bi omogućio izbor ponuđača koji bi takve usluge mogao da pruži po najpovoljnijim uslovima za društvo, visina potrebne naknade određuje se na osnovu analize troškova koje bi imao tipičan preduzetnik, kojim se dobro upravlja i koji ima odgovarajuća potrebna sredstva.
- (5) Kada navedeni kriterijumi nisu ispunjeni, a ispunjeni su opšti uslovi za primjenu člana 107 stav 1 Ugovora, naknada za javnu uslugu predstavlja državnu pomoć koja je podložna članovima 93, 106, 107 i 108 Ugovora.
- (6) Osim ove Odluke, za primjenu pravila o državnim pomoćima na naknadu koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa važna su tri instrumenta:
 - (a) novo Obavještenje o primjeni pravila o državnim pomoćima Evropske unije na naknadu koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa² koja objašnjava primjenu pravila iz člana 107 Ugovora i kriterijume koji su utvrđeni presudom u slučaju *Altmark* na takvu naknadu;
 - (b) nova Uredba, koju Komisija namjerava da donese, o primjeni članova 107 i 108 Ugovora na pomoći male vrijednosti (*de minimis*) za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa – uključujući iznos naknade, po kojima se neće smatrati da naknada za obavljanje javne usluge ispunjava sve kriterijume iz člana 107 stav 1;
 - (c) revidirani Okvir za državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge³ koji detaljno navodi kako će Komisija da analizira slučajeve koji nisu obuhvaćeni ovom Odlukom, i koji će s toga morati da se prijave Komisiji.
- (7) Odlukom Komisije 2005/842/EZ od 28. novembra 2005. godine o primjeni člana 86 stav 2 Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa⁴, utvrđuje se značenje i obim izuzetka na osnovu člana 106 stava 2 Ugovora, kao i pravila kojima se omogućuje uspješno praćenje ispunjenja kriterijuma koji su utvrđeni u toj odredbi. Ovom Odlukom zamjenjuje se Odluka 2005/842/EZ i utvrđuju uslovi po kojima državna pomoć, u obliku naknade za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, ne podliježe obavezni prethodne prijave iz člana 108 stav 3 Ugovora, budući da se može smatrati usklađenom sa članom 106 stavom 2 Ugovora.
- (8) Takva pomoć se može smatrati usklađenom samo ako se dodjeljuje kako bi se osiguralo pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, kako se na to poziva član 106 stav 2 Ugovora. Iz sudske prakse proizlazi da, u odsustvu sektorskih pravila na nivou Unije u tom području, države članice imaju visok stepen diskrecionog prava pri utvrđivanju koje bi usluge mogle da se svrstaju među usluge od opšteg ekonomskog interesa. Stoga je zadatak Komisije da se pobrine da ne nastanu očigledne greške pri definisanju usluga od opšteg ekonomskog interesa.
- (9) Pod uslovom da je ispunjen niz kriterijuma, ograničeni iznosi naknade koja se daje preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, ne utiču na razvoj trgovine i tržišnu konkurenciju u mjeri u kojoj bi to bilo u suprotnosti s interesima Unije. S tim u vezi, pojedinačna prijava državne pomoći neće biti potrebna za naknadu čiji je iznos manji od određenog godišnjeg iznosa naknade, pod uslovom da su ispunjeni zahtjevi iz ove Odluke.
- (10) Uzimajući u obzir razvoj trgovine unutar Unije na području pružanja usluga od opšteg ekonomskog interesa, koje se, na primjer, ogledaju na snažnom razvoju multinacionalnih pružaoca usluga u nizu sektora koji su od velikog značaja za razvoj unutrašnjeg tržišta, trebalo bi odrediti nižu granicu iznosa naknade koju je moguće izuzeti od obaveze prijave u skladu sa ovom Odlukom, za razliku od slučaja sa Odlukom 2005/842/EZ, kada je omogućeno da se taj iznos izračuna kao godišnji prosjek u vremenskom periodu u kojem je predmetna obaveza povjerena.
- (11) Bolnice i preduzetnici koji su ovlašćeni za pružanje socijalnih usluga, a kojima su povjereni zadaci koji se odnose na usluge od opšteg ekonomskog interesa, imaju specifične karakteristike koje je potrebno uzeti u obzir. Posebno treba uvažiti činjenicu da, u postojećim ekonomskim uslovima i s obzirom na trenutni stepen razvoja unutrašnjeg tržišta, socijalnim uslugama može biti potreban veći iznos pomoći od

¹ Predmet C-280/00 *Altmark Trans* and *Regierungspräsidium Magdeburg* protiv *Nahverkehrsgesellschaft Altmark* [2003] Izvještaj Evropskog suda I-7747.

² Slučaj C-280/00 *Altmark Trans* i *Regierungspräsidium Magdeburg* protiv *Nahverkehrsgesellschaft Altmark* [2003] ECR I-7747.

³ SL C 8, 11.1.2012, str. 15.

⁴ SL L 312, 29.11.2005, str. 67

onog koji je utvrđen ovom Odlukom, kako bi se nadoknadili troškovi obavljanja javne usluge. Veći iznos naknade za socijalne usluge, dakle, ne stvara nužno veći rizik za tržišnu konkurenciju. Iz tog razloga, preduzetnici kojima je povjereno pružanje obavljanje socijalnih usluga, uključujući one koji pružaju usluge stambenog zbrinjavanja za socijalno ugrožene građane ili socijalne grupe koje se nalaze u nepovoljnijem položaju, koji zbog ograničene platežne moći do stambenog prostora ne mogu doći po tržišnim uslovima, treba takođe da uživaju pravo izuzetka od obaveze prijave koja je predviđena ovom Odlukom, čak i kada primaju viši iznos naknade od definisanog praga iznosa naknade koji je utvrđen ovom Odlukom. Isto treba primjenjivati i na bolnice koje pružaju medicinsku pomoć uključujući, kad je to potrebno, usluge hitne medicinske pomoći i povezane pomoćne usluge koje su neposredno povezane s njihovom osnovnom djelatnosti, naročito u području istraživanja. Kako bi ostvarile pravo na izuzeće od prijave, socijalne usluge treba da budu jasno definisane kao usluge koje ispunjavaju socijalne potrebe u odnosu na zdravstvenu i dugoročnu zaštitu, zaštitu djece, pristup i ponovno uključivanje na tržište rada, socijalne stanove, kao i pomoć za socijalno ugrožene grupe i njihovu socijalnu inkluziju.

- (12) Efekat na trgovinu i tržišnu konkurenciju određene mjere kojom se osigurava naknada, ne zavisi samo od prosječnog iznosa naknade koji se prima godišnje i sektoru koji je prima, nego i od ukupnog trajanja perioda u kojem je zadatak za obavljanje javne usluge povjeren. Osim u slučaju ako je duži period opravdan zbog potrebe za značajnim ulaganjima, na primjer, u području socijalnog stanovanja, primjena ove Odluke trebalo bi da se ograniči na period ovlaštenja od najviše 10 godina.
- (13) Kako bi mogao da se primjenjuje član 106 stav 2 Ugovora, preduzetnik mora da bude izričito ovlašten od strane države članice za obavljanje određene usluge od opšteg ekonomskog interesa.
- (14) Kako bi se osiguralo ispunjenje uslova navedenih u članu 106 stav 2 Ugovora, neophodno je da se utvrde precizniji uslovi koji je potrebno da budu ispunjeni u odnosu na povjeravanje pružanja usluga od opšteg ekonomskog interesa. Iznos naknade može se pravilno izračunati i provjeriti samo ako su obaveze koje su povjerene preduzetniku u pogledu javnih usluga i sve obaveze povjerene državi jasno definisane jednim ili više zakonskih akata nadležnih državnih organa predmetne države članice. Vrsta instrumenta može da se razlikuje od države članice do države članice, ali instrument mora da sadrži najmanje: preduzetnike kojima je povjerena javna usluga, precizni sadržaj i trajanje dodijeljenih obaveza, kao i ako je potrebno, državno područje (opseg) na koje se odnosi ispunjavanje obaveze javne usluge koje su im povjerene, dodjelu bilo kakvih isključivih ili posebnih prava, kao i opis mehanizma dodjele naknade i parametre za određivanje naknade, kao i parametre izbjegavanje prekomjerne naknade i njen mogući povraćaj. U cilju osiguranja transparentnosti u odnosu na primjenu ove Odluke, akt o povjeravanju mora da sadrži i poziv na ovu Odluku.
- (15) Kako bi se izbjeglo neopravdano narušavanje tržišne konkurencije naknada ne bi smjela da prelazi iznos koji je neophodan za pokriće neto troškova koje ima preduzetnik u obavljanju usluge, uključujući i razumnu dobit.
- (16) Iznos naknade koji je viši od onoga koliko je neophodno kako bi se pokrili neto troškovi koje ima određeni preduzetnik pri obavljanju javne usluge nije neophodan za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, i prema tome predstavlja nezakonitu državnu pomoć koja treba da bude vraćena državi. Naknada koja je dodijeljena za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, ali se od strane predmetnog preduzetnika stvarno koristi za poslovanje na nekom drugom tržištu u svrhu koja nije navedena aktom o povjeravanju, nije neophodna za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa pa na osnovu toga može takođe da predstavlja nezakonitu pomoć koju treba vratiti.
- (17) Opravdani neto troškovi izračunavaju se kao razlika između troškova koji su nastali u obavljanju usluge od opšteg ekonomskog interesa i prihoda zarađenog od usluge od opšteg ekonomskog interesa, ili pak, kao razlika između neto troškova obavljanja usluge od opšteg ekonomskog interesa i neto troškova ili dobiti od obavljanja usluge koja nije obuhvaćena uslugom od opšteg ekonomskog interesa. Naročito, ako se zbog obaveze obavljanja javne usluge smanjuje prihod (na primjer, zbog regulisanih tarifa), ali pri tom to ne utiče na troškove, neto troškove nastale izvršavanjem obaveze pružanja javne usluge moguće je utvrditi na osnovu umanjenog prihoda. Sa ciljem da se izbjegne neopravdano narušavanje tržišne konkurencije, sve prihode nastale iz usluge od opšteg ekonomskog interesa, drugim riječima, sve prihode koje pružalac usluge ne bi ostvario da mu ta obaveza nije povjerena, treba uzeti u obzir u svrhu računanja iznosa naknade. Ako su predmetnom preduzetniku dodijeljena posebna ili isključiva prava koja se odnose na djelatnosti koje nisu usluge od opšteg ekonomskog interesa, a za koje se dodjeljuje pomoć, i te djelatnosti ostvaruju dobit veću od razumne dobiti, ili ako preduzetnik uživa druge koristi koje mu dodjeljuje država, isti se, bez obzira na njihovo razvrstavanje u skladu sa članom 107 Ugovora, ubrajaju u prihod predmetnog preduzetnika.
- (18) Razumna dobit određuje se kao stopa prinosa na kapital uzimajući u obzir stepen rizika ili nepostojanje rizika. Pojam „stopa prinosa na kapital” ovdje znači internu stopu rentabilnosti preduzetnika koju on ostvaruje na uloženi kapital za cijeli period ovlaštenja.
- (19) Dobit koja ne prelazi zbir relevantne stope kamatne zamjene plus 100 baznih poena, ne smatra se nerazumnom dobiti. U ovom kontekstu relevantna stopa kamatne zamjene posmatra se kao primjerena stopa prinosa za nerizična ulaganja. Premija od 100 baznih poena služi, između ostalog, kao kompenzacija za rizik likvidnosti u odnosu na kapital koji je vezan za obavljanje usluge za period trajanja akta o ovlaštenju.
- (20) U slučajevima u kojima preduzetnik kojem je povjereno obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa ne snosi značajan nivo poslovnog rizika, na primjer zbog toga što su troškovi koji nastaju obavljanjem usluge od opšteg ekonomskog interesa u potpunosti pokriveni naknadom, dobit koja prelazi referentno mjerilo zbira relevantne kamatne zamjene plus 100 baznih poena, ne smatra se razumnom dobiti.
- (21) Kada, u posebnim okolnostima, nije svrsishodno koristiti stopu prinosa na kapital, države članice trebalo bi da imaju mogućnost da se oslone na druge pokazatelje nivoa dobiti kako bi utvrdile razumnu dobit, kao što je to je prosječna stopa prinosa na sopstveni kapital, prinos na imovinu ili prinos od prodaje.
- (22) Pri određivanju šta čini razumnu dobit, države članice treba da imaju mogućnost uvođenja podsticajnih kriterijuma koji se odnose posebno na kvalitet pruženih usluga i povećanje efikasnosti proizvodnje. Povećanje efikasnosti proizvodnje ne bi smjelo da smanji kvalitet pružene usluge. Na primjer, države članice treba da imaju mogućnost da u aktu o povjeravanju odrede ciljeve povećanja efikasnosti, pri čemu će visina naknade zavisiti od obima ispunjenja tih ciljeva. Akt o povjeravanju može da odredi da ukoliko preduzetnik ne ostvari ciljeve, naknada bude smanjena primjenjujući metodu računanja koja je navedena u aktu o povjeravanju, a ako preduzetnik te ciljeve prelazi, naknada bude povećana primjenjujući metodu računanja navedenu u aktu o povjeravanju. Sve premije povezane sa povećanjem proizvodne efikasnosti moraju da budu utvrđene na nivou koji će da omogući uravnoteženu podjelu koristi nastale iz efikasnosti između preduzetnika i države članice i/ili korisnika.
- (23) Član 93 Ugovora predstavlja *lex specialis* u odnosu na član 106 stav 2 Ugovora. U njemu se utvrđuju pravila koja se primjenjuju na naknade za obavljanje javnih usluga u sektoru drumskog saobraćaja. Član 93 tumači Uredba Savjeta (EEZ) br. 1370/2007 Evropskog parlamenta i Savjeta od 23. oktobra 2007. godine o uslugama javnog putničkog prevoza u željezničkom i drumskom saobraćaju u kojoj se van snage stavljaju Uredbe Savjeta (EEZ) br. 1191/69 i br. 1107/70⁵ o utvrđivanju pravila koja se primjenjuju na naknadu za obaveze pružanja javnih usluga u javnom putničkom saobraćaju. Njegova primjena na putnički saobraćaj unutrašnjim vodama diskreciono je pravo država članica. Uredbom (EZ) br. 1370/2007, izuzima se od prijave svaka naknada u sektoru drumskog saobraćaja koja ispunjava uslove iz te Uredbe, na osnovu člana 108 stav 3 Ugovora. U skladu s presudom u predmetu Altmark, naknada u sektoru drumskog saobraćaja koja nije usklađena sa odredbama člana 93 Ugovora, ne smatra se usklađenom sa Ugovorom na osnovu člana 106 stav 2 Ugovora, ili na osnovu bilo koje odredbe iz Ugovora. Prema tome, ova Odluka se ne primjenjuje na sektor drumskog saobraćaja.
- (24) Za razliku od drumskog saobraćaja, sektori pomorskog i vazdušnog saobraćaja podložni su članu 106 stav 2 Ugovora. Određena pravila koja se primjenjuju na naknade za obavljanje javne usluge u sektorima vazdušnog i pomorskog saobraćaja nalaze se u Uredbi (EZ) br. 1008/2008

⁵ SL L 315, 3.12.2007., str. 1

Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. aprila 2008. godine o zajedničkim pravilima za obavljanje usluga u vazdušnom saobraćaju u u Zajednici⁶ i u Uredbi Savjeta (EEZ) br. 3577/92 od 7. decembra 1992. godine o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom saobraćaju između država članica (pomorska kabotaža)⁷. Međutim, za razliku od Uredbe (EZ) br. 1370/2007, ove Uredbe se ne odnose na usklađenost bilo kojeg mogućeg elementa državne pomoći, niti uređuju izuzetke od obaveze prijave na osnovu člana 108 stav 3 Ugovora. Ova Odluka stoga treba da se primjenjuje na naknade za obavljanje javnih usluga u sektorima vazdušnog i pomorskog saobraćaja pod uslovom da su, uz ispunjenje kriterijuma utvrđenih ovom Odlukom, takve naknade usklađene sa posebnim sektorskim propisima sadržanim u uredbama (EZ) br. 1008/2008 i (EEZ) br. 3577/92, kada je to primjenjivo.

- (25) U posebnim slučajevima, naknade za obavljanje javne usluge namijenjene vazdušnoj ili pomorskoj povezanosti sa ostrvima, i za aerodrome i pomorske luke koji predstavljaju usluge od opšteg ekonomskog interesa u skladu sa članom 106 stav 2 Ugovora, trebalo bi da se utvrde pragovi koji se zasnivaju na prosječnom godišnjem broju putnika, budući da takvo računanje tačnije odražava ekonomsku realnost tih djelatnosti i njihov značaj kao usluga od opšteg ekonomskog interesa.
- (26) Izuzeće od obaveze prethodne prijave za određene usluge od opšteg ekonomskog interesa ne isključuje mogućnost da države članice prijave određeni projekat koji sadrži državne pomoći. U slučaju takve prijave, ili u slučaju da Komisija ocjenjuje usklađenost određene mjere pomoći na osnovu zahtjeva ili po službenoj dužnosti (*ex officio*), Komisija će da ocijeni jesu li ispunjeni uslovi iz ove Odluke. Ako to nije slučaj, mjera će se ocjenjivati u skladu sa načelima sadržanim u Obavještenju Komisije o okviru za državne pomoći u obliku naknade za javne usluge.
- (27) Ova Odluka treba da se primjenjuje ne dovodeći u pitanje odredbe Direktive Komisije 2006/111/EZ od 16. novembra 2006. godine o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća kao i o finansijskoj transparentnosti unutar određenih preduzetnika⁸.
- (28) Ovu Odluku treba primjenjivati ne dovodeći u pitanje odredbe Unije u području konkurencije, posebno člana 101 i 102 Ugovora.
- (29) Ovu Odluku treba primjenjivati ne dovodeći u pitanje odredbe Unije u području javnih nabavki.
- (30) Ovu Odluku treba primjenjivati ne dovodeći u pitanje strožije odredbe koje se odnose na obaveze pružanja javnih usluga koje su sadržane u zakonodavstvu Unije za posebne sektore.
- (31) Potrebno je utvrditi prelazne odredbe za individualne pomoći koje su dodijeljene prije stupanja na snagu ove Odluke. Šeme pomoći koje su stupile na snagu u skladu sa Odlukom 2005/842/EZ prije stupanja na snagu ove Odluke, treba da budu usklađene sa unutrašnjim tržištem i izuzete od obaveze prijave u periodu od sljedeće 2 godine. Pomoći koje su stupile na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, koje nisu dodijeljene u skladu sa Odlukom 2005/842/EZ, ali ispunjavaju uslove utvrđene ovom Odlukom, smatraju se usklađenim sa unutrašnjim tržištem i izuzete su od obaveze prijave.
- (32) Komisija namjerava ponovno da se ispita ovu Odluku 5 godina nakon njenog stupanja na snagu,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Član 1

Predmet

Ovom Odlukom utvrđuju se uslovi pod kojima se dodjeljuje državna pomoć u obliku naknade za obavljanje javne usluge određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, smatra usklađenom sa unutrašnjim tržištem i izuzima od obaveze prijave utvrđene u članu 108 stav 3 Ugovora.

Član 2

Područje primjene

1. Ova Odluka se primjenjuje na državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa, kako je navedeno u članu 106 stav 2 Ugovora, a koje su obuhvaćene jednom od sljedećih kategorija:
 - (a) naknada koja ne prelazi godišnji iznos od 15 miliona EUR za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa u svim područjima, osim saobraćaja i saobraćajne infrastrukture;
Ako iznos naknade varira u toku perioda u kojem je povjereno obavljanje javne usluge, godišnji iznos računa se kao prosjek godišnjih iznosa naknade za koje se očekuje da će se ostvariti u toku perioda u kojem je povjerena javna usluga;
 - (b) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa od strane bolnica koje pružaju medicinsku pomoć, uključujući, kada je to potrebno, usluge hitne medicinske pomoći; obavljanje povezanih pomoćnih usluga koje su neposredno povezane sa njihovim osnovnim djelatnostima, naročito u području istraživanja, međutim, ne sprečava primjenu ovog stava;
 - (c) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa sa ciljem ispunjavanja socijalnih potreba koje se odnose na zdravstvenu i dugoročnu zaštitu, zaštitu djece, pristup i ponovno uključivanje na tržište rada, socijalnu stanogradnju, kao i socijalnu uključenost socijalno ranjivih kategorija stanovništva;
 - (d) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa za vazdušno ili pomorsko povezivanje sa ostrvima na kojima prosječni godišnji saobraćaj u periodu od dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je povjereno obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa ne prelazi 300 000 putnika;
 - (e) naknada za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa za aerodrome i luke u kojima prosječni godišnji saobraćaj u periodu od dvije finansijske godine koje prethode godini u kojoj je povjereno obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa ne prelazi 200 000 putnika u slučaju aerodroma, i 300 000 putnika u slučaju luka.
2. Ova Odluka primjenjuje se samo u slučaju kada period u kojemu je preduzetniku povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa ne prelazi 10 godina. U slučajevima kada period ovlaštenja prelazi 10 godina, ova Odluka se primjenjuje samo kada davalac usluge mora da izvrši značajna ulaganja koja se moraju amortizovati u dužem vremenskom periodu u skladu s opštevažećim računovodstvenim načelima.
3. Ako za vrijeme trajanja perioda povjeravanja usluge prestanu biti ispunjeni uslovi za primjenu ove Odluke, pomoć se mora prijaviti u skladu sa članom 108 stav 3 Ugovora.
4. U području vazdušnog i pomorskog saobraćaja, ova Odluka se primjenjuje samo na državne pomoći u obliku naknade za javne usluge koja se dodjeljuje preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa u skladu sa članom 106 stav 2 Ugovora, i, ako je svrsishodno, u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1008/2008 odnosno Uredbom (EEZ) br. 3577/92.
5. Ova Odluka se ne primjenjuje na državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javne usluge koja se dodjeljuje preduzetnicima u području drumskog saobraćaja.

Član 3

Usklađenost i izuzeće od prijave

⁶ SL L 293, 31.10.2008., str. 3.

⁷ SL L 364, 12.12.1992., str. 7.

⁸ SL L 318, 17.11.2006., str. 17.

Državne pomoći u obliku naknade za obavljanje javnih usluga koje ispunjavaju uslove utvrđene u ovoj Odluci, usklađene su sa unutrašnjim tržištem i izuzimaju se od obaveze prethodne prijave predviđene članom 108 stavom 3 Ugovora, pod uslovom da su istovremeno usklađene i sa uslovima koji proizlaze iz Ugovora ili iz sektorskog zakonodavstva Unije.

Član 4 Ovlašćenje

Obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa povjerava se predmetnom preduzetniku na osnovu jednog ili više pravnih akata, o čijem obliku može da odluči svaka država članica. Taj akt ili akti moraju da sadrže, naročito:

- (a) sadržaj i trajanje obaveza pružanja javne usluge;
- (b) preduzetnika i, kada je relevantno, određeno državno područje (opseg);
- (c) vrstu svih isključivih ili posebnih prava koja su tom preduzetniku dodijeljena od strane nadležnog organa;
- (d) opis mehanizma naknade i parametre za izračunavanje, kontrolu i reviziju naknade;
- (e) mjere za izbjegavanje i povraćaj moguće prekomjerne naknade; i
- (f) pozivanje na ovu Odluku.

Član 5 Naknada

1. Iznos naknade ne smije da pređe iznos koji je neophodan za pokrivanje neto troškova koji su nastali prilikom izvršavanja obaveze pružanja javnih usluga, uključujući razumnu dobit.
2. Neto troškovi mogu da se računaju kao razlika između troškova kako su utvrđeni u stavu 3 i prihoda utvrđenih u stavu 4. Takođe, mogu da se računaju i kao razlika između neto troškova preduzetnika za poslovanje sa obavezom pružanja javne usluge i neto troškova ili dobiti istog preduzetnika za poslovanje bez obaveze pružanja javne usluge.
3. Troškovi koje je potrebno uzeti u obzir uključuju sve troškove koji su nastali od obavljanja usluge od opšteg ekonomskog interesa. Oni se računaju na osnovu opšteprihvaćenih računovodstvenih načela kako slijedi:
 - (a) ako su djelatnosti predmetnog preduzetnika ograničene na usluge od opšteg ekonomskog interesa, mogu se uzeti u obzir svi njegovi troškovi;
 - (b) ako preduzetnik ujedno obavlja djelatnosti koje nisu obuhvaćene uslugama od opšteg ekonomskog interesa, u obzir se uzimaju samo troškovi povezani sa uslugama od opšteg ekonomskog interesa;
 - (c) troškovi razvrstani za usluge od opšteg ekonomskog interesa mogu da uključe sve direktne troškove nastale pri pružanju usluge od opšteg ekonomskog interesa, kao i odgovarajući udio u troškovima koji su zajednički i uslugama od opšteg ekonomskog interesa i drugim djelatnostima;
 - (d) troškovi povezani s ulaganjima, posebno za infrastrukturu, mogu se uzeti u obzir ako su takva ulaganja neophodna za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa.
4. Prihod koji je potrebno uzeti u obzir mora da uključi najmanje čitav prihod ostvaren od obavljanja usluga od opšteg ekonomskog interesa, nezavisno o tome da li je prihod ocijenjen kao državna pomoć u smislu člana 107 Ugovora. Ako predmetni preduzetnik ima posebna ili isključiva prava povezana sa drugim djelatnostima koje nisu usluge od opšteg ekonomskog interesa za koje se dodjeljuju pomoć, a koje stvaraju dobit koja prelazi razumnu dobit, ili donose korist preduzetniku od drugih prednosti koje mu dodjeljuje država, one moraju da se uključe u njegov prihod, bez obzira na to kako se klasifikuju u smislu člana 107 Ugovora. Predmetna država članica može da odluči da se dobit koja se ostvaruje iz drugih djelatnosti koje su van obima usluge od opšteg ekonomskog interesa, dodijeli u cijelosti ili djelimično za finansiranje usluge od opšteg ekonomskog interesa.
5. U smislu ove Odluke „razumna dobit” znači stopu prinosa na kapital koju bi za cijeli period trajanja akta o povjeravanju zahtijevao tipičan preduzetnik koji razmišlja o tome da li bi obavljao uslugu od opšteg ekonomskog interesa, uzimajući u obzir pripadajući rizik. Stopa prinosa na kapital ovdje znači internu stopu rentabilnosti preduzetnika za cijeli period trajanja ovlašćenja, odnosno internu stopu prinosa na uloženi kapital. Stepen rizika zavisi od predmetnog sektora, vrsti usluge i karakteristikama naknade.
6. Pri određivanju šta predstavlja razumnu dobit, države članice mogu da uvedu podsticajne kriterijume koji se posebno odnose na kvalitet pružene usluge, kao i na povećanje proizvodne efikasnosti. Povećanje efikasnosti ne smije da smanji kvalitet pružene usluge. Sve premije povezane sa povećanjem proizvodne efikasnosti moraju da budu utvrđene na nivou koji će da omogućiti uravnoteženu podjelu koristi nastale iz povećanja efikasnosti između preduzetnika i države članice i/ili korisnika.
7. U svrhu ove Odluke, stopa prinosa na kapital koja ne prelazi zbir relevantne stope kamatne zamjene plus 100 baznih poena, smatra se razumnom u svakom slučaju. Relevantna stopa kamatne zamjene odgovara stopi kamatne zamjene čije dospijeće i valuta odgovaraju dužini perioda i valuti akta o povjeravanju. Kada pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa nije povezano sa značajnim komercijalnim ili ugovornim rizikom, naročito kada se neto troškovi nastali pružanjem usluga od opšteg ekonomskog interesa uglavnom naknadno (*ex post*) nadoknađuju u potpunosti, razumna dobit ne smije da prelazi zbir relevantne stope kamatne zamjene plus premije od 100 baznih poena.
8. Kada, zbog posebnih okolnosti, ne treba da se koristi stopa prinosa na kapital, države članice mogu da se koriste i drugim pokazateljima ostvarivanja dobiti osim stope prinosa na kapital kako bi odredile koji bi iznos razumne dobiti trebao da bude, kao što su: prosječni prinos na sopstveni kapital, prinos na imovinu ili prinos od prodaje. „Prinos” znači dobit prije odbitka kamata i poreza u predmetnoj godini. Prosječni prinos računa se pomoću diskontnog faktora za vrijeme trajanja ugovora, kako je uređeno Saopštenjem Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih stopa i diskontnih stopa⁹. Bez obzira na to koji je pokazatelj izabran, država članica mora da bude u mogućnosti da Komisiji, na njen zahtjev, dostavi dokaze da dobit ne prelazi dobit koju bi očekivao prosječni preduzetnik koji razmišlja o tome bi li obavljao uslugu, na primjer, dostavom podataka o prinosima koji su ostvareni na osnovu sličnih vrsta ugovora po tržišnim uslovima.
9. Kada preduzetnik obavlja djelatnosti koje su i u okviru i van obima usluga od opšteg ekonomskog interesa, na knjigovodstvenim računima mora odvojeno da prikaže troškove i prihode povezane sa uslugom od opšteg ekonomskog interesa i one povezane sa drugim uslugama, kao i parametre za razvrstavanje troškova i prihoda. Troškovi povezani sa djelatnostima van obima usluga od opšteg ekonomskog interesa moraju da pokriju sve direktne troškove, odgovarajući udio u zajedničkim troškovima, kao i odgovarajući prinos na kapital. U odnosu na te troškove naknada ne može da bude dodijeljena.
10. Države članice će od preduzetnika zahtijevati povraćaj svake primljene prekomjerne naknade.

⁹ SL C 14, 19.1.2008., str. 6.

Član 6

Kontrola prekomjerne naknade

1. Države članice osiguravaju da naknada koja se dodjeljuje za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa ispunjava uslove utvrđene u ovoj Odluci, a naročito da preduzetnik ne prima naknadu koja bi bila veća od iznosa koji je utvrđen u skladu s članom 5. Na zahtjev Komisije, o tome i dostavljaju dokaze. Države članice su dužne da sprovedu redovne provjere, ili osiguravaju da se takve provjere sprovedu, najmanje svake 3 godine za vrijeme trajanja ovlašćenja i na kraju tog perioda.
2. Kad preduzetnik primi naknadu koja je veća od iznosa koji je utvrđen u skladu s članom 5, država članica mora da zahtijeva od preduzetnika da vrati iznos prekomjerne naknade koji je primio. Parametri za računanje naknade ponovno se definišu za budući period. Kad iznos prekomjerne naknade ne prelazi 10% iznosa prosječne godišnje naknade, takva prekomjerna naknada može da se prenese u sljedeći period i oduzme od iznosa naknade koji je potrebno isplatiti za taj period.

Član 7

Transparentnost

U slučaju naknada koje su veće od 15 miliona EUR, a koje su odobrene preduzetniku koji obavlja i djelatnosti koje nisu obuhvaćene uslugama od opšteg ekonomskog interesa, države članice objavljuju sljedeće informacije na internetu ili u drugim odgovarajućim sredstvima informisanja:

- (a) akt o povjeravanju ili njegov rezime koji sadrži elemente navedene u članu 4;
- (b) godišnje iznose pomoći koje su dodijeljene navedenom preduzetniku.

Član 8

Raspoloživost informacija

Države članice dužne su za period povjeravanja i najmanje 10 godina od završetka tog perioda, ažuriraju sve potrebne informacije kao bi se utvrdilo da li je odobrena naknada u skladu sa ovom Odlukom.

Po pisanom zahtjevu Komisije, države članice dužne su da dostave Komisiji sve informacije koje Komisija smatra potrebnima kako bi se utvrdilo jesu li propisi koji su na snazi u odnosu na definisanje naknada u skladu sa ovom Odlukom.

Član 9

Izvještaj

Svake dvije godine, svaka država članica dužna je da podnese Komisiji izvještaj o sprovođenju ove Odluke. Izvještaj mora da sadrži detaljan pregled uslova primjene ove Odluke za različite kategorije usluga iz člana 2 stav 1, uključujući:

- (a) opis primjene ove Odluke na usluge koje su obuhvaćene njenim područjem primjene, uključujući interne djelatnosti;
- (b) ukupan iznos pomoći koje su dodijeljene u skladu sa ovom Odlukom, raščlanjenih po ekonomskim sektorima korisnika;
- (c) napomenu o tome da li je kod određene vrste usluge primjena ove Odluke dovela do teškoća ili su uloženi prigovori trećih strana;
- (d) sve druge informacije koje se odnose na primjenu ove Odluke koje zatraži Komisija i koje je potrebno navesti blagovremeno prije dostavljanja izvještaja.

Prvi izvještaj se dostavlja do 30. juna 2014. godine.

Član 10

Prelazne odredbe

Ova Odluka se primjenjuje na individualne i šeme državne pomoći kako slijedi:

- (a) svaka šema pomoći koja je stupila na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, a koja je bila usklađena sa unutrašnjim tržištem i izuzeta od obaveze prijavljivanja u skladu sa Odlukom 2005/842/EZ, i dalje će biti usklađena sa unutrašnjim tržištem i izuzeta od obaveze prijavljivanja za period od 2 godine;
- (b) svaka pomoć koja je stupila na snagu prije stupanja na snagu ove Odluke, a nije bila usklađena sa unutrašnjim tržištem, niti je bila izuzeta od obaveze prijavljivanja u skladu sa Odlukom 2005/842/EZ, ali ispunjava uslove utvrđene ovom Odlukom, smatraće se usklađenom sa unutrašnjim tržištem i izuzetom od obaveze prethodne prijave.

Član 11

Stavljanje van snage

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka 2005/842/EZ.

Član 12

Stupanje na snagu

Ova Odluka stupa na snagu 31. januara 2012. godine

Član 13

Primaoci

Ova je Odluka upućena državama članicama.

UREDBA (EZ) br. 1370/2007 EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA

od 23. oktobra 2007.

o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanju van snage uredbi

Savjeta (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70

EVROPSKI PARLAMENT I SAVJET EVROPSKE UNIJE,

Uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Evropske zajednice, a posebno njegove članove 71 i 89,

uzimajući u obzir predlog Komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Evropskoga ekonomskog i socijalnog odbora¹,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regiona²,u skladu sa postupkom utvrđenim u članu 251 Ugovora³,

budući da:

- (1) Član 16 Ugovora potvrđuje mjesto koje usluge od opšteg ekonomskog interesa zauzimaju u zajedničkim vrijednostima Unije.
- (2) Članom 86 stav 2 Ugovora utvrđuje se da prevoznici kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa podliježu pravilima sadržanim u Ugovoru, posebno pravilima konkurencije, u mjeri u kojoj primjena takvih pravila ni pravno ni faktički ne ometa sprovođenje pojedinih zadataka koji su im povjereni.
- (3) Član 73 Ugovora predstavlja *lex specialis* u vezi sa članom 86 stav 2. On uspostavlja pravila primjenjiva na povraćaj sredstava za obaveze obavljanja javnih usluga u drumskom saobraćaju.
- (4) Glavni ciljevi Bijele knjige Komisije od 12. septembra 2001. godine "Evropska saobraćajna politika za 2010: vrijeme za odluku" garantovaće sigurne, efikasne i visokokvalitetne usluge prevoza putnika kroz uređenu konkurenciju, osiguravajući takođe transparentnost i obavljanje usluga javnog prevoza putnika, kao i uzimajući u obzir činioce društvenog razvoja, razvoja životne sredine i regionalnog razvoja, odnosno ponudiće posebne tarifne uslove pojedinim kategorijama putnika, kao što su penzioneri, ali i ukloniti nejednakosti između prevoznika iz različitih država članica koje mogu da dovedu do značajnog narušavanja konkurencije.
- (5) Trenutno se mnoge usluge kopnenog prevoza putnika, potrebne u smislu opšteg ekonomskog interesa, ne mogu obavljati na komercijalnoj osnovi. Nadležni organi država članica treba da djeluju sa ciljem osiguranja pružanja takvih usluga. Mehanizmi koje mogu da koriste da bi se osiguralo pružanje usluga javnog prevoza putnika uključuju sljedeće: dodjelu isključivih prava operatorima javnih usluga, dodjelu finansijskih naknada operatorima javnih usluga i određivanje opštih pravila za obavljanje javnog prevoza koja su primjenjiva na sve operatore. Ako države članice, u skladu sa ovom Uredbom, odluče da izuzmu pojedina opšta pravila iz njihovog područja primjene, potrebno je primjenjivati opšti režim za državne pomoći.
- (6) Mnoge države članice donijele su zakonodavstvo koje predviđa dodjelu isključivih prava i ugovora o javnim uslugama makar na dijelu njihovog tržišta javnog prevoza, na osnovu transparentnih i pravednih konkurentnih postupaka zaključivanja ugovora. Kao rezultat toga, trgovina između država članica znatno se razvila i nekoliko operatora javnih usluga sada pruža javne usluge prevoza putnika u više od jedne države članice. Međutim, promjene u nacionalnom zakonodavstvu dovele su do razlika u postupcima koji se primjenjuju i stvorile pravnu nesigurnost oko prava operatora javnih usluga i obaveza nadležnih tijela. Uredba (EEZ) br. 1191/69 Savjeta od 26. septembra 1969. godine o aktivnostima država članica koje se odnose na obaveze svojstvene konceptu javnih usluga u željezničkom, drumskom i prevozu unutrašnjim plovnim putevima⁴, ne bavi se načinom na koji se u Zajednici zaključuju ugovori o javnim uslugama, niti posebno okolnostima u kojima bi oni trebalo da budu predmet otvorenog tenderskog postupka. Prema tome, potrebno je da se ažurira pravni okvir Zajednice.
- (7) Sprovedene studije i iskustvo država članica u kojima niz godina postoji konkurencija u sektoru javnog saobraćaj pokazuju da, uz odgovarajuće garancije, uvođenje uređenog tenderskog postupka između operatora vodi do privlačnijih i inovativnijih usluga po nižim cijenama i ne utiče na obavljanje određenih zadataka dodijeljenih operatorima javnih usluga. Ovaj pristup podržao je Evropski Savjet u okviru Lisabonskog procesa od 28. marta 2000. godine koji je pozvao Komisiju, Savjet i države članice, svakoga u skladu sa njihovim mogućnostima, da ubrzaju liberalizaciju u područjima kao što je ... saobraćaj".
- (8) Tržištima prevoza putnika koja su deregulisana i u kojima nema isključivih prava treba dozvoliti da sačuvaju svoja obilježja i način djelovanja u onoj mjeri u kojoj su usklađeni sa zahtjevima Ugovora.
- (9) Kako bi se usluge javnog prevoza putnika organizovale na način koji najbolje odgovara potrebama javnosti, svi nadležni organi treba slobodno da izaberu svoje operatore javnih usluga, uzimajući u obzir interese malih i srednjih preduzeća, pod uslovima određenim ovom Uredbom. Da bi se pri dodjeli naknada ili isključivih prava garantovala primjena načela transparentnosti, jednakog postupanja prema operatorima koji su konkurentni i načelo srazmjernosti, neophodno je da ugovor o javnim uslugama između nadležnog organa i odabranog operatora javnih usluga odredi prirodu obaveza obavljanja javne usluge i dogovorene naknade. Oblik ili naziv ugovora mogu da se razlikuju u skladu sa pravnim sistemima država članica.
- (10) Suprotno Uredbi (EEZ) br. 1191/69, čije se područje primjene odnosi na usluge javnog prevoza putnika unutrašnjim plovnim putevima, za ovu Uredbu se ne preporučuje da obuhvata zaključivanje ugovora o javnim uslugama u tom određenom sektoru. Prema tome, organizacija usluga javnog prevoza putnika unutrašnjim plovnim putevima i, u onoj mjeri u kojoj nisu obuhvaćena posebnim pravom Zajednice, nacionalnim morima, mora biti usklađena sa opštim načelima Ugovora, osim ako države članice odluče da primijene ovu Uredbu na pojedine sektore. Odredbe ove Uredbe ne sprečavaju integraciju usluga na unutrašnjim plovnim putevima i nacionalnim morima u širu gradsku, prigradsku ili regionalnu mrežu javnog prevoza putnika.

¹ SL C 195, 18.8.2006, str. 20² SL C 192, 16.8.2006, str. 1.³ (3) Mišljenje Evropskog parlamenta od 14. novembra 2001. (SL C 140 E, 13.6.2002, str. 262.), Zajedničko stanovište Savjeta od 11. novembra 2006. (SL C 70 E, 27.3.2007, str. 1.) i Stanovište Evropskog parlamenta od 10. maja 2007. Odluka Savjeta od 18. septembra 2007.⁴ SL L 156, 28.6.1969, str. 1. Uredba kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EEZ) br. 1893/91 (SL L 169, 29.6.1991, str. 1.).

- (11) Suprotno Uredbi (EEZ) br. 1191/69, čije se područje primjene odnosi na usluge prevoza tereta, ne preporučuje se da ova Uredba obuhvati zaključivanje ugovora o javnim uslugama u tom određenom sektoru. Prema tome, tri godine nakon stupanja na snagu ove Uredbe organizacija usluga prevoza tereta trebalo bi da se uskladi sa opštim načelima Ugovora.
- (12) U kontekstu prava Zajednice, nebitno je obavljaju li javne usluge prevoza putnika javni ili privatni prevoznici. Ova Uredba se zasniva na načelu neutralnosti u odnosu na sistem vlasništva nad imovinom kako je navedeno u članu 295 Ugovora, načelu slobode država članica pri određivanju usluga od opšteg ekonomskog interesa iz člana 16 Ugovora, kao i na načelu supsidijarnosti i srazmjernosti kako je navedeno u članu 5 Ugovora.
- (13) Neke usluge, često vezane za određenu infrastrukturu, obavljaju se uglavnom zbog svoje istorijske važnosti ili turističkog značaja. Budući da je svrha ovih usluga očigledno različita u odnosu na pružanje usluga javnog prevoza putnika, one ne treba da se uređuju pravilima i postupcima koji se primjenjuju kod obaveza obavljanja javnih usluga.
- (14) Ako su nadležni organi odgovorni za organizovanje mreže javnog prevoza, osim samog obavljanja usluge prevoza, to može da pokriva i niz drugih djelatnosti i dužnosti za koje nadležni organi moraju imati slobodu da ih sprovedu sami ili da ih u potpunosti ili dijelimično povjere trećoj strani.
- (15) Dugoročni ugovori mogu da dovedu do sprečavanja pristupa tržištu duže nego što je potrebno, tako umanjujući koristi od pritiska konkurencije. Da bi se smanjilo narušavanje konkurencije, ali i zaštito kvalitet usluga, ugovori o javnim uslugama trebalo bi da budu ograničenog trajanja. Produženje takvih ugovora moglo bi da bude uslovljeno povoljnim odazivom korisnika. U tom kontekstu, ako operator javne usluge mora da ulaže u imovinu sa vanrednim vremenski periodom amortizacije, u slučaju najudaljenijih regiona kako je propisano u članu 299 Ugovora, zbog njihovih posebnih svojstava i ograničenja, neophodno je da se predvidi produženje ugovora o javnim uslugama za još najviše polovinu njihovog početnog trajanja. Zatim, ako operator javne usluge ulaže u infrastrukturu ili željeznička vozila i vozila koja su posebna u smislu da oboje zahtijeva visoke iznose sredstava, a uz uslov da je ugovor dodijeljen na osnovu pravednog i konkurentnog tenderskog postupka, potrebno je da omogući čak i duže produženje.
- (16) Ako zaključenje ugovora o javnim uslugama za sobom povlači promjenu operatora javne usluge, nadležni organi bi trebalo da mogu da zatraže od odabranog operatora javne usluge da primijeni odredbe Direktive Savjeta 2001/23/EZ od 12. marta 2001. godine o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenih u slučaju prenosa preduzeća, pogona ili djelova preduzeća ili pogona⁵. Ova Direktiva ne sprečava države članice da zaštite one uslove prenosa prava zaposlenih koji nisu obuhvaćeni Direktivom 2001/23/EZ i na taj način, ako je to svrsishodno, uzmu u obzir socijalne standarde utvrđene nacionalnim zakonima i drugim propisima odnosno kolektivnim ugovorima ili sporazumima između socijalnih partnera.
- (17) Slijedeći načelo supsidijarnosti, nadležni organi mogu da utvrde socijalne i kvalitativne kriterijume radi održavanja i unapređenja standarda kvaliteta za obaveze obavljanja javnih usluga, na primjer u vezi sa minimalnim radnim uslovima, pravima putnika, potrebama osoba smanjene pokretljivosti, zaštitom životne sredine, sigurnošću putnika i zaposlenih, kao i obavezama iz kolektivnih ugovora i drugim pravima i sporazumima koji se odnose na radna mjesta i socijalnu zaštitu na mjestu pružanja usluge. Da bi se osigurala transparentnost i uporedivi uslovi konkurencije između operatora, i otklonio rizik socijalnog dampinga, nadležni organi treba da uvedu određene socijalne standarde i standarde kvaliteta usluga.
- (18) Uz poštovanje relevantnih odredbi nacionalnog prava, svaki lokalni organ ili, ako on ne postoji, svako nacionalno tijelo može da odluči da pruži sopstvene usluge javnog prevoza putnika na području kojim upravlja ili da ih povjeri unutrašnjem operatoru bez konkurentnog javnog konkursa. Međutim, ova mogućnost samostalnog pružanja usluga mora da bude pod strogim nadzorom da bi se osigurala jednaka pravila konkurencije za sve. Nadležni organi ili grupa nadležnih organa koja pružaju integrisane usluge javnog prevoza putnika, kolektivno ili kroz svoje članove, trebalo bi da sprovedu traženi nadzor. Zatim, nadležnom organu koji pruža sopstvene usluge prevoza, odnosno unutrašnjem operatoru potrebno je da se zabrani učešće na javnim konkursima van područja nadležnosti takvog organa. Organu koji vrši nadzor nad radom unutrašnjeg operatora takođe bi trebalo da bude dozvoljeno da zabrani takvom operatoru da učestvuje na javnim konkursima organizovanim unutar njegovog područja. Ograničenja djelovanja unutrašnjeg operatora ne ometaju mogućnost direktnog zaključivanja ugovora o javnim uslugama ako se oni tiču željezničkog prevoza, sa izuzetkom drugih vrsta prevoza šinama, kao što su podzemna željeznica ili tramvaji. Zatim, direktno ugovaranje ugovora o javnim uslugama za željeznicu ne isključuje mogućnost da nadležni organi unutrašnjem operatoru dodijele ugovore o javnim uslugama, za javne usluge prevoza putnika drugim vrstama prevoza šinama kao što su podzemna željeznica ili tramvaj.
- (19) Podugovaranje može da doprinese efikasnijem javnom prevozu putnika i omogućava učešće drugih prevoznika, osim samog operatora javne usluge kojem je dodijeljen ugovor o javnim uslugama. Međutim, u cilju najboljeg korišćenja javnih sredstava, nadležni organi treba da odrede načine dodjeljivanja svojih usluga javnog prevoza putnika podizvođačima, posebno u slučaju usluga koje obavlja unutrašnji operator. Zatim, podizvođača ne treba sprečavati u učešću na javnim konkursima na području bilo kog nadležnog organa. Odabir podizvođača od strane nadležnog organa ili njegovog unutrašnjeg operatora treba da bude u skladu sa pravom Zajednice.
- (20) Ako određeni državni organ odluči da povjeri uslugu od opšteg interesa trećoj strani, on mora da odabere operatora javne usluge u skladu sa pravom Zajednice o javnim ugovorima i koncesijama, kako je utvrđeno u članovima 43 do 49 Ugovora, i načelima transparentnosti i jednakog tretmana. Naročito, odredbe ove Uredbe ne smiju dovesti u pitanje obaveze koje se primjenjuju na javne institucije na osnovu direktiva o zaključivanju javnih ugovora, ako su ugovori o javnim uslugama njima obuhvaćeni.
- (21) Efikasna pravna zaštita treba da bude zagarantovana, ne samo za zaključivanja obuhvaćena Direktivom 2004/17/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 31. marta 2004. godine o usklađivanju postupaka nabavke subjekata koji djeluju u sektoru pomorstva, energetsom i saobraćajnom sektoru, kao i sektoru poštanskih usluga⁶, i Direktivom 2004/18/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 31. marta 2004. godine o usklađivanju postupaka za zaključivanje ugovora o javnim radovima, ugovora o javnoj nabavci robe, kao i ugovora o javnim uslugama⁷, nego i za druge ugovore koji su dodijeljeni prema ovoj Uredbi. Potreban je efikasan postupak revizije koji bi trebalo da bude uporediv, gdje je to odgovarajuće, sa relevantnim postupcima utvrđenim u Direktivi Savjeta 89/665/EEZ od 21. decembra 1989. godine o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na primjenu postupaka kontrole na zaključivanje ugovora o javnoj nabavci robe i ugovora o javnim radovima⁸, i Direktivi Savjeta 92/13/EEZ od 25. februara 1992. godine o usklađivanju zakona i drugih propisa u odnosu na primjenu pravila Zajednice u postupcima nabavke subjekata koji djeluju u sektoru pomorstva, kao i energetsom, saobraćajnom i telekomunikacionom sektoru⁹.
- (22) Pojedini pozivi na javni konkurs zahtijevaju od nadležnih organa određivanje i opis složenih sistema. Nadležni organi bi, kad u takvim slučajevima zaključuju ugovore, trebalo da imaju ovlašćenja da pregovaraju o detaljima sa nekim ili svim mogućim operatorima javnih usluga nakon što su ponude dostavljene.
- (23) Pozivi na javni konkurs za zaključivanje ugovora o javnim uslugama ne bi trebalo da budu obavezni ako se ugovor odnosi na male iznose ili udaljenosti. Na taj način, veći iznosi ili udaljenosti trebalo bi da omoguće nadležnim organima da uzmu u obzir posebne interese malih i srednjih preduzeća. Nadležnim organima ne bi trebalo dozvoliti razdvajanje ugovora ili mreže da bi se izbjegao otvoreni tenderski postupak.
- (24) Kad postoji rizik od prekida pružanja usluga, nadležni organi treba da imaju ovlašćenja za uvođenje vanrednih kratkoročnih mjera do zaključivanja novog ugovora o javnim uslugama, u skladu sa svim uslovima zaključivanja ugovora utvrđenim u ovoj Uredbi.

⁵ SL L 82, 22.3.2001, str. 16.

⁶ SL L 134, 30.4.2004, str. 1. Direktiva, poslednji put izmijenjena Direktivom Savjeta 2006/97/EZ (SL L 363, 20.12.2006., str. 107.).

⁷ SL L 134, 30.4.2004, str. 114. Direktiva, poslednji put izmijenjena Direktivom Savjeta 2006/97/EZ.

⁸ SL L 395, 30.12.1989, str. 33. Direktiva, poslednji put izmijenjena Direktivom 92/50/EEZ (SL L 209, 24.7.1992, str. 1.).

⁹ SL L 76, 23.3.1992, str. 14. Direktiva, poslednji put izmijenjena Direktivom 2006/97/EZ.

- (25) Kod javnog željezničkog prevoza putnika javljaju se posebna pitanja opterećenosti ulaganjima i troškovima infrastrukture. U martu 2004. godine Komisija je predstavila predlog izmjena Direktive Savjeta 91/440/EEZ od 29. jula 1991. godine o razvoju željeznica Zajednice¹⁰ da bi se garantovao pristup svih željezničkih prevoznika u Zajednici infrastrukturi svih država članica, u cilju obavljanja prekograničnih putničkih usluga. Cilj ove Uredbe je uspostavljanje pravnog okvira za naknade i/ili isključiva prava za ugovore o javnim uslugama, a ne dodatnog otvaranje tržišta željezničkih usluga.
- (26) U slučaju javnih usluga, ova Uredba dopušta svakom nadležnom organu, u kontekstu ugovora o javnim uslugama, odabir svog operatora javnih usluga prevoza putnika. Uzevši u obzir različite načine na koje države članice organizuju svoje područje u ovu svrhu, nadležnim organima iz opravdanih razloga može biti dozvoljeno da direktno zaključuju ugovore o javnim uslugama za željeznički saobraćaj.
- (27) Naknadu koju nadležni organi dodjeljuju radi pokrivanja troškova nastalih ispunjavanjem obaveze obavljanja javne usluge, treba da računaju na način koji sprečava prekomjernu naknadu. Ako nadležni organ planira da zaključi ugovor o javnim uslugama, a da ga ne stavi na otvoreni tenderski postupak, mora da poštuje detaljna pravila koja osiguravaju da iznos naknade bude svrshodan, kao i da odražava nastojanja usmjerena na efikasnost i kvalitet usluge.
- (28) Valjano razmatrajući efekte poštovanja obaveze javnih usluga na potražnju za javnim uslugama prevoza putnika u obračunskoj šemi navedenoj u Prilogu, nadležni organ i operator javne usluge mogu da dokažu da je izbjegnuta prekomjerna naknada.
- (29) Sa ciljem zaključivanja ugovora o javnim uslugama, izuzevši vanredne mjere i ugovore koji se odnose na male udaljenosti, nadležni organi treba da preduzmu neophodne mjere da bi makar godinu unaprijed objavili svoju namjeru zaključivanja takvih ugovora, kako bi mogli operatori javnih usluga mogli djelovati.
- (30) Direktno sklopljeni ugovori o javnim uslugama trebalo bi da budu transparentniji.
- (31) Budući da nadležnim organima i operatorima javnih usluga treba vremena za prilagođavanje odredbama ove Uredbe, treba da se predvide prelazni vremenski periodi. Sa ciljem postupnog zaključivanja ugovora o javnim uslugama u skladu sa ovom Uredbom, države članice treba da dostave Komisiji izvještaje o napretku u roku od šest mjeseci nakon prve polovine prelaznog perioda. Komisija može na osnovu tih izvještaja da predloži adekvatne mjere.
- (32) Tokom prelaznog perioda, nadležni organi mogu da primjene odredbe ove Uredbe u različitim trenucima. Prema tome, tokom ovog perioda moguće je da se operatori javnih usluga na tržištima na kojima se još ne primjenjuju odredbe ove Uredbe nadmeću za ugovore o javnim uslugama na tržištima koja se brže otvaraju na određenom tržišnom konursu. Da bi se srazmjernim djelovanjem izbjegla svaka neravnoteža u otvaranju tržišta javnog prevoza, nadležni organi trebalo bi da u drugoj polovini prelaznog perioda odbiju ponude prevoznika kod kojih više od polovine vrijednosti usluga javnog prevoza koje obavljaju nije dodijeljeno u skladu sa ovom Uredbom, uz uslov da se to čini bez diskriminacije i da odluka o tome bude donešena prije poziva na dostavu ponuda.
- (33) U stavovima 87 do 95 svoje presude od 24. jula 2003. godine, u predmetu C-280/00 Altmark Trans GmbH¹¹, Sud Evropskih zajednica presudio je da naknada za javnu uslugu ne predstavlja pogodnost u smislu člana 87 Ugovora ako su kumulativno ispunjena četiri uslova. Ako ti uslovi nisu zadovoljeni, a ispunjeni su opšti uslovi za primjenu člana 87 stav 1 Ugovora, naknada za javnu uslugu predstavlja državnu pomoć i obuhvaćena je članovima 73, 86, 87 i 88 Ugovora.
- (34) Naknada za javnu uslugu može da se pokaže neophodnom u sektoru kopnenog prevoza putnika, tako da prevoznici odgovorni za obavljanje javnih usluga djeluju na osnovu načela i pod uslovima koji im omogućavaju obavljanje njihovih zadataka. Takva naknada može da bude u skladu sa Ugovorom i članom 73, pod određenim uslovima. Prvo, usluga mora biti dodijeljena da bi se osiguralo pružanje usluge od opšteg interesa u smislu Ugovora. Drugo, da bi se izbjeglo neopravdano narušavanje konkurencije, ona ne smije da pređe iznos potreban za pokrivanje neto troškova nastalih ispunjavanjem obaveza obavljanja javne usluge, uzimajući u obzir proizašle prihode i razumnu dobit.
- (35) Naknade koje nadležni organi dodijele u skladu sa odredbama ove Uredbe mogu da se izuzmu od obaveze prethodnog obavještenja iz člana 88 stav 3 Ugovora.
- (36) Ova Uredba zamjenjuje Uredbu (EEZ) br. 1191/69, koja se, shodno tome, stavlja van snage. Kod usluga javnog prevoza tereta prelazni period od tri godine pomoći će u postupnom ukidanju naknada koje Komisija nije odobrila u skladu sa članovima 73, 86, 87 i 88 Ugovora. Sve naknade dodijeljene u vezi sa pružanjem usluga javnog prevoza putnika, osim onih obuhvaćenih ovom Uredbom, koje bi mogle da predstavljaju državnu pomoć u smislu člana 87 stav 1 Ugovora, trebalo bi da budu u skladu sa odredbama člana 73, 86, 87 i 88 Ugovora, uključujući sva relevantna tumačenja Suda Evropskih zajednica, a posebno njegovu presudu u predmetu C-280/00 Altmark Trans GmbH. Prilikom ispitivanja takvih predmeta, Komisija bi, prema tome, trebalo da primjenjuje načela slična onima utvrđenima u ovoj Uredbi ili, gdje je to opravdano, drugom zakonodavstvu u području usluga od opšteg ekonomskog interesa.
- (37) Područje primjene Uredbe Savjeta (EEZ) br. 1107/70 od 4. juna 1970. godine o dodjeli pomoći za željeznički i drumski saobraćaj i saobraćaj unutrašnjim plovnim putevima¹² obuhvaćeno je ovom Uredbom. Gore navedena Uredba se smatra zastarjelom jer ograničava primjenu člana 73 Ugovora bez pružanja odgovarajuće pravne osnove za odobravanje postojećih šema ulaganja, posebno u vezi sa ulaganjima u saobraćajnu infrastrukturu u javno-privatnim partnerstvima. Prema tome, potrebno je staviti van snage da bi se član 73 Ugovora mogao pravilno primjenjivati na stalni razvoj sektora ne dovodeći u pitanje ovu Uredbu ili Uredbu Savjeta (EEZ) br. 1192/69 od 26. juna 1969. godine o zajedničkim pravilima normalizacije računa željezničkih prevoznika¹³. Sa ciljem daljeg olakšavanja primjene relevantnih pravila Zajednice, Komisija će predložiti smjernice za državne pomoći za ulaganje u željeznicu, uključujući ulaganja u infrastrukturu u 2007. godini.
- (38) Sa ciljem ocjene sprovođenja ove Uredbe i razvoja u području pružanja usluga javnog prevoza putnika u Zajednici, a posebno kvaliteta usluga javnog prevoza putnika i efekata zaključivanja ugovora o javnim uslugama direktnim putem, Komisija bi trebalo da sastavi izvještaj. Ovaj izvještaj, ako je to potrebno, mogu da prate odgovarajući predlozi za izmjenu ove Uredbe,

DONIJELI SU OVU UREDBU:

Član 1.

Svrha i područje primjene

1. Svrha ove Uredbe je određivanje kako, u skladu sa pravilima zakonodavstva Zajednice, nadležni organi mogu da djeluju u području javnog prevoza putnika da bi se garantovalo pružanje usluga od opšteg interesa koje su, između ostalog, brojnije, sigurnije, kvalitetnije ili pružene uz niži trošak od onih koje bi samo tržište moglo da ponudi.

Sa tim ciljem, ova Uredba utvrđuje uslove pod kojima nadležni organi, prilikom određivanja obaveza obavljanja javnih usluga ili njihovog ugovaranja, operatorima javnih usluga nadoknađuju nastale troškove i/ili dodjeljuju isključiva prava u zamjenu za ispunjavanje obaveza obavljanja javnih usluga.

¹⁰ SL L 237, 24.8.1991, str. 25. Direktiva, posljednji put izmijenjena Direktivom 2006/103/EZ (SL L 363, 20.12.2006, str. 344.).

¹¹ [2003] ECR I-7747.

¹² SL L 130, 15.6.1970., str. 1. Uredba, posljednji put izmijenjena Uredbom (EZ) br. 543/97 (SL L 84, 26.3.1997, str. 6).

¹³ SL L 156, 28.6.1969, str. 8 Uredba, posljednji put izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1791/2006 (SL L 363, 20.12.2006, str. 1)

2. Ova Uredba se primjenjuje na nacionalno i prekogranično obavljanje usluga javnog željezničkog prevoza putnika, drugim vrstama prevoza šinama i drumom, osim na usluge koje se obavljaju uglavnom zbog svoje historijske važnosti ili turističkog značaja. Države članice mogu da primjenjuju ovu Uredbu na javni prevoz putnika unutrašnjim plovim putevima i, ne dovodeći u pitanje Uredbu Savjeta (EEZ) br. 3577/92 od 7. decembra 1992. godine o primjeni načela slobode pružanja usluga u pomorskom prevozu unutar država članica (pomorska kabotaža)¹⁴, na nacionalna mora.
3. Ova Uredba se ne primjenjuje na koncesije za javne radove u smislu člana 1 stav 3 tačke (a) Direktive 2004/17/EZ ili člana 1 stav 3 Direktive 2004/18/EZ.

Član 2

Definicije

Za potrebe ove Uredbe:

- a) „javni prevoz putnika” znači usluge prevoza putnika od opšteg ekonomskog interesa koje su dostupne javnosti na nediskriminatorskoj i stalnoj osnovi;
- b) „nadležni organ” znači svako organ državne uprave ili grupu organa državne uprave države članice ili država članica s ovlaštenjima da intervenišu u javni prevoz putnika na datom geografskom području, odnosno svaki organ kojem su data takva ovlaštenja;
- c) „lokalni nadležni organ” znači svaki nadležni organ čije geografsko područje nadležnosti nije cijela država;
- d) „operator javne usluge” je svaki javni ili privatni prevoznik ili grupa takvih prevoznika koji obavljaju usluge javnog prevoza putnika ili svaki državni organ koji pruža usluge javnog prevoza putnika;
- e) „obaveza obavljanja javne usluge” znači zahtjev koji odredi nadležni organ da bi osigurao usluge javnog prevoza putnika od opšteg interesa koje operator, kad bi uzeo u obzir samo svoje komercijalne interese, ne bi preuzeo ili ih ne bi preuzeo u istom obimu ili pod istim uslovima bez naknade;
- f) „isključivo pravo” znači pravo operatora javne usluge na obavljanje pojedinih usluga javnog prevoza putnika na određenoj liniji ili mreži, odnosno na određenom području, isključujući sve druge takve operatore;
- g) „naknada za javnu uslugu” znači svaku korist, posebno finansijsku, koju nadležni organ dodijeli direktno ili indirektno iz javnih sredstava tokom vremenskog perioda sprovođenja obaveze obavljanja javne usluge ili u vezi s tim vremenskim periodom;
- h) „direktno ugovaranje” znači zaključivanje ugovora o javnim uslugama s operatorom javnih usluga bez prethodnog postupka konkursa;
- i) „ugovor o javnim uslugama” znači jedan ili više pravno obavezujućih akata koji potvrđuju sporazum između nadležnog organa i operatora javne usluge o povjeravanju upravljanja i obavljanja usluga javnog prevoza putnika tom operatoru, obuhvaćenih obavezama obavljanja javne usluge; zavisno od prava države članice, ugovor takođe može biti i odluka koju je donijeo nadležni organ:
 - u obliku pojedinačnog zakonodavnog ili regulatornog akta, ili
 - sadržavajući uslove prema kojima sami nadležni organ pruža usluge ili povjerava pružanje takvih usluga unutrašnjem operatoru;
- j) „unutrašnji operator” znači posebno pravno lice nad kojim lokalni nadležni organ, ili u slučaju grupe organa makar jedan lokalni nadležni organ, ima nadzor sličan onom kao nad sopstvenim službama;
- k) „vrijednost” znači vrijednost usluge, dionice, ugovora o javnim uslugama ili sistema naknada za javni prevoz putnika, koja odgovara ukupnom iznosu naknada, bez poreza, operatoru ili operatorima javnih usluga, uključujući naknade svih vrsta koje plaćaju državni organi i prihode od prodaje karata koji nisu vraćeni nadležnom tijelu;
- l) „opšte pravilo” znači mjera koja se bez diskriminacije primjenjuje na sve usluge javnog prevoza putnika iste vrste na datom geografskom području za koje je odgovoran nadležni organ;
- m) „integrisane usluge javnog prevoza putnika” znači međusobno povezane usluge prevoza unutar određenog geografskog područja sa jedinstvenom informacionom službom, sistemom izdavanja karata i voznim redom.

Član 3

Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila

1. Ako nadležni organ odluči da dodijeli isključivo pravo i/ili naknadu bilo kakve vrste operatoru po svom izboru u zamjenu za ispunjavanje obaveza obavljanja javnih usluga, to čini u okviru ugovora o javnim uslugama.
2. Odstupajući od stava 1, obaveze obavljanja javnih usluga kojima je cilj uspostavljanje maksimalnih tarifa za sve putnike ili za određene grupe putnika, takođe mogu da podliježu opštim pravilima. U skladu sa načelima navedenim u članovima 4 i 6, kao i u Prilogu, nadležni organ nadoknađuje operatoru javne usluge neto finansijski efekat, bio on pozitivan ili negativan, troškove koje je pretrpio i prihode koje je ostvario poštovanjem tarifnih obaveza utvrđenih u opštim pravilima, i to na način koji onemogućava prekomjernu naknadu. Ovo je nezavisno od prava nadležnih organa da obaveze obavljanja javnih usluga kojima se određuju maksimalne tarife ugrade u ugovore o javnim uslugama.
3. Ne dovodeći u pitanje odredbe čl. 73, 86, 87 i 88 Ugovora, države članice iz područja primjene ove Uredbe mogu da isključe opšta pravila o finansijskoj naknadi za obaveze obavljanja javnih usluga kojima se određuju maksimalne tarife za učenike, studente, pripravnike i osobe smanjene pokretljivosti. Ova opšta pravila su u skladu sa članom 88 Ugovora. Svako takvo obavještenje sadrži potpune informacije o mjeri i, posebno, pojedinostima načina izračunavanja.

Član 4

Obvezni sadržaj ugovora o javnim uslugama i opšta pravila

1. Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila:
 - a) jasno određuju obaveze obavljanja javnih usluga kojih operator javnih usluga treba da se pridržava, kao i određeno geografsko područje;
 - b) unaprijed utvrđuju na objektivan i transparentan način:
 - i. parametre na osnovu kojih se računa eventualno plaćanje naknade; i
 - ii. prirodu i obim svih dodijeljenih isključivih prava, na način koji onemogućava prekomjernu naknadu. U slučaju ugovora o javnim uslugama dodijeljenim u skladu sa članom 5, stav 2, 4, 5 i 6, ovi parametri se utvrđuju tako da plaćanje naknade ne smije da premaši iznos potreban za pokrivanje neto finansijske dobiti troškova koji su nastali i prihoda koji su ostvareni ispunjavanjem obaveza obavljanja javnih usluga, uzimajući u obzir odnosni prihod zadržan kod operatora javnih usluga i njegovu razumnu dobit;
 - c) određuju uslovi raspodjele troškova povezanih sa pružanjem usluga. Ti troškovi mogu da uključuju posebno troškove radnika, energije, takse za korišćenje infrastrukture, održavanja i popravaka vozila javnog prevoza, željezničkih vozila i postrojenja potrebnih za obavljanje usluga prevoza putnika, kao i fiksne troškove i odgovarajući povraćaj na kapital.

¹⁴ SL L 364, 12.12.1992, str. 7.

2. Ugovori o javnim uslugama i opšta pravila određuju načine raspoređivanja prihoda od prodaje karata koje operator javnih usluga smije da zadrži, otplati nadležnom organu ili podijeli sa navedenim.
3. Trajanje ugovora o javnim uslugama ograničeno je i ne smije preći 10 godina za usluge gradskog i međugradskog autobusnog prevoza, i 15 godina za usluge željezničkog prevoza putnika ili drugim vrstama prevoza šinama. Trajanje ugovora o javnim uslugama vezanim za nekoliko načina prevoza ograničeno je na 15 godina ako željeznički prevoz ili prevoz drugim vrstama prevoza šinama predstavlja više od 50% vrijednosti predmetne usluge.
4. Ako je to potrebno, uzimajući u obzir uslove amortizacije imovine, trajanje ugovora o javnim uslugama može da bude produženo za najviše 50% ako operator javne usluge pribavi imovinu koja je značajna kako u odnosu na sveukupnu imovinu potrebnu za obavljanje usluga prevoza putnika obuhvaćenih ugovorom o javnim uslugama, tako i vezana pretežno za usluge prevoza putnika obuhvaćene ugovorom. Ako je to opravdano troškovima proizašlim iz posebnih geografskih okolnosti, trajanje ugovora o javnim uslugama navedenim u stavu 3, može se u najudaljenijim regionima produžiti za najviše 50%. Ako je to opravdano amortizacijom kapitala u vezi sa vanrednom infrastrukturom, željezničkim vozilima ili ulaganjem u vozila, odnosno ako je ugovor o javnim uslugama dodijeljen postupkom javnog oglašavanja, taj ugovor može da ima duže trajanje. Da bi se u tom slučaju osigurala transparentnost, nadležni organ u roku od jedne godine nakon zaključenja ugovora, prosleđuje Komisiji ugovor o javnim uslugama i elemente koji opravdavaju njegovo duže trajanje.
5. Ne dovodeći u pitanje nacionalno pravo i pravo Zajednice, uključujući kolektivne ugovore između socijalnih partnera, nadležni organi mogu od odabranog operatora javne usluge da zahtijevaju da, radnicima koji su prethodno zaposleni radi pružanja usluge, dodijeli prava koja bi imali da je postojao prenos u smislu Direktive 2001/23/EZ. Ako nadležni organi zahtijevaju da se operatori javnih usluga usklade sa određenim društvenim standardima, ponude za konkurs i ugovori o javnim uslugama treba da navedu odnosne radnike i pruže transparentne pojedinosti njihovih ugovornih prava i uslova po kojima se zaposleni smatraju povezanim sa uslugama.
6. Ako nadležni organi u skladu sa nacionalnim pravom zahtijevaju od operatora javnih usluga usklađivanje sa određenim standardima kvaliteta, ti standardi se uključuju u ponude za konkurs i ugovore o javnim uslugama.
7. Ponude za otvoreni tenderski postupak i ugovori o javnim uslugama treba da, na transparentan način, iskažu može li se razmotriti podugovaranje i, ako može, u kom obimu. Ako se podugovara, od operatora kojem je povjereno upravljanje i obavljanje usluga javnog prevoza putnika u skladu sa ovom Uredbom zahtijeva se da sam pruža većinu usluga javnog prevoza putnika. Ugovor o javnim uslugama koji istovremeno obuhvata oblikovanje, izgradnju i obavljanje usluga javnog prevoza putnika može da omogućiti potpuno podugovaranje za obavljanje tih usluga. Ugovor o javnim uslugama, u skladu sa nacionalnim pravom i pravom Zajednice, određuje uslove koji se primjenjuju na podugovaranje.

Član 5

Zaključivanje ugovora o javnim uslugama

1. Ugovori o javnim uslugama zaključuju se u skladu sa pravilima utvrđenim u ovoj Uredbi. Međutim, ugovori o uslugama ili ugovori o javnim uslugama kako su određeni u direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ za usluge javnog prevoza putnika autobusom ili tramvajem, zaključuju se u skladu sa postupcima propisanim onim direktivama u kojima takvi ugovori nemaju oblik ugovora o koncesijama za usluge određene u tim direktivama. Kada se ugovori zaključuju u skladu sa direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ, odredbe stava 2 do 6 ovog člana se ne primjenjuju.
2. Osim ako je to zabranjeno nacionalnim zakonom, svaki lokalni nadležni organ, bio on pojedinačni organ ili grupa organa koja pružaju integrisane usluge javnog prevoza putnika, može da odluči da pruža samo usluge javnog prevoza putnika ili direktno zaključi ugovore o javnim uslugama sa individualnim pravnim licem nad kojim lokalni nadležni organ, ili u slučaju grupe organa, makar jedan lokalni nadležni organ, ima nadzor sličan onom nad sopstvenim službama. Kada lokalni nadležni organ donese takvu odluku, važi sljedeće:
 - a) u svrhu određivanja ima li lokalni nadležni organ nadzor, u obzir se uzimaju činioци kao što su stepen zastupljenosti u upravnim, upravljačkim ili nadzornim tijelima, sa tim povezane pojedinosti u osnivačkim aktima, vlasništvo, stvarni uticaj i nadzor nad strateškim odlukama i pojedinačnim odlukama uprave. U skladu sa pravom Zajednice, stoprocentno vlasništvo lokalnog nadležnog organa, a posebno u slučaju javno-privatnih partnerstava, nije obavezan uslov za uspostavljanje nadzora u smislu ovog stava, ako postoji preovladavajući javni uticaj i nadzor se može postići na osnovu drugih kriterijuma;
 - b) uslov primjene ovog stava je da unutrašnji operator i svaki subjekat nad kojim taj operator ima čak i najmanji uticaj, obavljaju svoje djelatnosti javnog prevoza putnika unutar područja lokalnog nadležnog organa, bez obzira na moguće pruge koje izlaze iz tog područja ili druge pojedinačne usluge tih djelatnosti koje ulaze u područje susjednih lokalnih nadležnih organa, kao i da ne učestvuju u otvorenom tenderskom postupku vezanim za pružanje usluga javnog prevoza putnika organizovanim van područja lokalnog nadležnog organa;
 - c) nezavisno od tačke (b), unutrašnji operator može da učestvuje u otvorenim tenderskim postupcima u periodu od najviše dvije godine prije isteka njegovog direktno sklopljenog ugovora o javnim uslugama, pod uslovom da je donesena konačna odluka da se usluge javnog prevoza putnika obuhvaćene ugovorom unutrašnjeg operatora oglašavaju na javnom konkursu, kao i da unutrašnji operator nije zaključio nijedan drugi direktno sklopljeni ugovor o javnim uslugama;
 - d) ukoliko ne postoji lokalni nadležni organ, tačke (a), (b) i (c) primjenjuju se na državno tijelo u korist geografskog područja koje ne obuhvata cijelu državu, pod uslovom da unutrašnji operator ne učestvuje u tržišnim konkursima vezanim za pružanje usluga javnog prevoza putnika organizovanim van područja za koje je dodijeljen ugovor o javnim uslugama.
 - e) ukoliko se razmatra mogućnost podugovaranja prema članu 4 stav 7, unutrašnji operator obavezan je da sam obavi većinu usluga javnog prevoza putnika.
3. Svi nadležni organi koja su se opredijelili za treću stranu, koja nije njihov unutrašnji operator, zaključuju ugovore o javnim uslugama na osnovu otvorenog tenderskog postupka osim u slučajevima opisanim u st. 4, 5, i 6. Postupak usvojen za otvoreni tenderski postupak treba da bude otvoren za sve operatore, pravedan, kao i da poštuje načela transparentnosti i nediskriminacije. Nakon podnošenja ponuda i mogućeg predizbora, postupak može da uključi pregovore u skladu sa ovim načelima da bi se odredio najbolji način ispunjavanja posebnih ili složenih uslova.
4. Osim ako to zabranjuje nacionalno pravo, nadležni organi mogu da odluče da direktno sklope ugovore o javnim uslugama ako je njihova prosječna godišnja vrijednost procijenjena na manje od 1 000 000 EUR, odnosno ako se odnose na manje od 300 000 prevezenih kilometara usluga javnog prevoza putnika godišnje. U slučaju ugovora o javnim uslugama direktno sklopljenog sa malim ili srednjim preduzećem koji posluje sa najviše 23 vozila, ove granične vrijednosti mogu da se povećaju na manje od 2 000 000 EUR procijenjene prosječne godišnje vrijednosti, ili na manje od 600 000 prevezenih kilometara usluga javnog prevoza putnika godišnje.
5. U slučaju prekida usluga ili neposrednog rizika nastanka takve situacije, nadležni organ može da preduzme vanrednu mjeru. Ova vanredna mjera može da ima oblik direktnog ugovaranja, službenog sporazuma o produženju ugovora o javnim uslugama, ili zahtjeva za ispunjavanje određenih obaveza obavljanja javnih usluga. Operator javne usluge ima pravo žalbe na odluku kojom se nameće ispunjavanje obaveza obavljanja određenih javnih usluga. Direktno ugovaranje ili produženje ugovora o javnim uslugama vanrednom mjerom, odnosno nametanje takvog ugovora, ne smije biti duže od dvije godine.

6. Osim ako to zabranjuje nacionalno pravo, nadležni organi mogu da odluče da direktno zaključuju ugovore o javnim uslugama ako se oni odnose na željeznički prevoz, izuzevši druge vrste prevoza šinama kao što su podzemna željeznica ili tramvaj. Odstupajući od člana 4 stav 3, takvi ugovori ne smiju da traju duže od 10 godina, osim u slučajevima u kojima se primjenjuje član 4 stav 4.
7. Države članice preduzimaju potrebne mjere da bi osigurale da se odluke donesene u skladu sa stavovima 2 do 6 mogu revidirati brzo i efikasno, na zahtjev svakog lica u čijem interesu je ili je bilo dobijanje posebnog ugovora, i koja je oštećena ili postoji rizik da bude oštećena navodnom povredom, zbog toga što su takve odluke dovele do povrede prava Zajednice ili nacionalnih pravila kojima se to pravo sprovodi. Ako organi odgovorni za postupke revizije nisu sudskog karaktera, uvijek treba da daju pisana obrazloženja svojih odluka. Takođe, u takvom slučaju mora da se omogućiti da se sve navodne nezakonite mjere koje je donio organ za reviziju, odnosno svaka navodna nepravilnost u izvršenju ovlaštenja povjerenih tom organu, bude predmet sudske revizije ili revizije drugog organa koje je sud u smislu člana 234 Ugovora, nezavisno i od organa ugovarača i od organa za reviziju.

Član 6

Naknada za javnu uslugu

1. Sve naknade vezane za opšta pravila ili za Ugovor o javnim uslugama treba da budu u skladu sa odredbama iz člana 4, bez obzira na to kako je ugovor dodijeljen. Sve naknade, bilo koje prirode, vezane za ugovore o javnim uslugama koji su sklopljeni direktno u skladu sa članom 5, st. 2, 4, 5 ili 6, odnosno vezane za opšta pravila, takođe treba da budu u skladu s odredbama utvrđenim u Prilogu.
2. Na pisani zahtjev Komisije, države članice u okviru perioda od tri mjeseca, ili dužeg vremenskog perioda utvrđenog u tom zahtjevu, dostavljaju sve podatke koje Komisija smatra neophodnim za određivanje da li je dodijeljena naknada usklađena sa ovom Uredbom

Član 7

Objavljivanje

1. Svaki nadležni organ jednom godišnje objavljuje kompletan izvještaj o obavezama obavljanja javnih usluga za koje je ono odgovorno, o odabranim operatorima javnih usluga, plaćenim naknadama i isključivim pravima koja su uz naknadu dodijeljena tim operatorima javnih usluga. Ovaj izvještaj razdvaja autobuski od željezničkog prevoza, omogućava obavljanje, kvalitet i finansiranje mreže javnog prevoza i, ako je relevantno, pruža podatke o prirodi i obimu svih dodijeljenih isključivih prava.
2. Svaki nadležni organ treba da preduzme potrebne mjere da bi osigurao da makar sljedeći podaci budu objavljeni u Službenom listu Evropske unije, najmanje godinu prije objave poziva na dostavu ponuda ili godinu prije direktnog zaključivanja:
 - a) ime i adresa nadležnog tijela;
 - b) vrsta predviđenog zaključivanja;
 - c) usluge i područja potencijalno obuhvaćena zaključivanjem.

Nadležni organi mogu da odluče da ne objavljuju ove podatke ako se ugovor o javnim uslugama odnosi na manje od 50 000 godišnje prevezenih kilometara usluga javnog prevoza putnika. Ako se ovi podaci promijene nakon njihove objave, nadležni organ na odgovarajući način objavljuje ispravku što je prije moguće. Ova ispravka ne dovodi u pitanje datum objave direktnog odabira ili poziva na dostavu ponuda.

Ovaj stav se ne primjenjuje na član 5, stav 5.

3. U slučaju direktnog zaključivanja ugovora o javnim uslugama željezničkim prevozom, kako je određeno članom 5 stavom 6, nadležni organ treba da objavi sljedeće podatke u roku jedne godine od ugovaranja:
 - a) naziv ugovorne strane, njenu vlasničku strukturu i, ako je to relevantno, naziv subjekta ili subjekata koji nad njom imaju zakonski nadzor;
 - b) trajanje ugovora o javnim uslugama;
 - c) opis usluga prevoza putnika koje će se obavljati;
 - d) opis parametara finansijske naknade;
 - e) ciljeve u smislu kvaliteta, kao što su tačnost, pouzdanost i relevantne nagrade i sankcije;
 - f) uslove vezane za nužno potrebna sredstva.
4. Ako to zainteresovana strana zatraži, nadležni organ treba da joj proslijedi razloge svoje odluke o direktnom zaključivanju ugovora o javnim uslugama.

Član 8

Prelazni period

1. Ugovori o javnim uslugama zaključuju se u skladu sa pravilima utvrđenim ovom Uredbom. Međutim, ugovori o obavljanju usluga ili ugovori o javnim uslugama kako je određeno u Direktivi 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ za usluge javnog prevoza putnika autobusom ili tramvajem, zaključuju se u skladu sa postupcima predviđenim onim direktivama u kojima ti ugovori nemaju oblik ugovora o koncesijama za usluge, kako je određeno u tim direktivama. Kada se ugovori zaključuju u skladu s direktivama 2004/17/EZ ili 2004/18/EZ, odredbe stava 2 do 4 ovog člana se ne primjenjuju.
2. Ne dovodeći u pitanje stav 3, zaključivanje ugovora o javnim uslugama željeznicom ili drumom treba da bude u skladu sa članom 5 od 3. decembra 2009. godine. Tokom ovog prelaznog perioda države članice treba da preduzmu mjere postupnog usklađivanja sa članom 5 da bi se izbjegli ozbiljni strukturni problemi, posebno oni vezani za prevozne kapacitete. U roku od šest mjeseci nakon prve polovine prelaznog perioda, države članice Komisiji dostavljaju izvještaje o napretku, sa naglaskom na sprovođenju postupnog zaključivanja ugovora o javnim uslugama u skladu s članom 5. Na osnovu izvještaja o napretku država članica, Komisija može da predloži odgovarajuće mjere upućene državama članicama.
3. U primjeni stava 2 ne uzimaju se u obzir ugovori o javnim uslugama dodijeljeni u skladu sa pravom Zajednice i nacionalnim pravom:
 - a) prije 26. juna 2000. godine na osnovu otvorenog tenderskog postupka;
 - b) prije 26. juna 2000. godine na osnovu postupka drugačijeg od otvorenog tenderskog postupka;
 - c) poslije 26. juna 2000. godine i prije 3. decembra 2009. godine na osnovu otvorenog tenderskog postupka;
 - d) poslije 26. juna 2000. godine i prije 3. decembra 2009. na osnovu postupka različitog od otvorenog tenderskog postupka.

Ugovori navedeni pod (a) mogu se nastaviti do svog isteka. Ugovori navedeni pod (b) i (c) mogu se nastaviti do svog isteka, ali ne duže od 30 godina. Ugovori navedeni pod (d) mogu se nastaviti do svoga isteka, uz uslov da su ograničenog trajanja uporedivog sa trajanjima određenim u članu 4.

Ugovori o javnim uslugama mogu se nastaviti do svog isteka ako bi njihov prekid doveo do prekomjernih pravnih ili ekonomskih posljedica, ali uz uslov da je Komisija dala svoju saglasnost.

4. Ne dovodeći u pitanje stav 3, nadležni organi mogu da, u drugom dijelu prelaznog perioda određenog u stavu 2 odluče da se izuzmu od učešća u zaključivanju ugovora pozivom na dostavu ponuda one operatore javnih usluga koji ne mogu da dostave dokaze da vrijednost usluga javnog prevoza za koje primaju naknadu ili uživaju isključivo pravo dodijeljeno u skladu sa ovom Uredbom, predstavlja barem polovinu vrijednosti svih usluga javnog prevoza za koje primaju naknadu ili imaju isključivo pravo. Takav izuzetak ne primjenjuje se na

operatore javnih usluga koji obavljaju usluge koje su predmet konkursa. Za primjenu ovog kriterijuma ne uzimaju se u obzir ugovori o javnim uslugama dodijeljeni kroz vanrednu mjeru navedenu u članu 5, stav 5.

Ako nadležni organi koriste mogućnost navedenu u prvom podstavu, treba to da čine bez diskriminacije, izuzimajući sve moguće operatore javnih usluga koji zadovoljavaju ovaj kriterijum i obavještavajući sve moguće operatore o svojoj odluci na početku postupka zaključivanja ugovora o javnim uslugama.

Navedeni nadležni organi obavještavaju Komisiju o svojoj namjeri primjene ove odredbe barem dva mjeseca prije objavljivanja poziva na javni konkurs.

Član 9

Usklađenost sa Ugovorom

1. Naknada za javnu uslugu obavljanja javnog prevoza putnika ili za poštovanje tarifnih obaveza utvrđenih opštim pravilima, koja je plaćena u skladu sa ovom Uredbom, usklađena je sa zajedničkim tržištem. Takva naknada je izuzeta od obaveze prethodne prijave utvrđene u članu 88, stav 3 Ugovora.
2. Ne dovodeći u pitanje čl. 73, 86, 87 i 88 Ugovora, države članice mogu da nastave da dodjeljuju pomoći za sektor saobraćaja u skladu sa članom 73 Ugovora koje zadovoljavaju potrebe koordinacije prevoza ili predstavljaju povratak sredstava za ispunjavanje određenih obaveza svojstvenih pojmu javne usluge, osim onih obuhvaćenih ovom Uredbom, a posebno:
 - a) do stupanja na snagu zajedničkih pravila o raspodjeli infrastrukturnih troškova, kada se pomoći dodjeljuju prevoznicima koji moraju da snose troškove vezane za infrastrukturu koju koriste, dok drugi prevoznici ne snose sličan teret. Kod određivanja iznosa pomoći koja se tako dodjeljuje, uzimaju se u obzir troškovi infrastrukture koje konkurentne vrste prevoza ne moraju da snose;
 - b) kada je svrha pomoći promocija ili istraživanje ili razvoj saobraćajnih sistema i tehnologija koji su ekonomičniji za Zajednicu generalno.

Takve pomoći ograničene su na fazu istraživanja i razvoja pa ne smiju da obuhvataju komercijalno iskorišćavanje saobraćajnih sistema i tehnologija.

Član 10

Stavljanje van snage

1. Uredba (EEZ) br. 1191/69 stavlja se van snage. Međutim, njene odredbe nastavljaju da se primjenjuju na usluge prevoza tereta u periodu od tri godine nakon stupanja na snagu ove Uredbe.
2. Uredba (EEZ) br. 1107/70 stavlja se van snage.

Član 11

Izvještaj

Nakon završetka prelaznog perioda utvrđenog u članu 8 stav 2, Komisija će objaviti izvještaje o sprovođenju ove Uredbe i o razvoju na području obavljanja javnog prevoza putnika u Zajednici, ocjenjujući posebno nivo kvaliteta usluga javnog prevoza putnika i efekte direktnih ugovaranja, uz popratne odgovarajuće predloge, ako su potrebni, za izmjenu ove Uredbe.

Član 12

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu 3. decembra 2009. godine.

Ova je Uredba u cijelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

PRILOG

Pravila primjenjiva na naknade u slučajevima iz člana 6 stav 1

1. Naknade vezane za ugovore o javnim uslugama sklopljene direktno u skladu sa članom 5 stav 2, 4, 5 ili 6, ili u skladu sa opštim pravilom, moraju da se izračunaju u skladu sa pravilima utvrđenim u ovom Prilogu.
2. Naknada ne smije da prelazi iznos koji odgovara neto finansijskom efektu jednakom broju efekata, pozitivnih ili negativnih, poštovanja obaveza obavljanja javnih usluga na troškove i prihode operatora javnih usluga. Efekti se ocjenjuju upoređivanjem situacije u kojoj se poštuje obaveza obavljanja javne usluge, sa situacijom koja bi postojala kad se obaveza ne bi poštovala. Da bi se izračunao neto finansijski efekat, nadležni organ treba da se rukovodi sljedećom šemom:
troškovi nastali u vezi sa obavezom obavljanja javne usluge ili skupom obaveza obavljanja javnih usluga koje je nametnuo nadležni organ ili organi, a sadržane su u ugovoru o javnim uslugama i/ili u opštem pravilu,
minus svi pozitivni finansijski efekti ostvareni u mreži kojom se upravlja u okviru predmetne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga, minus prihodi od tarifa, odnosno svi ostali prihodi ostvareni prilikom ispunjavanja predmetne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga, plus razumna dobit,
jednako je neto finansijski efekat.
3. Poštovanje obaveza obavljanja javnih usluga može da ima efekat na moguće prevozne djelatnosti operatora van relevantne obaveze (obaveza) obavljanja javnih usluga. Stoga, da bi se izbjegla prekomjerna ili nedovoljna naknada, uzimaju se u obzir finansijski efekti na mreže operatora koje je moguće kvantifikovati prilikom izračunavanja neto finansijskog efekta.
4. Rashodi i prihodi moraju da se računaju u skladu sa važećim računovodstvenim i poreskim pravilima.
5. Da bi se povećala transparentnost i izbjeglo prekomjerno finansiranje, ako operator javne usluge ne obavlja samo usluge za koje prima naknadu i koje su dio obaveze obavljanja javnih usluga, nego se bavi i drugim djelatnostima, računi tih javnih usluga moraju biti odvojeni tako da makar sljedeći uslovi budu zadovoljeni:
 - operativni računi svake od djelatnosti treba da budu odvojeni i raspodjela odgovarajuće imovine i fiksnih troškova mora da bude utvrđena u skladu sa važećim računovodstvenim i poreskim pravilima,
 - predmetna javna usluga ne smije se ni u kakvim okolnostima tereti za ikakve varijabilne troškove, odgovarajući dio fiksnih troškova i razumnju dobit vezanu za ostale djelatnosti operatora javne usluge,
 - troškovi javne usluge moraju da budu u ravnoteži sa prihodima od poslovanja i plaćanjima od strane državnih organa, bez mogućnosti prenosa prihoda drugom sektoru djelatnosti operatora javne usluge
6. „Razumna dobit” znači stopu povraćaja na kapital koja je uobičajena u tom sektoru u datoj državi članici, a koja uzima u obzir rizik, ili nedostatak rizika, koji snosi operator javne usluge intervencijom državnih organa.
7. Način naknade mora da se promoviše očuvanje ili razvoj:
 - efikasnog upravljanja od strane operatora javne usluge, što može da bude predmet objektivne ocjene, i
 - pružanja usluga prevoza putnika po zadovoljavajućim visokim standardima.

Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnim pomoćima za javne radiodifuzne usluge

(Tekst značajan za EEP)

(2009/C257/01)

1. UVOD I PODRUČJE PRIMJENE SAOPŠTENJA

1. U protekle tri decenije došlo je do značajnih promjena u radiodifuziji. Ukidanje monopola, pojava novih učesnika na tržištu i brz tehnološki razvoj su iz temelja promijenili konkurentno okruženje. Emitovanje televizijskog programa je tradicionalno bilo rezervisana djelatnost. Tu djelatnost su od njenog nastanka većinom obavljala javna preduzeća kao monopolisti, uglavnom zbog ograničene raspoloživosti frekvencija emitovanja i velikih prepreka za ulazak na tržište.

2. Međutim, 1970-ih godina, ekonomski i tehnološki razvoj su državama članicama sve više omogućavali da i drugim operaterima dopuste obavljanje djelatnosti radiodifuzije. Stoga su države članice odlučile da uvedu konkurenciju na tržištu. To je potrošačima dalo više mogućnosti izbora, jer su im mnogi dodatni kanali i nove usluge bili na raspolaganju; to je takođe pogodovalo nastanku i rastu snažnih evropskih operatera, razvoju novih tehnologija i većem stepenu pluralizma u sektoru, što je značajnije od same raspoloživosti dodatnih kanala i usluga. Iako su otvorile tržište konkurenciji, države članice su ipak smatrale da je potrebno zadržati javne radiodifuzne usluge, kako bi se osiguralo izvještavanje o brojnim oblastima i kako bi se zadovoljile potrebe i ciljevi javne politike na koje privatni operateri ne bi nužno odgovorili u optimalnoj mjeri. Ovo je potvrđeno u interpretativnom protokolu o sistemu javne radiodifuzije u državama članicama, kao prilogu Ugovora o EZ (u daljem tekstu: „Amsterdamski protokol“).

3. U isto vrijeme, povećana konkurentnost, zajedno sa prisustvom operatera koje finansiraju države, takođe je dovela do sve veće zabrinutosti zbog mogućeg narušavanja jednakih uslova za sve, na šta su privatni operateri skrenuli pažnju Komisiji. U pritužbama se navode povrede čl. 86. i 87. Ugovora o EZ u vezi sa javnim finansiranjem javnih emitera.

4. U Saopštenju Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za javne radiodifuzne usluge¹ iz 2001. godine prvo je uspostavljen okvir koji uređuje državno finansiranje javnih radiodifuznih usluga. Saopštenje iz 2001. godine poslužilo je Komisiji kao dobra osnova za razvijanje značajne prakse donošenja odluka u ovoj oblasti. Od 2001. godine doneseno je više od 20 odluka u vezi sa finansiranjem javnih emitera.

5. U međuvremenu su tehnološke promjene iz temelja promijenile tržište radiodifuzije i tržište audiovizuelnih medija. Umnožio se broj platformi za distribuciju audiovizuelnih sadržaja i broj tehnologija, kao što su digitalna televizija, IPTV, mobilna televizija i video na zahtjev. To je dovelo do povećanja konkurentnosti, jer su novi učesnici, kao na primjer mrežni operateri i internet kompanije, ušli na tržište. Razvoj tehnologije je takođe omogućio pojavu novih medijskih usluga kao što su usluge internet informacija i nelinearne usluge ili usluge na zahtjev. Pružanje audiovizuelnih usluga stapa se u jednu cjelinu pa potrošači sve više mogu da koriste nekoliko usluga na jedinstvenoj platformi ili uređaju, odnosno da koriste istu uslugu na više platformi ili uređaja. Povećani broj mogućnosti koje potrošači imaju prilikom pristupanja medijskim sadržajima doveo je do umnožavanja audiovizuelnih usluga koje se nude na tržištu i do fragmentacije publike. Nove tehnologije su omogućile poboljšano učešće potrošača. Tradicionalni model pasivnog konzumiranja sadržaja postupno se pretvorio u aktivno učestvovanje potrošača i njihovu kontrolu nad sadržajem. Kako bi ostali u toku sa novim izazovima, i javni i privatni emiteri su širili svoje djelatnosti uvodeći nove platforme za distribuciju sadržaja i šireći obim svojih usluga. Ovo proširenje javno finansiranih djelatnosti javnih emitera (kao što su internet sadržaji, specijalizovani kanali) izazvalo je u posljednje vrijeme niz pritužbi od strane drugih učesnika na tržištu, takođe uključujući i izdavače.

6. Od 2001. godine takođe su se dogodile važne pravne promjene koje imaju uticaj na oblast radiodifuzije. U presudi u slučaju Altmark iz 2003. godine², Evropski sud pravde definisao je uslove pod kojima naknada za javne usluge ne predstavlja državnu pomoć. U 2005. godini Komisija je usvojila novu odluku³ i okvir⁴ o državnoj pomoći u vidu naknade za javne usluge. U 2007. godini Komisija je usvojila propratno Saopštenje uz Saopštenje „Jedinstveno tržište za Evropu 21. vijeka“ – Usluge od opšteg interesa, uključujući i socijalne usluge od opšteg interesa: nova evropska obaveza⁵. Osim toga, u decembru 2007. godine, na snagu je stupila Direktiva o audiovizuelnim medijskim uslugama⁶, šireći područje primjene audiovizuelnih propisa EU na usluge medija u nastajanju.

7. Ove promjene na tržištu i u pravnom okruženju zahtijevale su ažuriranje Saopštenja o državnoj pomoći za javne radiodifuzne usluge iz 2001. godine. Komisija je u svom Akcionom planu za državnu pomoć iz 2005. godine⁷ najavila da će „preispitati svoje Saopštenje o primjeni pravila o državnoj pomoći za javne radiodifuzne usluge. Posebno sa razvojem novih digitalnih tehnologija i internet usluga, pojavila su se nova pitanja u vezi obima djelatnosti javnih usluga“.

8. Tokom 2008. i 2009. godine Komisija je održala nekoliko javnih konsultacija o reviziji Saopštenja o radiodifuziji iz 2001. godine. Ovo Saopštenje konsoliduje praksu Komisije u predmetima državne pomoći kroz pristup usmjeren budućnosti i zasnovan na komentarima dobijenim tokom javnih konsultacija. U njemu se objašnjavaju principi koje je Komisija slijedila u primjeni člana 87. i člana 86. stav 2. Ugovora o EZ na javno finansiranje audiovizuelnih usluga u sektoru radiodifuzije⁸, uzimajući u obzir nedavne tržišne i pravne promjene. Ovo Saopštenje ne dovodi u pitanje primjenu pravila unutrašnjeg tržišta i osnovnih sloboda u oblasti radiodifuzije.

¹ SL C 320, 15. 11. 2001. godine, str. 5

² Presuda u slučaju C-280/2000 Altmark Trans GmbH i Reierungspräsidium Magdeburg protiv Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (Altmark) (2003) ECR I-7747

³ Odluka Komisije od 28. novembra 2005. godine o primjeni člana 86. stav 2. Ugovora o EZ na državnu pomoć u vidu naknada za javne usluge dodijeljene pojedinim preduzećima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL L 312, 29. 11. 2005. godine, str. 67).

⁴ Okvir Zajednice za državnu pomoć u vidu naknade za javne usluge (SL L 297, 29.11.2005. godine, str. 4).

⁵ COM(2007) 725 završno.

⁶ Direktiva 2007/65/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2007. godine o izmjenama i dopunama Direktive Savjeta 89/552/EEZ o usklađivanju određenih odredbi propisanih zakonom ili drugim propisima država članica u vezi sa obavljanjem djelatnosti emitovanja televizijskog programa (SL L 332, 18. 12. 2007. godine, str. 27).

⁷ COM(2005) 107 završno.

⁸ U smislu ovog Saopštenja, pojam „audiovizuelnih usluga“ odnosi se na linearnu i/ili nelinearnu distribuciju zvučnog i/ili audiovizuelnog sadržaja i drugih susjednih usluga kao što su usluge internet tekstualnih informacija. Ovaj pojam „audiovizuelnih usluga“ mora se razlikovati od užeg pojma „audiovizuelnih medijskih usluga“, koji je definisan u članu 1. tačka (a) Direktive o audiovizuelnim medijskim uslugama

2. ULOGA JAVNIH RADIODIFUZNIH USLUGA

9. Iako imaju jasnu ekonomsku važnost, javne radiodifuzne usluge se ne mogu uporediti sa javnim uslugama u nekom drugom ekonomskom sektoru. Ne postoji neka druga usluga koja u isto vrijeme dopire do tako širokog dijela stanovništva, pruža mu toliko informacija i sadržaja i kroz tu djelatnost prenosi i utiče kako na pojedinačno, tako i na javno mnjenje.

10. Osim toga, radiodifuzija se uglavnom smatra vrlo pouzdanim izvorom informacija i ona za značajan dio stanovništva predstavlja glavni izvor informacija. Ona tako obogaćuje javnu raspravu i na kraju može da osigura da svi stanovnici u dobroj mjeri učestvuju u javnom životu. S tim u vezi, mehanizmi zaštite nezavisnosti radiodifuzije su od ključne važnosti, u skladu sa opštim principom slobode izražavanja uspostavljenim u članu 11. Povelje o osnovnim pravima Evropske unije⁹ i članu 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima, opšteg principa pravičnosti čije poštovanje osiguravaju Evropski sudovi¹⁰.

11. Uloga javnih usluga¹¹ je uopšteno priznata Ugovorom, posebno u članu 16. i članu 86. stav 2. Tumačenje ovih odredbi, u svjetlu specifične prirode sektora radiodifuzije, navedeno je u Amsterdamskom protokolu u kojem se, slijedeći mišljenje „da je sistem javne radiodifuzije u državama članicama u direktnoj vezi sa demokratskim, socijalnim i kulturnim potrebama svakog društva i potrebom očuvanja medijskog pluralizma“, navodi da „odredbe Ugovora o osnivanju Evropske zajednice ne dovode u pitanje nadležnost država članica da omoguće finansiranje javnih radiodifuznih usluga pod uslovom da se to finansiranje odobrava organizacijama za radiodifuziju za ispunjenje funkcije javnih usluga koju povjerava, definiše i organizuje svaka država članica, a pod uslovom da to finansiranje ne utiče na trgovinske uslove i konkurentnost u Zajednici u mjeri u kojoj bi to bilo protivno zajedničkom interesu, a vodeći računa o ostvarenju funkcije tih javnih usluga“.

12. Značaj javnih radiodifuznih usluga za socijalni, demokratski i kulturni život u Uniji ponovo je potvrđen i Rezolucijom Savjeta o javnim radiodifuznim uslugama. U Rezoluciji se naglašava da je „široki javni pristup, bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti, raznim kanalima i uslugama neophodan predušlov za ispunjenje posebne obaveze javne radiodifuzije“. Štaviše, javne radiodifuzne usluge treba da „ostvare pogodnosti tehnološkog napretka“, donesu „javnosti prednosti novih audiovizuelnih i informacionih usluga i novih tehnologija“ i pokrenu „razvoj i proširenje djelatnosti u digitalnom dobu“. I na kraju, „javne radiodifuzne usluge moraju da budu u stanju da i dalje obezbijeduju široki opseg programa u skladu sa svojim zadatkom koji definišu države članice kako bi se obratile društvu kao cjelini; u tom kontekstu je opravdano da javne radiodifuzne usluge nastoje da dopru do široke publike“¹².

13. Uloga javnih radiodifuznih usluga u promovisanju kulturne raznolikosti takođe je prepoznata i Konvencijom UNESCO-a o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza iz 2005. godine, koju je Savjet odobrio u ime Zajednice i koja time čini dio zakonodavstva EU¹³. U Konvenciji se navodi da svaka strana može da usvoji „mjere usmjerene na zaštitu i promociju raznolikosti kulturnih izraza na svojoj teritoriji“. Takve mjere između ostalog mogu uključivati „mjere usmjerene na podsticanje raznolikosti medija, uključujući kroz javne radiodifuzne usluge“¹⁴.

14. Ove vrijednosti javne radiodifuzije jednako su važne u novom medijskom okruženju koje se ubrzano razvija. To je takođe naglašeno u preporukama Savjeta Evrope o pluralizmu medija i raznolikosti medijskog sadržaja¹⁵ i funkciji usluga javnih medija u informacionom društvu¹⁶. Posljednja preporuka poziva članove Savjeta Evrope da „garantuju za javne medije (...) na transparentan i odgovoran način“ i da „omoguće javnim medijima da u potpunosti i efikasno odgovore na izazove informacionog društva, poštujući dvostruku javno/privatnu strukturu sektora evropskih elektronskih medija i uzimajući u obzir pitanja tržišta i konkurencije“.

15. U svojoj Rezoluciji o koncentraciji i pluralizmu medija u Evropskoj uniji, Evropski parlament je preporučio da se „propisi kojima se regulišu državna pomoć osmisle i sprovedu na način koji će omogućiti javnim medijima i medijima zajednice da ispune svoju funkciju u dinamičnom okruženju, pritom osiguravajući da javni mediji na transparentan i odgovoran način obavljaju funkciju koju su im povjerile države članice, izbjegavajući zloupotrebe javnih sredstava u političke ili ekonomske namjene“¹⁷.

16. U isto vrijeme i bez obzira na gore navedeno, potrebno je napomenuti da komercijalni emiteri, od kojih mnogi imaju obavezu javnih usluga, takođe imaju značajnu ulogu u postizanju ciljeva Amsterdamskog protokola, u onoj mjeri u kojoj oni doprinose pluralizmu, obogaćuju kulturni i politički dijalog i proširuju izbor programa. Štaviše, izdavači novina i drugi štampani mediji su takođe važni garanti objektivno informisane javnosti i demokratije. Imajući u vidu da se ti operateri sada nadmeću sa emiterima na internetu, sve te komercijalne medijske operatere zabrinjavaju mogući negativni efekti koje bi državna pomoć javnim emiterima mogla da ima na razvoj novih poslovnih modela. Kako je spomenuto u Direktivi o audiovizuelnim medijskim uslugama¹⁸, „koegzistencija privatnih i javnih pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga je karakteristika koja odlikuje evropsko audiovizuelno medijsko tržište“. Naravno, u zajedničkom interesu je takođe da se očuva pluralizam uravnotežene ponude javnih i privatnih medija i u trenutnom dinamičnom medijskom okruženju.

3. PRAVNI KONTEKST

17. Prilikom primjene pravila o državnoj pomoći za javne radiodifuzne usluge potrebno je uzeti u obzir veliki broj različitih elemenata. Ocjena državne pomoći zasniva se na čl. 87. i 88. o državnoj pomoći i članu 86. stav 2. o primjeni pravila Ugovora, a naročito pravila o konkurenciji za usluge od opšteg ekonomskog interesa. Ugovor iz Maastrichta sadrži član 151. o kulturi i član 87. stav 3. tačka (d) o pomoći za promovisanje kulture. Ugovor iz Amsterdama sadrži posebnu odredbu (član 16.) o uslugama od opšteg ekonomskog interesa i Amsterdamski protokol o sistemu javne radiodifuzije u državama članicama.

18. Pravni okvir u vezi sa „audiovizuelnim medijskim uslugama“ na evropskom nivou koordinira se Direktivom o audiovizuelnim medijskim uslugama. Zahtjeve finansijske transparentnosti javnih preduzeća regulišu Direktiva o transparentnosti¹⁹.

⁹ SL C 364, 18. 12. 2000. godine, str. 1.

¹⁰ Presuda u predmetu C-260/89 ERT, (1991) ECR I-2925.

¹¹ U smislu ovog Saopštenja i u skladu sa članom 16. Ugovora o EZ i sa deklaracijom (br. 13) priloženom uz završni akt Amsterdamskog protokola, pojam „javne usluge“ iz Protokola o sistemu javne radiodifuzije u državama članicama odnosi se na pojam „usluga od opšteg ekonomskog interesa“ koji se koristi u članu 86. stav 2.

¹² Rezolucija Savjeta i predstavnika vlada država članica, koji su se okupili pod okriljem Savjeta, 25. januara 1999. godine (SL C 30, 5. 2. 1999. godine, str. 1).

¹³ Konvencija UNESCO-a o zaštiti i promovisanju raznolikosti kulturnih izraza, odobrena Odlukom Savjeta 2006/515/EZ od 18. maja 2006. godine. U skladu sa Prilogom 2 Odluke Savjeta, „Zajednica je obavezana Konvencijom i osiguraće njeno sprovođenje“.

¹⁴ Konvencija UNESCO-a o zaštiti i promovisanju raznolikosti kulturnih izraza, član 6. stav 1. i član 6. stav 2. tačka (h).

¹⁵ Preporuka CM/Rec(2007)2 Savjeta ministara državama članicama o pluralizmu medija i raznolikosti medijskog sadržaja, donesena 31. januara 2007. godine na 985. sastanku zamjenika ministara.

¹⁶ Preporuka CM/Rec(2007)3 Savjeta ministara državama članicama o funkciji usluga javnih medija u informacionom društvu, donesena 31. januara 2007. godine na 985. sastanku zamjenika ministara.

¹⁷ Rezolucija Evropskog parlamenta od 25. septembra 2008. godine o koncentraciji i pluralizmu medija u Evropskoj uniji, 2007/2253(INI).

¹⁸ Vidite fusnotu 6. iznad.

¹⁹ Direktiva Komisije 2006/111/EZ od 16. novembra 2006. godine.

19. Ova pravila tumače Sud pravde i Prvostepeni sud. Komisija je takođe donijela nekoliko saopštenja o primjeni pravila o državnoj pomoći. Posebno, u 2005. godini Komisija je usvojila Okvir za usluge od opšteg ekonomskog interesa²⁰ i Odluku²¹ kojom se razjašnjavaju zahtjevi iz člana 86. stav 2. Ugovora o EZ. Posljednja je takođe primjenjiva u oblasti radiodifuzije, u onoj mjeri u kojoj su ispunjeni uslovi predviđeni u članu 21. stav 1. tačka (a) Odluke²².

4. PRIMJENJIVOST ČLANA 87. STAV 1.

4.1. Obilježja državne pomoći u državnom finansiranju javnih emitera

20. U skladu sa članom 87. stav 1., pojam državne pomoći uključuje sljedeće uslove: (a) mora da postoji uključenost države ili državnih sredstava; (b) takva uključenost države mora da utiče na trgovinu između država članica; (c) ona mora da daje prednost korisniku; (d) ona mora da narušava ili prijeti narušavanjem konkurencije²³. Postojanje državne pomoći mora se ocjenjivati na objektivnoj osnovi, uzimajući u obzir praksu sudova Zajednice.

21. U svakoj ocjeni sadržaja državne pomoći u smislu člana 87. stav 1., ono što je odlučujući element jeste uticaj državne intervencije, a ne njena svrha. Javni emiteri se obično finansiraju iz državnog budžeta ili kroz dažbine koje plaćaju vlasnici prijemnika. U određenim posebnim okolnostima, država javnim emiterima daje kapital ili im otpisuje dugove. Te finansijske mjere se obično mogu pripisati javnim tijelima i uključuju prenos državnih sredstava²⁴.

22. Uopšteno se takođe može smatrati da finansiranje javnih emitera od strane države utiče na trgovinu između država članica. Kako je primijetio Sud pravde, „kada pomoć koju je odobrila država ili koja je odobrena iz državnih sredstava ojača položaj određenog preduzeća u odnosu na druga preduzeća koja se nadmeću pri trgovini unutar Zajednice, mora se smatrati da ta pomoć utiče na takvu trgovinu²⁵. To je naročito jasno kada je riječ o kupovini i prodaji programskih prava koje se često odvijaju na međunarodnom nivou. Oglašavanje, u slučaju javnih emitera kojima je dopušteno da prodaju prostor za oglašavanje, takođe ima prekogranični uticaj, naročito na homogena jezička područja koja prelaze državne granice. Štaviše, vlasnička struktura komercijalnih emitera može da se prostire u više država članica. Osim toga, usluge koje se pružaju putem interneta obično imaju globalni domet.

23. U vezi sa postojanjem prednosti, Sud pravde je u predmetu Altmark²⁶ pojasnio da naknada za pružanje javne usluge ne predstavlja državnu pomoć ako su zadovoljena četiri kumulativna uslova. Prvo, preduzeće koje prima naknadu mora u stvarnosti da ima obaveze pružanja javne usluge koje ispunjava i te obaveze moraju da budu jasno određene. Drugo, parametri na osnovu kojih se obračunava naknada moraju da budu unaprijed određeni i na objektiv i transparentan način. Treće, naknada ne smije da prelazi iznos neophodan za pokrivanje svih troškova ili dijela troškova nastalih u ispunjavanju obaveza pružanja javnih usluga, uzimajući u obzir relevantne primitke i razumnu dobit. Na kraju, kada preduzeće koje ispunjava obavezu pružanja javnih usluga u pojedinačnom slučaju nije izabrano prema postupku javne nabavke koji bi omogućio izbor ponuđača sposobnog za pružanje tih usluga po najnižoj cijeni za zajednicu, nivo naknade mora da se odredi na osnovu analize troškova koje bi pri ispunjavanju takvih obaveza imalo tipično preduzeće kojim se dobro upravlja i koje je adekvatno opremljeno kako bi moglo da ispunji potrebne zahtjeve za pružanje javne usluge.

24. Ako finansiranje ne zadovoljava gore navedene uslove, smatra se da je selektivno jer pogoduje samo pojedinim emiterima i time narušava ili prijeti narušavanjem konkurencije.

4.2. Priroda pomoći: postojeća pomoć nasuprot novoj pomoći

25. Sistemi finansiranja koji trenutno postoje u većini država članica uvedeni su prije dosta vremena. Komisija stoga mora, kao prvi korak, da odredi da li se ti sistemi mogu smatrati „postojećom pomoći“ u smislu člana 88. stav 1. Komisija u skladu sa ovom odredbom i „u saradnji sa državama članicama neprestano prati sve sisteme pomoći koji postoje u tim državama. Komisija im predlaže sve odgovarajuće mjere potrebne za progresivni razvoj ili funkcionisanje zajedničkog tržišta“.

26. Na osnovu člana 1. tačka (b) alineja (i) Proceduralne uredbe²⁷, postojeća pomoć uključuje: „... svaku pomoć koja je postojala prije stupanja Ugovora na snagu u odgovarajućoj državi članici, odnosno programe pomoći i pojedinačne pomoći koje su se počele primjenjivati prije stupanja Ugovora na snagu i koje se nastavljaju primjenjivati nakon njegovog stupanja na snagu“.

27. U slučaju Austrije, Finske i Švedske, mjere državne pomoći uvedene prije stupanja na snagu Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru 1. januara 1994. godine u tim zemljama smatraju se postojećim pomoćima. Kod 10 država članica koje su pristupile 2004. godine (Češka Republika, Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovenija i Slovačka) i Bugarske i Rumunije koje su pristupile 2007. godine, postojećim pomoćima smatraju se mjere koje su stupile na snagu prije 10. decembra 1994. godine, one mjere koje su uključene na spisak priložen Ugovoru o pristupanju i one koje su odobrene prema takozvanom „privremenom postupku“.

28. Na osnovu člana 1. tačka (b) alineja (v) Proceduralne uredbe, postojeća pomoć uključuje i „pomoć koja se smatra postojećom pomoći jer se može utvrditi da u vrijeme kada je počela da se primjenjuje nije predstavljala pomoć, ali je to postala naknadno zbog razvoja zajedničkog tržišta, a država članica je nije mijenjala“.

29. U skladu sa praksom Suda²⁸, Komisija mora da provjeri da li se od uvođenja neke pomoći pravni okvir u kojem se ona odobrava u međuvremenu promijenio ili nije. Komisija vjeruje da je najprikladnije primijeniti pojedinačni pristup slučajevima²⁹, uzimajući u obzir sve elemente koji se odnose

²⁰ Vidite fusnotu 4. iznad.

²¹ Vidite fusnotu 3. iznad.

²² Prema članu 2. stav 1. tačka (a) Odluke, ona se primjenjuje na državnu pomoć u vidu „naknade za javne usluge koja se dodjeljuje preduzećima koja imaju prosječni godišnji promet prije poreza, uključujući sve djelatnosti, niži od 100 miliona eura tokom dvije finansijske godine prije one u kojoj je dodijeljena usluga od opšteg ekonomskog interesa, a koja primaju godišnju naknadu za predmetnu uslugu nižu od 30 miliona eura“.

²³ Presuda u združenim predmetima T-309/04, T-317/04, T-329/04 i T-336/04 „TV2“, stav 156.

²⁴ U vezi sa kvalifikacijom finansiranja pretplate kao državnih sredstava, vidite presudu u združenim predmetima T-309/05, T-317/04, T-329/04 i T-336/04 „TV2“, stav 158-159.

²⁵ Predmeti 730/79, Philip Morris Holandija protiv Komisije (1980) ECR 2671, stav 11.; C-303/88, Italija protiv Komisije (1991) ECR I-1433, stav 27.; C-156/98, Njemačka protiv Komisije (2000) ECR I-6857, stav 33.

²⁶ Predmet C-280/2000, vidite fusnotu 2. iznad.

²⁷ Uredba Savjeta (EZ) br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu člana 93. Ugovora o EZ (SL L 83, 27. 3. 1999. godine, str. 1.).

²⁸ Predmet C-44/93, Namur-Les Assurances du Crédit SA protiv Office National du Ducreire i Države Belgije (1994) ECR I-3829.

²⁹ Vidite na primjer odluke Komisije u sljedećim predmetima: E 8/06, Državno finansiranje za flamanskog javnog emitera VRT, (SL C 143, 10. 6. 2008. godine, str. 7), E 4/05, Državne pomoći za finansiranje RTE i TNAG (TG4), (SL C 121, 17. 5. 2008. godine, str. 5), E 9/05, Plaćanje pretplata za RAI, (SL C 235, 23. 9. 2005. godine, str. 3), E 10/2005, Plaćanje pretplata za France 2 i 3, (SL C 240, 30. 9. 2005. godine, str. 20), E 8/05, Španski nacionalni javni emiter RTVE, (SL C 239, 4. 10. 2006. godine, str. 17), C 2/04, Jednokratno finansiranje holandskih javnih emitera, (SL L 49, 22. 2. 2008. godine, str. 1), C 60/99, Odluka Komisije od 10. decembra 2003. godine o državnoj pomoći Francuske za France 2 i France 3, (SL L 361, 8. 12. 2004. godine, str. 21), C 62/99, Odluka Komisije od 15. oktobra 2003. godine o mjerama sprovedenim od strane Italije u korist RAI SpA, (SL L 119, 23. 4. 2004. godine, str. 1), NN 88/98, Finansiranje 24-satnog programa vijesti bez oglašavanja sa pretplatom od strane BBC-a, (SL C 78, 18. 3. 2000. godine, str. 6), i NN 70/98, Državna pomoć javnim radiodifuznim programima Kinderkanal i Phoenix, (SL C 238, 21. 8. 1999. godine, str. 3).

na radiodifuzni sistem dotične države članice.

30. Prema sudskoj praksi u Gibraltaru³⁰, svaka izmjena postojeće pomoći ne treba se smatrati promjenom iz postojeće pomoći u novu pomoć. Prema Prvostepenom sudu „prvobitni program pomoći mijenja se u novi program pomoći samo kada promjena utiče na stvarnu suštinu prvobitnog programa pomoći. Ako se novi element jasno može odvojiti od prvobitnog programa, nesumnjivo je da to nije suštinska izmjena“.

31. U svjetlu gore navedenih razmatranja, Komisija je u svojoj praksi donošenja odluka uopšteno razmatrala: (a) da li je prvobitni sistem finansiranja za javne emitere postojeća pomoć u skladu sa pravilima naznačenim u gore navedenim članovima 26. i 27.; (b) da li su naknadne izmjene uticale na stvarnu suštinu prvobitne mjere (to jest prirodu prednosti ili izvor finansiranja, svrhu pomoći, korisnike ili obim djelatnosti korisnika) odnosno da li su te izmjene čisto formalne ili administrativne prirode; i (c) u slučaju kada su naknadne izmjene značajne, da li se mogu odvojiti od prvobitne mjere, u kojem slučaju se mogu ocjenjivati odvojeno, odnosno, ako se ne mogu odvojiti od prvobitne mjere, tada se prvobitna mjera u cjelini pretvara u novu pomoć.

5. OCJENA USKLAĐENOSTI DRŽAVNE POMOĆI PREMA ČLANU 87. STAV 3.

32. Iako se naknade za javnu radiodifuziju obično ocjenjuju prema članu 86. stav 2. Ugovora, izuzeci navedeni u članu 87. stav 3. u principu mogu takođe da se primjenjuju u oblasti radiodifuzije, ako su ispunjeni relevantni uslovi.

33. U skladu sa članom 151. stav 4. Ugovora, u svom djelovanju prema drugim odredbama Ugovora, Zajednica treba da uzme u obzir kulturne aspekte, naročito radi poštovanja i promovisanja raznolikosti svojih kultura. Tako član 87. stav 3. tačka (d) Ugovora omogućava Komisiji da pomoć za promovisanje kulture smatra usklađenom sa zajedničkim tržištem ako takva pomoć ne utiče na trgovinske uslove trgovanja i konkurenciju u Zajednici u mjeri u kojoj bi to bilo protivno zajedničkom interesu.

34. Zadatak Komisije je da odluči o stvarnoj primjeni te odredbe na isti način kao i u slučaju drugih odredaba o izuzeću iz člana 87. stav 3. Treba se podsjetiti da se odredbe na osnovu kojih se odobrava izuzeće od zabrane državne pomoći moraju strogo primjenjivati. Prema tome, Komisija smatra da se izuzeci za kulturu mogu primjenjivati u onim slučajevima kada je kulturni proizvod jasno utvrđen ili se može jasno utvrditi³¹. Štaviše, stav Komisije je da se pojam kulture mora primijeniti na sadržaj i prirodu predmetnog proizvoda, a ne na sredstvo njegove distribucije kao takvo³². Pored toga, obrazovne i demokratske potrebe države članice moraju se smatrati odvojenim od promovisanja kulture prema članu 87. stav 3. tačka (d)³³.

35. Kada je riječ o državnoj pomoći javnim emiterima, obično se ne pravi razlika između kulturnih, demokratskih i obrazovnih potreba društva. Član 87. stav 3. tačka (d) uopšteno nije relevantan, osim ako mjera finansiranja nije posebno usmjerena na promovisanje kulturnih ciljeva. Državna pomoć za javne emitere obično se dodjeljuje u vidu naknade za ispunjavanje obaveze pružanja javnih usluga i ocjenjuje se na osnovu člana 86. stav 2., na osnovu kriterijuma navedenih u ovom Saopštenju.

6. OCJENA USKLAĐENOSTI DRŽAVNE POMOĆI PREMA ČLANU 86. STAV 2.

36. U skladu sa članom 86. stav 2., „preduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa ili koja su po svojoj prirodi monopolisti koji ostvaruju prihod, podliježu pravilima sadržanim u ovom Ugovoru, a naročito pravilima o konkurenciji, i to u mjeri u kojoj primjena tih pravila ne spriječava obavljanje, de jure ili de facto, posebnih zadataka koji su im dodijeljeni. Razvoj trgovine ne smije da bude pogođen u mjeri u kojoj bi to bilo protivno interesima Zajednice“.

37. Sud je bio dosljedan u mišljenju da član 86. predviđa izuzetak i da se stoga mora tumačiti restriktivno. Pojasnio je da je, za korišćenje takvog izuzetka za određenu mjeru, potrebno ispuniti svaki od sljedećih uslova:

- (i) predmetna usluga mora da bude usluga od opšteg ekonomskog interesa, a država članica je kao takvu mora jasno definisati (definicija)³⁴;
- (ii) država članica mora predmetno preduzeće izričito zadužiti za pružanje te usluge (zaduženje)³⁵;
- (iii) primjena pravila o konkurenciji iz Ugovora (u ovom slučaju zabrana državne pomoći) mora da ometa obavljanje konkretnih zadataka povjerenih preduzeću, a izuzeće od tih pravila ne smije uticati na razvoj trgovine u mjeri u kojoj bi to bilo protivno interesima Zajednice (test proporcionalnosti)³⁶.

38. U konkretnom slučaju javne radiodifuzije potrebno je prilagoditi gore navedeni pristup u svjetlu interpretativnih odredaba Amsterdamskog protokola, koji se poziva na „funkciju javnih usluga koju povjerava, definiše i organizuje svaka država članica“ (definicija i zaduženje) i predviđa izuzetak od pravila Ugovora u slučaju finansiranja javnih radiodifuznih usluga „pod uslovom da je to finansiranje odobreno organizacijama za radiodifuziju za ispunjenje funkcije javnih usluga (...) i (...) ne utiče na trgovinske uslove i konkurenciju u Zajednici u mjeri u kojoj bi to bilo protivno zajedničkom interesu, a vodeći računa o ostvarenju funkcije tih javnih usluga“ (proporcionalnost).

39. Komisija, kao zaštitnica Ugovora, ima zadatak da ocijeni da li su ti kriterijumi zadovoljeni na osnovu dokaza koje su dostavile države članice. Kada je riječ o definiciji funkcije javnih usluga, uloga Komisije je da vrši provjere sa ciljem otkrivanja očiglednih grešaka (vidite Odjeljak 6.1). Komisija dalje provjerava da li postoji izričito zaduženje i efikasni nadzor nad ispunjavanjem obaveza pružanja javne usluge (vidite Odjeljak 6.2).

40. U sprovođenju testa proporcionalnosti, Komisija razmatra da li se neko narušavanje konkurencije koje nastaje zbog naknade za obavljanje javnih usluga može opravdati postojanjem potrebe za obavljanjem javne usluge i njenim finansiranjem. Komisija, posebno na osnovu dokaza koje su države članice obavezne da dostave, ocjenjuje da li postoje dovoljne garancije za izbjegavanje neproporcionalnih posljedica javnog finansiranja, prekomjernih naknada i unakrsnog subvencionisanja i za osiguranje poštovanja tržišnih uslova od strane javnih emitera u njihovim komercijalnim djelatnostima (vidite Odjeljak 6.3 i dalje).

41. Analiza pridržavanja uslova državne pomoći mora da se zasniva na posebnim obilježjima svakog nacionalnog sistema. Komisija je svjesna razlika u nacionalnim radiodifuznim sistemima i drugim obilježjima medijskih tržišta država članica. Prema tome, ocjena usklađenosti državne pomoći javnim emiterima prema članu 86. stav 2. sprovodi se za svaki slučaj posebno, u skladu sa praksom Komisije³⁷, u skladu saosnovnim principima

³⁰ Združeni predmeti T-195/01 i T-207/01, (2002) ECR II-2309.

³¹ Na primjer, Odluka Komisije NN 88/98 BBC 24-sata (SL C 78, 18. 3. 2000. godine), NN 70/98 „Kinderkanal i Phoenix“ (SL C 238, 21. 8. 1999. godine).

³² Na primjer, Odluka Komisije N 458/2004, Državna pomoć za Espacio Editorial Andaluza Holding sl., SL C 131, 29. 5. 2005. godine.

³³ NN 70/98, Državna pomoć javnim radiodifuznim programima Kinderkanal i Phoenix (SL C 238, 21. 8. 1999. godine, str. 3).

³⁴ Presuda u predmetu 172/80 Zuechner; (1981) 2021.

³⁵ Presuda u predmetu C-242/95 GT-Link; (1997) 4449.

³⁶ Presuda u predmetu C-159/94 EDF i GDF; (1997) I-5815.

³⁷ Vidite na primjer nedavne odluke Komisije u sljedećim predmetima: E 8/06, Državno finansiranje za flamanskog javnog emitera VRT, (SL C 143, 10. 6. 2008. godine, str. 7), E 4/05, Državna pomoć za finansiranje RTE i TNAG (TG4), (SL C 121, 17. 5. 2008. godine, str. 5), E 3/05, Pomoć njemačkim javnim emiterima (SL C 185, 8. 8. 2007. godine, str. 1); E 9/05, Plaćanje pretplate za RAI, (SL C 235, 23. 9. 2005. godine, str. 3), E

opisanima u sljedećim odjeljcima.

42. Komisija takođe uzima u obzir poteškoće koje bi neke manje države članice mogle da imaju u prikupljanju potrebnih sredstava, ako su troškovi javne usluge po stanovniku, *ceteris paribus*, viši³⁸, uzimajući jednako u obzir moguće zamjerke drugih medija u tim državama članicama.

6.1. Definicija funkcije javnih usluga

43. Kako bi se ispunili uslovi za primjenu člana 86. stav 2. navedeni u tački 37. alineja (i), potrebno je utvrditi službenu definiciju funkcije javnih usluga. Tek tada Komisija može sa dovoljnom pravnom sigurnošću da ocijeni da li je izuzetak prema članu 86. stav 2. primjenjiv.

44. Definisanje funkcije javnih usluga spada u nadležnost država članica, koje odluku mogu da donesu na nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nivou, u skladu sa svojim pravnim poretkom. Uopšteno govoreći, u izvršenju te nadležnosti mora se voditi računa o pojmu „usluge od opšteg ekonomskog interesa“ koji se koristi u Zajednici.

45. Definicija funkcije javnih usluga koju daju države članice treba da bude što je moguće preciznija. Ona ne smije da ostavi mjesta sumnji o tome da li je država članica imala namjeru da određenu djelatnost koju obavlja zaduženi operater uključi u funkciju javnih usluga. Bez jasne i precizne definicije obaveza nametnutih javnom emiteru, Komisija ne bi mogla da izvrši zadatke koji su joj povjereni prema članu 86. stav 2., pa tako ne bi mogla ni da odobri izuzeće prema toj odredbi.

46. Jasno utvrđivanje djelatnosti obuhvaćenih funkcijom javnih usluga važno je i za operatere koji ne pružaju javne usluge, jer im omogućuje planiranje njihovih aktivnosti. Štaviše, izrazi kojima se definiše funkcija javnih usluga moraju da budu dovoljno precizni, kako bi tijela država članica mogla efikasno pratiti poštovanje obaveza na način opisan u sljedećem poglavlju.

47. U isto vrijeme, s obzirom na specifičnu prirodu sektora radiodifuzije i potrebu za garancijom uredničke nezavisnosti javnih emitera, u smislu interpretativnih odredaba Amsterdamskog protokola, opravdanom se prema članu 86. stav 2. može uopšteno smatrati kvalitativna definicija koja određenog emitera zadužuje da ponudi široki spektar programa, kao i uravnoteženi i raznovrsni program³⁹. Takva definicija bi uopšteno bila u skladu sa ciljem ispunjenja demokratskih, socijalnih i kulturnih potreba određenog društva i garantovanja pluralizma, uključujući kulturnu i jezičku raznolikost. Kako je poručio Prvostepeni sud, legitimitet tako široko definisane funkcije javnih usluga počiva na kvalitativnim uslovima za usluge koje nudi javni emiter⁴⁰. Definicija funkcije javnih usluga takođe može da odražava razvoj i proširivanje djelatnosti u digitalnom dobu i uključiti audiovizuelne usluge na svim distributivnim platformama.

48. Kada je riječ o definiciji javne usluge u sektoru radiodifuzije, uloga Komisije ograničena je na provjeru sa ciljem otkrivanja očiglednih grešaka. Komisija nema zadatak da odluči koji programi treba da se nude i finansiraju kao usluga od opšteg ekonomskog interesa, niti da ispituje prirodu ili kvalitet određenog proizvoda. Definicija funkcije javnih usluga bi, međutim, bila očigledno pogrešna kada bi uključivala aktivnosti za koje se razumno ne bi moglo smatrati da, prema tekstu Amsterdamskog protokola, ispunjavaju „demokratske, socijalne i kulturne potrebe svakog društva“. To bi po pravilu bio, na primjer, slučaj sa oglašavanjem, elektronskom trgovinom, teleprodajom, korišćenjem telefonskih brojeva sa dodatnom vrijednošću u nagradnim igrama⁴¹, sponzorstvima ili maloprodajom. Štaviše, očigledna greška bi se javila kada bi se državna pomoć koristila za finansiranje djelatnosti koje ne donose dodatnu vrijednost u smislu služenja socijalnim, demokratskim i kulturnim potrebama društva.

49. U tom kontekstu je potrebno podsjetiti na činjenicu da funkcija javnih usluga podrazumijeva usluge koje se nude javnosti u opštem interesu. Pitanje definisanja funkcije javnih usluga ne smije se miješati sa pitanjem finansijskog mehanizma odabranog za pružanje tih usluga. Dakle, iako javni emiteri mogu da obavljaju komercijalne djelatnosti kao što je na primjer prodaja oglasnog prostora radi ostvarivanja prihoda, takve djelatnosti se ne mogu smatrati dijelom funkcije javnih usluga⁴².

6.2. Zaduženje i nadzor

50. Da bi se moglo ostvariti izuzeće iz člana 86. stav 2., funkcija javnih usluga treba da bude povjerena jednom preduzeću ili većem broju preduzeća putem službenog akta (na primjer, kroz zakonodavstvo, ugovor ili obavezujući projektni zadatak).

51. U aktu(ima) zaduženja treba precizno da se navede priroda obaveza pružanja javne usluge u skladu sa gore navedenim Odjeljkom 6.1. i treba da se utvrde uslovi za davanje naknade, kao i postupci za izbjegavanje prekomjernih naknada i povraćaj prekomjernog iznosa.

52. Kada god se obim funkcije javnih usluga proširi na način da uključi nove usluge, u skladu sa tim bi trebalo izmijeniti i akte kojima se definiše i povjerava funkcija javne usluge, u granicama člana 86. stav 2. Kako bi se javnim emiterima omogućilo da brzo reaguju na razvoj novih tehnologija, države članice takođe mogu predvidjeti da se zaduženje za novu uslugu daje nakon ocjene opisane u dolje navedenom Odjeljku 6.7., prije nego što se prvobitni akt zaduženja formalno konsoliduje.

53. Međutim, nije dovoljno da se javni emiter samo službeno zaduži za pružanje dobro definisane javne usluge. Potrebno je i da se javna usluga zapravo pruža na način predviđen službenim sporazumom između države i zaduženog preduzeća. Stoga je poželjno da odgovarajući organ ili imenovano tijelo prati njegovu primjenu na transparentan i efikasan način. Potreba za takvim odgovarajućim organom ili tijelom zaduženim za nadzor očigledna je u slučaju kada su zaduženom operateru nametnuti određeni standardi kvaliteta. U skladu sa saopštenjem Komisije o principima i smjernicama za audiovizuelnu politiku Zajednice u digitalnom dobu⁴³, ocjena ispunjenja standarda kvaliteta nije posao Komisije: ona mora da bude u mogućnosti da se osloni na odgovarajući nadzor država članica nad poštovanjem funkcije javne usluge od strane emitera, uključujući standarde kvaliteta date u toj funkciji⁴⁴.

54. U skladu sa Amsterdamskim protokolom, u nadležnosti država članica je da odaberu mehanizam za osiguranje efikasnog nadzora nad ispunjenjem obaveza pružanja javnih usluga, omogućujući tako Komisiji da ispunjava svoje zadatke prema članu 86. stav 2. Izgledno je da bi takav nadzor bio efikasan samo kada bi ga obavljalo tijelo koje je stvarno nezavisno od uprave javnog emitera, koje ima ovlaštenja, potreban kapacitet i sredstva za obavljanje redovnog nadzora, a što dovodi do određivanja odgovarajuće mjere koliko je to potrebno radi osiguranja poštovanja obaveza pružanja javne usluge.

55. U nedostatku dovoljnih i pouzdanih pokazatelja da se javna usluga zapravo pruža u skladu sa povjerenom funkcijom, Komisija ne bi mogla da

10/2005, Plaćanje pretplate za France 2 i 3, (SL C 240, 30. 9. 2005. godine, str. 20), Državna pomoć E8/05, Španski nacionalni javni emiter RTVE, (SL C 239, 4. 10. 2006. godine, str. 17), C 2/04, Jednokratno finansiranje holandskih javnih emitera, (SL L 49, 22. 2. 2008. godine, str. 1).

³⁸ Slične poteškoće mogu se pojaviti kada su javne radiodifuzne usluge usmjerene na jezičke manjine ili na lokalne potrebe.

³⁹ Presuda u predmetu T-442/03, SIC protiv Komisije, (2008), stav 201., presuda u združenim predmetima T-309/04, T-317/04, T-329/04 i T-336/04 TV2/Danska protiv Komisije (2008), stav 122. do 124.

⁴⁰ Prema Prvostepenom sudu ovi kvalitativni kriterijumi su „opravdanje za postojanje radiodifuznih usluga od opšteg ekonomskog interesa u nacionalnom audiovizuelnom sektoru“. Ne postoji „razlog za široku definiciju radiodifuznih usluga od opšteg ekonomskog interesa kojom bi se izgubilo na usklađenosti sa tim kvalitativnim uslovima u korist komercijalnog djelovanja tog operatera“, T-442/03, SIC protiv Komisije, stav 211.

⁴¹ U vezi sa svrstavanjem nagradnih igara koje uključuju biranje broja sa dodatnom vrijednošću u teleprodaji odnosno oglašavanje prema Direktivi o audiovizuelnim medijskim uslugama, vidite presudu Suda u predmetu C-195/06 KommAustria protiv ORF od 18. oktobra 2007. godine.

⁴² Vidite presudu u združenim predmetima T-309/04, T-317/04, T-329/04 i T-336/04 TV2 (2008) u stavovima 107. i 108.

⁴³ COM(1999) 657 završno, Odjeljak 3. (6).

⁴⁴ Vidite presudu u predmetu T-442/03 SIC/Komisija (2008) u stavu 212.

izvrši svoje zadatke prema članu 86. stav 2., pa tako ne bi mogla ni da odobri izuzeće prema toj odredbi.

6.3. Izbor finansiranja javne radiodifuzije

56. Dužnosti u okviru funkcije javnih usluga mogu da budu kvantitativne ili kvalitativne ili i jedno i drugo. Bez obzira na oblik, one mogu da opravdaju naknadu ako emiter zbog njih pretrpi dodatne troškove koje inače ne bi imao.

57. Sistemi finansiranja se mogu podijeliti u dvije široke kategorije, a to su „jednostruko finansiranje“ i „dvostruko finansiranje“. Kategoriji „jednostrukog finansiranja“ pripadaju oni sistemi u kojima se javne radiodifuzne usluge finansiraju samo iz javnih sredstava, u bilo kojem obliku. Sistemi „dvostrukog finansiranja“ uključuju čitav niz sistema u kojima se javne radiodifuzne usluge finansiraju kroz razne kombinacije državnih sredstava i prihoda od komercijalnih djelatnosti ili javnih djelatnosti, kao što je prodaja oglasnog prostora ili programa i ponuda usluga uz plaćanje.

58. Amsterdamski protokol predviđa sljedeće: „Odredbe Ugovora o osnivanju Evropske zajednice ne dovode u pitanje nadležnost država članica za finansiranje javnih radiodifuznih usluga (...)“. Komisija, prema tome, u principu nema primjedbi na izbor sistema dvostrukog finansiranja naspram sistema jednostrukog finansiranja.

59. Iako države članice mogu slobodno da odaberu način finansiranja javnih radiodifuznih usluga, Komisija je dužna, prema članu 86. stav 2., da provjeri da li državno finansiranje ima neproporcionalan uticaj na konkurenciju na zajedničkom tržištu, kao što je gore navedeno u stavu 38.

6.4. Zahtjevi transparentnosti za ocjenu državne pomoći

60. Komisiji je za ocjenu državne pomoći potrebna jasna i precizna definicija funkcije javnih usluga i postavljanje jasne i adekvatne granice između djelatnosti javnih usluga i djelatnosti nejavnih usluga, uključujući jasno računovodstveno razdvajanje.

61. Računovodstveno razdvajanje djelatnosti javnih usluga i djelatnosti nejavnih usluga je obično već obavezno na nacionalnom nivou budući da je izuzetno važno osigurati transparentnost i odgovornost pri upotrebi javnih sredstava. Računovodstveno razdvajanje obezbjeđuje alat za ocjenu navodnog unakrsnog subvencionisanja i za odbranu opravdanih plaćanja naknade za poslove od opšteg ekonomskog interesa. Samo se na osnovu tačne podjele troškova i prihoda može odrediti da li je javno finansiranje zapravo ograničeno na neto troškove funkcije javnih usluga, pa time i prihvatljivo na osnovu člana 86. stav 2. i Amsterdamskog protokola.

62. Direktivom 2006/111/EZ se od država članica zahtijeva da sprovedu mjere transparentnosti u slučaju svakog preduzeća kojem su dodijeljena posebna ili ekskluzivna prava, ili mu je povjereno obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa i prima naknadu za obavljanje javne usluge u bilo kojem obliku u vezi sa takvom uslugom, a koje obavlja druge djelatnosti, odnosno djelatnosti nejavnih usluga. Ovi zahtjevi transparentnosti su: (a) unutrašnje računovodstvo koje odgovara različitim djelatnostima, odnosno javne i nejavne djelatnosti moraju da budu odvojene; (b) svi troškovi i prihodi moraju da budu pravilno dodijeljeni ili razdijeljeni na osnovu dosljedno primijenjenih i objektivno opravdanih principa troškovnog računovodstva; i (c) potrebno je jasno ustanoviti principe troškovnog računovodstva prema kojima se vode odvojeni računi⁴⁵.

63. Ovi opšti zahtjevi transparentnosti primjenjuju se i na emitere, ako su oni zaduženi za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, ako primaju javne naknade u vezi sa takvom uslugom i takođe obavljaju druge djelatnosti nejavnih usluga.

64. U sektoru radiodifuzije, razdvajanje računa ne predstavlja nikakav poseban problem na strani prihoda. Iz tog razloga Komisija smatra da bi, kada je riječ o strani prihoda, operateri koji obavljaju djelatnost radiodifuzije trebalo da detaljno izvijeste o izvorima i iznosima svih prihoda ostvarenih obavljanjem djelatnosti javnih i nejavnih usluga.

65. Na strani troškova u razmatranje se mogu uzeti svi troškovi nastali pri obavljanju javne usluge. Kada preduzeće obavlja djelatnosti van opsega javne usluge, u razmatranje se mogu uzeti samo troškovi vezani za javnu uslugu. Komisija prepoznaje da u sektoru javne radiodifuzije razdvajanje računa može da bude teže na strani troškova. Razlog za to je što, posebno u oblasti tradicionalne radiodifuzije, države članice mogu smatrati da je cijeli program emitera obuhvaćen funkcijom javne usluge, a u isto vrijeme dozvoliti njeno iskorišćavanje u komercijalne svrhe. Drugim riječima, djelatnosti javnih i nejavnih usluga mogu u velikoj mjeri da dijele iste ulaze, a troškovi ne moraju uvijek da budu proporcionalno razdvojeni.

66. Troškove specifične za djelatnosti nejavnih usluga (na primjer trošak oglašavanja) potrebno je uvijek jasno definisati i voditi na razdvojenim računima. Pored toga, ulazne troškove koji služe istovremenom razvoju djelatnosti javnih i nejavnih usluga potrebno je proporcionalno raspodijeliti na djelatnosti javnih usluga i djelatnosti nejavnih usluga, kada god je to moguće, na razuman način.

67. U drugim slučajevima, kada god se za obavljanje djelatnosti javnih i nejavnih usluga koriste isti resursi, zajednički ulazni troškovi treba da se raspodijele na osnovu razlike u ukupnim troškovima preduzeća sa i bez djelatnosti nejavnih usluga⁴⁶. U tim slučajevima, troškovi koji se u cijelosti mogu pripisati djelatnostima javnih usluga, bez obzira što će od njih imati korist i djelatnosti nejavnih usluga, ne treba da se podijele između te dvije stavke, već se mogu u cijelosti rasporediti za djelatnosti javnih usluga. Ova razlika u odnosu na pristup koji se uglavnom koristi u drugim sektorima javnih usluga objašnjava se specifičnostima sektora javne radiodifuzije. U oblasti javne radiodifuzije pri izračunavanju neto troškova javne usluge moraju se uzeti u obzir neto koristi od komercijalnih djelatnosti, smanjujući tako nivo naknade za obavljanje javne usluge. Ovo smanjuje rizik od unakrsnog subvencionisanja kroz prikazivanje zajedničkih troškova na račun djelatnosti javnih usluga.

68. Glavni primjer situacije opisane u prethodnom stavu bio bi trošak proizvodnje programa u okviru obavljanja javne usluge emitera. Ti programi služe za ispunjavanje funkcije javne usluge, ali i kako bi privukli publiku sa ciljem prodaje oglasnog prostora. Međutim, gotovo je nemoguće sa zadovoljavajućom preciznošću odrediti kolika programska gledanost zadovoljava funkciju javne usluge, a koliko ostvaruje prihode od oglašavanja. Iz tog razloga postoji rizik da će raspodjela programskih troškova između te dvije djelatnosti biti proizvoljna i bez značaja.

69. Komisija smatra da se finansijska transparentnost može dodatno poboljšati adekvatnim razdvajanjem djelatnosti javnih i nejavnih usluga na nivou organizacije javnog emitera. Funkcionalno ili strukturalno razdvajanje obično od početka olakšava izbjegavanje unakrsnog subvencionisanja komercijalnih djelatnosti i osigurava transferne cijene i poštovanje principa nepristrasne transakcije. Prema tome, Komisija poziva države članice da razmotre funkcionalno ili strukturalno razdvajanje značajnih i razdvojenih komercijalnih djelatnosti, kao oblik dobre prakse.

6.5. Princip neto troškova i prekomjerna naknada

70. U principu, budući da prekomjerne naknade nijesu nužne za obavljanje usluge od opšteg ekonomskog interesa, one predstavljaju neusklađenu državnu pomoć koja se mora vratiti državi u skladu sa pojašnjenjima kojasu data u ovom poglavlju u vezi sa javnom radiodifuzijom.

71. Komisija polazi od stanovišta da je državno finansiranje obično potrebno preduzeću kako bi obavljalo zadatke javne usluge. Međutim, da bi se zadovoljio test proporcionalnosti, opšte pravilo je da je potrebno da iznos javne naknade ne prelazi neto troškove obavljanja javne usluge, takođe uzimajući u obzir druge direktne ili indirektno prihode koji proizilaze iz obavljanja javne usluge. Iz tog razloga se neto korist svih komercijalnih djelatnosti koje se odnose na djelatnost javne usluge uzimaju u obzir pri određivanju neto troškova javne usluge.

72. Preduzeća koja primaju naknadu za obavljanje javne usluge⁴⁷ uopšteno mogu imati razumnu dobit. Ta dobit se sastoji od stope povraćaja na sopstveni kapital koja uzima u obzir rizik ili nedostatak rizika koji preduzeće preuzima. U sektoru radiodifuzije javnu uslugu često pružaju preduzeća

⁴⁵ Član 4. Direktive 2006/111/EZ.

⁴⁶ U tu je svrhu potrebno osvrnuti se na hipotetičku situaciju u kojoj bi se djelatnosti nejavnih usluga prekinule: troškovi koji bi se na taj način izbjegli predstavljaju iznos zajedničkih troškova koje treba rasporediti za djelatnosti nejavnih usluga.

⁴⁷ Naravno, ova odredba ne brani javnim emiterima ostvarivanje dobiti kroz njihove komercijalne djelatnosti izvan funkcije javne usluge

koja nijesu usmjerena na sticanje dobiti i koja ne obavljaju ni jednu drugu aktivnost osim pružanja javne usluge. Komisija smatra da u tim situacijama nije smisleno uključivati element dobiti u iznos naknade za ispunjavanje obaveze obavljanja javne usluge. Međutim, u drugim slučajevima, na primjer kada su određene obaveze obavljanja javne usluge povjerene komercijalnim preduzećima koja treba da ostvare povraćaj kapitala koji je u njih uložen, može se smatrati da je razumno uključivanje elementa dobiti koji predstavlja pravičnu naknadu za kapital uzimajući u obzir rizik, ako je takvo uključivanje uredno opravdano i pod uslovom da je ono nužno za ispunjavanje obaveza pružanja javne usluge.

73. Javni emiteri mogu da zadrže godišnju prekomjernu naknadu iznad neto troškova javne usluge (kao rezerve javne usluge) u mjeri u kojoj je to potrebno za osiguravanje finansiranja njihovih obaveza pružanja javne usluge. Uopšteno, Komisija smatra da se iznos do 10% godišnjih budžetskih troškova pružanja javne usluge može smatrati potrebnim kako bi se izdržale fluktuacije troškova i prihoda. Pravilo je da se prekomjerne naknade iznad te granice moraju vratiti bez nepotrebnog odlaganja.

74. Izuzetno se javnim emiterima može dopustiti da zadrže iznos preko 10% godišnjih budžetskih troškova pružanja javne usluge u uredno opravdanim slučajevima. Ovo je prihvatljivo samo pod uslovom da je ta prekomjerna naknada posebno unaprijed i obavezujuće određena u svrhu jednokratnog velikog troška potrebnog za ispunjavanje obaveza pružanja javne usluge⁴⁸. Korišćenje takve jasno namijenjene prekomjerne naknade takođe treba da bude vremenski ograničeno, u zavisnosti od njene namjene.

75. Kako bi Komisija bila u mogućnosti da ispunjava svoje dužnosti, države članice utvrđuju uslove pod kojima javni emiteri smiju da koriste gore navedenu prekomjernu naknadu

76. Gore navedena prekomjerna naknada koristi se samo u svrhu finansiranja djelatnosti javnih usluga. Unakrsno subvencionisanje komercijalnih djelatnosti nije opravdano i predstavlja neusklađenu državnu pomoć.

6.6. Mehanizmi finansijske kontrole

77. Države članice obezbijavaju odgovarajuće mehanizme kako bi osigurale da ne postoji prekomjerna naknada u skladu sa odredbama stavova 72. do 76. One osiguravaju redovnu i efikasnu kontrolu korišćenja javnih sredstava, kako bi se spriječile prekomjerne naknade i unakrsno subvencionisanje i kako bi se ocijenili nivo i korišćenje „rezervi javne usluge“. Države članice su nadležne za izbor najprikladnijeg i najefikasnijeg kontrolnog mehanizma u svojim nacionalnim radiodifuznim sistemima, takođe uzimajući u obzir potrebu za osiguravanjem usklađenosti sa postojećim mehanizmima za nadzor ispunjavanja obaveza pružanja javne usluge.

78. Takvi kontrolni mehanizmi čine se efikasnim samo ako ih sprovodi neki spoljni organ nezavisan od javnog emitera, u redovnim vremenskim intervalima, po mogućnosti jednom godišnje. Države članice moraju da osiguraju donošenje efikasnih mjera za povraćaj prekomjerne naknade koja prelazi iznos utvrđen u odredbama prethodnog poglavlja 6.5., kao i za povraćaj unakrsnog subvencionisanja.

79. Na kraju svakog finansijskog perioda potrebno je sprovesti dubinsku reviziju finansijske situacije javnih emitera, kao što je propisano u nacionalnim sistemima radiodifuzije država članica, ili ako takvih propisa nema, u vremenskom periodu obično ne dužem od četiri godine. Sve „rezerve javne usluge“ koje postoje na kraju finansijskog perioda, ili gore navedenog ekvivalentnog perioda, uzimaju se u obzir prilikom izračunavanja finansijskih potreba javnog emitera u sljedećem periodu. U slučaju kada „rezerve javne usluge“ redovno prelaze 10% godišnjih troškova javne usluge, države članice treba da provjere da li je nivo finansiranja prilagođen stvarnim finansijskim potrebama javnog emitera.

6.7. Proširivanje javnih radiodifuznih usluga

80. Proteklih godina audiovizuelna tržišta doživjela su važne promjene koje su dovele do stalnog razvoja i proširivanja ponude emitera. Time su se pojavila nova pitanja u vezi sa pravilima o državnoj pomoći za audiovizuelne usluge koje prelaze obim radiodifuznih djelatnosti u tradicionalnom smislu.

81. U tom smislu, Komisija smatra da bi javni emiteri trebalo da budu u mogućnosti da, za dobrobit društvene zajednice, iskoriste prilike koje su se pojavile digitalizacijom i proširenjem platformi za distribuciju sadržaja na tehnološki neutralnoj osnovi. Kako bi se garantovala osnovna uloga javnih emitera u novom digitalnom okruženju, javni emiteri mogu da koriste državnu pomoć kako bi pružili audiovizuelne usluge na novim platformama za distribuciju, koje su namijenjene široj javnosti kao i grupama sa posebnim interesima, pod uslovom da zadovoljavaju iste demokratske, socijalne i kulturne potrebe tog društva i ne dovode do neproporcionalnih posljedica na tržištu koje nijesu nužne za ispunjavanje funkcije javne usluge.

82. Uoporedo sa brзом evolucijom tržišta radiodifuzije, poslovni modeli emitera takođe doživljavaju promjene. U ispunjavanju svoje funkcije javne usluge emiteri se sve češće okreću novim izvorima finansiranja, kao što su internet oglašavanje ili pružanje usluga uz plaćanje (takozvane plaćene usluge, kao što su plaćanje pristupa arhivi, specijalizovani TV programi uz plaćanje, pristup mobilnim uslugama uz plaćanje paušala, odloženi pristup TV programima uz naknadu, plaćeno učitavanje sadržaja sa interneta, itd.). Element naknade kod plaćenih usluga može na primjer da bude vezan za plaćanje naknada za mrežnu distribuciju ili plaćanje autorskih prava (na primjer, ako se usluge na mobilnim platformama pružaju uz plaćanje naknade za mobilnu distribuciju).

83. Iako su javne radiodifuzne usluge tradicionalno bile besplatne, Komisija smatra da element direktne naknade za te usluge, iako bi imao uticaj na dostupnost gledaocima⁴⁹ -ne znači nužno da te usluge ne pripadaju funkciji javne usluge, pod uslovom da element plaćanja ne dovodi u pitanje prepoznatljivo obilježje javne usluge u smislu ispunjavanja socijalnih, demokratskih i kulturnih potreba građana, koje javne usluge razlikuje od samih komercijalnih djelatnosti⁵⁰. Element naknade je jedan od aspekata koje je potrebno uzeti u obzir prilikom odluke o uključivanju takvih usluga u funkciju javne usluge, budući da to može narušiti univerzalnost i cjelokupno oblikovanje pružene usluge, kao i uticaj na tržište. Pod uslovom da predmetna usluga sa elementom plaćanja ispunjava određene socijalne, demokratske i kulturne potrebe društva bez pojave neproporcionalnih uticaja na konkurenciju i prekograničnu trgovinu, države članice mogu javnim emiterima povjere takvu uslugu kao dio njihove funkcije javne usluge.

84. Kao što je gore navedeno, državna pomoć javnim emiterima može da se koristi za distribuciju audiovizuelnih usluga na svim platformama, pod uslovom da su zadovoljeni bitni zahtjevi Amsterdamskog protokola. Države članice će u tu svrhu, kroz prethodni postupak ocjenjivanja zasnovan na otvorenim javnim konsultacijama, razmotriti da li nove audiovizuelne usluge, koje predviđaju javni emiteri, zadovoljavaju zahtjeve Amsterdamskog protokola, odnosno da li služe demokratskim, socijalnim i kulturnim potrebama društva, uzimajući pravilno u obzir njihove moguće uticaje na tržišne uslove i konkurenciju.

⁴⁸ Takve posebne rezerve mogu da budu opravdane u slučaju velikih ulaganja u tehnologiju (kao što je digitalizacija) koja se predviđaju za određeni vremenski trenutak, a nužna su za ispunjenje funkcije javne usluge; ili za značajne mjere restrukturiranja potrebne za održavanje kontinuiteta poslovanja javnog emitera unutar odgovarajućeg utvrđenog vremenskog perioda.

⁴⁹ Kako je Savjet Evrope predvidio u svojoj Preporuci o funkciji javnih medija u informacionom društvu, „(...) države članice mogu da razmotre komplementarna rješenja za finansiranje, uzimajući pravilno u obzir pitanja tržišta i konkurentnosti. Naročito u slučaju novih personalizovanih usluga, države članice mogu da dopuste javnim medijima prikupljanje naknada (...). Međutim, ni jedno od tih rješenja ne bi trebalo da naruši princip univerzalnosti javnih medija ili dovede do diskriminacije različitih grupa društva (...) Prilikom razvijanja novih sistema finansiranja, države članice treba da obrate pažnju na prirodu emitovanog sadržaja u interesu javnosti i u opštem interesu“.

⁵⁰ Na primjer, Komisija smatra da bi se zahtijevanje direktnog plaćanja od korisnika za pružanje specijalizovanog sadržaja uobičajeno svrstavalo u komercijalne djelatnosti. Sa druge strane, Komisija na primjer smatra da naplaćivanje samih naknada za prenos sadržaja u emitovanju uravnoteženog i raznovrsnog programa na novim platformama, kao što su mobilni uređaji, ne bi pretvorilo ponudu u komercijalnu djelatnost.

85. Države članice treba da odluče, uzевši u obzir obilježja i evoluciju tržišta radiodifuzije, kao i niz usluga koje javni emiter već nudi, šta će proglasiti „značajnom novom uslugom“. Označavanje djelatnosti „novom“ može između ostalog da zavisi od njenog sadržaja, kao i od načina njene upotrebe⁵¹. „Značaj“ usluge može na primjer uzeti u obzir finansijska sredstva potrebna za njen razvoj i očekivani uticaj na potražnju. Značajne izmjene postojećih usluga potrebno je ocjenjivati na isti način kao i značajne nove usluge.

86. Države članice su nadležne za izbor najprikladnijeg mehanizma kako bi se osigurala skladnost audiovizuelnih usluga sa bitnim uslovima Amsterdamskog protokola, uzimajući u obzir specifičnosti svojih nacionalnih radiodifuznih sistema i potrebu očuvanja uredničke nezavisnosti javnih emitera.

87. Sa ciljem transparentnosti i prikupljanja svih relevantnih podataka potrebnih za donošenje uravnotežene odluke, zainteresovane strane treba da imaju priliku da izlože svoje stavove o predviđenoj značajnoj novoj usluzi u kontekstu otvorenih konsultacija. Ishod konsultacija će se javno objaviti, kao i njegova ocjena i osnove za donošenje odluke.

88. Kako bi osigurala da javno finansiranje značajnih novih audiovizuelnih usluga ne narušava trgovinu i konkurenciju u mjeri suprotnoj zajedničkom interesu, države članice na osnovu ishoda otvorenih konsultacija ocjenjuju sveukupni uticaj nove usluge na tržište upoređivanjem situacije sa planiranom novom uslugom i situacije bez planirane nove usluge. U ocjenjivanju uticaja na tržište, relevantni aspekti uključuju, na primjer, postojanje sličnih ili zamjenjivih ponuda, uredničku konkurenciju, tržišnu strukturu, tržišni položaj javnog emitera, nivo konkurencije i mogući uticaj na privatne inicijative. Taj uticaj treba da bude uravnotežen sa vrijednošću predmetnih usluga za društvo. U slučaju pretežno negativnih uticaja na tržište, državno finansiranje audiovizuelnih usluga bilo bi proporcionalno jedino ako se može opravdati dodatnom vrijednošću kod ispunjavanja socijalnih, demokratskih i kulturnih potreba društva⁵², takođe uzimajući u obzir cjelokupnu postojeću ponudu javnih usluga.

89. Takva ocjena može da bude objektivna jedino ako je sprovede tijelo koje je u stvarnosti nezavisno od uprave javnog emitera, uključujući i nezavisnost pri imenovanjima i smjenama njenih članova, a koje ima dovoljne kapacitete i sredstva da izvršava svoje dužnosti. Države članice imaju mogućnost da donesu postupak koji je proporcionalan veličini tržišta i tržišnom položaju javnog emitera.

90. Gore navedena razmatranja ne sprječavaju javne emitere da testiraju inovativne nove usluge (na primjer u obliku pilot projekata) u ograničenom obimu (na primjer što se tiče trajanja projekta ili obuhvaćene publike) i u svrhu prikupljanja podataka o održivosti i dodatnoj vrijednosti predviđene usluge, sve dok takva test faza projekta nije u stvari uvod u potpuno spremnu značajnu novu audiovizuelnu uslugu.

91. Komisija smatra da gore navedena ocjena na nacionalnom nivou doprinosi osiguravanju usklađenosti sa pravilima EZ o državnoj pomoći. Ovo ne dovodi u pitanje nadležnost Komisije za provjeravanje poštovanja odredbi Ugovora od strane država članica, niti njeno pravo da djeluje kad god je to potrebno, na osnovu pritužbi ili po sopstvenom nađenju.

6.8. Proporcionalnost i ponašanje na tržištu

92. U skladu sa Amsterdamskim protokolom, javni emiteri ne smiju da obavljaju djelatnosti koje bi dovele do neproporcionalnih narušavanja konkurencije koja nijesu potrebna za ispunjavanje obaveze pružanja javnih usluga. Na primjer, nabavka sadržaja više vrijednosti kao dio sveukupne funkcije javnih usluga javnih emitera uopšteno se smatra legitimnom. Međutim, neproporcionalna narušavanja tržišta pojavila bi se u slučaju da javni emiteri ne iskoriste ekskluzivna prava na sadržaj više vrijednosti a da pri tom ne izdaju podlicence drugim preduzećima na transparentan i pravovremen način. Stoga, Komisija poziva države članice da osiguraju da javni emiteri poštuju princip proporcionalnosti i u vezi sa nabavkom prava na sadržaj više vrijednosti, kao i da donesu pravila za izdavanje podlicenci za neiskorišćena ekskluzivna prava na sadržaj više vrijednosti od strane javnih emitera.

93. Prilikom obavljanja komercijalnih aktivnosti, javni emiteri obavezni su da poštuju tržišne principe i, kada djeluju kroz zavisna društva, odnosi sa tim društvima treba da budu u skladu sa principom nepristrasne transakcije. Države članice osiguravaju da javni emiteri poštuju princip nepristrasne transakcije, obavljaju svoje komercijalne djelatnosti u skladu sa principom investitora u tržišnoj ekonomiji, kao i da na osnovu svog javnog finansiranja ne djeluju netržišno protiv svojih konkurenata.

94. Primjer protivržišnog djelovanja može da bude i nelojalno snižavanje cijena. Javni emiter mogao bi da dođe u iskušenje da snizi cijene oglašavanja ili drugih djelatnosti nejavnih usluga (kao što su komercijalne usluge uz plaćanje) ispod nivoa koji bi se razumno mogao smatrati tržišnim, kako bi se smanjili prihodi konkurenata, u onoj mjeri u kojoj su proizašli niži prihodi pokriveni javnom naknadom. Takvo ponašanje se ne može smatrati svojstvenim funkciji javne usluge emitera, a u svakom slučaju ono bi „uticalo na trgovinske uslove i konkurenciju u Zajednici u mjeri koja bi bila suprotna javnom interesu“ i tako narušilo Amsterdamski protokol.

95. U svjetlu razlika između situacija na tržištu, poštovanje tržišnih principa od strane javnih emitera, a posebno pitanja da li javni emiteri nepošteno snižavaju cijene u svojim komercijalnim ponudama ili poštuju princip proporcionalnosti u vezi sa nabavkom prava za sadržaje više vrijednosti⁵³, ocjenjuju se od slučaja do slučaja uzimajući u obzir specifičnosti predmetnog tržišta i usluge.

96. Komisija smatra da je na prvom mjestu zadatak nacionalnih organa da osiguraju da javni emiteri poštuju tržišne principe. U tu svrhu države članice moraju da imaju uspostavljane adekvatne mehanizme koji omogućavaju efikasnu ocjenu svih mogućih pritužbi na nacionalnom nivou.

97. Izuzetno od prethodnog stava, kad god je to potrebno, Komisija može postupati na osnovu članova 81., 82., 86. i 87. Ugovora o EZ.

7. VREMENSKA PRIMJENA

98. Ovo Saopštenje se primjenjuje od prvog dana nakon njegovog objavljivanja u Službenom listu Evropske unije. Ono zamjenjuje Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za javne radiodifuzne usluge iz 2001. godine.

99. Komisija primjenjuje ovo Saopštenje na sve prijavljene mjere pomoći za koje je mjerodavna da donese odluku nakon objavljivanja Saopštenja u Službenom listu, pa čak i ako su projekti prijavljeni prije tog datuma.

100. U skladu sa obavještenjem Komisije o određivanju pravila primjenjivih na nezakonitu državnu pomoć⁵⁴, Komisija u slučaju neprijavljene pomoći primjenjuje:

- (a) ovo Saopštenje, ako je pomoć dodijeljena nakon njegove objave;
- (b) Saopštenje iz 2001. godine u svim ostalim slučajevima

⁵¹ Na primjer, Komisija smatra da se za neke oblike linearnog prenosa, kao što je simultani prenos večernjih TV vijesti na drugim platformama (kao što su internet, mobilni uređaji) može reći da nijesu „novi“ u smislu ovog Saopštenja. Države članice trebalo bi da odrede da li su drugi oblici prenošenja programa javnih emitera na drugim platformama obuhvaćeni pojmom značajnih novih usluga, uzimajući u obzir specifičnosti i karakteristike usluga o kojima je riječ.

⁵² Vidite takođe fusnotu 40. o opravdanosti usluga od opšteg ekonomskog interesa.

⁵³ Na primjer, jedno od mjerodavnih pitanja moglo bi da bude razmatranje da li javni emiteri konstantno preplaćuju prava na programe više vrijednosti na način koji prevazilazi potrebe obaveze javne usluge što uzrokuje neproporcionalna narušavanja konkurencije.

⁵⁴ SL C 119, 22.5.2002., str. 22.

Obavještenje Komisije o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o Evropskoj zajednici na području državnih pomoći u obliku garancija

(2008/C 155/02)

Ovo Obavještenje zamjenjuje Obavještenje Komisije o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku garancija (SL C 71, 11.3.2000., str.14)

1. UVOD

1.1. Pozadina

Ovim Obavještenjem se ažurira pristup Komisije državnim pomoćima dodijeljenim u obliku garancija, a cilj joj je da pruži državama članicama detaljnije smjernice o načelima na kojima Komisija namjerava da temelji svoje tumačenje člana 87 i 88 i njihovu primjenu na državne garancije. Ova načela trenutno su prikazana u Obavještenju Komisije o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku garancija¹. Iskustva stečena u primjeni ovog Obavještenja od 2000. godine ukazuju da bi Komisija trebalo da preispita svoju politiku u ovom području. U vezi sa tim, Komisija podsjeća, na primjer, na svoju nedavnu praksu kod raznih posebnih odluka² u vezi sa potrebom pojedinačnog ocjenjivanja rizika gubitaka vezanih za svaku garanciju u slučaju šeme pomoći. Komisija namjerava da svoju politiku u tom području učini što transparentnijom kako bi njene odluke bile predvidive i kako bi se osigurao jednak tretman. Komisija naročito želi da pruži »sigurnu luku« malim i srednjim preduzetnicima i državama članicama za datog preduzetnika na osnovu njegovog finansijskog rangiranja, određivanjem minimalne marže koja bi trebalo da se naplati preduzetniku za državne garancije, a da se te garancije ne smatraju kao pomoć u smislu člana 87 stav 1 Ugovora. Takođe, svaka razlika između zaračunate premije i minimalne premije mogla bi da se smatra elementom pomoći.

1.2. Vrste garancija

U svom najuobičajenijem obliku, garancije su povezane sa zajmom ili drugom finansijskom obavezom koju dužnik ugovara sa povjeriocem; one mogu biti dodijeljene kao pojedinačne garancije ili kroz šemu garancija.

Međutim, postoje različiti oblici garancija, u zavisnosti od njihove pravne osnove, vrste transakcije koja se pokriva, njihovom trajanju, itd. Popis nije konačan, a moguće je prepoznati sljedeće oblike garancija:

- opšte garancije, tj. garancije pružene preduzetnicima kao takvim, za razliku od garancija vezanih za određenu transakciju, kao na primjer zajam, kapitalno ulaganje, itd.,
- garancija vezana za određeni instrument za razliku od garancija vezanih za status samih preduzetnika,
- garancija izdata direktno ili kontragarancije izdate kao garant prvog nivoa,
- neograničena garancija za razliku od garancija ograničenih u iznosu i/ili vremenu. Komisija takođe pomoćima u obliku garancija smatra i povoljnije uslove finansiranja koje su dobili preduzetnici čiji pravni oblik ne predviđa stečaj ili druge postupke razrješavanja insolventnosti, odnosno predviđa izričito državnu garanciju ili pokriva gubitaka od strane države. Isto se primjenjuje na sticanje udjela u preduzetništvu od strane države, ako se prihvata neograničena odgovornost umjesto uobičajene ograničene odgovornosti.
- garancije koje jasno potiču iz ugovornog izvora (kao što su službeni ugovori, pisma podrške) ili drugog pravnog izvora za razliku od garancija čiji je oblik manje jasan (kao što su propratna pisma, usmene obaveze), moguće uz različite nivoe podrške koje takvu garanciju mogu pružiti.

Posebno u drugom slučaju, nedostatak odgovarajućih pravnih ili računovodstvenih zapisa često može dovesti do vrlo lošeg slijeda. Ovo važi i za korisnika i za državu, odnosno državni organ koji daje garanciju, i kao rezultat, za informacije dostupne trećoj strani.

1.3. Struktura i područje primjene Obavještenja

U smislu ovog Obavještenja:

- (a) »šema garancija« označava svaki instrument na osnovu kojeg se, bez potrebe daljnjeg sprovođenja mjera, mogu dati garancije preduzetnicima koji zadovoljavaju određene uslove o trajanju, iznosu, transakciji, obliku ili veličini preduzetnika (kao što su mali i srednji preduzetnici);
- (b) »pojedinačne garancije« označavaju svaku garanciju dodijeljenu preduzetniku, a da nije data na osnovu šeme garancija.

Poglavlja 3. i 4. ovog Obavještenja oblikovana su kako bi bili direktno primjenjivi na garancije vezana za određenu finansijsku transakciju kao što je zajam. Komisija smatra da su, zbog svoje učestalosti i zbog činjenice da se oni obično mogu kvantifikovati, to slučajevi gdje postoji najveća potreba za razvrstavanjem garancija na one koje predstavljaju državnu pomoć ili ne.

Budući da je u većini slučajeva transakcija koja je pokrivena garancijom zapravo zajam, ovo Obavještenje u daljem tekstu glavnog korisnika garancije naziva »dužnik«, a osobu čiji je rizik umanjen izdavanjem državne garancije naziva »povjerilac«. Korišćenje ova dva određena pojma takođe ima za cilj olakšavanje razumijevanja logike ovog teksta, budući da je osnovno načelo zajma široko poznato. Međutim, iz ovoga ne slijedi da se Poglavlja 3. i 4. odnose samo na garancije za zajmove. Oni su primjenjivi na sve garancije gdje se pojavljuje sličan prenos rizika kao što je ulaganje u obliku kapitala, uz uslov da se uzme u obzir primjenjivi profil rizika (uključujući i moguće nedostajanje kolateralu).

Obavještenje se primjenjuje na sve ekonomske sektore, uključujući sektor poljoprivrede, ribarstva i saobraćaja, ne dovodeći u pitanje posebna pravila vezana za garancije u predmetnom sektoru.

Ovo Obavještenje se ne odnosi na kreditne garancije za izvoz.

¹ SL C 71, 11.3.2000., str. 14.

² Na primjer: Odluka Komisije 2003/706/EZ od 23. aprila 2003. o šemi pomoći sprovedenoj u Njemačkoj, pod nazivom »Šema garancija u saveznoj državi Brandenburg za 1991. i 1994. godinu« – državna pomoć C 45/98 (prije NN 45/97) (SL L 263, 14.10.2003, str. 1); Odluka Komisije od 16. decembra 2003. godine o šemama garancija kod finansiranja brodova – Njemačka (NN 512/03) (SL C 62, 11.3.2004, str. 3); Odluka Komisije 2006/599/EZ od 6. aprila 2005. o šemi pomoći koji Italija namjerava da sprovede za finansiranje brodova (SL L 244., 7.9.2006, str. 17).

1.4. Ostale vrste garancija

Kada neki oblici garancija (vidi tačku 1.2.) uključuju prenos rizika na garanta, ali ne pokazuju jednu ili više posebnih karakteristika koje se spominju u tački 1.3, na primjer kod garancija osiguranja, potrebno je da se sprovede analiza od slučaja do slučaja, u kojoj se, ako je potrebno, primjenjuju odgovarajuća Poglavlja ili metodologije opisane u ovom Obavještenju.

1.5. Neutralnost

Ovo obavještenje se primjenjuje nezavisno od člana 295 Ugovora, pa se samim tim ne dovode u pitanje pravila kojima se uređuje sistem vlasništva u državama članicama. Po pitanju javnog ili privatnog vlasništva stav Komisije je neutralan.

Posebno, činjenica da je vlasništvo preduzetnika većinom u javnim rukama nije sama po sebi dovoljna da se proglasi državnom garancijom, uz uslov da nema izričitih ili neizričitih elemenata garancije.

2. PRIMJENJIVOST ČLANA 87 STAV 1

2.1. Opšte napomene

Članom 87 stav 1 Ugovora navodi se da svaka pomoć koju dodjeljuje država članica ili koja se dodjeljuje kroz izvore države u bilo kom obliku, a koja narušava ili prijeti da naruši tržišnu konkurenciju stavljajući određene preduzetnike ili proizvodnju određenih roba u povoljniji položaj, nije u skladu sa slobodnim tržištem u onoj mjeri u kojoj utiče na trgovinu između država članica.

Ovi opšti uslovi jednako se primjenjuju na garancije. Za druge oblike mogućih pomoći, garancije koje je direktno dala država, tj. centralne, regionalne ili lokalne vlasti, kao i garancije koje su kroz izvore države dali drugi organi pod kontrolom države, kao na primjer preduzetnici, a koja se mogu pripisati državnim organima³, mogu se smatrati državnom pomoći.

Kako bi se izbjegla svaka sumnja, pojam državnih izvora trebalo bi pojasniti u vezi sa državnim garancijama. Pogodnost državne garancije je ta da rizik povezan sa garancijom snosi država. Za to prihvatanje rizika od strane države, u normalnim okolnostima, trebalo bi da se plati odgovarajuća naknada. Ako se država odrekne te naknade, to istovremeno predstavlja korist za preduzetnika i iscrpljivanje državnih sredstava. U skladu s tim, čak i ako se nikad ne izvrši plaćanje prema uslovima iz garancija, svejedno se radi o državnoj pomoći u smislu člana 87 stav 1. Pomoć je dodijeljena u trenutku kada se garancija izdaje, a ne u trenutku kada se ona poziva na naplatu ili u trenutku kada se izvršava plaćanje prema uslovima iz garancije. Da li garancija predstavlja državnu pomoć ili ne, i ako je predstavlja, koliki je mogući iznos te državne pomoći, procjenjuje se u trenutku kada se garancija izdaje.

U tom kontekstu, Komisija želi da istakne da analiza prema pravilima o državnim pomoćima ne pretpostavlja usklađenost date mjere sa drugim odredbama Ugovora.

2.2. Pomoći dužniku

Obično je korisnik pomoći dužnik. Kao što je naznačeno u tački 2.1, preuzimanje rizika obično bi trebalo da se nadoknadi odgovarajućom premijom. Kada dužnik ne mora da plati premiju ili plaća nisku premiju, on stiče prednost. U poređenju sa situacijom u kojoj nema garancija, državna garancija omogućava dužniku postizanje boljih finansijskih uslova za kredit od onih koji su inače dostupni na finansijskim tržištima. Uz pomoć državne garancije dužnik obično može da ostvari niže kamatne stope i/ili ponudi slabije instrumente osiguranja. U nekim slučajevima, dužnik bez državne garancije ne bi pronašao finansijsku instituciju spremnu da mu pozajmi novac ni pod kojim uslovima. Državne garancije mogu na taj način da olakšaju sklapanje novih poslova i omoguće nekim preduzetnicima da dođu do novca kako bi započeli nove poslove ili jednostavno nastavili poslovanje. Na isti način, državna garancija može da pomogne neuspješnom preduzetniku da ostane aktivan umjesto da nestane ili bude restrukturiran; pri tome može bitno narušavati tržišnu konkurenciju.

2.3. Pomoć povjeriocu

2.3.1. Bez obzira na to što je korisnik pomoći obično dužnik, ne može se isključiti da će u određenim okolnostima povjerilac takođe direktno imati koristi od pomoći. Na primjer, naročito ako je državna garancija data *ex post* u vezi sa zajmom ili drugom finansijskom obavezom koja je već izdata, a bez izmjene uslova tog zajma ili finansijske obaveze, odnosno ako je jedan zajam sa garancijom iskorišćen kako bi se otplatio drugi zajam bez garancija istoj kreditnoj instituciji, tada se takođe može reći da postoji pomoć povjeriocu budući da je sigurnost zajma povećana. Kada garancija sadrži pomoć povjeriocu, pažnja bi trebala da se posveti činjenici da bi takva pomoć u načelu mogla predstavljati operativnu pomoć.

2.3.2. Garancija se razlikuje od ostalih mjera državnih pomoći, kao što su bespovratna sredstva ili poreske olakšice, zbog toga što u slučaju garancija država takođe stupa u pravni odnos sa povjeriocem. Stoga je potrebno da razmotri ima li činjenica da je državna pomoć dodijeljena nezakonito, kao i ima li posljedica za treće strane. U slučaju državnih garancija za kredite to se uglavnom odnosi na finansijske kreditne institucije. U slučaju garancija za obveznice koje su izdate kako bi se preduzetnik finansirao, to se odnosi na finansijske institucije uključene u izdavanje obveznica. Pitanje utiče li nezakonitost pomoći na pravne odnose između države i treće strane potrebno je utvrditi prema nacionalnom zakonodavstvu. Nacionalni sudovi će možda trebati da ispituju sprečava li nacionalno pravo poštovanje ugovora o garancijama, pa bi u tom slučaju, prema stavu Komisije, trebalo voditi računa i o tome krši li se pravo Zajednice. U skladu sa tim, povjerioci bi mogli biti zainteresovani za provjeru poštovanja pravila Zajednice o državnim pomoćima kao uobičajenu mjeru predostrožnosti kada god se izdaju garancije. Države članice bi trebale da budu u mogućnosti da osiguraju poslovni broj pod kojim se pojedini predmet pojedinačne pomoći ili šeme vodio pred Komisijom, kao i eventualno kopiju odluke Komisije koja nije klasifikovana kao povjerljiva, zajedno sa odgovarajućim uputstvom na Službeni list Evropskih zajednica u kojem je odluka objavljena. Komisija će da učini najviše što može kako bi, na transparentan način, učinila dostupnim informacije o predmetima i šemama koje je odobrila.

3. USLOVI KOJI ISKLJUČUJU POSTOJANJE POMOĆI

3.1. Opšta razmatranja

Ako pojedinačna garancija ili šema garancija koje je izdala država ne donosi nikakvu prednost preduzetniku, ono ne predstavlja državnu pomoć.

U tom kontekstu, kako bi se odredilo dodjeljuje li se pomoć kroz garanciju ili šemu garancija, Sud je u svojim nedavnim presudama⁴ potvrdio da bi Komisija trebalo da temelji svoju ocjenu na načelu ulagača koji djeluje u tržišnoj ekonomiji (u daljem tekstu: »načelo tržišnog ulagača«). Dakle, trebalo bi uzeti u obzir efektivne mogućnosti preduzetnika-korisnika za dobijanje identičnih finansijskih sredstava kroz pristup tržištu kapitala. Kada

³ Vidjeti Predmet C-482/99, Francuska protiv Komisije (Stardust) [2002] ECR I-4397.

⁴ Vidjeti Predmet C-482/99 koji se spominje u fusnoti 3.

novi izvor finansiranja postane dostupan pod uslovima koji bi bili prihvatljivi privatnom subjektu pod uobičajenim uslovima tržišne ekonomije⁵, ne radi se o državnoj pomoći.

Kako bi se olakšala ocjena o tome je li ispunjeno načelo tržišnog ulagača za datu mjeru garancija, Komisija u ovom poglavlju navodi niz uslova dovoljnih za nepostojanje pomoći. Pojedinačne garancije obuhvaćene su tačkom 3.2., sa jednostavnom opcijom za mala i srednja preduzeća u tački 3.3. Šeme garancija obuhvaćene su tačkom 3.4., sa jednostavnom opcijom za mala i srednja preduzeća u tački 3.5.

3.2. Pojedinačne garancije

Što se tiče pojedinačnih državnih garancija, Komisija smatra da je ispunjavanje svih sljedećih uslova dovoljno kako bi se isključila prisutnost državne pomoći.

(a) Dužnik se ne nalazi u finansijskim teškoćama.

Kako bi se donijela odluka treba li smatrati da je dužnik u finansijskim teškoćama, potrebno je pogledati definiciju izvedenu u Smjernicama Zajednice o državnim pomoćima za spašavanje i restrukturiranje preduzetnika u teškoćama⁶. Mala i srednja preduzeća koja postoje kraće od tri godine ne smatraju se preduzetnicima u teškoćama u tom razdoblju za potrebe ovog Obavještenja.

(b) Obim garancija može se pravilno izmjeriti u trenutku njene dodjele. Ovo znači da garancija mora biti vezana za određenu finansijsku transakciju, za fiksni najviši iznos i mora biti vremenski ograničena.

(c) Garancija ne pokriva više od 80% neotplaćenog zajma ili druge finansijske obaveze; ovo ograničenje ne primjenjuje se za garancije koje pokrivaju dužničke hartije od vrijednosti⁷.

Ako je finansijska obaveza u potpunosti pokrivena državnom garancijom, Komisija smatra da je povjerilac manje motivisan da pravilno procijeni, osigura i minimizira rizik koji proizlazi iz kreditiranja, te je od velikog značaja da ispravno procijeni kreditnu sposobnost dužnika. Takvu procjenu rizika isto tako ne mora uvijek da izvrši državni garant, usljed nedostatka načina da to učini. Nedostatak motivacije za minimiziranje rizika nevraćanja zajma može da podstakne povjericu da ugovore zajmove sa većim komercijalnim rizikom od uobičajenog, te se na taj način može povećati iznos visokorizičnih garancija u državnom portfoliju.

Ograničenje od 80% ne odnosi se na javne garancije dodijeljene za finansiranje preduzetnika čija je jedina djelatnost pravilno dodijeljena usluga od opšteg ekonomskog interesa⁸ i kada je tu garanciju dao državni organ koji je i dodijelio tu uslugu. Ograničenje od 80% važi ako predmetni preduzetnik pruža druge usluge od opšteg ekonomskog interesa ili obavlja druge ekonomske djelatnosti.

Kako bi se osiguralo da povjerilac u stvarnosti snosi dio rizika, posebna pažnja mora se obratiti na sljedeća dva aspekta:

- kada se iznos zajma ili finansijske obaveze smanjuje tokom vremena, na primjer zato što je počelo otplaćivanje zajma, garantovani iznos mora srazmjerno da se smanjuje, na takav način da u svakom trenutku garancija ne pokriva više od 80% neotplaćenog zajma ili finansijske obaveze,
- povjerilac i garant moraju gubitke da podnose srazmjerno i na jednak način. Isto tako, neto pojačaj (tj. prihodi bez troškova obrade zahtjeva) proizašao iz sanacije duga od hartija od vrijednosti koje je dao dužnik mora srazmjerno da smanji gubitke koje snose povjerilac i garant. Za garancije prvog gubitka, gdje se gubici prvo pripisuju garantu, a tek onda povjericu, smatra se da je moguće da uključuju pomoć.

Ako država članica želi da da garanciju preko granice od 80% i tvrdi da ona ne predstavlja pomoć, trebalo bi da uredno opravda tu tvrdnju, na primjer na osnovu aranžmana cijele transakcije, i da prijavi to Komisiji kako bi moglo da se pravilno ocijeni ima li garancija karakter državne pomoći.

(d) Za garanciju je plaćena tržišno oblikovana cijena.

Kao što je pomenuto u tački 2.1, preuzimanje rizika obično bi trebalo da bude nagrađeno odgovarajućom premijom na iznos garancija ili iznos kontragarancije. Garancija ne sadrži pomoć kada je cijena plaćena za garanciju makar toliko visoka kao odgovarajuća referentna vrijednost za premije garancije koja se može naći na finansijskim tržištima.

Ako se odgovarajuća referentna vrijednost za premije garancija ne može naći na finansijskim tržištima, ukupni finansijski trošak garantovanog zajma, uključujući kamatnu stopu zajma i premiju garancije, mora da se uporedi sa tržišnom cijenom sličnog zajma bez garancije.

U oba slučaja, kako bi se odredila odgovarajuća tržišna cijena, trebalo bi uzeti u obzir karakteristike garancija i osnovnog zajma. Ovo uključuje: iznos i trajanje transakcije; osiguranje koje daje dužnik i druga iskustva koja utiču na procjenu stope naplate; vjerovatnoću neizvršavanja obaveza dužnika koja proizlazi iz njegove finansijske situacije, njegovog sektora djelatnosti i očekivanja; kao i drugih ekonomskih okolnosti. Ova analiza bi prvenstveno trebala da omogući da se dužnik klasifikuje prema ocjeni rizičnosti. Ovu klasifikaciju može da pruži međunarodno priznata agencija za rangiranje, ili, ako je dostupna, unutrašnja ocjena koju koristi banka koja daje osnovni zajam. Komisija želi da ukaže na vezu između ocjene i vjerovatnoće neizvršavanja obaveza koju su utvrdile međunarodne finansijske institucije, čiji je rad takođe javno dostupan⁹. Kako bi ocijenila da li je premija u skladu sa tržišnim cijenama, država članica može da sprovede poređenje cijena koje na tržištu plaćaju slični rangirani preduzetnici.

Prema tome, Komisija ne prihvata da premija garancija bude određena na jedinstvenoj stopi za koju se smatra da odgovara standardu cjelokupne industrije.

⁵ Vidjeti Saopštenje Komisije o primjeni člana 92 i 93 Ugovora o EZ-u na državne akcije (Bilten Evropskih zajednica br. 9-1984); Grupni predmeti 296/82 i 318/82, Netherlands and Leeuwarder Papierwarenfabriek BV protiv Komisije [1985] ECR 809, stav 17. Saopštenje Komisije o primjeni člana 92 i 93 Ugovora o EZ-u i člana 61 Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru u sektoru vazduhoplovstva (SL C 350, 10.12.1994, str. 5), tačke 25. i 26.

⁶ SL C 244, 1.10.2004, str. 2.

⁷ Za definiciju »dužničkih hartija od vrijednosti« vidjeti član 2 stav 1 tačku (b) Direktive 2004/109/EZ Evropskoga parlamenta i Savjeta od 15. decembra 2004. godine o usklađivanju zahtjeva za transparentnost u vezi sa informacijama o izdavaocima čijim hartijama od vrijednosti se trguje na uređenom tržištu, a kojom se izmjenjuje i dopunjuje Direktiva 2001/34/EZ (SL L 390, 31.12.2004, str. 38). Direktiva kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Direktivom 2008/22/EZ (SL L 76, 19.3.2008, str. 50).

⁸ Takva usluga od opšteg ekonomskog interesa mora da bude usklađena sa pravilima Zajednice, kao što je Odluka Komisije 2005/842/EZ od 28. novembra 2005. godine o primjeni člana 86 stav 2 Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku naknade za javnu uslugu dodijeljene određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL L 312, 29.11.2005, str. 67) i okvir zajednice za državne pomoći u obliku naknade za javne usluge (SL C 297, 29.11.2005, str. 4).

⁹ Kao što je tabela 1 o kreditnim ocjenama agencija koja se može naći u Radnom dokumentu Banke za međunarodna poravnanja br. 207, dostupnom na: <http://www.bis.org/publ/work207.pdf>

3.3. Vrednovanje pojedinačnih garancija za male i srednje preduzetnike

Izuzetno, ako je dužnik malo ili srednje preduzeće¹⁰, Komisija može odstupajući od tačke 3.2. alineja (d) da prihvati jednostavniju ocjenu uključuje li garancija zajma pomoć ili ne. U tom slučaju, ako su zadovoljeni drugi uslovi opisani u tački 3.2. alinejama (a), (b) i (c), smatralo bi se da državna garancija ne predstavlja pomoć ako se na iznos za koji efektivno garantuje država plaća minimalna godišnja premija (»premija sigurne luke«¹¹) predstavljena u sljedećoj tabeli, a koja se zasniva na ocjeni koju je dobio dužnik¹²:

Kreditni kvalitet	Standard&Poor's	Fitch	Moody's	Godišnja premija sigurne luke
Najviši kvalitet	AAA	AAA	Aaa	0,4 %
Vrlo visoka sposobnost plaćanja	AA+	AA+	Aa1	0,4 %
	AA	AA	Aa2	
	AA-	AA-	Aa3	
Visoka sposobnost plaćanja	A+	A+	A1	0,55 %
	A	A	A2	
	A-	A-	A3	
Dovoljna sposobnost plaćanja	BBB+	BBB+	Baa1	0,8 %
	BBB	BBB	Baa2	
	BBB-	BBB-	Baa3	
Sposobnost plaćanja osjetljiva na nepovoljne okolnosti	BB+	BB+	Ba1	2 %
	BB	BB	Ba2	
	BB-	BB-	Ba3	
Sposobnost plaćanja vjerovatno će biti umanjena u nepovoljnim okolnostima	B+	B+	B1	3,8 %
	B	B	B2	6,3 %
	B-	B-	B3	
Sposobnost plaćanja zavisna od kontinuiranih povoljnih okolnosti	CCC+	CCC+	Caa1	Ne može se ponuditi godišnja premija sigurne luke
	CCC	CCC	Caa2	
	CCC-	CCC-	Caa3	
	CC	CC		
		C		
U stečaju ili blizu stečaja	SD	DDD	Ca	Ne može se ponuditi godišnja premija sigurne luke
	D	DD	C	
		D		

»Premije sigurne luke« primjenjuju se na stvarni iznos garancija ili iznos kontragarancije koje daje država na početku svake predmetne godine. One moraju da se shvate kao najniži iznos koji mora da se primijeni u slučaju preduzetnika čija je kreditna ocjena makar jednaka onoj iz tabele¹³.

¹⁰ »mala i srednja preduzeća« odnosi se na male i srednje preduzetnike kao što su definisani u Prilogu 1 Uredbe (EZ-a) br. 70/2001 o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o EZ-u na državne pomoći malim i srednjim preduzećima (SL L 10, 13.1.2001, str. 33). Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1976/2006 (SL L 368, 23.12.2006., str. 85).

¹¹ Ove premije sigurne luke određene su prema maržama utvrđenima za zajmove slično ocjenjenim preduzetnicima u Obavještenju Komisije o preoblikovanju metode za određivanje referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008, str. 6). Sljedeći istraživanje koje je Komisija naručila na tu temu: (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/studies_reports/full_report.pdf, vidjeti stranice 23. i 156-159. istraživanja), uzeto je u obzir opšte sniženje od 20 baznih bodova. Ovo sniženje podudara se sa razlikom u maržama za sličan rizik između zajma i garancije kako bi se uzeli u obzir dodatni troškovi izričito vezani za zajmove.

¹² Tabela se odnosi na klase ocjena Standard&Poor'sa, Fitcha i Moody'sa, agencija za rangiranje koje bankovni sektor najčešće koristi kako bi se povezao sa sopstvenim sistemom rangiranja, kao što je opisano u tački 3.2. alineji (d). Međutim, ocjene ne moraju da se pribave baš od ovih agencija. Nacionalni sistemi rangiranja i sistemi rangiranja koje koriste banke kako bi ocijenile vjerovatnoću neizvršavanja obaveza jednako su prihvatljivi, uz uslov da pružaju jednogodišnju vjerovatnoću neizvršavanja obaveza budući da agencije za rangiranje koriste tu brojku u ocjenjivanju preduzetnika. Drugi sistemi trebalo bi da omoguće sličnu klasifikaciju prema ovom ključu rangiranja.

¹³ Na primjer, preduzetniku kojem banka dodijeli kreditnu ocjenu koja odgovara ocjeni BBB-/Baa3 trebalo bi da naplati godišnju premiju na garancije od barem 0,8% na iznos za koji efektivno garantuje država na početku svake godine.

U slučaju jedne premije za garanciju plaćene unaprijed, za garanciju zajma, smatra se da nije pomoć ako je premija makar jednaka sadašnjoj vrijednosti gore prikazanih budućih premija za garancije, pri čemu se kao diskontna stopa koristi odgovarajuća referentna stopa¹⁴.

Kao što je opisano u gornjoj tabeli, preduzetnici sa ocjenom koja odgovara CCC/Caa ili s lošijom ocjenom, ne mogu da koriste ovu pojednostavljenu metodologiju.

Za mala i srednja preduzeća koja nemaju kreditnu istoriju ili ocjenu zasnovanu na bilansnom pristupu, kao što su određeni preduzetnici posebne namjene ili preduzetnici početnici, »premija sigurne luke« postavljena je na 3,8%, ali nikad ne može biti niža od premije koja bi se primijenila na društvo ili društva majke-kompanije.

Ove marže mogu da se mijenjaju s vremena na vrijeme, kako bi se uzela u obzir situacija na tržištu.

3.4. Šeme garancija

Za šemu državnih garancija Komisija smatra da ispunjavanje svih sljedećih uslova isključuje prisutnost državne pomoći:

- (a) šema je zatvorena za dužnike u finansijskim teškoćama (vidjeti detalje u tački 3.2. alineji(a));
- (b) obim garancija može se pravilno odrediti u trenutku dodjele. Ovo znači da garancije moraju biti vezane za određene finansijske transakcije, za fiksni najviši iznos i da moraju da budu vremenski ograničene;
- (c) garancije ne pokrivaju više od 80% svakog neotplaćenog zajma ili druge finansijske obaveze (vidjeti detalje i izuzetke u tački 3.2. alineji (c));
- (d) uslovi šeme bazirani su na realnoj ocjeni rizika tako da ga premije koje plaćaju korisnici čine, u svakom slučaju, samofinansirajućim. Samofinansirajuću prirodu šeme i pravilnu orijentaciju rizika Komisija vidi kao pokazatelje da su premije garancija koje se u šemi naplaćuju u skladu sa tržišnim cijenama.

To znači da je potrebno ocijeniti rizik svake nove garancije, na osnovu svih relevantnih činilaca (kvalitet dužnika, osiguranja, trajanje garancije, itd.). Na osnovu analize rizika potrebno je da se odrede klase rizika¹⁵, garanciju je potrebno klasifikovati u jednu od tih klasa rizika i naplatiti odgovarajuću premiju garancija na iznos garancije ili iznos kontragarancije;

- (e) kako bi se dobila pravilna i postupna ocjena može li se šema sama finansirati, adekvatnost nivoa premija mora da se preispita makar jednom godišnje, na osnovu stvarne stope gubitaka šeme u ekonomski opravdanom vremenskom periodu, a premije treba, u skladu sa tim, da se prilagode ako postoji rizik da šema više neće moći da se samofinansira. To prilagođavanje se može primijeniti na sve izdate i buduće garancije ili samo na buduće;
- (f) kako bi bile u skladu sa tržišnim cijenama, uračunate premije moraju da pokrivaju uobičajene rizike vezane za izdavanje garancija, administrativne troškove šeme, kao i godišnju nadoknadu za adekvatni kapital, čak i ako on uopšte nije prikupljen ili je prikupljen samo dijelom.

Što se tiče administrativnih troškova, oni bi trebalo da uključuju makar troškove posebne i početne ocjene rizika, kao i troškove nadzora rizika i upravljanja rizikom vezane za dodjelu i upravljanje garancijom.

Što se tiče naknade za kapital, Komisija primjećuje da za uobičajene garante važe pravila vezana za obavezni kapital, pa su u skladu sa tim pravilima prisiljeni da formiraju osnovni kapital kako ne bi otišli u stečaj kada dođe do varijacija u godišnjim gubicima proizašlim iz garancija. Šeme državnih garancija obično nisu obuhvaćene takvim pravilima, pa i nije potrebno da se stvaraju takve rezerve. Drugim riječima, svaki put kad gubici koji proizlaze iz garancija pređu prihode od premija za garancije, manjak se jednostavno pokrije iz državnog budžeta. Kako bi se izbjegla ova nepodudarnost i kako bi se državi nadoknadio rizik koji preuzima, Komisija smatra da premije za garancije treba da pokrivaju naknadu za adekvatni kapital.

Komisija smatra da ovaj kapital treba da iznosi 8%¹⁶ nedospjelih garancija. Za garancije dodijeljene preduzetnicima čija ocjena odgovara ocjeni AAA/AA- (Aaa/Aa3), iznos kapitala koji treba da se nadoknadi može se smanjiti na 2% neotplaćenih garancija. Takođe, što se tiče garancija koje su dodijeljene preduzetnicima čija ocjena odgovara ocjeni A+/A- (A1/A3), iznos kapitala koji je potrebno da se nadoknadi može se smanjiti na 4% neotplaćenih garancija.

Uobičajena naknada za ovaj kapital sastoji se od premije rizika koju je moguće uvećati za nerizičnu kamatnu stopu.

Premija rizika mora da se plati državi za odgovarajući iznos kapitala u svim slučajevima. Prema svojoj praksi, Komisija smatra da uobičajena premija rizika za osnovni kapital iznosi makar 400 baznih bodova i da takva premija treba da bude uključena u premiju za garancije koje se računaju korisnicima¹⁷.

Ako šema, kao što je slučaj u većini šema državnih garancija, ne primi nikakav kapital i prema tome država ne daje novčani prilog, ne mora da se uzima u obzir nerizična kamatna stopa. Sa druge strane, ako država efektivno osigura osnovni kapital, država snosi troškove zajma tog kapitala i šema ima koristi od tog novca tokom mogućih daljih ulaganja. Prema tome, državi mora da se plati nerizična kamatna stopa na dati iznos. Dalje, taj bi trošak trebalo da se naplati iz finansijskih prihoda šeme, pa ne mora nužno da ima uticaj na premije za garancije¹⁸. Komisija smatra da prinos 10-godišnje državne obveznice može da se upotrijebi kao adekvatna zamjena za nerizičnu stopu, koja je uzeta kao uobičajeni povraćaj na kapital;

- (g) Kako bi se osigurala transparentnost, šema mora sadržati uslove po kojima će da se dodjeljuju garancije u budućnosti, kao što su dovoljno visoke ocjene preduzetnika, i ako je prihvatljivo, sektor i veličinu, najviši iznos i trajanje garancija.

¹⁴ Vidjeti Obavještenje pomenuto u fusnoti 11 gdje se navodi: »Referentna stopa takođe se koristi kao diskontna stopa u izračunavanju sadašnjih vrijednosti. U tu se svrhu, u načelu koristi osnovna stopa uvećana za fiksni iznos od 100 baznih bodova« (str. 4).

¹⁵ Vidjeti detaljnije u fusnoti 12.

¹⁶ Odgovara obaveznom kapitalu utvrđenom u članu 75 Direktive 2006/48/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. juna 2006. godine koja se odnosi na osnivanje i poslovanje kreditnih institucija (SL L 177, 30.6.2006, str. 1) uz uzimanje u obzir njenog Priloga VI. (stav 41. i dalje).

¹⁷ Za garanciju preduzetniku sa ocjenom BBB, koji iznosi 100, izdvojene rezerve, prema tome, iznose 8. Primjenom 400 baznih bodova (ili 4%) na taj iznos dobiju se godišnji troškovi kapitala od $8\% \times 4\% = 0,32\%$ iznosa garancije, što će u skladu sa tim imati uticaja na cijenu garancija. Ako je jednogodišnja stopa neizvršavanja obaveza koju šema predviđa za ovog preduzetnika jednaka na primjer 0,35% i ako se godišnji administrativni troškovi procjenjuju na 0,2%, cijena garancije koja se ne smatra kao pomoć biće 0,77% godišnje.

¹⁸ U tom slučaju, uzевši da je nerizična stopa 5%, godišnji trošak rezervi koje treba da se izdvoje biće, za istu garanciju u iznosu 100 i rezerve u iznosu $8,8\% \times (4\% + 5\%) = 0,72\%$ iznosa garancije. Uz iste pretpostavke (stopa neizvršavanja obaveza 0,35% i administrativni troškovi od 0,1%) cijena garancija bila bi 0,77% godišnje uz dodatni trošak od 0,4% koji bi šema trebala da plaća državi.

3.5. Vrednovanje šema garancija za mala i srednja preduzeća

Imajući u vidu posebnu situaciju malih i srednjih preduzeća, kao i to kako bi se olakšao njihov pristup finansiranju, posebno kroz upotrebu šema garancija, za takve preduzetnike postoje dvije posebne mogućnosti:

- korišćenje »premija sigurne luke« kako su definisane za pojedinačne garancije za mala i srednja preduzeća,
- vrednovanje šema garancija kao takvih, dopuštajući primjenu jedinstvene premije i izbjegavajući potrebu za pojedinačnim rangiranjem korisnika – malih i srednjih preduzeća.

Uslovi za korišćenje oba pravila su sljedeći:

Korišćenje premija sigurne luke u šemama garancija za mala i srednja preduzeća

U skladu sa predlogom za pojednostavljenje kod pojedinačnih garancija, šeme garancija u korist malih i srednjih preduzeća mogu se u načelu takođe smatrati samofinansirajućim i ne predstavljaju državnu pomoć ako se primjenjuju minimalne »premije sigurne luke« navedene u tački 3.3., a zasnovane na ocjenama preduzeća¹⁹. Drugi uslovi izloženi u tački 3.4. alinejama (a), (b) i (c), kao i u tački 3.4. alineji (g) još uvijek moraju biti ispunjeni, a za uslove izložene u tački 3.4. alinejama (d), (e) i (f) smatra se da su ispunjeni korišćenjem minimalnih godišnjih premija izloženih u tački 3.3.

Korišćenje pojedinačnih premija u šemama garancija za mala i srednja preduzeća

Komisija je svjesna da je sprovođenje pojedinačnog ocjenjivanja rizika za svakog dužnika skup proces, koji možda i nije opravdan, u slučaju kada šema obuhvata veliki broj malih zajmova kod kojih on predstavlja instrument za objedinjavanje rizika.

Prema tome, kada se šema tiče samo garancija za mala i srednja preduzeća i kada iznos garancija ne prelazi prag od 2,5 miliona eura po preduzeću u toj šemi, Komisija može da prihvati, nezavisno od tačke 3.4. alineje (d), jedinstvenu godišnju premiju za garancije za sve dužnike. Međutim, kako se garancije dodijeljene kroz takvu šemu ne bi smatrale državnom pomoći, šema mora da nastavi da se finansira sama i svi drugi uslovi u tački 3.4. alinejama (a), (b) i (c), kao i u tački 3.4. alineji (e), (f) i (g) još uvijek moraju biti ispunjeni.

3.6. Nepostojanje automatske klasifikacije u državnu pomoć

Neispunjavanje nekog od uslova navedenih u tačkama 3.2. do 3.5. ne znači da se takva garancija ili šema garancija automatski smatra državnom pomoći. Ako postoji sumnja predstavlja li garancija ili šema garancija državnu pomoć, to je potrebno prijaviti Komisiji.

4. GARANCIJA SA ELEMENTOM POMOĆI

4.1. Uopšteno

Kada pojedinačna garancija ili šema garancija nije u skladu sa načelom tržišnog ulagača, smatra se da ona predstavlja državnu pomoć. Prema tome, element državne pomoći treba da se kvantifikuje kako bi se provjerilo može li pomoć biti u skladu sa određenim izuzecima za državne pomoći. Načelno, elementom državne pomoći smatra se razlika između prikladne tržišne cijene garancije date pojedinačno ili kroz šemu, i stvarne cijene plaćene za tu mjeru.

Godišnje protivrijednosti pomoći treba diskontovati na njihovu sadašnju vrijednost primjenom referentne stope, zatim ih treba sabrati da bi se dobila ukupna protivrijednost date pomoći.

U izračunavanju elementa pomoći u garanciji, Komisija posvećuje posebnu pažnju sljedećim elementima:

(a) da li je u slučaju pojedinačnih garancija dužnik u finansijskim teškoćama. U slučaju šema garancija, pružaju li kriterijumi opravdanosti šeme mogućnost za isključenje takvih preduzetnika (vidjeti detalje u tački 3.2. alineji (a)).

Komisija primjećuje da bi za preduzetnike u teškoćama, tržišni garant, ako postoji, u trenutku davanja garancija izračunao visoku premiju zbog očekivane stope neizvršenja ugovornih obaveza. Ako vjerovatnoća da dužnik neće biti sposoban da otplati zajam postane naročito visoka, takva tržišna stopa možda neće postojati, i, u izuzetnim okolnostima, element pomoći kod garancije može da poprimi visinu iznosa koji ta garancija zaista pokriva;

(b) može li se obim svake garancije pravilno odrediti u trenutku dodjele.

Ovo znači da garancije moraju da budu vezane za određenu finansijsku transakciju, za fiksni najviši iznos i vremenski ograničene. U vezi sa tim, Komisija u načelu smatra da neograničene garancije nisu u skladu sa članom 87 Ugovora;

(c) pokrivaju li garancije više od 80% svakog neotplaćenog zajma ili druge finansijske obaveze (vidjeti detalje i izuzetke u tački 3.2. alineji (c)).

Kako bi se osiguralo da povjerilac ima stvarnu motivaciju da pravilno ocijeni, osigura i minimizira rizik koji proizlazi iz davanja zajma, a posebno da pravilno ocijeni kreditnu sposobnost dužnika, Komisija smatra da bi procenat od makar 20% iznosa nepokrivenog državnom garancijom trebalo da snosi povjerilac²⁰ kako bi pravilno osigurao svoje zajmove i minimizirao rizik vezan za transakciju. Prema tome, Komisija u načelu detaljnije ispituje svaku garanciju ili šemu garancija koji pokriva finansijsku transakciju u potpunosti (ili skoro u potpunosti) osim ako ga država članica uredno opravda, na primjer, posebnom prirodom transakcije;

(d) jesu li posebne karakteristike garancije i zajma (ili druge finansijske obaveze) uzete u obzir kada se određivala tržišna premija za garanciju, iz čega je u poređenju sa premijom koja je stvarno i plaćena izračunat element pomoći (vidjeti detalje u tački 3.2. alineji (d)).

4.2. Element pomoći u pojedinačnim garancijama

Kod pojedinačnih garancija protivrijednost pomoći za garanciju treba da se računa kao razliku između tržišne cijene garancije i cijene koja je stvarno plaćena.

Kada tržište ne pruža garancije za određenu vrstu transakcije, ne postoji tržišna cijena za garanciju. U tom slučaju, element pomoći treba da se računa na isti način kao i protivrijednost pomoći u obliku beskamatnog kredita, naime kao razliku između određene tržišne kamatne stope koju bi

¹⁹ Ovo uključuje odredbu prema kojoj je za male i srednje preduzetnike koji nemaju kreditnu prošlost ili ocjenu zasnovanu na bilansnom pristupu, premija sigurne luke postavljena na 3,8%, ali nikad ne može biti niža od premije koja bi se primijenila na društva majke-kompanije.

²⁰ Ovo se bazira na pretpostavci da preduzetnik pruža odgovarajuće instrumente osiguranja državi i kreditnoj instituciji.

preduzetnik snosio bez garancije i kamatne stope postignute zahvaljujući državnoj garanciji, nakon što se odbiju sve plaćene premije. Ako ne postoji tržišna kamatna stopa i ako država članica želi da koristi referentnu stopu u zamjenu, Komisija naglašava da uslovi propisani u obavještenju o referentnim stopama²¹ važe i za izračunavanje intenziteta pomoći pojedinačne garancije. Ovo znači da se posebna pažnja mora posvetiti dopuni, koju je potrebno dodati na osnovnu stopu kako bi se uzeo u obzir relevantni profil rizika vezan za djelatnost koja se pokriva, preduzetnika kojem se garantuje zajam i kolateral koji je pružio.

4.3. Element pomoći u pojedinačnim garancijama za mala i srednja preduzeća

Za mala i srednja preduzeća moguće je primijeniti pojednostavljeni sistem ocjenjivanja, predviđen u tački 3.3. U tom slučaju, ako premija za datu garanciju ne odgovara vrijednosti koja je postavljena kao minimum za tu klasu ocjena, razlika između ovog minimalnog nivoa i uračunate premije smatra se državnom pomoći. Ako garancija traje duže od godine dana, godišnji manjak diskontuje se koristeći važeću referentnu stopu²².

Komisija može da prihvati odstupanje od ovih pravila samo u slučajevima za koje je predmetna država članica pružila jasne dokaze i uredno ih opravdala. U tim slučajevima ipak se mora poštovati pristup zasnovan na riziku.

4.4. Element pomoći u šemama garancija

Za šeme garancija, protivrijednost pomoći za svaku garanciju unutar šeme je razlika između premije koja je stvarno uračunata (ako postoji) i premije koja bi trebalo da se uračuna u identičnoj šemi bez pomoći ustanovljenoj u skladu sa uslovima propisanim u tački 3.4. gore pomenute teorijske premije iz kojih se računa element pomoći, prema tome, moraju da pokriju uobičajene rizike vezane za garanciju, kao i administrativne i kapitalne troškove²³. Ovaj način računanja protivrijednosti pomoći ima za cilj da osigura da je i u srednjem i dugom roku, ukupan iznos pomoći dodijeljen unutar šeme jednak novčanim sredstvima koja državni organi uplate kako bi pokrili deficit šeme.

Budući da se, u slučaju šema državnih pomoći, možda ne znaju posebne osobine zasebnih slučajeva u trenutku kada se šema ocjenjuje, element pomoći mora da se ocjeni upućivanjem na odredbe šeme.

Elementi pomoći u šemama garancija mogu takođe da se izračunaju pomoću metodologija koje je Komisija već prihvatila nakon njihove prijave prema uredbi koju je Komisija usvojila u području državnih pomoći, kao što je Uredba Komisije (EZ-a) br. 1628/2006. od 24. oktobra 2006. godine o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o nacionalnim regionalnim pomoćima za ulaganja²⁴, ili Uredba Komisije (EZ-a) br. 1857/2006 od 15. decembra 2006. godine o primjeni člana 87 i 88 Ugovora na državne pomoći malim i srednjim preduzećima koji djeluju u proizvodnji poljoprivrednih proizvoda i kojom se izmjenjuje i dopunjuje Uredba (EZ-a) br. 70/2001²⁵, uz uslov da odobrena metodologija izričito navodi vrste garancija i vrste osnovnih transakcija.

Komisija može da prihvati odstupanje od ovih pravila samo u slučajevima za koje je predmetna država članica pružila jasne dokaze i uredno ih opravdala. U tim slučajevima ipak se mora poštovati pristup zasnovan na riziku.

4.5. Element pomoći u šemama garancija za mala i srednja preduzeća

Dva elementa za pojednostavljivanje opisana u tački 3.5. koji, vezani za šeme garancija za mala i srednja preduzeća, se mogu koristiti i u svrhu izračunavanja pomoći. Uslovi za korišćenje oba pravila definišu se kako slijedi:

Korišćenje »premijske sigurne luke« u šemama garancija za mala i srednja preduzeća.

Za mala i srednja preduzeća može se takođe koristiti pojednostavljeni sistem ocjenjivanja opisan gore u tački 3.5. U tom slučaju, ako premija za datu kategoriju u šemi garancija ne odgovara vrijednosti postavljenoj za minimum u svojoj klasi ocjena²⁶, razlika između ovog minimalnog nivoa i uračunate premije, smatraće se da je pomoć²⁷. Ako garancija traje duže od godinu dana, godišnji manjak diskontuje se koristeći važeću referentnu stopu²⁸.

Korišćenje pojedinačnih premija u šemama garancija za mala i srednja preduzeća

U pogledu ograničenijeg narušavanja tržišne konkurencije koja može biti izazvana državnom pomoći datoj u okviru šema garancija za mala i srednja preduzeća, Komisija smatra da ako se šema pomoći odnosi samo na garancije za mala i srednja preduzeća, pri čemu iznos garancija ne prelazi prag od 2,5 miliona eura po preduzetniku u toj šemi, Komisija može prihvatiti, nezavisno od tačke 4.4, vrednovanje intenziteta pomoći šeme kao takve, bez potrebe da se sprovede vrednovanje za svaku pojedinačnu garanciju ili klasu rizika unutar šeme²⁹.

5. USKLAĐENOST DRŽAVNIH POMOĆI U OBLIKU GARANCIJA SA ZAJEDNIČKIM TRŽIŠTEM

5.1. Uopšteno

Državne garancije, u okviru područja primjene člana 87 stav 1 Komisija mora da preispita sa ciljem utvrđivanja jesu li u skladu sa zajedničkim tržištem. Prije nego što je moguće izvršiti takvu procjenu usklađenosti, mora da se identifikuje korisnik pomoći.

²¹ Vidjeti Obavještenje koja se pominje u fusnoti 11.

²² Vidjeti detaljnije u fusnoti 14.

²³ Ovo izračunavanje može da se sažme, za svaku klasu rizika, kao razlika između (a) neotplaćenog iznosa pokrivenog garancijom, pomnoženog faktorom rizika za klasu rizika (gdje je »rizik« vjerovatnoća neizvršavanja ugovornih obaveza nakon uključivanja administrativnih i kapitalnih troškova), što predstavlja tržišnu premiju, i (b) plaćene premije, to jest (iznos garancije x rizik) – plaćena premija.

²⁴ SL L 302, 1.11.2006., str. 29.

²⁵ SL L 358, 16.12.2006., str. 3.

²⁶ Ovo uključuje mogućnost da se za mala i srednja preduzeća koji nemaju kreditnu prošlost ili ocjenu zasnovanu na bilansnom pristupu, premija sigurne luke postavi na 3,8 %, ali ona nikad ne može biti niža od premije koja bi se primijenila na društvo ili društva majke-kompanije.

²⁷ Ovo izračunavanje može se sažeti, za svaku klasu rizika, kao nedospjeli iznos garancija pomnožen sa razlikom između (a) procenta premije sigurne luke za tu klasu rizika i (b) procenta plaćene premije, to jest iznos garancije x (premija sigurne luke – plaćena premija).

²⁸ Vidjeti detaljnije u fusnoti 11.

²⁹ Ovo izračunavanje može se sažeti, bez obzira na klasu rizika, kao razlika između (a) neotplaćenog iznosa pokrivenog garancijom, pomnoženog faktorom rizika šeme (gdje je »rizik« vjerovatnoća neizvršavanja ugovornih obaveza nakon uključivanja administrativnih i kapitalnih troškova) i (b) plaćene premije, to jest (iznos garancije x rizik) – plaćena premija.

5.2. Ocjena

Komisija ispituje da li je pomoć u skladu sa zajedničkim tržištem ili ne, primjenjujući ista pravila koja se primjenjuju na pomoći u drugim oblicima. Konkretno kriterijume za ocjenu usklađenosti Komisija je pojasnila i iscrpno opisala u okviru i smjernicama koje se odnose na horizontalne, regionalne i sektorske pomoći³⁰. U postupku ocjene posebno se uzimaju u obzir intenzitet pomoći, karakteristike korisnika i ciljevi koji se kroz pomoć žele ostvariti.

5.3. Uslovi

Komisija će prihvatiti garancije samo ako je njihovo aktiviranje ugovorno povezano sa specifičnim uslovima koji mogu biti i prisilno proglašenje stečaja preduzetnika-korisnika, ili bilo koji sličan postupak. Te uslove ugovorne strane moraju dogovoriti kada se garancija prvobitno dodjeljuje. U slučaju da država članica želi da aktivira garanciju prema uslovima drugačijim od onih koji su ugovoreni na početku u fazi odobravanja, Komisija će aktiviranje garancija smatrati pružanjem nove pomoći koju je potrebno prijaviti u skladu sa članom 88 stav 3 Ugovora.

6. IZVJEŠTAJI KOJE DRŽAVE ČLANICE MORAJU DOSTAVITI KOMISIJI

U skladu s opštim obavezama monitoringa³¹, kako bi se nadalje pratila nova kretanja na finansijskim tržištima, i budući da je teško procijeniti vrijednost državnih garancija koja se mijenja tokom vremena, od naročitog je značaja stalno preispitivanje u skladu sa članom 88 stav 1 šema državnih garancija koje je Komisija odobrila. Države članice stoga podnose izvještaje Komisiji.

Za šeme garancija koje sadrže element pomoći, ovi izvještaji se moraju dostaviti makar na kraju razdoblja važenja šeme garancija i u trenutku prijave izmijenjene šeme. Komisija, međutim, može da zahtijeva i češće izvještaje, zavisno od slučaja.

Za šeme garancija za koje je Komisija donijela odluku da ne predstavljaju pomoć, a posebno za šeme za koje ne postoje prethodni podaci, Komisija može da, prilikom donošenja odluke o nepostojanju pomoći, zatraži da joj se dostave takvi izvještaji, pojašnjavajući time učestalost i sadržaj obaveze izvještavanja za svaki slučaj posebno.

Izvještaji bi trebalo da sadrže barem sljedeće informacije:

- (a) broj i iznos izdatih garancija;
- (b) broj i iznos neotplaćenih garancija na kraju jednog perioda;
- (c) broj i vrijednost naplaćenih garancija (prikazanih pojedinačno) na godišnjoj osnovi;
- (d) godišnji prihod:
 - 1. prihod od izračunatih premija;
 - 2. prihod od naplata;
 - 3. drugi prihodi (na primjer kamate na depozite ili ulaganja);
- (e) godišnji troškovi;
 - 1. administrativni troškovi;
 - 2. odštete plaćene za aktivirane garancije;
- (f) godišnji višak ili manjak (razliku između prihoda i troškova); i
- (g) akumulirani višak ili manjak od početka trajanja šeme³².

Za pojedinačne garancije potrebno je da se na jednak način izvještava o odgovarajućim informacijama, uglavnom onima koje se pominju u tačkama (d) do (g).

U svim slučajevima, Komisija želi da skrene pažnju državama članicama na činjenicu da ispravno izvještavanje za neki datum u budućnosti pretpostavlja ispravno sakupljanje potrebnih podataka od početka korišćenja šeme i njihovo ažuriranje na dnevnoj osnovi.

Pažnja država članica takođe treba da bude usmjerena na činjenicu da za garancije koje nemaju karakter pomoći, a date su pojedinačno ili u sklopu šema, Komisija će, iako ne postoji obaveza njihovog prijavljivanja, možda morati da provjeri da garancija ili šema ne sadrže elemente pomoći, na primjer na osnovu žalbe. U tom slučaju, Komisija zahtijeva podatke slične onima koji su opisani gore za izvještaj predmetne države članice.

Ako izvještaj već treba da bude dostavljen u skladu sa posebnim obavezama izvještavanja ustanovljenih uredbama o grupnom izuzeću, smjernicama ili okvirima primjenjivima u oblasti državnih pomoći, takvi posebni izvještaji zamjenjuju izvještaje koji treba da se dostave prema navedenoj obavezi izvještavanja o garancijama, uz uslov da su uključeni gore navedeni podaci.

7. MJERE SPROVOĐENJA

Komisija poziva države članice da u pogledu novih garancija prilagode svoje postojeće mjere garancija odredbama ovog Obavještenja do 1. januara 2010.«

³⁰ Vidjeti pravo tržišne konkurencije primjenjivo na državne pomoći u Evropskoj zajednici:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/legislation.html

Za posebno zakonodavstvo državnih pomoći po sektorima, vidjeti za poljoprivredu:

http://ec.europa.eu/agriculture/stateaid/leg/index_en.htm

i za saobraćaj:

http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/state_aid/transport_en.htm

³¹ Kao što su oni navedeni posebno u Uredbi Komisije (EZ-a) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine kojom se sprovodi Uredba Savjeta (EZ-a) br. 659/1999 koja propisuje detaljna pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ-u (SL L 140, 30.4.2004, str. 1). Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 271/2008 (SL L 82, 25.3.2008, str. 1).

³² Ako šema traje duže od 10 godina, treba da se priloži samo posljednjih 10 godišnjih iznosa viška ili manjka.

»ISPRAVKA

Ispravka Obavještenja Komisije o primjeni člana 87 i 88 Ugovora o Evropskoj zajednici u području državnih pomoći u obliku garancija (SL C 155, 20.06.2008.) (2008/C 244/11)

Na strani 15, u tački 3.3 »Vrednovanje pojedinačnih garancija za mala i srednja preduzeća«, tabela se zamjenjuje sljedećom:

Kreditni kvalitet	Standard&Poor's	Fitch	Moody's	Godišnja premija sigurne luke
Najviši kvalitet	AAA	AAA	Aaa	0,4 %
Vrlo visoka sposobnost plaćanja	AA+	AA+	Aa1	0,4 %
	AA	AA	Aa2	
	AA-	AA-	Aa3	
Visoka sposobnost plaćanja	A+	A+	A1	0,55 %
	A	A	A2	
	A-	A-	A3	
Dovoljna sposobnost plaćanja	BBB+	BBB+	Baa1	0,8 %
	BBB	BBB	Baa2	
	BBB-	BBB-	Baa3	
Sposobnost plaćanja osjetljiva na nepovoljne okolnosti	BB+	BB+	Ba1	2 %
	BB	BB	Ba2	
	BB-	BB-	Ba3	3,8 %
Sposobnost plaćanja vjerovatno će biti umanjena u nepovoljnim okolnostima	B+	B+	B1	
	B	B	B2	6,3 %
	B-	B-	B3	
Sposobnost plaćanja zavisna je od kontinuiranih povoljnih okolnosti	CCC+	CCC+	Caa1	Ne može se ponuditi godišnja premija sigurne luke
	CCC	CCC	Caa2	
	CCC-	CCC-	Caa3	
	CC	CC		
		C		
U stečaju ili blizu stečaja	SD	DDD	Ca	Ne može se ponuditi godišnja premija sigurne luke
	D	DD	C	
		D		

Saopštenje Komisije o elementima državne pomoći kod prodaje zemljišta i zgrada od strane organa državne uprave

(97/C 209/03)

I. UVOD

Posljednjih godina Komisija je u više navrata istraživala prodaju zemljišta i zgrada u državnom vlasništvu kako bi utvrdila postoji li element državne pomoći u korist kupaca. Komisija je izradila opšta uputstva državama članicama kako bi opšti pristup problemu državne pomoći kroz prodaju zemljišta i zgrada od strane organa državne uprave postao transparentan i kako bi se smanjio broj slučajeva koje je potrebno istražiti.

Sljedeće uputstvo državama članicama:

- opisuje jednostavni postupak kojim se državama članicama omogućava da se prodaja zemljišta i zgrada odvija na način koji automatski isključuje državnu pomoć,
- jasno navodi slučajeve prodaje zemljišta i zgrada koji moraju da se prijave Komisiji kako bi se omogućila ocjena o tome uključuje li određena transakcija pomoć i, ako je odgovor potvrđen, da li je ta pomoć usklađena sa zajedničkim tržištem ili ne,
- omogućava Komisiji da brzo odgovori na sve žalbe ili podneske trećih strana koje je upozoravaju na slučajeve navodne pomoći vezane za prodaju zemljišta i zgrada.

Ovo uputstvo uzima u obzir činjenicu da u većini država članica postoje budžetske odredbe koje osiguravaju da se državna imovina, u principu, ne može prodavati ispod svoje vrijednosti. Stoga, su proceduralne mjere predostrožnosti koje se preporučuju kako bi se izbjegla primjena propisa o državnim pomoćima, oblikovane na način koji bi državama članicama trebao da omogući da se usklade s uputstvom, bez izmjena svojih nacionalnih postupaka.

Ovo uputstvo se odnosi samo na prodaju zemljišta i zgrada u državnom vlasništvu. Ono se ne odnosi se na javnu kupovinu zemljišta i zgrada ili na davanje u zakup ili najam zemljišta i zgrada od strane organa državne uprave. Spomenute transakcije mogu takođe da uključuje elemente državne pomoći.

Ovo uputstvo ne utiče na posebne odredbe ili praksu država članica kojima se promoviše kvalitet i pristup privatnom stanovanju.

II. NAČELA

1. Prodaja kroz otvoreni tenderski postupak

Prodaja zemljišta i zgrada kroz dovoljno objavljivan, otvoreni postupak sa bezuslovnom ponudom, koji može da se uporedi s aukcijom i koji prihvata najbolju ili jedinu ponudu, prema definiciji, odvija se po tržišnoj vrijednosti, i samim tim ne sadrži državnu pomoć. Činjenica da je prije otvorenog tenderskog postupka postojala drugačija procjena zemljišta i zgrada, npr. u računovodstvene svrhe ili kako bi se predložila početna najniža ponuda, nije relevantna.

- a) Ponuda je „dovoljno objavljivana” ako je u razumno dugom vremenskom periodu (dva mjeseca ili više) u više navrata objavljivana u nacionalnoj štampi, specijalizovanim časopisima za nekretnine ili drugim odgovarajućim publikacijama; objavljivana preko agencija za nekretnine koje se obraćaju velikom broju potencijalnih kupaca, kako bi se o njoj obavijestili svi potencijalni kupci. Namjera prodaje zemljišta i zgrada koje bi zbog svoje visoke vrijednosti ili drugih karakteristika mogle da privuku ulagače koji posluju na evropskom ili međunarodnom nivou, trebalo bi da se najavi u publikacijama koje se redovno objavljuju u međunarodnim tiražima. O ovakvim ponudama takođe se obavještavaju agencije koje se obraćaju klijentima na evropskom ili međunarodnom nivou.
- b) Ponuda je „bezuslovna” kada svaki kupac, bez obzira na to bavi li se nekom djelatnošću ili bez obzira na vrstu djelatnosti koju obavlja, u principu ima pravo na kupovinu zemljišta i zgrada i na njihovu upotrebu u sopstvene svrhe. Mogu da se uvedu ograničenja radi sprečavanja zagađenja zbog zaštite životne sredine ili izbjegavanja isključivo spekulativnih ponuda. Ograničenja koja se odnose na upotrebu zemljišta i zgrada, koja se zbog urbanističkog i regionalnog planiranja nameću vlasnicima u skladu s domaćim zakonodavstvom, ne utiču na bezuslovnost ponude.
- c) Ako se prodaja budućem vlasniku uslovljava preuzimanjem posebnih obaveza – osim onih koje proizlaze iz opšteg domaćeg zakonodavstva ili odluke urbanističkih organa ili onih koja se bave opštom zaštitom i očuvanjem životne sredine ili javnog zdravlja – u korist organa državne uprave ili u opštem interesu javnosti, ponuda se smatra „bezuslovnom” u smislu gore navedene definicije, samo ako bi svi potencijalni kupci morali i mogli da ispune tu obvezu bez obzira na to bave li se nekom djelatnošću ili ne ili bez obzira na vrstu djelatnosti.

2. Prodaja bez otvorenog bezuslovnog tenderskog postupka

a) Nezavisna stručna procjena

Ako državni organi ne namjeravaju da slijede postupak opisan u tački 1, prije početka pregovora o prodaji, jedan ili više nezavisnih stručnjaka za nekretnine trebali bi da izrade nezavisnu procjenu, kako bi se na osnovu opšte prihvaćenih tržišnih pokazatelja i standarda procjene utvrdila tržišna vrijednost. Tako utvrđena tržišna cijena je minimalna kupovna cijena koja može da se ugovori bez dodjele državne pomoći.

„Procjenitelj” je osoba dobrog ugleda koja:

- posjeduje odgovarajuću diplomu priznatog univerziteta ili ekvivalentnu akademsku kvalifikaciju,
- ima odgovarajuće iskustvo i kompetencije za izradu procjene zemljišta i zgrada s obzirom na njihovu lokaciju i vrstu nekretnine.

Ako u nekoj državi članici nisu utvrđene odgovarajuće akademske kvalifikacije, stručnjak za nekretnine treba da bude član priznatog stručnog organa nadležnog za procjenu zemljišta i zgrada, i:

- imenovan od strane suda ili organa jednako vrijednog statusa, ili

- posjeduje, barem, priznatu uvjerenje o srednjoškolskom obrazovanju, zadovoljavajući stepen obuke, kao i najmanje trogodišnje praktično iskustvo nakon postizanja kvalifikacije, i znanje na području postupka procjene zemljišta i zgrada na toj određenoj lokaciji.

Procjenitelj treba da bude nezavisan u izvođenju svojih zadataka, tj. državni organi ne bi trebalo da budu ovlašćeni za izdavanje naloga u odnosu na rezultate procjene. Državni organi za procjenu vrijednosti, državni službenici ili zaposleni smatraju se nezavisnim, pod uslovom da je stvarno isključen svaki neosnovan uticaj na njihove zaključke.

„Tržišna vrijednost” označava cijenu po kojoj bi se zemljište i zgrade mogli prodati na osnovu privatnog ugovora između dobrovoljnog prodavca i nezavisnog kupca na dan procjene; podrazumijeva se da je imovina javno ponuđena na tržištu, da tržišni uslovi dozvoljavaju redovnu prodaju i da se, uzimajući u obzir vrstu imovine, raspolaže uobičajenim vremenskim periodom za pregovore o prodaji.

b) Odstupanja

Ako je nakon razumnog napora da se zemljište i zgrade prodaju po tržišnoj cijeni jasno da se ne može postignuti vrijednost koju je odredio procjenitelj, odstupanje do 5% od te vrijednosti može se smatrati da je po tržišnim uslovima. Ako je nakon daljeg razumnog perioda jasno da se zemljište i zgrade ne mogu prodati po cijeni umanjenoj za 5% od one koju je utvrdio procjenitelj, može da se sprovede nova procjena koja treba da uzme u obzir stečeno iskustvo i primljene ponude.

c) Posebne obaveze

Posebne obaveze koje se odnose na zemljište i zgrade, a ne na kupca ili njegovu privrednu djelatnost, u javnom interesu mogu se vezati uz prodaju, pod uslovom da svi potencijalni kupci moraju i u principu mogu da ispune pomenute obaveze, bez obzira na to bave li se nekom djelatnošću ili ne i bez obzira na vrstu djelatnosti. Nezavisni procjenitelji treba posebno da procijene ekonomske gubitke zbog ovakvih obaveza, koje se mogu koristiti za snižavanje kupovne cijene. Obaveze čije je ispunjenje barem djelimično u interesu kupca trebalo bi da se procijene uzевši u obzir tu činjenicu: prednost za kupca može da bude, na primjer, u obliku oglašavanja, sponzorstva u sportu ili umjetnosti, imidža, unaprjeđenja njegovog sopstvenog okruženja ili rekreativnih sadržaja za njegove zaposlene.

Ekonomska opterećenje vezano uz obaveze koje su na teret svih vlasnika u skladu s opštim zakonodavstvom, ne oduzimaju se od kupovne cijene (ove obaveze uključuju, na primjer, brigu za zemljišta i zgrade a isto tako i njihovo održavanje kao dio uobičajenih društvenih obveza vezanih za vlasništvo imovine ili plaćanje poreza ili sličnih naknada).

d) Troškovi državnih organa

Primarni troškovi državnih organa za kupovinu zemljišta i zgrada su pokazatelji tržišne vrijednosti, osim u slučaju ako je između kupovine i prodaje zemljišta i zgrada protekao značajan vremenski period. Iz tog razloga utvrđena tržišna vrijednost ne bi trebalo da, u principu, bude manja od primarnih troškova u periodu od najmanje tri godine nakon kupovine, osim ako je nezavisni procjenitelj posebno utvrdio opšti pad tržišnih cijena zemljišta i zgrada na odgovarajućem tržištu.

3. Prijava

1. Ne dovodeći u pitanje pravilo o pomoćima male vrijednosti (*de minimis*)¹, države članice prijavljuju Komisiji sljedeće transakcije kako bi joj omogućile da utvrdi postojanje državne pomoći i, ako je to slučaj, da ocijeni njenu usklađenost sa zajedničkim tržištem.
 - a) svaku prodaju koja nije zaključena na osnovu otvorenog bezuslovnog postupka kojim se prihvata najbolja ili jedina ponuda; i
 - b) svaku prodaju koja je, u nedostatku takvog postupka, zaključena po cijeni manjoj od tržišne vrijednosti koju su odredili nezavisni procjenitelji.

4. Žalbe

Kada Komisija od trećih strana primi žalbu ili drugi podnesak treće strane o navodnom elementu državne pomoći koji je sadržan u ugovoru o prodaji zemljišta i zgrada od strane državnih organa, Komisija će pretpostaviti da državna pomoć nije uključena, ukoliko podaci dostavljeni od strane predmetne države članice pokazuju da su gore pomenuta načela ispoštovana.

¹ SL C 68, 6.3.1996., str. 9.

UREDBA KOMISIJE (EU) br. 1407/2013

od 18. decembra 2013. godine

o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći)

EVROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, a posebno njegov član 108. stav 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Savjeta (EZ) br. 994/98 od 7. maja 1998. godine o primjeni člana 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na određene kategorije horizontalnih državnih pomoći¹,nakon objave nacrtu ove Uredbe²,

nakon savjetovanja sa Savjetodavnim odborom za državne pomoći,

budući da:

- (1) Državno finansiranje koje ispunjava kriterijume iz člana 107. stava 1. Ugovora smatra se državnom pomoći, pa se na osnovu člana 108. stav 3. Ugovora mora prijaviti Komisiji. Međutim, u skladu s članom 109. Ugovora, Savjet može odrediti kategorije pomoći koje se izuzimaju od obveze prijave. U skladu s članom 108. stavom 4. Ugovora, Komisija može donijeti uredbe koje se odnose na takve kategorije državnih pomoći. Na osnovu Uredbe (EZ) br. 994/98, Savjet je, u skladu s članom 109. Ugovora, odlučilo da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) mogu predstavljati takvu kategoriju. Na osnovu toga, smatra se da pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljene jednom preduzetniku u određenom periodu koje ne prelaze određeni utvrđeni iznos, ne ispunjavaju sve kriterijume iz člana 107. stav 1. Ugovora, i samim tim ne podliježu postupku prijave.
- (2) Komisija je u brojnim odlukama pojasnila pojam pomoći u smislu člana 107. stav 1. Ugovora. Komisija je izložila i svoju politiku koja se odnosi na gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) ispod koje se može smatrati da se član 107. stav 1. Ugovora ne primjenjuje, prije svega u svom obavještenju o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pravilu za državne pomoći³, a zatim u uredbama Komisije (EZ) br. 69/2001⁴ i (EZ) br. 1998/2006⁵. Uzimajući u obzir iskustvo stečeno u primjeni Uredbe (EZ) br. 1998/2006, smatra se opravdanim da se preispitaju neki od uslova utvrđeni tom Uredbom i da se zamijene.
- (3) Opravdano je zadržati gornju granicu od 200 000 EUR za iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koju može primiti jedan preduzetnik po državi članici tokom bilo kojeg trogodišnjeg perioda. Ta gornja granica je i dalje potrebna kako bi se osiguralo da se ni za jednu mjeru obuhvaćenu ovom Uredbom ne može smatrati da ona utiče na trgovinu između država članica ili da se njome narušava konkurencija na tržištu, odnosno da prijeti njenom narušavanju.
- (4) Za potrebe pravila o konkurenciji utvrđenih u Ugovoru, preduzetnik je svaki subjekt koji obavlja ekonomsku djelatnost, bez obzira na njegov pravni status ili način finansiranja⁶. Sud Evropske unije odlučio je da se svi subjekti koje kontroliše (na pravnoj ili *de facto* osnovi) isti subjekt moraju smatrati jednim preduzetnikom⁷. Radi pravne sigurnosti i smanjenja administrativnog opterećenja, u ovoj Uredbi treba navesti sveobuhvatan popis jasnih kriterijuma za utvrđivanje slučajeva kada se dva ili više preduzeća u istoj državi članici moraju smatrati jednim preduzetnikom. Komisija je, iz utvrđenih kriterijuma za definisanje „povezanih poduzeća” u definiciji malih i srednjih poduzeća (MSP) u Preporuci Komisije 2003/361/EZ⁸ i Prilogu I Uredbe Komisije (EZ) br. 800/2008⁹, odabrala one koji su prikladni za potrebe ove Uredbe. Nadležni državni organi već su upoznati s tim kriterijumima, pa ih, s obzirom na područje primjene ove Uredbe, trebaju primjenjivati kako na mala i srednja preduzeća, tako i na velike preduzetnike. Tim kriterijumima treba da se osigura da se za primjenu pravila za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) skup povezanih preduzeća smatra jednim preduzetnikom, ali se preduzeća koja nemaju nikakve druge međusobne odnose osim što su direktno povezana s istim nadležnim organom ili organima, ne smatraju međusobno povezanim. Tako se uzima u obzir posebno stanje preduzeća nad kojima isti nadležni organ ili organi vrši nadzor, a koja mogu imati nezavisno pravo odlučivanja.
- (5) Kako bi se uzela u obzir mala prosječna veličina preduzetnika koji djeluju u sektoru drumskog teretnog saobraćaja, opravdano je da se odredi gornja granica od 100 000 EUR za preduzetnike koji se bave drumskim prevozom tereta za najamninu ili naknadu. Pružanje integrisane usluge u kojoj prevoz čini samo jedan dio, npr. usluge selidbe, poštanske ili kurirske usluge ili usluge prikupljanja i obrade otpada, ne bi smjele da se smatraju uslugom prevoza. S obzirom na prebukiranost kapaciteta u tom sektoru i na ciljeve saobraćajne politike u pogledu zagušenja drumova i teretnog saobraćaja, iz područja primjene ove Uredbe potrebno je isključiti pomoć za nabavku vozila za drumski prevoz tereta preduzetnicima koji obavljaju drumski prevoz tereta za najamninu ili naknadu. S obzirom na razvoj sektora drumskog putničkog saobraćaja, više nije opravdano primjenjivati nižu gornju granicu na taj sektor.
- (6) S obzirom na posebna pravila koja se primjenjuju u sektorima primarne proizvodnje poljoprivrednih proizvoda, ribarstva i akvakulture, kao i na rizik da bi iznos pomoći koji su ispod gornje granice utvrđene ovom Uredbom svejedno mogli ispunjavati kriterijume iz člana 107. stav 1. Ugovora, ova Uredba se ne bi trebala primjenjivati na te sektore.
- (7) S obzirom na sličnosti između prerade poljoprivrednih proizvoda i nepoljoprivrednih proizvoda i njihovog stavljanja u promet, ovu Uredbu treba primjenjivati na preradu i stavljanje u promet poljoprivrednih proizvoda ukoliko su zadovoljeni određeni uslovi. U tom smislu, ni djelatnosti na poljoprivrednom dobru koje su potrebne za pripremanje proizvoda za prvu prodaju, kao što su žetva, spremanje ili vršidba žita, ili pakovanje

¹SL L 142, 14.5.1998., str. 1.²SL C 229, 8.8.2013., str. 1.³Obavještenje Komisije o pravilu o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pravilu) za državne pomoći (SL C 68, 6.3.1996., str. 9.)⁴Uredba Komisije (EZ) br. 69/2001 od 12. januara 2001. godine o primjeni člana 87. i 88. Ugovora o EZ-u na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) (SL L 10, 13.1.2001., str. 30.)⁵Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. decembra 2006. godine o primjeni člana 87. i 88. Ugovora na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.).⁶Predmet C-222/04 Ministero dell'Economia e delle Finanze protiv Cassa di Risparmio di Firenze SpA et al. [2006] I-289.⁷Predmet C-382/99 Holandija protiv Komisije [2002] ECR I-5163.⁸Preporuka Komisije 2003/361/EZ od 6. maja 2003. godine o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća (SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).⁹Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. avgusta 2008. godine o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći usklađenim sa zajedničkim tržištem u primjeni člana 87. i 88. Ugovora (SL L 214, 9.8.2008., str. 3.).

jaja, kao ni prva prodaja daljim prodavcima ili prerađivačima, ne bi se smjele smatrati preradom ili stavljanjem na tržište.

- (8) Sud Evropske unije utvrdio je da, nakon što Unija pravno uredi uspostavljanje zajedničke organizacije tržišta u određenom sektoru poljoprivrede, države članice imaju obvezu da ne sprovode nikakve mjere kojima bi se mogla narušiti takva organizacija ili stvoriti izuzeci od nje¹⁰. Iz tog razloga ova Uredba se ne bi trebala primjenjivati na pomoći čiji je iznos utvrđen na osnovu cijene ili količine kupljenih proizvoda ili proizvoda stavljenih na tržište. Ona se ne bi smjela primjenjivati ni na pomoći koje su povezane s obavezom podjele pomoći s primarnim proizvođačima.
- (9) Ova Uredba se ne bi trebala primjenjivati na pomoći za izvoz ili pomoći koje su uslovljene upotrebom domaćih proizvoda umjesto uvoznih. Posebno, ona se ne bi smjela primjenjivati na pomoći kojima se finansira osnivanje distributivne mreže u drugim državama članicama i trećim zemljama, kao i upravljanje takvom mrežom. Pomoći za troškove učestvovanja na sajmovima, odnosno troškove studija ili savjetodavnih usluga potrebnih za uvođenje novog ili postojećeg proizvoda na novo tržište u drugoj državi članici ili trećoj zemlji, obično ne čine pomoć za izvoz.
- (10) Trogodišnji period koje se uzima u obzir za potrebe ove Uredbe, potrebno je ocjenjivati na promjenljivoj osnovi tako da se pri svakoj novoj dodjeli *de minimis* pomoći uzme u obzir ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljenih u odnosnoj fiskalnoj godini i tokom prethodne dvije fiskalne godine.
- (11) Ako preduzetnik djeluje u sektorima koji su isključeni iz područja primjene ove Uredbe, a djeluje i u drugim sektorima ili ima druge djelatnosti, ova Uredba bi trebala da se primjenjuje na te druge sektore ili djelatnosti, uz uslov da predmetna država članica osigura na primjeren način, na primjer razdvajanjem djelatnosti ili troškova, da djelatnosti u isključenim sektorima ne ostvaruju korist od pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći). Isto načelo treba primjenjivati i ako preduzetnik djeluje u sektoru na koji se primjenjuju niže gornje granice pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći). Ako se ne može osigurati da djelatnosti u sektorima na koje se primjenjuju niže gornje granice pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) ostvaruju korist od *de minimis* pomoći samo do te niže granice, na sve djelatnosti preduzetnika treba primijeniti najnižu gornju granicu.
- (12) Ovom Uredbom treba utvrditi pravila kojima će se onemogućiti zaobilaženje najvećih iznosa pomoći utvrđenih u posebnim uredbama ili odlukama Komisije. Ona bi trebala da sadrži i jasna pravila o kumulaciji koja se mogu jednostavno primjenjivati.
- (13) Ovom Uredbom ne isključuje se mogućnost da se mjera ne smatra državnom pomoći u smislu člana 107. stav 1. Ugovora iz razloga različitih od onih koji su utvrđeni u ovoj Uredbi, na primjer zato što je mjera u skladu s načelom tržišnog ulagača ili zato što mjera ne uključuje prenos državnih sredstava. Naime, sredstva koja dodjeljuje Unija i kojima centralizovano upravlja Komisija, a koja nisu direktno ili indirektno pod nadzorom države članice, ne čine državnu pomoć i ne treba ih uzimati u obzir pri utvrđivanju poštuje li se odgovarajuća gornja granica.
- (14) U svrhu transparentnosti, jednakog tretmana i efikasnog nadzora, ova Uredba bi se trebala primjenjivati samo na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) za koje je moguće prethodno tačno izračunati bruto ekvivalent subvencije bez potrebe za procjenom rizika („transparentne pomoći”). Takvo precizno računanje može se, na primjer, izvršiti za bespovratna sredstva, subvencije kamata, ograničene poreske olakšice ili druge instrumente kojima se predviđa gornja granica, i tako osigurava da se ne pređe relevantna gornja vrijednost. Određivanje gornje granice znači da sve dok tačan iznos pomoći nije poznat ili još uvijek nije poznat, država članica mora pretpostaviti da je on jednak gornjoj vrijednosti kako bi se osiguralo da više mjera pomoći zajedno ne prelazi gornju granicu utvrđenu u ovoj Uredbi i da se primjenjuju pravila o kumulaciji.
- (15) U svrhu transparentnosti, jednakog tretmana i pravilne primjene gornje granice za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći), sve države članice bi trebale da primjenjuju isti način računanja. Radi lakšeg računanja, iznose pomoći koji nisu u obliku novčanih pomoći potrebno je pretvoriti u njihovu bruto novčanu vrijednost (ekvivalent subvencije). Pri računanju novčane vrijednosti transparentnih oblika pomoći koji nemaju oblik bespovratnih sredstava i pomoći koje se isplaćuju u više rata, potrebno je primijeniti tržišne kamatne stope koje preovlađuju u trenutku dodjela takvih pomoći. S ciljem jedinstvene, transparentne i jednostavne primjene pravila o državnim pomoćima primjenjivim za potrebe ove Uredbe, tržišnim stopama u smislu ove Uredbe potrebno je smatrati referentne stope, kako su određene u Saopštenju Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih i diskontnih stopa¹¹.
- (16) Pomoći sadržane u zajmovima, uključujući pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) za rizično finansiranje u obliku zajmova, treba smatrati transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) ako je neto ekvivalent subvencije izračunata na osnovu tržišnih kamatnih stopa koje prevladavaju u trenutku dodjele pomoći. Radi pojednostavnjenja postupka za kratkoročne zajmove male vrijednosti, ova Uredba bi trebala sadržati jasno i lako primjenjivo pravilo kojim se uzima u obzir i iznos zajma i njegovo trajanje. Na osnovu iskustva Komisije, može se smatrati da je bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) zajma jednaka gornjoj granici za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) ako je zajam osiguran kolateralom kojim se pokriva najmanje 50% zajma i iznosi 1 000 000 EUR u periodu od pet godina ili 500 000 EUR u periodu od deset godina. S obzirom na teškoće povezane s određivanjem bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije) pomoći dodijeljene preduzetnicima koji možda neće moći da otplate zajam, to pravilo ne bi trebalo da se primjenjuje na takve preduzetnike.
- (17) Pomoći sadržane u dokapitalizacijama ne bi smjele biti smatrane transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) osim ako ukupan iznos javne dokapitalizacije ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći). Pomoći sadržane u mjerama rizičnog finansiranja u obliku vlasničkih ili kvazivlasničkih ulaganja, kako su navedene u novim smjernicama o rizičnom finansiranju¹² ne bi se smjele smatrati transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima), osim ako se takvim mjerama pribavlja kapital koji ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći).
- (18) Pomoći sadržane u garancijama, uključujući pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) za rizično finansiranje u obliku garancija, treba smatrati transparentnim ako je bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) izračunat na osnovu premija sigurne luke utvrđenih u obavještenju Komisije za predmetnu vrstu preduzetnika¹³. Radi pojednostavnjenja postupka za kratkoročne garancije kojima se osigurava 80% iznosa relativno malog zajma, ova Uredba bi trebala da sadrži jasno i lako primjenjivo pravilo kojim se uzima u obzir i iznos predmetnog zajma i trajanje garancije. To pravilo ne bi trebalo da se primjenjuje na garancije za predmetne transakcije koje ne čine zajam, kao što su garancije za transakcije udjelima u kapitalu. Ako garancija ne prelazi 80% predmetnog zajma, garantovani iznos ne prelazi 1 500 000 EUR i trajanje garancije ne prelazi pet godina, može se smatrati da garancija ima bruto novčanu vrijednost (ekvivalent subvencije) koja ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći). Isto se primjenjuje ako garancija ne prelazi 80% predmetnog zajma, garantovani iznos ne prelazi 750 000 EUR i trajanje garancije ne prelazi deset godina. Osim toga, države članice mogu primijeniti metode računanja bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije) garancije o kojima je Komisija obaviještena u skladu s nekom drugom uredbom Komisije iz područja državnih pomoći koja se primjenjivala u tom trenutku i koju Komisija smatra usklađenom s Obavještenjem o garancijama ili bilo kojim obavještenjem koje je zamjenjuje, uz uslov da se prihvaćene metode izričito odnose na vrstu garancije i vrstu transakcije o kojima je riječ u kontekstu primjene ove Uredbe. S obzirom na teškoće povezane s određivanjem bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije) pomoći dodijeljene preduzetnicima koji možda neće moći otplatiti zajam, ovo pravilo se ne bi trebalo primjenjivati na takve preduzetnike.
- (19) Ako se šema pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) sprovodi preko finansijskih posrednika, treba osigurati da oni ne primaju nikakvu

¹⁰Predmet C-456/00 Francuska protiv Komisije [2002] ECR I-11949.

¹¹Saopštenje Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6.).

¹²Smjernice Zajednice o državnim pomoćima za promociju ulaganja rizičnog kapitala u mala i srednja preduzeća (SL C 194, 18.8.2006., str. 2.).

¹³Na primjer, Obavještenje Komisije o primjeni člana 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku garancija (SL C 155, 20.6.2008., str. 10.).

državnu pomoć. To se, na primjer, može učiniti tako da se od finansijskih posrednika koji se koriste državnim garancijama zatraži plaćanje premije koja važi na tržištu ili potpuno prenošenje svih pogodnosti na krajnje korisnike, ili poštovanjem *de minimis* gornje granice i na nivou posrednika, kao i drugih uslova iz ove Uredbe.

- (20) Po prijemu prijave države članice, Komisija može ispitati da li mjera koja nije u obliku bespovratnih sredstava, zajma, garancije, dokapitalizacije ili mjere rizičnog finansiranja u obliku vlasničkog ili kvazivlasničkog ulaganja, doseže bruto novčanu vrijednost (ekvivalent subvencije) koja ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći), i može li samim tim biti obuhvaćena područjem primjene ove Uredbe.
- (21) Komisija je dužna osigurati poštovanje pravila o državnim pomoćima, a u skladu s načelom saradnje utvrđenom u članu 4. stav 3. Ugovora o Evropskoj uniji, države članice trebale bi olakšati izvršenje tog zadatka uspostavljanjem instrumenata potrebnih kako bi se osiguralo da ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje se na osnovu *de minimis* pravila dodjeljuju jednom preduzetniku ne prelaze ukupnu dozvoljenu gornju granicu. U tu svrhu, trebalo bi pri dodjeli pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) da država članica obavijesti predmetnog preduzetnika o dodijeljenom iznosu pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) i o tome da je riječ o pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći), izričito se pozivajući na ovu Uredbu. Od država članica treba zatražiti da prate dodijeljenju pomoć kako bi se spriječilo prelazanje utvrđenih gornjih granica i osiguralo poštovanje pravila o kumulaciji. U svrhu poštovanja te obveze, prije dodjele takve pomoći, predmetna država članica mora od preduzetnika dobiti izjavu o drugim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) obuhvaćenim ovom Uredbom ili drugim uredbama o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima), a koje je preduzetnik primio tokom predmetne fiskalne godine i u prethodne dvije fiskalne godine. Kao alternativno rješenje državama članicama treba omogućiti da uspostave centralni registar s potpunim informacijama o dodijeljenim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) i provjeravaju poštuju li se gornja granica za svaku novu dodijeljenju pomoć.
- (22) Prije dodjele svake pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) svaka država članica treba da potvrdi da nova pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) u toj državi članici neće preći gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) na nacionalnom nivou, kao i da su ispunjeni ostali uslovi iz ove Uredbe.
- (23) Uzimajući u obzir iskustvo Komisije, posebno učestalost kojom je uopšte potrebno preoblikovati politiku državnih pomoći, potrebno je ograničiti period primjene ove Uredbe. Ako se rok važenja ove Uredbe ne produži nakon njenog isteka, državama članicama u vezi sa pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) iz ove Uredbe treba omogućiti period prilagođavanja od šest mjeseci,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Član 1

Područje primjene

- Ova Uredba se primjenjuje na pomoći koje se dodjeljuju preduzetnicima u svim sektorima, osim na:
 - pomoći koje se dodjeljuju poduzetnicima koji djeluju u sektorima ribarstva i akvakulture, kako je obuhvaćeno Uredbom (EZ) br. 104/2000¹⁴;
 - pomoći koje se dodjeljuju preduzetnicima koji djeluju u primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda;
 - pomoći koje se dodjeljuju preduzetnicima koji djeluju u sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda, u sljedećim slučajevima:
 - gdje je iznos pomoći fiksno utvrđen na osnovu cijene ili količine takvih proizvoda kupljenih od primarnih proizvođača odnosno stavljenih na tržište od strane preduzetnika u pitanju;
 - gdje su pomoći uslovljene njihovim djelimičnim ili potpunim prenošenjem na primarne proizvođače;
 - pomoći za djelatnosti usmjerene izvozu u treće zemlje ili države članice, odnosno pomoći koje su direktno povezane s izvezenim količinama, s uspostavljanjem i funkcionisanjem distributivne mreže ili s drugim tekućim troškovima povezanim s izvoznom djelatnošću;
 - pomoći koje su uslovljene upotrebom domaćih proizvoda umjesto uvezenih.
- Ako preduzetnik djeluje u sektorima navedenima u stavu 1. tačkama (a), (b) ili (c) i djeluje u jednom ili više sektora ili ima druge djelatnosti koje su obuhvaćene područjem primjene ove Uredbe, ova Uredba se primjenjuje na pomoći dodijeljene u vezi s tim drugim sektorima ili djelatnostima, uz uslov da predmetna država članica osigura, na primjeren način, na primjer razdvajanjem djelatnosti ili troškova, da djelatnosti u sektorima koji su isključeni iz područja primjene ove Uredbe ne ostvaruju korist od pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljene na osnovu ove Uredbe.

Član 2

Definicije

- Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:
 - „poljoprivredni proizvodi” znače proizvodi koji su navedeni u Prilogu I Ugovora, osim proizvoda ribarstva i akvakulture obuhvaćenih Uredbom Savjeta (EZ) br. 104/2000;
 - „prerada poljoprivrednih proizvoda” znači svi postupci prerade poljoprivrednog proizvoda koji za rezultat imaju proizvod koji je takođe poljoprivredni, osim u poljoprivrednim djelatnostima potrebnim za pripremu životinjskog ili biljnog proizvoda za prvu prodaju;
 - „stavljanje na tržište poljoprivrednih proizvoda” znači držanje ili izlaganje s ciljem prodaje, ponuda za prodaju, isporuka ili bilo koji drugi način stavljanja na tržište, osim prve prodaje primarnog proizvođača preprodavačima ili prerađivačima, kao i sve aktivnosti kojima se proizvod priprema za takvu prvu prodaju; prodaja od strane primarnog proizvođača krajnjim potrošačima smatra se stavljanjem na tržište ako se odvija u posebnim prostorima namijenjenim za tu svrhu.
- Za potrebe ove Uredbe pojmom „jedan preduzetnik” obuhvaćena su sva preduzeća koja su u najmanje jednom od sljedećih međusobnih odnosa:
 - jedno preduzeće ima većinu glasačkih prava akcionara ili članova u drugom preduzeću;
 - jedno preduzeće ima pravo da imenuje ili smijeni većinu članova upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela drugog preduzeća;
 - jedno preduzeće ima pravo da ostvari dominantan uticaj na drugo preduzeće prema ugovoru sklopljenom s tim preduzećem ili prema odredbi statuta ili ugovora tog preduzeća;
 - jedno preduzeće koje je akcionar ili član u drugom preduzeću, samo kontroliše, u skladu s dogovorom s drugim akcionarima ili članovima tog preduzeća, većinu glasačkih prava akcionara ili glasačkih prava članova u tom preduzeću.

¹⁴Uredba Savjeta (EZ) br. 104/2000 od 17. decembra 1999. godine o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture (SL L 17, 21.1.2000., str. 22.).

Preduzeća koja su u bilo kojem od odnosa navedenih u prvom stavu tačkama (a) do (d) preko jednog ili više drugih preduzeća, takođe se smatraju jednim preduzetnikom.

Član 3

Pomoći male vrijednosti (*De minimis* pomoći)

1. Ako mjere pomoći ispunjavaju uslove utvrđene ovom Uredbom, smatra se da ne ispunjavaju sve kriterijume iz člana 107. stav 1. Ugovora, pa se samim tim izuzimaju od obveze prijavljivanja iz člana 108. stava 3. Ugovora.
2. Ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koja se po državi članici dodjeljuje jednom preduzetniku, ne smije preći 200 000 EUR tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine.
Ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koja se po državi članici dodjeljuje jednom preduzetniku koji obavlja drumski prevoz tereta za najamninu ili naknadu, ne smije preći 100 000 EUR tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. Takva pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) ne smije se koristiti za kupovinu vozila za drumski prevoz tereta.
3. Ako preduzetnik obavlja drumski prevoz tereta za najamninu ili naknadu, kao i druge djelatnosti na koje se primjenjuje gornja granica od 200 000 EUR, gornja granica od 200 000 EUR primjenjuje se na preduzetnika uz uslov da predmetna država članica osigura, na primjeren način, na primjer razdvajanjem djelatnosti ili troškova, da korist od djelatnosti drumskog prevoza robe ne prelazi 100 000 EUR i da se nijedna pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) ne koristi za kupovinu vozila za drumski prevoz tereta.
4. Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) smatra se dodijeljenom u trenutku kada preduzetnik, u skladu s odgovarajućim nacionalnim pravnim poretkom, stekne zakonsko pravo na primanje pomoći, nezavisno o datumu isplate pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) preduzetniku.
5. Gornje granice utvrđene u stavu 2 primjenjuju se bez obzira na oblik pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) ili na cilj koji se namjerava postići, kao i nezavisno od toga finansira li se pomoć koju dodjeljuje država članica u cijelosti ili djelimično iz sredstava koja su porijeklom iz Unije. Period od tri godine određuje se na osnovu fiskalne godine koju preduzetnik primjenjuje u državi članici u pitanju.
6. Za potrebe gornjih granica iz stava 2 ovog člana, pomoći se izražavaju kao bespovratna novčana sredstva. Svi iznosi koji se primjenjuju su bruto iznosi, tj. iznosi prije odbijanja poreza i drugih naknada. Ako se pomoć ne dodjeljuje u obliku bespovratnih sredstava, iznos pomoći jednak je bruto novčanoj vrijednosti (ekvivalentu subvencije) pomoći.
Pomoći koje se isplaćuju u više rata, diskontuju se na vrijednost pomoći u trenutku njene dodjele. Kamatna stopa koja se primjenjuje pri diskontovanju je diskontna kamatna stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele.
7. Ako bi se dodjelom novih pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) mogla preći odgovarajuća gornja granica iz stava 2, ni jedna od tih novih pomoći ne može imati koristi od ove Uredbe.
8. U slučaju spajanja i preuzimanja, pri utvrđivanju prelazi li se odgovarajuća gornja granica bilo kojom novom pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljenom novom preduzetniku ili preduzetniku koji preuzima preduzeće, u obzir se uzimaju sve prethodne pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) dodijeljene bilo kojem od preduzetnika uključenih u postupak spajanja. Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje su zakonito dodijeljene prije spajanja ili preuzimanja i dalje su u skladu sa zakonom.
9. Ako se jedan preduzetnik podijeli na dva ili više posebnih preduzetnika, pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) dodijeljena prije podjele, dodjeljuje se preduzetniku koji je od nje ostvario korist, što je načelno preduzetnik koji je preuzeo djelatnosti za koje je korišćena pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć). Ako takva raspodjela nije moguća, pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) dodjeljuje se srazmjerno na osnovu knjigovodstvene vrijednosti vlasničkog kapitala novih preduzetnika na datum stupanja na snagu podjele.

Član 4

Računanje bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije)

1. Ova Uredba se primjenjuje samo na pomoći za koje je moguće prethodno tačno izračunati bruto novčanu vrijednost (ekvivalent subvencije) bez potrebe za procjenom rizika („transparentne pomoći”).
2. Pomoći sadržane u bespovratnim sredstvima ili subvencionisanim kamatnim stopama smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima).
3. Pomoći sadržane u zajmovima smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) ako:
 - a) korisnik nije predmet stečajnog postupka niti ispunjava kriterijume za pokretanje stečajnog postupka na zahtjev njegovih povjerilaca u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. U slučaju velikih preduzetnika, korisnik je u situaciji koja odgovara najmanje kreditnom rejtingu B-; i
 - b) zajam je osiguran kolateralom koji pokriva najmanje 50% zajma i zajam iznosi 1 000 000 EUR (ili 500 000 EUR za preduzetnike koji obavljaju drumski prevoz tereta) u periodu od pet godina ili 500 000 EUR (ili 250 000 EUR za preduzetnike koji obavljaju drumski prevoz tereta) u periodu od deset godina; ako je zajam manji od ovih iznosa i/ili odobren na period kraći od pet odnosno deset godina, bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) tog zajma, računa se kao srazmjerni dio gornje granice utvrđene u članu 3. stav 2.; ili
 - c) bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) izračunat na osnovu referentne stope koja se primjenjivala u trenutku dodjele.
4. Pomoći sadržane u dokapitalizacijama smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) samo ako ukupan iznos javne dokapitalizacije ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći).
5. Pomoći sadržane u mjerama rizičnog finansiranja u obliku vlasničkog ili kvazivlasničkog ulaganja smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) samo ako kapital dodijeljen jednom preduzetniku ne prelazi gornju granicu za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći).
6. Pomoći sadržane u garancijama smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) ako je ispunjen jedan od sljedećih uslova:
 - a) korisnik nije predmet stečajnog postupka niti ispunjava kriterijume za pokretanje stečajnog postupka na zahtjev njegovih povjerilaca u skladu s nacionalnim zakonodavstvom. U slučaju velikih preduzetnika, korisnik je u situaciji koja odgovara najmanje kreditnom rejtingu B-; i
 - b) garancija ne prelazi 80% predmetnog zajma i garantovani iznos je 1 500 000 EUR (ili 750 000 EUR za preduzetnike koji obavljaju drumski prevoz tereta), a period trajanja garancije je pet godina ili ako je garantovani iznos 750 000 EUR (ili 375 000 EUR za preduzetnike koji obavljaju drumski prevoz tereta), a trajanje garancije je deset godina; ako je garantovani iznos manji od navedenih iznosa i/ili je period trajanja garancije kraće od pet odnosno deset godina, bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) računa se kao odgovarajući srazmjerni dio primjenjive gornje granice iz člana 3. stav 2.; ili
 - c) bruto novčana vrijednost (ekvivalent subvencije) pomoći izračunata je na osnovu premija sigurne luke utvrđenih u obavještenju Komisije; ili

- d) prije primjene,
- metode računanja bruto novčane vrijednosti (ekvivalent subvencije) garancije prijavljene su Komisiji u skladu s nekom drugom uredbom Komisije iz područja državnih pomoći koja se primjenjivala u tom trenutku i Komisija ih smatra usklađenima s Obavještenjem o garancijama ili bilo kojim drugim obaveštenjem koje je zamjenjuje; i
 - takve metode se izričito odnose na vrstu garancije i vrstu transakcije o kojima je riječ u kontekstu primjene ove Uredbe.
7. Pomoći sadržane u ostalim instrumentima smatraju se transparentnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) ako je u okviru određenog instrumenta određena gornja vrijednost kojom se osigurava da se ne pređe primjenjiva gornja granica.

Član 5

Kumulacija

- Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje se dodjeljuju u skladu s ovom Uredbom mogu se kumulirati sa *de minimis* pomoćima dodijeljenima u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 360/2012¹⁵ do gornjih granica utvrđenih u ovoj Uredbi. One se mogu kumulirati sa pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) dodijeljenim u skladu s drugim uredbama o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) do odgovarajuće gornje granice utvrđene članom 3 stav 2 ove Uredbe.
- Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) ne kumuliraju se s državnim pomoćima u vezi s istim opravdanim troškovima ili s državnim pomoćima za istu mjeru rizičnog finansiranja ako bi takva kumulacija prelazila primjenjivi najviši intenzitet ili iznos pomoći koji je u konkretnim okolnostima svakog pojedinog slučaja utvrđen uredbom o skupnom izuzeću, odnosno odlukom Komisije. Pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje nisu dodijeljene za određene opravdane troškove, ili se njima ne mogu pripisati, mogu se kumulirati s drugim državnim pomoćima dodijeljenim u skladu s uredbom o grupnom izuzeću ili odlukom Komisije.

Član 6

Monitoring

- Ako država članica namjerava da preduzetniku dodijeli pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) u skladu s ovom Uredbom, ona tog preduzetnika pisano obavještava o predviđenom iznosu pomoći izraženom u obliku bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije) pomoći, kao i tome da je riječ o pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći), izričito se pozivajući na ovu Uredbu i navodeći njen naziv i podatke o objavi u Službenom listu Evropske unije. Ako se pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) dodjeljuje u skladu s ovom Uredbom različitim preduzetnicima na osnovu šema u skladu s kojim se tim preduzetnicima dodjeljuju različiti iznosi pojedinačnih pomoći, predmetna država članica može odlučiti da tu obvezu ispuni obavještavajući preduzetnike o fiksnom iznosu koji odgovara najvišem iznosu pomoći koji se dodjeljuje u okviru te šeme. U takvom slučaju, taj utvrđeni iznos koristiće se za utvrđivanje da li je dostignuta gornja granica iz člana 3 stav 2. Prije dodjeljivanja pomoći, država članica od predmetnog preduzetnika mora dobiti izjavu, u pisanom ili elektronskom obliku, o svakoj pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) na koju se primjenjuje ova Uredba ili druge uredbe o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima), primljenoj tokom prethodne dvije i u tekućoj fiskalnoj godini.
- Ako je država članica osnovala centralni registar pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koji sadrži potpune informacije o svim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) koje dodijeli bilo koji nadležni organ unutar te države članice, stav 1 prestaje se primjenjivati od trenutka kada se registrom obuhvati period od tri fiskalne godine.
- Država članica dodjeljuje nove pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) u skladu s ovom Uredbom tek nakon što utvrdi da to neće povećati ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koji je taj preduzetnik primio do nivoa koji prelazi odgovarajuću gornju granicu iz člana 3 stav 2, i da su ispunjeni svi uslovi predviđeni ovom Uredbom.
- Države članice bilježe i prikupljaju sve informacije u vezi s primjenom ove Uredbe. Takvi zapisi sadrže sve informacije koje su potrebne kako bi se pokazalo da su ispunjeni uslovi iz ove Uredbe. Zapisi o individualnim pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) čuvaju se 10 fiskalnih godina od datuma kada su dodijeljene. Zapisi koje se odnose na šemu pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) čuvaju se 10 fiskalnih godina od datuma kada je dodijeljena posljednja pojedinačna pomoć u okviru takve šeme.
- Predmetna država članica, na pisani zahtjev, u roku od 20 radnih dana ili u dužem roku koji je naveden u zahtjevu, dostavlja Komisiji sve informacije koje Komisija smatra potrebnim kako bi ocijenila jesu li ispunjeni uslovi iz ove Uredbe, a posebno o ukupnom iznosu pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje je bilo koji preduzetnik primio na osnovu ove Uredbe ili drugih uredbi o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima) pomoćima.

Član 7

Prelazne odredbe

- Ova Uredba se primjenjuje na pomoći dodijeljene prije njenog stupanja na snagu, ukoliko pomoć ispunjava sve uslove utvrđene u ovoj Uredbi. Sve pomoći koje ne ispunjavaju te uslove, Komisija procjenjuje u skladu s primjenjivim okvirima, smjernicama, saopštenjima i obavještenjima.
- Za sve pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje su dodijeljene od 2. februara 2001. godine do 30. juna 2007. godine, koje ispunjavaju uslove iz Uredbe (EZ) br. 69/2001, smatra se da ne ispunjavaju sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora, pa se samim tim izuzimaju od obaveze prijave iz člana 108 stava 3 Ugovora.
- Smatra se da nijedna pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) dodijeljena između 1. januara 2007. godine i 30. juna 2014. godine, koja ispunjava uslove iz Uredbe (EZ) br. 1998/2006 ne ispunjava sve kriterijume iz člana 107 stava 1 Ugovora, pa se samim tim izuzimaju od obaveze prijave iz člana 108 stav 3 Ugovora.
- Nakon isteka perioda važenja ove Uredbe, sve šeme pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koje ispunjavaju uslove iz ove Uredbe ostaju obuhvaćene ovom Uredbom još šest mjeseci.

Član 8

Stupanje na snagu i period primjene

Ova Uredba stupa na snagu 1. januara 2014. godine.

Primjenjuje se do 31. decembra 2020. godine.

Ova je Uredba u cjelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

¹⁵Uredba Komisije (EU) br. 360/2012 od 25. aprila 2012. godine o primjeni člana 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoći koje se dodjeljuju preduzetnicima koji pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa (SL L 114, 26.4.2012., str. 8.).

Izjavu i potvrdu iz člana 6 ove Uredbe, davalac dostavlja na obrascima koji su štampani kao Dodatak I i Dodatak II, i čine njen sastavni dio.

Dodatak I

Obrazac izjave za pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći)

Informacije o privrednom društvu	
Naziv privrednog društva	
Registarski broj	
Broj telefona	
Broj faksa	
E-mail adresa	
Markirati)	☐ Spojeno u zadnje tri fiskalne godine ☐ Razdvojeno u zadnje tri fiskalne godine ☐ Kupljeno (stečeno) u zadnje tri fiskalne godine
Datum kada je privredno društvo spojeno, razdvojeno ili stečeno (kupljeno) (ukoliko je relevantno)	(dan) (mjesec) (godina)

2. Informacije o pomoćima male vrijednosti (<i>de minimis</i> pomoćima) primljenim u prethodne tri fiskalne godine (trenutna fiskalna godina i dvije prethodne)					
Datum, mjesec, godina kada je donešena odluka o dodjeli pomoći male vrijednosti (<i>de minimis</i> pomoći) od strane davaoca	Naziv spojenog, razdvojenog ili kupljenog (stečenog) privrednog društva (ukoliko je relevantno)*	Davalac državne pomoći	Oblik državne pomoći (grant, subvencija, kredit, garancija, itd.)	Iznos državne pomoći (<i>u eurima</i>)**	Ekvivalent subvencije državne pomoći (<i>u eurima</i>)

3. Informacije o drugim dobijenim državnim pomoćima za iste opravdane troškove u okviru šema državne pomoći ili individualnih pomoći							
Datum, mjesec, godina kada je donešena odluka o dodjeli pomoći male vrijednosti (<i>de minimis</i> pomoći) od strane davaoca	Davalac državne pomoći	Pravni osnov za šemu/individualnu državnu pomoć	Oblik državne pomoći (grant, subvencija, kredit, garancija, itd.)	Ukupan iznos za iste opravdane troškove (<i>u eurima</i>)	Iznos državne pomoći u odnosu na iste opravdane troškove (<i>u eurima</i>)	Ekvivalent subvencije državne pomoći (<i>u eurima</i>)	Intenzitet državne pomoći (%)

Ovim izjavljujem da moje privredno društvo čini jedno privredno društvo sa sljedećim privrednim društvima		
	Naziv privrednog društva	Registarski broj
1		
2		
3		

4. Potvrda	
Potpisujući navedeno, potvrđujem - podaci u tačkama 2 i 3 su podaci na nivou jedinstvenog privrednog društva - gore navedene informacije su kompletne i tačne	
Odgovorno lice	
(Ime, Prezime)	(potpis)
(pozicija)	(datum)

* Kolona se neće popunjavati ukoliko je Obrazac izjave dostavljen od strane privrednog društva koje nije spojeno, razdvojeno, kupljeno (stečeno).

** Ukoliko je privredno društvo razdvojeno i nije moguće definisati iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) koja će se dodijeliti svakom novoosnovanom privrednom društvu, iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) će biti raspoređen proporcionalno na osnovu knjigovodstvene vrijednosti kapitala novog privrednog društva na dan stupanja na snagu podjele.

Potvrda o dodijeljenoj državnoj pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći)

Naziv privrednog društva _____

Registarski broj _____

Kontakt (adresa, telefon, faks) _____

1. Informacije o dobijenoj pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) u toku prethodne tri fiskalne godine (trenutna i prethodne dvije fiskalne godine)

Godina	Ekvivalent subvencije državne pomoći
UKUPNO	

2. U skladu sa odlukom _____ (naziv davaoca državne pomoći) donesenom _____ (datum) pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) u iznosu od _____ dodijeljena je _____ (naziv privrednog društva) u skladu sa pravilima o pomoćima male vrijednosti (*de minimis* pomoćima).

DATUM: _____ POTPIS: _____

3. Kontakt podaci davaoca

Adresa _____

Broj telefona _____

Broj faksa _____